Sven Wimnell 26 maj 2011:
Något om socialdemokrater och politik
april-maj 2011.

http://wimnell.com/omr36-39zn.pdf

Sven Wimnell 26 maj 2011:
Något om socialdemokrater och politik april-maj 2011.
http://wimnell.com/omr36-39zn.pdf

Innehåll

sid
4 Socialdemokraternas hemsida på Internet.
5 Våra gruppledare/politiska företrädare i riksdagen.
6 Partistyrelse.
8 Verkställande utskottet.
10 2011 års ekonomiska vårproposition.
11 Socialdemokraternas motion med anledning av 2011 års ekonomiska vårproposition.
11 Tillväxt och rättvisa - högre ambitioner för Sverige.
11 Motivering.
14 Förslag till riksdagsbeslut.
14 Ekonomiska läget.
33 Förslag till alternativ budget.
37 Bordläggningsdebatt med anledning av vårpropositionen.

38 **En samhällshistoria och en samhällsbeskrivning**

39 Jorden runt på 200 sidor.
42 En samhällsbeskrivning.
42 Sven Wimnells hemsida lades in på Internet våren 1998 och har nu adressen http://wimnell.com
43 Om klassifikationssystem.
44 Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen?
45 En planeringsfilosofi och ett klassifikationssystem för människornas verksamheter.
47 SW Klassifikationssystem för verksamheter.
49 Den fundamentala påverkanskedjan

50 **Politik.**

51 Svensk politik sedan 2005.
53 Innehåll i omr36-39zl.pdf
56 Kriskommissionens rapport blir bättre om man stuvar om.
57 Om texterna i kongressmaterialet kan man göra i princip samma kommentarer.
57 Observera i omr 36-39zk beträffande vår plats i världen.
59 Planering och styrning. En svensk världsplanering behövs.
60 En förteckningen som hjälpmedel för de socialdemokrater som ska utforma den nya politiken.
61 En förteckning över verksamhetsområden med problem som politiska partier bör ha åsikter om. För framtidsplanering.
62 En hjälp vid politisk planering.
62 Kommentarer om s hemsida och politik.
63 Vår omvärld på socialdemokraternas partikongress.
64 Kommentarer.
64 Håkan Juholt om politik med hänsyn till omvärlden.
67 Socialdemokraternas partisekreterare.
69 Svenskt bistånd får inte gå till skattesmitande bolag.
71 Sveriges militära insats i Libyen måste förlängas.
74 Från miljöpartiets hemsida på Internet 22 maj 2011.
78 Håkan Juholt. Första maj-tal 2011.
85 Första maj-tal av Wanja Lundby-Wedin.

91 **Internationell politik**

92 Innehållsförteckning till utredning om mänskliga rättigheter.
96 S Internationell politik.
96 Socialdemokraternas alternativa utrikesdeklaration 2011.
105 S: Internationellt A-Ö.
105 S: Internationellt fokus.

106 **Energi och miljö.**

107 S: Vår politik A till Ö.
108 S: Miljö.
109 S: Energi.
112 S: Kärnkraft.
113 Det finns hos socialdemokraterna inget om den fysiska miljön, i betydelsen stadsplanering, landskapsplanering, byggutformning o d.
114 Framtidens kärnkraft. Nu startar forskningen.
116 Astrid blir en snabb reaktor.
116 Skandal att myndigheterna struntar i människors oro.
119 Ramar för utbyggnaden av vindkraft.
119 Översiktsplanering.
120 Riksintressen för vindbruk.
120 Vindkraft.
121 Vindkraft.
122 Vindkraften och landskapet.
123 Landskapet.
126 Analys av landskapets förutsättningar.
135 Vindkraftsanläggningens placering och utformning i landskapet
141 Landskapsanalysen i planeringsprocessen.

146 **Bordläggningsdebatt med anledning av vårpropositionen**

147 Bordläggningsdebatt med anledning av vårpropositionen.

209 **Tillägg**

210 Stärkt svensk rättsstat en förebild för världen.
213 Statsbankrutt hotar.
214 Krisländer hämmar tillväxten.
214 USA och Europa ska fortsätta leda världen.
215 USA och Storbritannien närmare än någonsin.
216 Khaddafi-regimen öppnar för eldupphör.
217 Fler arbetslösa får jobb.
217 Bostadsbrist bör byggas bort.
218 Djuren har ju också känslor. Djuren är ju också mänskor …
219 Tankar om politik. Citat från en bok om politik.

Socialdemokraternas hemsida på Internet.

http://www.socialdemokraterna.se/

Vår politik

- 4 uppdrag från extrakongressen
- Vårbudgetmotion 2011
- Vår politik A till Ö
- Partiprogram och riktlinjer
- Håkan Juholts tal
- Arkiv
- Lätt svenska
- Teckenspråk
- Inläst material

Vårt parti

- Carin Jämtin
- Partistyrelse
- Partidistrikt
- SKL-gruppen
- Kampanjmetoder
- S i din kommun
- Vår historia
- Mitt S
- Sosserian
- Gruppledare
- Lediga jobb
- Campus Bommersvik

Håkan Juholt

- CV
- Tal
- Artiklar
- Presskontakt

Nystart

- Håkan Juholts linjetal

Internationellt

- Internationell politik
- Internationellt fokus
- Nyhetsbrev
- Kontakta oss
- Europaparlamentet
- Other languages

Media

- Nyheter
- Bildarkiv
- Logotyper
- RSS - Senaste nytt
- Nyhetsarkivet (2006-)

Kontakt

- Presskontakter
- Partistyrelsens kansli
- Socialdemokraternas hus
- Gruppledare i riksdagens utskott
- SKL-gruppen
- Skolarbete
- Partidistrikt
- S i din kommun
- Lediga jobb
- Länkar
- Svar direkt
- Talarförmedling

Från socialdemokraternas hemsida på Internet 10 maj 2011:

Gruppledare. Våra gruppledare/politiska företrädare i riksdagen.

Riksdagsgruppen
Carina Moberg
Presskontakt:
Ann Wolgers 070-252 26 59

Finansutskottet (FiU)/
ekonomiskpolitisk talesperson
Tommy Waidelich
Presskontakt

Arbetsmarknadsutskottet
Ylva Johansson
presskontakt

Försvarsutskottet
Peter Hultqvist
Presskontakt

Konstitutionsutskottet (KU)
Sven-Erik Österberg
Presskontakt

Kulturutskottet (KRU)
Berit Högman
Presskontakt

Miljö- och Jordbruksutskottet (MJU)
Matilda Ernkrans
Presskontakt

Civilutskottet (CU)
Veronica Palm
Presskontakt

Näringsutskottet (NU)
Lars Johansson
Presskontakt

Skatteutskottet (SkU)
Jennie Nilsson
Presskontakt

Socialförsäkringsutskottet (SfU)
Tomas Eneroth
Presskontakt

Socialutskottet (SoU)
Lena Hallengren
Presskontakt

Trafikutskottet (TU)
Anders Ygeman
Presskontakt

Mikael Damberg
Presskontakt

Utrikesutskottet (UU)
Urban Ahlin
Presskontakt

Sidan uppdaterades senast: 2011-04-13 13:10

Partiordförande: Håkan Juholt.

22 maj 2011:

Partistyrelse

I partistyrelsen ingår
Verkställande utskottet

Urban Ahlin,
riksdagsledamot . Ordförande för socialdemokraterna i Skaraborg
E-post

Phia Andersson,
riksdagsledamot från Älvsborgs södra
E-post webbsida

Erik Bergkvist, Regionråd Västerbotten
E-post mobil: 070-618 68 55

Carina Blank,
Komunalråd Gävle
E-post Telefon 026-17 80 11

Hans Ekström,
riksdagsledamot från Sörmland.
E-post

Marie Granlund, riksdagsledamot från Skåne
E-post mobil: 070-530 42 44

Monica Haider
Regionråd i opposition i regionförbundet södra Småland.
E-post

Lena Hallengren, riksdagsledamot från Kalmar län
E-post

Jörgen Hellman,
riksdagsledamot från Norra Älvsborg
Ordförande för socialdemokraterna i Norra Älvsborg
E-post

Hans Hoff,
riksdagsledamot från Slöinge i Halland
Ordförande för socialdemokraterna i Halland
E-post

Berit Högman, riksdagsledamot från Värmland
E-post

Anders Johansson,
kommunalråd Sigtuna
E-post

Mats Johansson,
regionråd, Blekinge Ordförande för socialdemokraterna i Blekinge
E-post

Morgan Johansson,
riksdagsledamot från Skåne läns södra
E-post blogg

Roger Johansson,
vice ordförande för Socialdemokraterna i Västernorrland
E-post

Ylva Johansson,
riksdagsledamot från Skåne

Jonas Karlsson,
oppositionsråd i Örebro
E-post

Anders Lago,
kommunalråd i Södertälje
E-post blogg

Ingrid Lennerwald,
regionråd Skåne
E-post telefon: 044-13 32 50 mobil: 070-606 34 04

Anna-Carin Magnusson,
landstingsråd i Jönköpings län
E-post telefon: 036-32 40 22mobil: 070-52 50 502

Ella Niia, ordförande Hotell- och Restaurangfacket
E-post webbsida
Presskontakt: Lovisa Lagerström Lantz, HRF 070-592 45 46

Pia Nilsson, riksdagsledamot från Västmanlands län
E-post

Mariam Osman Sherifay, ledamot i Sundbybergs KS
E-post mobil: 070-210 71 66

Janne Rudén,
förbundsordförande i SEKO
E-post

Suppleanter i partistyrelsen.

Margareta Widén-Berggren, kommunalråd i Östhammars kommun
E-post mobil: 070-560 38 90

Karin Åström, Ordförande för socialdemokraterna i Norrbottens län
E-post
Inträder i den ordning de är valda.

Åke Svensson
pastor Metodistkyrkan Kommunstyrelsens ordförande, Gotland
E-post telefon: 0498-26 95 01 mobil: 070-447 68 98

Anna Johansson,
kommunalråd i Göteborg
Ordförande för socialdemokraterna i Göteborg.
E-post mobil: 070-761 87 69

Luciano Astudillo,
riksdagsledamot från Malmö
E-post Blogg mobil: 070-202 69 56

Anna-Caren Sätherberg,
oppositionsråd i Åre kommun
E-post telefon: 064-71 61 02 mobil: 070-220 91 65

Kent Ögren,
landstingsråd Norrbottens läns landsting
E-post telefon: 0920-284 344 mobil: 070-528 71 92

Katharina Köhler,
Riksdagsledamot Västerbotten
E-post webbsida mobil: 070-980 54 78

Niklas Karlsson,
kommunalråd Landskrona
E-post telefon: 0418-47 31 01 mobil: 070-947 03 28

Ann-Kristine Johansson,
riksdagsledamot från Värmland. Ordförande för socialdemokraterna i Värmland.
E-post

Mattias Ottosson, kommunalråd Norrköping
E-post

Åsa Kullgren, Sörmland
E-post

Anders Ygeman,
riksdagsledamot från Stockholms stad
E-post

Maria Pettersson, kommunalråd i Ludvika
E-post mobil: 070-349 66 53

Kenneth G Forslund,
riksdagsledamot från Bohuslän
Ordförande för socialdemokraterna i Bohuslän.
E-post

Matilda Ernkrans,
riksdagsledamot Örebro
E-post

Ulla Gradeen
Oppositionsråd Värnamo
E-post

Revisorer
Ordinarie **Anita Modin**, **Håkan Bystedt** och **Lars Ericson**.
Suppleanter Berit Oscarsson, Anna Larsson och Uno Aldegren.
Sidan uppdaterades senast: 2010-11-24 13:40

Verkställande utskottet

Ledamöter, suppleanter och adjungerade i Verkställande utskottet tllihör även partistyrelsen.

Håkan Juholt, partiordförande
E-post Presskontakt

Carin Jämtin,
partisekreterare
E-post Presskontakt

Wanja Lundby-Wedin,
ordförande för LO
E-post Presskontakt Telefon: 08-24 49 59

Elvy Söderström,
kommunalråd i Örnsköldsvik
Ordförande för socialdemokraterna i Västernorrland
E-post

Heléne Fritzon,
kommunalråd i Kristianstad Ordförande för socialdemokraterna i Skåne
E-post webbsida

Sven-Erik Österberg, riksdagsledamot från Västmanland
Ordförande för socialdemokraterna i Västmanland
E-post webbsida

Suppleanter i verkställande utskottet

Mikael Damberg,
riksdagsledamot Ordförande för socialdemokraterna i Stockholms län
E-post Presskontakt Jenny Engdahl 070-363 25 55

VU-suppleanterna träder in i nedanstående ordning när ordinarie ledamöter lämnat återbud.

Stefan Löfven,
ordförande för IF Metall
E-post webbsida

Anneli Hulthén,
kommunalråd i Göteborg
E-post webbsida

Tomas Eneroth,
riksdagsledamot från Kronoberg
E-post Tel: 08-786 43 87

Peter Hultqvist,
riksdagsledamot
Ordförande för socialdemokraterna i Dalarna
E-post

Veronica Palm,
riksdagsledamot från Stockholm
E-post

Leif Pagrotsky,
riksdagsledamot från Göteborg
E-post

Lena Micko
Kommunalråd i Linköping
E-post

Adjungerade till verkställande utskottet samt partistyrelsen

Marita Ulvskog, Europaparlamentariker
E-post webbsida

Nalin Pekgul,
ordförande för S-kvinnor
E-post S-kvinnors webbsida

Peter Weiderud,
ordförande i Sveriges Kristna Socialdemokraters Förbund-Broderskapsrörelsen Mobil: 070-845 03 60

Tommy Ohlström, partikassör
E-post 08-700 26 50 Presskontakt

Jytte Guteland, ordförande i Sveriges Socialdemokratiska Ungdomsförbund (SSU)
E-post Blogg webbsida Presskontakt Ingela Nilsson 073-519 01 07

Magnus Nilsson,
ordförande i socialdemokratiska studentförbundet
E-post webbsida

Carina Moberg
Gruppledare riksdagsgruppen
Presskontakt

Tommy Waidelich
Ekonomiskpolitisk talesperson
Presskontakt

Sven-Eric Söder
Kanslichef och gruppsekreterare
E-post

Från regeringens hemsida på Inernet:

2011 års ekonomiska vårproposition

Prop. 2010/11:100

Utgiven: 13 april 2011
Typ: Proposition
Avsändare: Finansdepartementet
Ladda ner

- 2011 års ekonomiska vårproposition, prop. 2010/11:100 (pdf 1,9 MB)
- Bilaga 1: Tabellsamling makroekonomisk utveckling och offentliga finanser (pdf 151 kB)
- Bilaga 2: Analys av utgiftsutvecklingen 2000-2015 (pdf 380 kB)
- Bilaga 3: Fördelningspolitisk redogörelse (pdf 678 kB)
- Bilaga 4: Uppföljning av riktlinjen för budgeteringsmarginalens storlek (pdf 536 kB)

Sammanfattning

Propositionen innehåller regeringens förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken. Riktlinjernas syfte är att ange politikens inriktning inför budgetpropositionen för 2012.

Riktlinjerna för den ekonomiska politiken baseras på propositionens övriga innehåll, dvs. en beskrivning av det finanspolitiska ramverket och en uppföljning av sysselsättningspolitiken, en bedömning av den makroekonomiska utvecklingen och den offentliga sektorns finanser, en uppföljning och bedömning av de budgetpolitiska målen och reformutrymmet, en uppföljning av statens budget samt en bedömning av de offentliga finansernas långsiktiga hållbarhet.

I propositionen redovisas även Sveriges nationella mål inom den s.k. Europa 2020-strategin och förslag lämnas till vissa ändringar av utgiftsområdenas indelning.

Partimotion. Motion till riksdagen 2010/11:S2001 GA av Håkan Juholt m.fl. (S) med anledning av prop. 2010/11:100 2011 års ekonomiska vårproposition S2001.doc/GA 2011-04-29

Tillväxt och rättvisa

- högre ambitioner för Sverige

Innehållsförteckning.

Motivering 2
Förslag tillriksdagsbeslut.....7
Ekonomiska läget 8
Kraftig återhämtning efter den ekonomiska krisen.....8
Rekordsysselsättning en framtida möjlighet.....9
Starka offentliga finanser.....10
Arbetslösheten har tillåtits bita sig fast – trots den starka återhämtningen 11
Mismatch karaktäriserar svensk arbetsmarknad 12
Från aktiva insatser till passiva åtgärder.....15
Orättvisorna ökar 17
Finanskris har blivit en statsfinansiellkris 20
Det socialdemokratiska alternativet: Tillväxt och rättvisa 22
En värdeburen tillväxt.....22
A. Ett program för full sysselsättning 24
B. Utvärdera avregleringarnas effekter 32
C. Ett hållbart ålderspensionssystem 35
D. Avskaffa barnfattigdomen.....36
Förslag till alternativ budget 38
A. Jobben först 38
B. Kultur för alla 42
Ansvar för svensk ekonomi 43
A. Överskottsmålet.....43
B. Utgiftstaken måste hållas.....43
C. Föreslagna åtgärder i den alternativa budgeten.....43

Motivering

Full sysselsättning är målet för Socialdemokraternas ekonomiska politik. Sverige ska ha sunda offentliga finanser. Det är en förutsättning för uthållig hållbar tillväxt och stabil välfärd. Människors vilja till arbete är Sveriges största tillgång. Vi sätter jobben först på agendan. Klarar vi jobben så klarar vi också ekonomin och kvaliteten i vården, skolan och omsorgen.

Idag är arbetslösheten högre än den nivå som rådde före regeringsskiftet hösten 2006. Trots en god ekonomisk utveckling har arbetslösheten tillåtits bita sig fast. Nu är var tredje arbetslös långtidsarbetslös. Ungdomsarbetslösheten är bland de högsta i Europa. På grund av att de arbetslösa saknar den kompetens som företagen efterfrågar, får de inte de jobb som växer fram i dagsläget. I nuläget karaktäriseras svensk arbetsmarknad av en oförmåga att matcha lediga jobb med arbetssökande som har rätt kompetens. Samtidigt som arbetslösheten bitit sig fast på en hög nivå råder växande arbetskraftsbrist inom flera sektorer.

Vi menar att Sverige ska konkurrera med höga förädlingsvärden, högt kunskapsinnehåll, forskning och innovationskraft - inte med låga löner och billiga produkter. Sverige behöver en aktiv näringspolitik med en ambitiös innovationspolitik. Med kloka investeringar nu kan vi bygga Sverige starkare inför nästa långkonjunktur. I budgetmotionen presenterar Socialdemokraterna ett antal centrala insatser för att skapa fler jobb, öka tillväxten och förbättra matchningen på arbetsmarknaden. Vi föreslår därtill ett par konkreta förslag på kulturområdet. Därtill presenterar vi ett stort antal förslag på inriktning för vår ekonomiska politik.

Konkreta förslag i Vårbudgeten

Kompetenskommission

• En kompetenskommission ska tillsättas som hanterar situationen med mismatch på arbetsmarknaden. Kommissionens ska bl.a. föreslå åtgärder och inhandla utbildningar inom bristyrken.
• Kommissionen ska bestå av företrädare för näringslivets organisationer, små och stora företag, kommuner, stat och fackföreningar.
• Vi föreslår att kommissionen tilldelas 100 miljoner kronor i år. Kommissionens budget är tänkt att växa och beräknas kunna uppgå till omkring en miljard kronor under 2012.

Programmet ”Tillväxt Sverige”.

• Vi vill tillsammans med centrala delar av Sveriges näringsliv utforma forskningsprogram och en bättre fungerande riskkapitalförsörjning för ökad konkurrenskraft.
• Branscher som kan vara aktuella för gemensamma forskningsinvesteringar är exempelvis fordonsindustrin, gruvindustrin, läkemedels- och bioteknikbranschen, förnybar energi och tjänstesektorn.
• Vi anslår 25 miljoner kronor för att i år ta de första stegen för att utveckla ett program. Näringslivets behov ska vara styrande för prioriteringarna.

Exportstöd.

• Ett program för ökad export ska utvecklas. Vi vill anställa fler regionala exportrådgivare, utbilda fler exportsäljare, stärka exportstödet mot viktiga tillväxtekonomier - som Vietnam, Malaysia, Angola och Argentina – samt särskilt stödja viktiga svenska framtidsbranscher.
• Vi vill anslå 25 miljoner för detta i tilläggsbudgeten.

Sommarsatsning för unga.

• *Sommarjobb på omvårdnadsprogram*. Vi föreslår för 2011 25 mnkr för att ge studerande på omvårdnadsprogram sommarjobb. På sikt bör alla som läser på omvårdnadsprogrammet garanteras sommarjobb.
• *Sommarjobb för gymnasie- och högskolestudenter*. Vi föreslår 100 miljoner kronor till kommunerna för att ordna sommar jobb åt unga, vilket beräknas räcka till cirka 15 000 extra sommarjobb.
• *5 000 fler sommarkurser i högskolan*. Antalet sökande i den ordinarie antagningen har ökat sedan år 2010 – trots återhämtningen på arbetsmarknaden. För att möta detta söktryck föreslår vi resurser för att kunna utvidga sommarkurserna redan i år.
• *Sommarundervisning för ungdomar utan grundläggande behörighet*. I samband med undervisningen ska ungdomarna erbjudas karriär- och studievägledning. Särskilda insatser ska vidtas för att nå ungdomar från utsatta områden. Vi anslår 100 miljoner kronor vilket räcker till ca 10 000 utbildningsplatser.

Kultur.

• Fri entré för alla på de statliga museerna från och med 1 juli i år. Detta kostar 35 miljoner i år.
• Kommuner som har eller nu sänker sina avgifter till max 500 kronor per termin inom musik och kulturskolan får ett stimulansbidrag. För kommuner som redan har låga avgifter blir det därmed ett stöd till ökad kvalitet. Detta kostar 25 miljoner i år.

Vi Socialdemokrater har höga ambitioner för Sverige. Den borgerliga regeringen är trött och saknar ambitioner för framtiden. Nedan presenteras Socialdemokraternas mer långsiktiga inriktning för den ekonomiska politiken. Det handlar om: full sysselsättning, avregleringarna, pensionerna och barnfattigdomen.

Inriktning

1. Full sysselsättning
• *Investera i Sveriges konkurrenskraft*. Återupprätta ett konstruktivt samarbetsklimat mellan politik, näringsliv, fackföreningar och forskning. Investera i klimatomställning och miljöteknik.
• *En kunskapsbaserad ekonomi*. En storsatsning på lärande och högre kvalitet i undervisningen. Minska skolklasserna för de minsta barnen och gör förskoleklasserna obligatoriska. Individuell och kollektiv kompetensutveckling.
• *Nolltolerans mot ungdomsarbetslöshet*. Ta bort aktivitetsförbudet på arbetsförmedlingen. Öka möjligheterna att driva gymnasieskolor anpassade till det regionala näringslivets behov.
• *Bryt långtidsarbetslösheten*. FAS3 ska avskaffas. Långtidsarbetslösa måste ges möjlighet till studier, kompetensutveckling och starta-eget-stöd. Ge långtidsarbetslösa möjlighet att bistå idrottsföreningar, teatrar och kulturhus.
• *En fungerande arbetsmarknad*. Vidga arbetsmarknadsregionerna. Bygg ut infrastruktur och bostäder. Program för kvalitet i allmänna kommunikationer.
• *Bra jobb i välfärden*. Utveckla ett program för generationsväxling.
• *Jämställdhet – ökar tillväxten och sysselsättningen*. Heltid en rättighet, deltid en möjlighet. Bonus till kommuner som minskar deltider.

2. Se över avregleringarna.
• *Översyn av avregleringarna*. Nya regelverk för att leva upp till svenska folkets och näringslivets behov.
• *Förstärkt övervakning av elmarknaden*. Nej till ny modell för nättariffer.
• *Tågen ska gå i tid*. Fördela spårutrymmet i järnvägen så att det gynnar resenärer och samhälle.
• *Infranord*. Behåll Infranord i statlig ägo.
• *Avhjälpande underhållet*. Pröva en återföring av det avhjälpande underhållet till Trafikverket.

3. Ett hållbart pensionssystem.
• *Utvärdera pensionssystemet*. En grundlig utvärdering behövs.
• *Redovisa effekten av arbetslöshet och utförsäkringar*. Regeringen bör visa hur arbetslöshet och utförsäkringar påverkar de statliga pensionerna.

4. Avskaffa barnfattigdomen.
• *Redovisa politikens effekter*. Redovisa konsekvenserna för barnfattigdomen av den ekonomiska politiken.
• *Utveckla ett brett program mot barnfattigdom*. Möjliga åtgärder är höjt underhållsstöd, införande av barnomsorg under obekväm arbetstid, höjt tilläggsbidrag för studenter med barn, kulturinsatser för barn i utsatta områden, förbud av frivilliga avgifter inom skola och förskola och rätt till heltid inom offentlig sektor.

Förslag till riksdagsbeslut

Vi socialdemokrater föreslår att riksdagen

1. godkänner socialdemokraternas förslag till riktlinjer för den ekonomiskapolitiken och budgetpolitiken.
2. riksdagen tillkännager för regeringen att regeringen ska återkomma med ett program för att säkerställa att trafiken på järnväg uppfyller rimliga kvalitetskrav såsom att tågen går i tid, även under vintern.
3. riksdagen tillkännager för regeringen att regeringen ska återkomma med samlat program för att säkerställa personalförsörjningen inom välfärdens verksamheter mot bakgrund de väntade betydande pensionsavgångarna.
4. riksdagen tillkännager för regeringen att regeringen ska återkomma med en skrivelse som redogör för hur den förda politiken påverkar barnfattigdomens utveckling i Sverige.
5. riksdagen tillkännager för regeringen att regeringen återkommer med en översyn av de avregleringar som genomförts i Sverige under de två senaste decennierna.
6. riksdagen tillkännager för regeringen att regeringen återkommer med ett förslag till bonus för kommuner som lyckas minska det ofrivilliga deltidsarbetet i sina verksamheter.
7. riksdagen tillkännager för regeringen att regeringen bör återkomma med en redovisning av hur den statliga ålderspensionen påverkas av framväxten av en låglönemarknad och den högre arbetslöshetsnivå som etablerats under de senaste åren där stora grupper ställts utanför arbetsmarknaden och de gemensamma trygghetssystemen.

Ekonomiska läget

Kraftig återhämtning efter den ekonomiska krisen

Efter en kraftig nedgång år 2009, då BNP i Sverige föll med 5,3 procent, följde en stark ekonomisk återhämtning under år 2010 då BNP steg med 5,5 procent.

Diagram 1. BNP i Sverige, Euroområdet och USA, utfall och prognos.

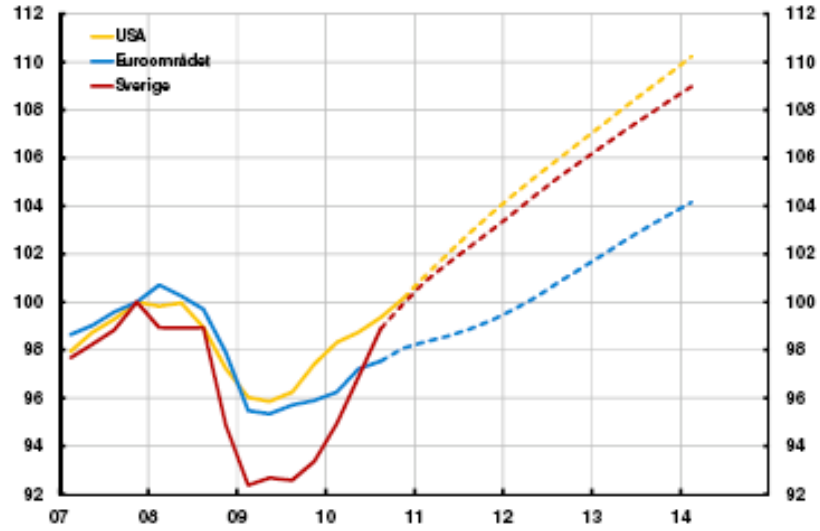

Källa: Riksbanken, Penningpolitisk Rapport, Februari 2011.

Utvecklingen i Sverige har varit mer dramatisk än i många länder i omvärlden. BNP-fallet var djupare – och den efterföljande återhämtningen starkare. Sett över de senaste åren har Sveriges ekonomi vuxit något långsammare än den amerikanska, och något snabbare än Euroområdet.

Utvecklingen i Sverige är i allt väsentligt en följd av utvecklingen på Sveriges exportmarknad. Den finansiella krisen bidrog till att konsumtion och investeringar föll i stora delar av världen. Därmed föll efterfrågan på Sveriges exportmarknad till och med första halvåret år 2009. Export är en betydande del av Sveriges BNP, vilket innebar att Sverige kom att drabbas hårdare än många andra länder under den ekonomiska nedgången. Sverige hade varit betjänt av en mer aktiv ekonomisk politik med ökade resurser till kommunerna och en aktiv näringspolitik, likt den vi socialdemokrater föreslog under krisen.

Samtidigt innebar den internationella hanteringen av den akuta finansiella krisen att oron för en utdragen tillbakagång i världsekonomin minskade. Det bidrog i sin tur till att framtidstron hos företag och hushåll på Sveriges exportmarknader återhämtade sig. Därmed stärktes utvecklingen på Sveriges exportmarknad – vilket bidrog till den goda svenska utvecklingen under senare delen av år 2009 och förra året.

Rekordsysselsättning en framtida möjlighet

Konjunkturinstitutet gör bedömningen att den goda ekonomiska utvecklingen kommer att bestå under de kommande åren. Utvecklingen på arbetsmarknaden under inledningen av 2011 beskrivs som stark. Hushållens höga initiala sparande bedöms bidra till en ökning av hushållens konsumtion. Trots en god inkomstutveckling kommer många hushåll att ha mindre att röra sig med, när de nödvän-diga kostnaderna är betalade, i år än tidigare. Det högre ränteläget innebär en betydande utgiftsökning för de hushåll som har stora bolån. Samtidigt har priserna på el, telefoni, mat, kläder och annat stigit. Kapacitetsutnyttjandet hos företagen stiger, vilket bidrar till god tillväxt i investeringarna. Sammantaget väntas utvecklingen av konsumtion och investeringar leda till att den gynnsamma utvecklingen av BNP och sysselsättning fortsätter under de kommande åren. Den mycket starka konjunkturen gör att rekordsysselsättning är en framtida möjlighet.

Diagram 2 Sysselsättningsgrad i Sverige

Den säsongsjusterade sysselsättningsgraden ligger i dagsläget på en nivå som är jämförbar med den som rådde före den senaste ekonomiska krisen, men är alltjämt betydligt lägre än nivån före nittiotalets kris.

Starka offentliga finanser

Den ekonomiska utvecklingen väntas under åren 2011 och 2012 att bli starkare i Sverige än i många andra jämförbara länder. Det finanspolitiska ramverket, vilket har resulterat i sunda offentliga finanser, har lagt grunden för denna utveckling. Det är av väsentlig betydelse för Sverige att det numera finns en bred konsensus i Sveriges riksdag kring överskottsmålet för den offentliga sektorn och de statliga utgiftstaken. Den offentliga sektorn har i dagsläget en solid finansiell ställning. Det öppnar möjligheter för en aktiv finanspolitik, vilket bidrar till hög tillväxt under de närmaste åren. Jämfört med rekordåret 2010växlar BNP-tillväxten emellertid ned under åren 2011–2012. Detta följer inte minst av att 2009 års BNP-fall med 2010 års tillväxt är återhämtat.

Arbetslösheten har tillåtits bita sig fast – trots den starka återhämtningen

Trots den starka utvecklingen i svensk ekonomi år 2010 är arbetslösheten alltjämt högre än den nivå som rådde innan finanskrisen. Arbetslösheten har tillåtits bita sig fast. Trots en stark ekonomi så råder massarbetslöshet i Sverige. Arbetslösheten är också ojämnt fördelad över landet.

Diagram 3. Arbetslöshet i Sverige

Det faktum att arbetslösheten har bitit sig fast på en högre nivå än före krisen förklaras av att långtidsarbetslösheten ökade snabbt under krisen. De senaste årens utveckling har inneburit att allt fler blivit arbetslösa allt längre. På grund av att de arbetslösa saknar den kompetens som företagen efterfråga, får de inte de jobb som växer fram i dagsläget. De nya jobben går istället till personer med en färsk utbildning. Därmed kan vi se en utveckling med både hög arbetslöshet och bättre sysselsättningssiffror samtidigt.

Diagram 4. Långtidsarbetslösheten iSverige

Innan den ekonomiska krisen var andelen långtidsarbetslösa av de arbetslösa tämligen konstant kring nivån en fjärdedel. De senaste årens utveckling har inneburit att denna andel har ökat till ungefär en tredjedel. Det är en mycket hög andel med historiska mått mätt.

Mismatch karaktäriserar svensk arbetsmarknad

I nuläget karaktäriseras svensk arbetsmarknad av en oförmåga att matcha lediga jobb med arbetssökande som har rätt kompetens. Samtidigt som arbetslösheten bitit sig fast på en hög nivå råder växande arbetskraftsbrist inom flera sektorer. Inom tillverkningsindustrin är arbetskraftsbristen jämförbar med den situation som rådde under uppgången under andra halvåret år 2006.

Diagram 5. Brist på Arbetskraft

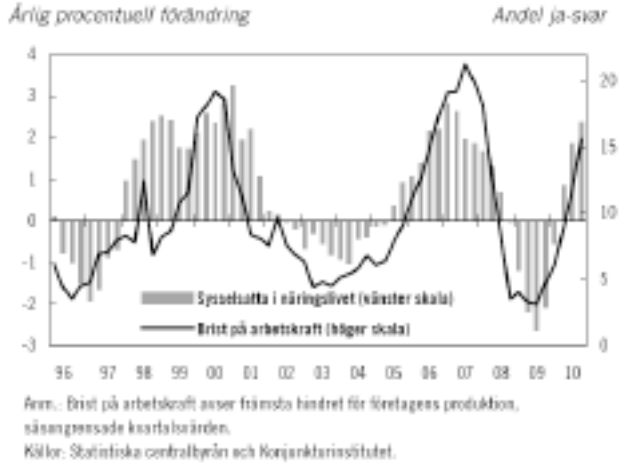

Ur Vårpropositionen.
Sju av tio företag i Svenskt Näringslivs panel uppger att rekryteringen har varit svår. En femtedel av dessa har därför tvingats att tacka nej till order. Produktionen hålls, enligt samma panel, tillbaka inom särskilt byggbranschen och juridik och ekonomi på grund av att utbud och efterfrågan på arbetsmarknaden inte matchar varandra. Svenskt Näringsliv finner att man inom de flesta branscher låter befintlig personal arbeta mer och att man avstår från att anställa. Mismatchen på arbetsmarknaden dämpar både återhämtningen av produktion och av sysselsättning.

Tabell 1 Exempel på yrken som det råder brist på i landet.
Byggnadsingenjörer och byggnadstekniker
Byggnadsplåtslagare
Gymnasielärare i yrkesämnen
Operationssjuksköterskor
Förskollärare
Plattsättare
Sjuksköterskor, psykiatrisk vård
Kranförare
Geriatriksjuksköterskor
Sjuksköterskor inom akutsjukvård
Kockar
Lastbilsmekaniker
Elingenjörer och eltekniker
Betongarbetare
Distriktssköterskor
Förare av skogsmaskiner
VVS-montörer
Barnsjuksköterskor
Källa: Arbetsförmedlingen.

Diagram 6. Arbetslöshet i olika utbildningsgrupper

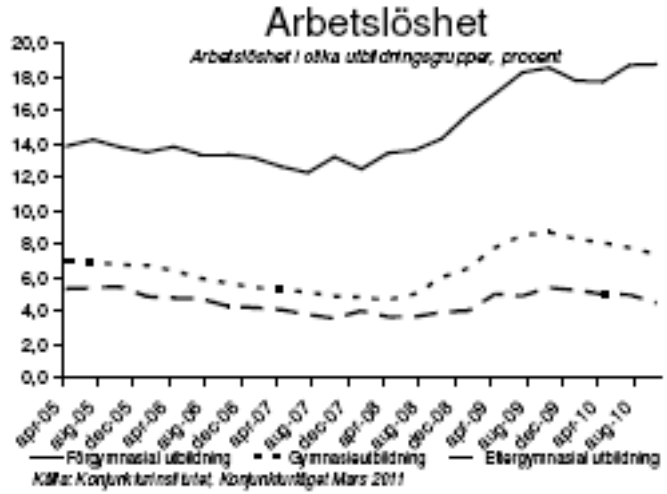

Den ekonomiska nedgången innebar att arbetslösheten ökade i alla utbildningsgrupper – bland såväl högutbildade som bland dem som inte har avslutat gymnasiestudier. Under återhämtningen har arbetslösheten gått ned bland dem som avslutat gymnasiet, och likaså bland dem som studerat vidare efter gymnasiet. Däremot har arbetslösheten bland dem som inte avslutat gymnasiet bitit sig fast på en mycket hög nivå.

Diagram 7. Antal studerande inom kommunal vuxenutbildning (Komvux)

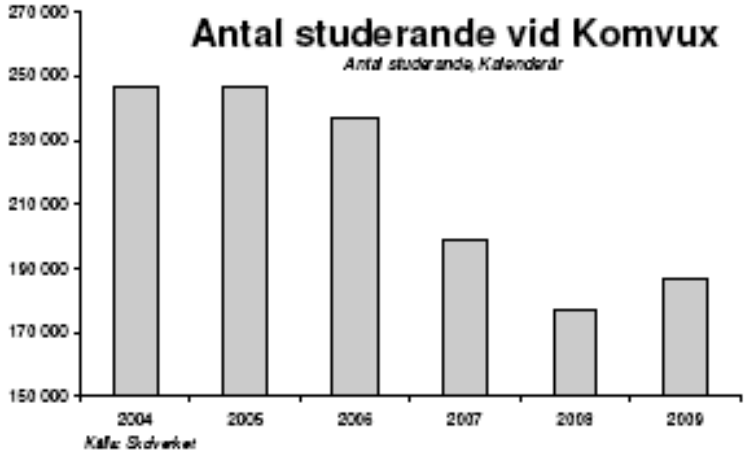

Mot denna bakgrund är det olyckligt att möjligheterna att läsa in gymnasiet på Komvux har reducerats under de senaste åren. Sedan år 2006 har antalet platser inom kommunal vuxenutbildning minskat med ungefär en femtedel.

Från aktiva insatser till passiva åtgärder

Diagram 8. Yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning

Möjligheterna att komma vidare genom den yrkesinriktade arbetsmarknadsutbildningen har också reducerats kraftigt under de gångna åren. Sedan hösten år 2006 har mer än hälften – ungefär två tredjedelar – av platserna i yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning avskaffats. Arbetslösa hänvisas i stället till regeringens så kallade garantier: Jobb- och Utvecklingsgarantin och Jobbgarantin för unga.

Diagram 9 Passiva garantier

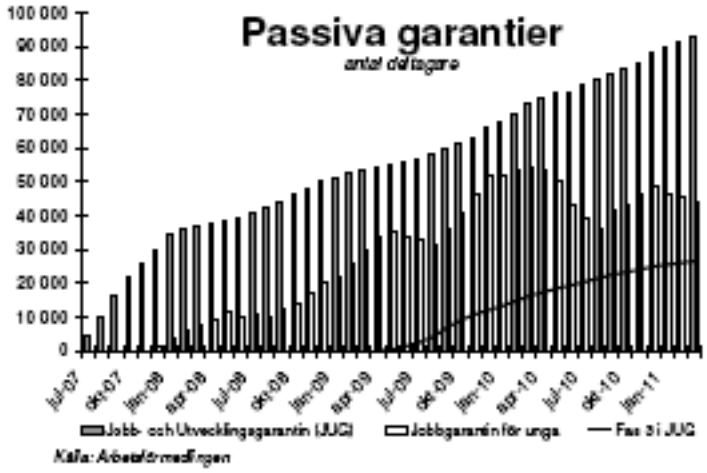

I nuläget har en tredjedel av de arbetssökande placerats i dessa garantier – där aktivitetsnivån är dokumenterat låg. Det är den allt annat överskuggande arbetsmarknadspolitiska insatsen – med sammantaget ungefär 130 000 deltagare i dagsläget. Jobb- och Utvecklingsgarantin visar i dagsläget inga tecken på att minska i volym – utan expansionen fortsätter månad för månad.

Diagram 10: Deltagare som lämnat FAS3 för arbete eller studier.

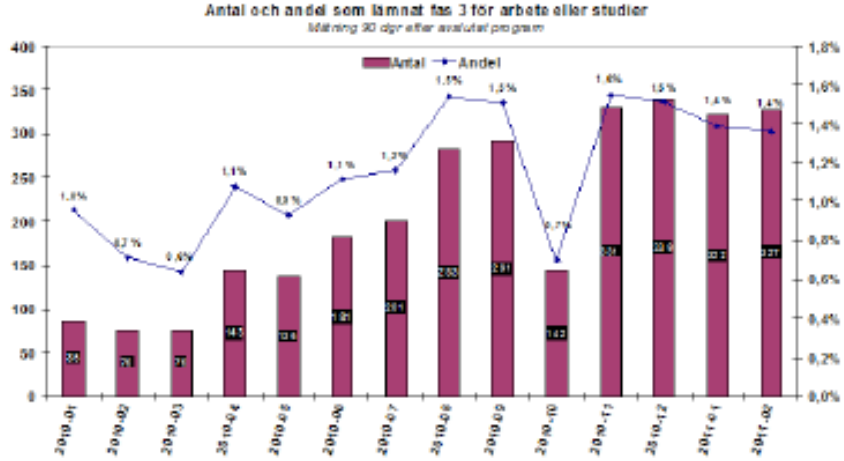

Källa: Arbetsförmedlingen.

Institutet för Arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU) har utvärderat regeringens garantier. Aktivitetsnivån är mycket låg. Jobbgarantin för unga saknar helt långsiktig effekt. Fyra av tio deltagare i Jobb- och Utvecklingsgarantin har överhuvudtaget inte fått någon handledning eller coachning. Och man konstaterar vidare att en majoritet av deltagarna använde högst tio timmar i veckan för att söka jobb eller att delta i aktiviteter – de flesta betydligt mindre. Arbetsförmedlingen rapporterar att bara mellan en och två procent av deltagarna i jobb- och utvecklingsgarantins FAS 3 lämnar denna åtgärd för arbete eller studier. Det faktum att många arbetslösa fastnar i garantierna innebär att dessa fortsätter att växa.

Orättvisorna ökar

Den höga arbetslösheten och den mycket höga långtidsarbetslösheten bidrar till att fler människor får allt större svårigheter att försörja sig. De omfattande nedskärningarna inom arbetslöshetsförsäkringen och sjukförsäkringen späder på denna utveckling.

Diagram 11, Utbetalt ekonomiskt bistånd kvartalsvis, miljoner kronor i fasta priser

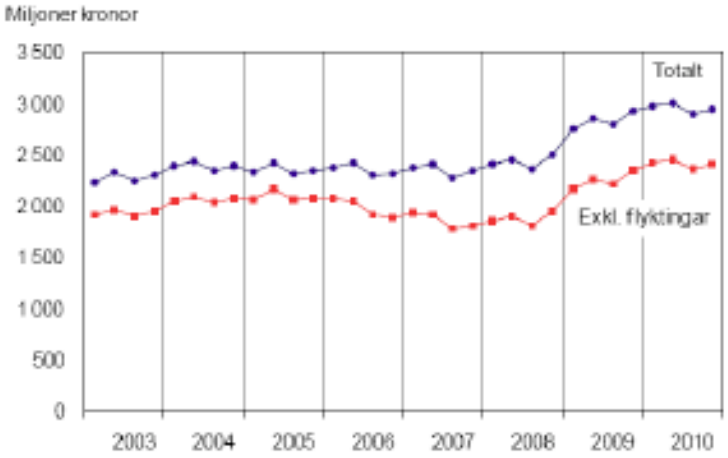

Källa: Socialstyrelsen.

Sammantaget har den stigande arbetslösheten och de sämre socialförsäkringarna bidragit till att utbetalningarna av socialbidrag ökat kraftigt sedan den ekonomiska krisens inledning under andra halvåret år 2008. Kostnaden för ekonomiskt bistånd ökade förra året i 3 av 4 kommuner.

I likhet med långtidsarbetslösheten har utbetalningarna av försörjningsstöd bitit sig fast på en högre nivå efter krisen än innan. Uppgången på arbetsmarknaden och i ekonomin har inte kommit dem till del som tvingats till socialkontoren under de senaste åren. En annan återverkning av den ekonomiska krisen och dess hantering är att barnfattigdomen, enligt Rädda Barnens definition, börjat öka under år 2008. Detta är ett trendbrott. Barnfattigdomen minskade under hela perioden 1997 till år 2007. Det vanligaste sättet att mäta klyftor är att använda sig av den så kallade Ginikoefficienten. I figur nedan framgår att klyftorna har ökat sedan mitten på 00-talet. En utveckling som accelererat under den senaste mandatperioden.

Diagram 12. Inkomstspridningen (gini-koefficienten), SCB, exklusive kapitalvinster

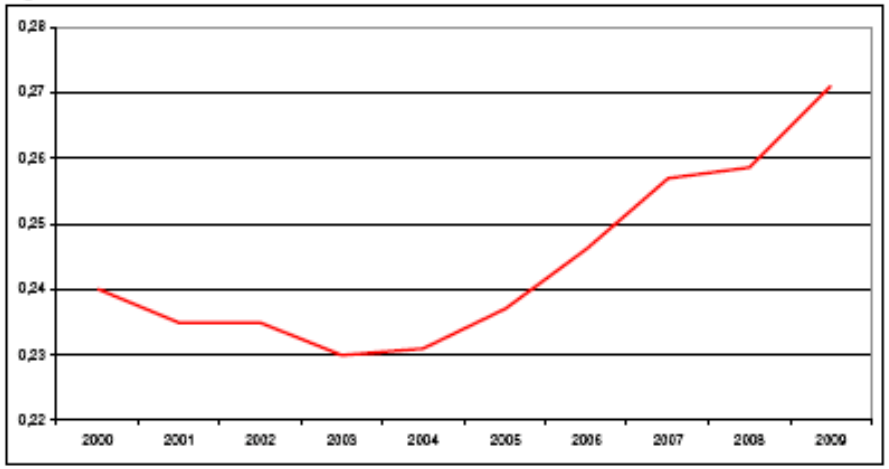

Den borgerliga regeringens politik har bidragit till ökade klyftor. Riksdagens utredningstjänst har tagit fram en översikt över hur olika inkomstgrupper påverkats avde senaste åtta årens politik; de fyra sista åren med en socialdemokratisk regering och de fyra första åren med en borgerlig. Av undersökningen framgår att främst höginkomsttagarna gynnats under moderaternas period.

Nedan studeras fördelningen för respektive decilgrupp i relation till hur mycket den genomsnittliga inkomsttagaren fick. Det innebär till exempel att när en decilgrupp får 100 procent så får inkomstgruppen exakt lika mycket som den genomsittliga inkomsttagaren fick (i kronor). I undersökningen har man också studerat hur stor del som tillfaller respektive percentil av befolkningen. Det innebär att om fördelningen är helt jämn ska varje procentenhet av befolkningen få en procentenhet av inkomstförstärkningen. Det framgår i figuren nedan att det är de med högst inkomst som tjänat mest på den borgerliga politiken. Den procentenhet som tjänar bäst – cirka en miljon kronor eller mer – fick under den förra mandatperioden ungefär lika mycket som percentilgrupp 1-25 fick tillsammans.

Diagram 13. Förändrad individuell disponibel inkomst i relation till genomsnittet, (S= rött) 2002-2006 och M (blått) 2006-2010.

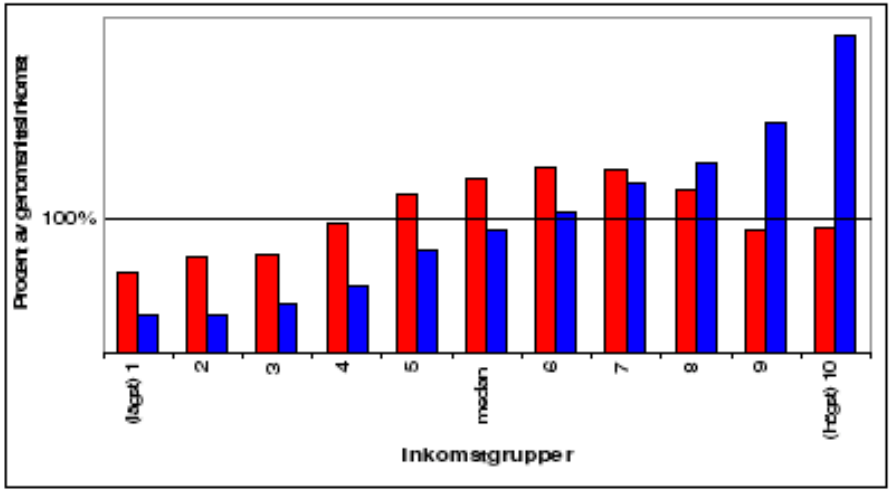

Diagram 14. Förändrad inkomst som andel av den totala förändrade inkomsten (S) 2002-2006 och (M) 2006-2010

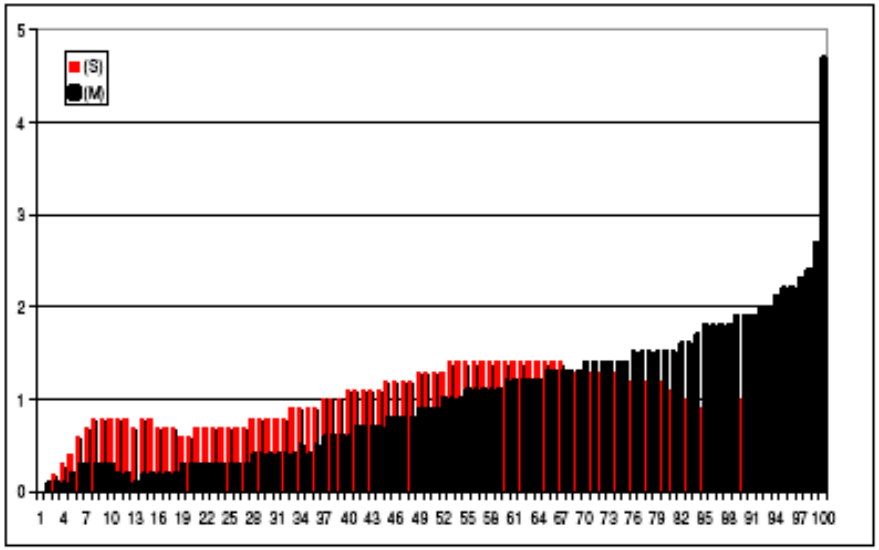

Finanskris har blivit en statsfinansiellkris

Hösten 2008 kollapsade de internationella finansiella marknaderna. Globala obalanser – bland annat mellan USA och Kina - i kombination med en otillräcklig, fragmenterad och framför allt nationell finansiell reglering drev på en tillgångsbubbla som brast. Den finansiella kraschen drabbade hela världen.

I den räddningsoperation som startade i Europa efter finanshaveriet 2008 valde många länders regeringar att ta över och täcka upp för privata skulder som bankerna på grund av orimliga affärsmodeller och oansvarigt risktagande inte förmådde hantera. Slutnotan har ännu inte fastställts, men det handlar om kostnader på hundratals miljarder euro som har belastat eller riskerar att belasta stadsbudgetarna.

Den finansiella krisen utlöste en statsfinansiell kris i flera europeiska länder. Problemen ser olika ut i olika länder. Men i flera länder är det den privata skuldsättningen, pådriven av allt för svagt reglerade och kapitaliserade banker, som drivit fram en situation som orsakat omfattande statsfinansiella problem. Till grund för många av de utsatta ländernas statsfinansiella problem ligger också bristande konkurrenskraft och produktivitet.

När budgetunderskott växte och statsskulder sköt i höjden steg upplåningskostnaderna snabbt för de svagaste länderna. Allt bräckligare statsfinanser innebar allt lägre kreditvärdighet på den internationella kreditmarknaden. För grekisk del blev situationen ohållbar under våren år 2010. Övriga euroländer valde då att med ett lånepaket säkra eurons stabilitet. Syftet var att undvika att ränteoron spred sig. Ett nytt räddningspaket tillkom sedan under hösten år 2010 för att stödja Irland. Nu har även Portugal tvingats ansöka om nödlån.

Det socialdemokratiska alternativet: Tillväxt och rättvisa

Nedan presenteras grunderna i det socialdemokratiska alternativet. I avsnittet *En värdeburen tillväxt* redovisas riktlinjerna för den fortsatta utvecklingen av vår ekonomiska politik. I underavsnittet *Ett program för full sysselsättning* redovisas inriktningen på de första stegen i den samlade politiken för full sysselsättning. I avsnittet *Förslag i vårbudgetmotionen för 2011 och Tilläggsbudgetmotion* presenteras de förslag vi föreslår att riksdagen fattar beslut om i närtid.

En värdeburen tillväxt

Socialdemokraterna står för en värdeburen tillväxt. Tillväxten är inte hållbar när den bygger på att människor och miljö slits ut. Ekonomin växer när människor växer. Välfärd och möjligheter ska komma alla till del. Ökade klyftor ger inte fler jobb och en bättre ekonomisk utveckling. Människor blir inte produktivare för att de blir fattigare. Strävan efter ekonomisk utveckling och ökad jämlikhet är två sidor av samma mynt. Samhällen som håller ihop, med stor tillit människor emellan, har en bättre fungerande demokrati, bättre ekonomisk tillväxt och lägre brottslighet än samhällen med låg tillit. En omfattande och generell välfärd ökar tilliten i samhället. Därför bidrar en stark generell välfärd som ger en bra trygghet till en mer positiv utveckling av såväl ekonomin som samhället.

När välfärden och tryggheten omfattar alla, då vågar människor mer; byta jobb, starta företag, flytta eller börja studera. Det skapar ett positivt förändringsklimat, vilket i sin tur gynnar den ekonomiska utvecklingen i en modern globaliserad ekonomi med ett högt omvandlingstryck.

Vår samhällsmodell bygger på att alla som kan ska arbeta. Det krävs för att kunna finansiera en hög ambition i välfärden, särskilt med tanke på den utmaning som den demografiska utvecklingen medför. Vi sätter jobben först på agendan, för vi vet att klarar vi jobben så klarar vi också ekonomin och kvaliteten i vården, skolan och omsorgen.

Sveriges framskjutna plats i världsekonomin vilar på våra gemensamma investeringar i forskning och utveckling. Vår konkurrenskraft kan inte tas för given, utan måste ständigt tryggas. Därför behövs en ny politik för uthållig ekonomisk tillväxt och för att utveckla svensk konkurrenskraft. Sverige behöver en aktiv näringspolitik med en ambitiös innovationspolitik. Genom en nära samverkan mellan staten, näringslivet, de fackliga organisationerna och forskningen kan vi utveckla den kunskapsintensiva delen av ekonomin där Sverige har konkurrensfördelar. Nya branschprogram är en viktig del. En framåtsyftande näringspolitik ska främja samspelet mellan den konkurrenskraftiga industrin och tjänstesektorn i hela landet.

Den ekonomiska utvecklingen i Sverige är god. Utvecklingen ställer oss inför nya frågor: Ska vi investera i människor, jobb, klimatomställning och utveckling eller ska vi bara fortsätta sänka skatterna? Med kloka investeringar nu kan vi bygga Sverige starkare inför nästa lågkonjunktur.

När alla har ett arbete blir Sverige rikt. Varje arbetad timme behövs. Vårt mål är full sysselsättning. Vi vill investera i människor så att de kan ta jobben som kommer. Då behöver vi satsa på kompetensutveckling genom hela arbetslivet och ge alla en plats på arbetsmarknaden. Människor som kommer till Sverige från andra länder gör Sverige starkare och rikare. De ska snabbt komma i arbete. Unga människor som fastnar i arbetslöshet är en långsiktig förlust för hela samhället. Vi vill se en nollvision för ungdomsarbetslösheten.

Jobbet är för de allra flesta en väldigt positiv och viktig del av livet. Arbete ökar människors frihet genom egen inkomst, gemenskap och utveckling. Otrygga anställningsförhållanden är inte produktivt. Arbetsmiljöarbetet måste därför återigen sättas i fokus. Ett arbetsliv som inte sliter ut människor i förtid innebär att fler kommer att kunna arbeta längre upp i åldrarna.

Under de senaste åren har flera allvarliga exempel på lönedumpning uppmärksammats. Kollektivavtalen har underminerats steg för steg genom en medveten politik som syftar till att pressa lönerna nedåt. Detta hotar den svenska modellen och våra möjligheter att konkurrera med kunskap i stället för låga löner. Regelverket behöver därför stärkasinom flera områden för att värna den svenska modellen och kollektivavtalen.

Fortfarande står kvinnor för större delen av det obetalda hushållsarbetet, har lägre löner och mindre makt. Utvecklingen står och stampar. Utan en aktiv jämställdhetspolitik kommer inte Sverige att kunna utnyttja den tillväxtpotential som ligger i att kvinnor fullt ut deltar i arbetslivet.

Politiken de närmaste åren bör inriktas på produktiva sociala investeringar. Inte minst behövs investeringar som vänder utvecklingen för den svenska skolan. Vi socialdemokrater vill skapa en modern kunskapsskola med kvalitet och kreativitet i centrum. En skola som ger alla elever bästa möjliga förutsättningar för framtiden, oavsett föräldrarnas bakgrund.

Barn som lever i fattigdom är inte värdigt ett modernt välfärdssam-

hälle. Aktiva insatser behövs de närmaste åren för att avskaffa barnfattigdomen.

När klyftorna växer skapas konflikter, våld och brottslighet. Vi vill bekämpa brotten men även brottens orsaker.

En aktiv kulturpolitik är tillväxtskapande. Kulturen frigör kreativitet och höjer människors välbefinnande. I en kunskapsbaserad ekonomi behövs kreativitet och skaparlust.

Människors livskvalitet ska öka utan att det skadar vår gemensamma miljö. Dagens tillväxt ska inte ske på bekostnad av framtida generationers möjligheter att leva ett gott liv. Miljöproblemen måste vi lösa tillsammans. Det kräver investeringar och tuffa miljökrav. Sverige ska gå före på miljöområdet och vara först med att använda framtidens miljövänliga teknik.

A. Ett program för full sysselsättning

En stark hållbar konkurrenskraftig ekonomi kräver en bred politik för fler jobb och arbete åt alla. Människors vilja till arbete är Sveriges största tillgång. Arbete är grunden för välfärd och välstånd, men också för människors personliga och sociala utveckling. Människor som har arbete känner sig mer uppskattade, har bättre hälsa och upplever större frihet än de som går utan arbete. Det övergripande målet med Socialdemokraternas ekonomiska politik är full sysselsättning. Det reformutrymme vi nu ser växa fram ska i första hand användas för att få fler människor i arbete. För att nå målet om full sysselsättning behöver vi steg för steg pressa tillbaka arbetslösheten och investera i en politik för fler jobb. Här presenterar vi några centrala steg på vägen mot full sysselsättning.

(i) Investera i Sveriges konkurrenskraft

Sverige behöver investeringar i ökad produktivitet, förstärkt innovationskraft och global konkurrenskraft. Så skapar vi ett samhälle där våra barn kan leva ett rikare och tryggare liv än tidigare generationer haft möjlighet till.

De flesta av framtidens jobb växer fram i tjänstesektorn. Det krävs investeringar i forskning och utbildning som ökar förädlingsvärdet inom de växande tjänstebranscherna. Hela tjänstesektorns potential måste tillvaratas.

Svenska företag möts av en allt hårdare internationell konkurrens. I synnerhet växer utmaningarna från de nya tillväxtekonomierna. Vi är övertygade om att Sverige inte ska möta denna konkurrens med lägre löner eller försämrade arbetsvillkor. Det som andra länder gör billigare ska vi i Sverige göra bättre. Jobb skapas inte med subventioner utan med investeringar. Vi socialdemokrater vill investera för att stärka det svenska näringslivet och därmed skapa fler jobb.

Sverige är ett relativt litet land i den internationella ekonomin. Vi har en tradition av dialog mellan politik, näringsliv, fackliga organisationer och akademi. Det har varit ett framgångsrikt koncept för Sverige. Vi vill återupprätta ett konstruktivt samarbetsklimat mellan politik, näringsliv, fack och forskningen i syfte att stärka svensk konkurrenskraft för att skapa arbetstillfällen och resurser för att finansiera välfärden.

Vi behöver en modern näringspolitik med stabila villkor för basindustrin och investeringar i ny klimatsmart teknik. En politik för ett bättre klimat kan bidra till en stark ekonomisk utveckling och bygga svensk långsiktig konkurrenskraft. Om svenska företag deltar i utvecklingen av den fossilfria teknik som hela världen kommer att efterfråga fram-

över stärker de sin internationella konkurrenskraft.

Om företagen redan nu investerar i mer energieffektiv teknik vinner de kostnadsfördelar gentemot sina konkurrenter. Utformar vi stödet till den svenska industrins omvandling på rätt sätt innebär omställningen inte enbart kostnader - utan framför allt möjligheter till nya arbetstillfällen och vinster. En ambitiös klimatpolitik går hand i hand med en ambitiös jobbpolitik.

För att våga investera behöver företag såväl som hushåll långsiktiga och stabila ekonomiska villkor. Vi socialdemokrater ska göra en egen översyn av skattesystemet..Skatternas utformning är en viktig del i en politik för fler jobb och för att skapa konkurrenskraftiga villkor för näringslivet.

Vi menar att det finns små möjligheter och heller inga direkta behov av att kraftigt höja eller sänka skatterna. Hög tillväxt, fler i arbete samt effektiviseringar och omprioriteringar inom statsbudgeten skapar goda möjligheter för nya investeringar. Vi vill också förbättra villkoren för företagande. Det kan röra sig om investeringar i branschprogram, exportstöd, miljöteknik, ökad till gång på riskkapital och småföretagarstöd.

(ii) En kunskapsbaserad ekonomi

Diskussionen om globaliseringen är inte ny. Tvärtom har frågan om hur vi ska möta globaliseringens utmaningar stått i centrum för den politiska debatten under lång tid. Förenklat är socialdemokratins svar en fördjupad utbildningslinje, medan det borgerliga svaret är ökad lönespridning. Bägge har stöd i ekonomisk forskning, men leder på sikt till två olika samhällen.

Förr oss är det en central hållning att välutbildade människor är grundläggande för ett lands utveckling. Sverige ska konkurrera med höga förädlingsvärden, högt kunskapsinnehåll, forskning och innovationskraft - inte med låga löner och billiga produkter. Den bästa vägen till ett välavlönat jobb är god utbildning.

I dag halkar den svenska skolan efter. Elevernas kunskaper i läsförståelse, matematik och i naturvetenskap har försämrats. Sverige behöver en storsatsning på lärande och högre kvalitet i undervisningen. Läraryrkets status behöver stärkas liksom karriärmöjligheterna inom skolan. Kvaliteten inom hela utbildningssystemet behöver stå i fokus. Genom kvalitetssäkring ska det bli lättare att välja skola. Föräldrar och barn ska inte behöva oroa sig för att de har valt fel skola. Skolklasserna för de minsta barnen bör minskas och förskoleklasserna bör bli obligatoriska. Skolundervisningen bör utvecklas mer utifrån evidensbaserad forskning. Det krävs också en ökad kvalitet på de yrkesinriktade gymnasieutbildningsprogrammen så att de leder till jobb.

Folkhögskolorna utgör en central del i en utvecklad kunskapsstrategi för ökad bildning och ökad konkurrenskraft.

En dynamisk och kunskapsbaserad ekonomi förutsätter att människor har goda möjligheter till utbildning och lärande hela livet. Därför vill vi investera i ett brett kompetenslyft som ger fler utbildningsplatser tillsammans med nya möjligheter till kompetensutveckling i arbetslivet. Vidareutbildning ska inte reduceras till en privatekonomisk fråga, vi vill därför tillsammans med arbetsmarknadens parter skapa goda förutsättningar för såväl individuell som kollektiv kompetensutveckling. Det behövs en kompetensförsäkring som ger alla löntagare möjlighet att vidareutbilda sig i arbetslivet.

(iii) Nolltolerans mot ungdomsarbetslöshet
De som är unga idag ska bära upp samhället imorgon. Men idag är allt för många unga i Sverige utan arbete. Att ingjuta hopp och framtidstro i dagens unga generation är en framtidsinvestering. Vi vill erbjuda en framtid som gör att de unga kan växa och utvecklas och därmed bidra med sin fulla potential.

Arbetslösa ungdomar ska mötas av aktiva insatser. Aktivitetsförbudet, som innebär att arbetsförmedlingen inte får ge unga någon utbildningsinsats eller annan åtgärd under de tre första månaderna av arbetslöshet, ska avskaffas.

Grunden för en fungerande arbetsmarknad är att alla ungdomar fullgör en gymnasieutbildning av hög kvalitet och att fler väljer en gymnasieutbildning med goda möjligheter till framtida studier och jobb. Vi vill öka möjligheten för gymnasieskolor att driva utbildningar, under förutsättningar att de är nationellt certifierade, som är anpassade till det regionala näringslivets behov.

Idag finns nationella råd för yrkesprogrammen som är involverade i både etablering och utbildningarnas innehåll. Sådana nationella och regionala råd bör också inrättas för varje gymnasieprogram, även de teoretiska programmen.

Antalet unga som skaffar sig en eftergymnasial utbildning – från yrkeshögskola till högskola – måste öka. Sverige blir ett starkare land om högskolan står öppen för alla. På många högskoleutbildningar – till exempel ingenjörs-, vård- och lärarutbildningar – är praktikperioder ett naturligt inslag. Men det är viktigt att även andra studenter får kontakt med arbetslivet redan under utbildningen. Alla som läser in en examen på högskolan, under utbildningens gång, ska få en praktikperiod i arbetslivet. Vi vill att Högskoleverket ska få i uppdrag att utreda vilka faktorer som tydligast försvårar för studenter att få praktikplats och komma med förslag på lösningar. Några förslag som vi tror skulle öka studenters möjlighet att få praktik är att:

• det i högskoleförordning och regleringsbrev ska det framgå att lärosätena ska arbeta för att alla heltidsstuderande som läser på ett minst 3-årigt program i normalfallet ska erbjudas praktik.
• lärosätenas arbete med praktik, och hur stor andel av studenterna som får praktik, ska redovisas som en del av lärosätenas kvalitetsredovisning.
• alla studenter som fått en praktikplats som lärosätet godkänt ska också ha rätt att tillgodogöra sig praktikterminen som en del av sin examen.
• De högskolor/universitet som redan idag har praktik på sina utbildningar ska inte bli av med sina platser

(iv) Bryt långtidsarbetslösheten och avskaffa FAS 3
En av tre arbetslösa är långtidsarbetslösa. Långtidsarbetslösheten har förvärrats av nedskärningarna inom arbetsmarknadsutbildningen. Institutet för Arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU) har utvärderat regeringens garantier. Aktivitetsnivån är mycket låg. Fyra av tio deltagare i Jobb- och Utvecklingsgarantin har överhuvudtaget inte fått någon handledning eller coachning. Denna låga aktivitetsnivå bidrar till att en stor andel av deltagarna med tiden placeras i Fas 3. Arbetslösa behöver i stället rustas för de lediga jobben. Det behövs satsningar på kvalificerad arbetsmarknadsutbildning av god kvalitet inom yrken där det i dag råder brist på yrkeskunnigt folk.

FAS 3 – där 25 000 långtidsarbetslösa är placerade - har blivit till en återvändsgränd som inte leder till jobb. Det är förbjudet att delta i

utbildning. Inte ens att gå en kvällskurs är tillåtet. Detta måste ändras. FAS 3 måste avskaffas. Långtidsarbetslösa måste ges möjlighet till studier, kompetensutveckling och starta-eget-stöd.

Men långtidsarbets-lösheten kan inte endast lösas med utbildning. Det krävs investeringar i en utvidgad arbetsmarknad där människor kan bidra på sina egna villkor. Samtidigt ser vi att det finns stora behov i andra delar av samhället där de som av olika skäl och trots aktiva insatser inte kan få arbete på den reguljära arbetsmarknaden kan göra en viktig insats. Idrottsföreningar, teatrar och kulturhus har ofta behov av hjälp med allt från praktiska göromål till administration. Vi vill se över möjligheterna att långtidsarbetslösa kan bistå dessa föreningar i deras verksamhet. För att möjliggöra detta kan det krävas ytterligare insatser i form av handledning och arbetsledning. I samråd med föreningslivet och kulturlivet vill vi utveckla formerna för att långtidsarbetslösa ska kunna göra en nyttig insats i dessa verksamheter.

(v) En fungerande arbetsmarknad

Ska Sverige nå målet om full sysselsättning måste ekonomin utvecklas så att det skapas fler möjligheter till arbete. Vi avvisar idén om att det är genom att försämra för sjuka och arbetslösa som det blir mer lönsamt att arbeta. Tvärtom har de senaste årens kraftiga försämringar av trygghetssystemen urholkat inkomstbortfallsprincipen i välfärden och därmed försvagat arbetslinjen.

En tydlig reform som bidrar till att göra det mer lönsamt att arbeta är att vidga arbetsregionerna vilket bidrar till ökad sysselsättning och höjda löner. För att klara detta krävs en god infrastruktur och en fungerande bostadsförsörjning som gör det praktiskt möjligt att pendla till sitt arbete samt att flytta till jobb eller en ny studieort. För att fler ska kunna flytta och ta steget till högre utbildning måste det finnas tillgång till fler studentbostäder. Sverige behöver ökade investeringar och ökat underhåll i såväl vägar, järnvägar och bostäder. Regeringens ambitioner är otillräckliga. Det är också viktigt att andra delar av den grundläggande infrastrukturen, som exempelvis telefoni, fungerar över hela landet.

De senaste årens vintrar har tydligt visat behovet av underhållsinvesteringar inom järnvägsinfrastrukturen. Många människor har spenderat åtskilliga timmar i väntan på tåg som inte kommer i tid och stundtals inte kommer alls. Ett rimligt kvalitetskrav av kommunikationer i ett industrialiserat land är att tågen kommer, och kommer i tid.

• Vi kräver att regeringen återkommer med ett program för att säkerställa att rimliga kvalitetskrav uppfylls inom svenska allmänna kommunikationer. De hittills aviserade åtgärderna möter inte de krav som ställs.

(vi) Bra jobb i välfärden

Den offentliga sektorn utgör en betydande del av vår ekonomi. De flesta människor kommer i kontakt med den varje dag i form av förskola, skola, sjukvård och äldreomsorg. Den offentliga sektorns verksamheter fungerar i allt väsentligt bra - men det finns också brister. För att utveckla verksamheter krävs flera förändringar. Arbetsvillkoren för de anställda måste utvecklas: Personalen måste få större möjlighet att påverka sina arbetstider och påverka sitt arbetsinnehåll. Det ska finnas goda möjligheter till vidareutbildning i yrket. Karriärmöjligheterna ska vara goda. Samtidigt måste de offentliga verksamheterna också utveckla sina arbetsmetoder för att öka produktiviteten i sina verksamheter.

Under de kommande åren kommer stora grupper som jobbar inom den

offentliga sektorn att gå i pension. Om vi ska klara personalförsörjningen inom välfärden behöver breda insatser genomföras. Viktigast är att ge anställda möjlighet till heltid och fast anställning, men insatser behöver även göras för att locka unga att välja en framtid inom välfärdsjobben genom till exempel traineeplatser. Det kan också mötas genom generationsväxlingsprogram där långtidsarbetslösa som har kompetens från vård- och omsorgssektorn erbjuds vikariat samtidigt som de befintligt anställda inom äldreomsorgen för möjlighet att höja sin kompetens.

• Vi kräver att regeringen återkommer med ett samlat program för att hantera den väntade bristen på personal som följer av de väntade pensionsavgångarna.

Befolkningen åldras och livslängden ökar. Det är en positiv utveckling. Men utvecklingen ställer krav. En åldrande befolkning innebär stigande behov av hälso- och sjukvård – vilket i sin tur innebär större offentliga åtaganden och större behov av finansiering. För att möta detta krävs ökad sysselsättning, effektiviseringar inom offentlig verksamhet och insatser för en bättre folkhälsa som minskar vårdbehoven. I takt med att arbetsmarknader vidgas och blir nationsöverskridande är det centralt att säkerställa fungerande skatteavtal mellan Sverige och våra grannländer, så att kommuners finansiering av välfärden inte undermineras. Obalanser i avtalet med Danmark medför idag att de svenska kommunerna tappar alltmer skatteintäkter. Detta har redan konstaterats i gjorda utredningar. Vi anser att det är hög tid att omförhandla skatteavtalet med Danmark med start redan till hösten 2011. Utgångspunkten för ett nytt avtal måste vara att bostadskommunerna och landstingen får en rimlig täckning för de välfärdstjänster man erbjuder pendlarna i form av skola, sjukvård etc. Regeringen bör ta initiativ till en omförhandling av skatteavtalet mellan Sverige och Danmark.

(vii) Jämställdhet – ökar tillväxten och sysselsättningen

Sverige har en jämförelsevis hög sysselsättningsgrad jämfört med andra europeiska ekonomier. År 2009 var sysselsättningsgraden för 15-64-åringar i EU omkring 65 procent, medan den var omkring 72 procent i Sverige. Högre sysselsättningsgrad innebär högre materiellt välstånd. Ju fler som arbetar desto mer resurser skapas till både privat och offentlig konsumtion.

Skillnaderna i sysselsättning blir särskilt intressant när skillnaderna mellan mäns och kvinnors sysselsättning studeras. Skillnaden mellan EU och Sverige är relativt begränsad för män (71,5 procent jämfört med 73,6 procent) – men anmärkningsvärt stor för kvinnor (54,6 procent jämfört med 70,5 procent).

Det finns flera orsaker till att svenska kvinnor deltar i arbetslivet i högre utsträckning än i omvärlden. En proaktiv politik med högkvalitativ och tillgänglig barnsomsorg, en utbyggd äldreomsorg samt särbeskattning är viktiga beståndsdelar i detta. Även om institutioner av denna typ är kostsamma i ett avseende har de också uppenbara ekonomiska fördelar i termer av högre sysselsättningsgrad.

Även om Sverige har en relativt hög sysselsättning för kvinnor finns det fortfarande betydande jämställdhetsproblem på svensk arbetsmarknad. Löneskillnaderna mellan män och kvinnor är betydande. Avsevärt fler kvinnor än män arbetar deltid ofrivilligt och går därmed miste om betydande inkomster. Vidare har skillnaden isysselsättningsgrad ökat mellan män och kvinnor även i Sverige under det senaste året. För de kommande åren krävs en strategi som i högre utsträckning tar tillvara på kvinnors kompetens och vilja till arbete. Det kan handla om att införa barnomsorg på obekväm arbetstid, att avskaffa vårdnadsbidraget och att verka för en mer jämställd fördelning av uttaget av föräldraledighet.

• Den ofrivilliga deltidsarbetslösheten kostar samhället mycket stora resurser. Vår ambition är att heltid ska vara en rättighet och deltid en möjlighet. En möjligt första steg är att staten ger en bonus till de kommuner som lyckas minska det ofrivilliga deltidsarbetet i välfärden. Regeringen bör ta fram ett förslag på hur en sådan bonus ska utformas.

(viii) En sjukförsäkring som grundas på arbetslinjen

Vi behöver en sjukförsäkring som grundas på arbetslinjen, och som ger människor chansen att komma tillbaka till arbete. Då krävs omfattande satsningar på rehabilitering, en aktiv arbetsmarknadspolitik så att människor inte fastnar i långtidsarbetslöshet och en arbetsmarknad som är beredd att ge människor chansen att visa vad de kan bidra med. Då behövs tidsgränser för den enskildes rätt till rehabilitering och stöd, istället för administrativa tidsgränser för sjukdomen. Om man blir sjuk och inte kan arbeta, ska man få tillgång till en försäkring som både ger rätt till snabb rehabilitering tillbaka till arbete, och ekonomisk trygghet under den tid det tar. En sådan omställningsförsäkring bidrar till tillväxten.

(ix) Ge fler möjlighet till skuldsanering

Det är också viktigt att hjälpa utsatta familjer att få ordning på sin ekonomi och att förebygga överskuldsättning. På vårt initiativ har riksdagen fattat beslut om att fler ska få möjlighet till skuldsanering. Regeringen måste återkomma med en finansiering av detta förslag.

B. Utvärdera avregleringarnas effekter

Under de senaste tjugo åren har flera stora avregleringar genomförts inom branscher som tidigare organiserades i offentlig regi, eller stod under betydande offentlig kontroll.

Flera förhoppningar knöts till dessa avregleringar. Konkurrensutsättning och övergång till konkurrens väntades leda till att priserna skulle sjunka eftersom företag som konkurrerar försöker locka kunder genom att erbjuda lägre priser för likvärdiga produkter. Lägre priser väntades i sin tur innebära ökad produktion till följd av större efterfrågan.

I den utsträckning skyddet från konkurrens skulle ha möjliggjort en ineffektiv produktion väntades ökad produktivitet. Sysselsättningen kunde öka om produktionen ökade till följd av lägre priser - men minska om konkurrensutsättningen skulle innebära effektivisering av tidigare ineffektiv verksamhet. Vinstmarginalerna skulle pressas när ökad konkurrens skulle betyda att ägarna finge försaka delar av eventuella monopolvinster.

Konkurrensutsättning kan också innebära att eventuella stordriftsfördelar försvagas – vilket i sin tur kan bidra till en mindre effektiv ordning än tidigare. Dessutom har olika typer av transaktionskostnader, såsom exempelvis kostnaden för konsumenter att byta elleverantör, stor betydelse både för effekterna av konkurrensutsättning och hur denna på bästa sätt bör genomföras.

I praktiken kan det vara svårt att få alla marknader att fungera väl, utan det uppstår, eller kvarstår, vad som brukar kallas för marknadsmisslyckanden. Dessa kan exempelvis leda till lägre produktion och högre priser. I vissa fall kan marknadsmisslyckanden hanteras med regleringar av olika slag.

Av speciellt intresse i detta sammanhang är effekter av så kallad marknadsmakt. Med detta menas att en eller ett fåtal producenter kan påverka eller styra prisbildning och produktion. Det finns flera olika sätt att hantera marknadsmakt. Marknadsinträde av nya företag – eller blotta hotet om ett sådant marknadsinträde - bidrar till att reducera marknadsmakt. Konkurrens i sig kan i ett sådant fall bli den kraft som disciplinerar marknaden.

På många marknader kan en sådan mekanism förväntas fungera väl. Men i vissa fall kan ett fåtal aktörer tillskansa sig och behålla en dominerande ställning även på en konkurrensutsatt marknad. Flera av de marknader som konkurrensutsattes - tele, el, post och järnväg - kännetecknas emellertid i huvudsak av att de är nätverksbranscher med höga inträdeskostnader. I sådana branscher framstår det som mindre sannolikt att problemen med marknadsmakt skulle försvinna helt.

Avregleringar som inte fungerar hämmar tillväxten, försvagar konkurrenskraften och drabbar hushåll och företag. Nu har tillräcklig tid passerat för att göra en utvärdering av de avregleringar som genomförts i Sverige under de två senaste decennierna.

Elmarknaden avreglerades 1996 och förhoppningen var att genom ökad konkurrens nå ett mer rationellt resursutnyttjande och tillförsäkra kunderna flexibla leveransvillkor till lägsta möjliga priser. Införande av konkurrens i försäljningsled och produktion skulle medföra en kostnadspress vilket skulle leda till effektivare priser på el. Tillträdet till marknaden för nya aktörer skulle öka.

Situationen på elmarknaden under senare år med kraftigt stigande priser på såväl råkraft som nu under senare tid även av priserna på nätdistribution reser emellertid en mängd frågor om hur elmarknaden egentligen fungerar. Producentledet i Sverige domineras av ett fåtal aktörer som i vissa fall samäger produktionskapacitet och det har förekommit misstankar om producentsamverkan och utnyttjande av marknadsmakt. Elbolagens prissättning har slagit hårt mot hushåll och företag. Elnäten utgör fortfarande lokala eller regionala monopol, i vissa fall inom samma koncerner där de stora elproducenterna är verksamma, och prissättningen är föremål för tillsyn.

Det kan nu konstateras att övervakningen av elmarknaden måste stärkas. Det är bland annat hög tid för en oberoende granskning av rimligheten i den nya nättariffmodell som tillsynsmyndigheten, Energimarknadsinspektionen, har föreslagit. Förslaget har väckt stark kritik, bl.a. från Konkurrensverket och olika konsumentföreträdare. En lämplig modell måste beakta elnätens karaktär av naturliga monopol. Även andra delar av elmarknaden kräver ingående analys utifrån ett konsumentperspektiv.

Avregleringen av järnvägen har i flera steg inneburit ett mer fragmenterat och sämre fungerande järnvägssystem. Sedan slutet av 1980-talet har statens samlade ansvar successivt spridits ut på allt fler aktörer. Från och med den 1 oktober 2010 är trafiken på hela det nationella järnvägsnätet avreglerad. I praktiken kommer det dock att dröja fram till årsskiftet 2011/12 innan avregleringen får effekt, detta eftersom tilldelningen av spårutrymme för år 2011 redan var fastställd när avregleringen i formell mening trädde i . I det läge som råder, med en betydande kapacitetsbrist och tydliga samordningsproblem i stora delar av järnvägssystemet, kan den fortsatta avregleringen få betydande negativa effekter. Inom ramen för en bred översyn av järnvägens problem, vill vi se över hur man fördelar spårutrymmet på ett sätt som är bäst för resenären och samhället i stort.

I mitten av 1990-talet började banunderhållet successivt upphandlas i konkurrens. År 2009 beslutade riksdagen att Banverket Produktion skulle avskiljas från Banverket genom bolagisering. Banverkets underhållsverksamhet överfördes därmed från den 1 januari 2010 till det helstatliga Infranord AB. Att inte ens bedriva avhjälpande underhåll i järnvägsmyndighetens egen regi är internationellt sett en helt oprövad och riskfylld modell. Vi vill därför behålla Infranord i statlig ägo och undersöka möjligheten att återföra det avhjälpande underhållet till Trafikverket.

Avregleringen av flyget bör också ses över ur ett regionalt tillväxtperspektiv. Kostnader har sjunkit på vissa sträckor men ökat på andra.

• Regeringen bör göra en översyn som genomlyser i vilken utsträckning avregleringarna fått de önskade effekterna. Där resultaten inte blivit de förutsedda ska förslag till nya regelverk utformas, som bättre förväntas leva upp till svenska folkets och näringslivets behov.

C. Ett hållbart ålderspensionssystem

Vi ska ha ett starkt, gemensamt pensionssystem. Alla ska kunna lita på att pensionssystemet ger en trygg inkomst på ålderns höst.

Det är drygt 15 år sedan beslutet togs om det nya ålderspensionssystemet. Det behövs nu en grundlig utvärdering av pensionssystemet. Pensionssystemet har en stabil politik förankring, vilket är värdefullt för Sverige. Det har prövats i ekonomisk upp- och nedgång, inklusive en djup lågkonjunktur under förra mandatperioden. Pensionssystemet är ekonomiskt robust men samtidigt visar studier på låga framtida statliga pensionsnivåer för breda grupper av löntagare vilket kan påverka förtroendet för det gemensamma pensionssystemet.

Pensionssystemet står därtill inför stora utmaningar under kommande decennier. Den demografiska utvecklingen innebär att de som förvärvsarbetar måste försörja allt fler. Med en hög långtidsarbetslöshet försämras förutsättningarna att långsiktigt finansiera pensionerna. Vi får därtill en växande grupp medborgare som riskerar få mycket låga pensioner till följd av att de utförsäkrats och/eller ställts utanför arbetsmarknaden under en längre tid.

För att långsiktigt säkra pensionssystemets hållbarhet och trygga bra pensioner för breda yrkesgrupper är det viktigt att sysselsättningen ökar och att åtgärder vidtas för att möjliggöra för många fler löntagare att arbeta längre. Det kräver bland annat ökade resurser för kontroll, forskning och utveckling av arbetsmiljöarbetet. Men det krävs också förbättrade insatser för rehabilitering och omställning för att förhindra den utslagning som nu sker från arbetslivet.

Det behövs också en grundligare analys av vilka effekter de senaste årens förändringar riskerar att få för pensionssystemet. Denna bör ske i nära dialog med arbetsmarknadens parter och genomföras inom ramen för den breda pensionsöverenskommelsen över blockgränserna. Syftet bör vara att trygga goda pensioner och samtidigt slå vakt om ålderspensionssystemets långsiktiga ekonomiska stabilitet.

• Regeringen bör återkomma med en redovisning av hur den statliga ålderspensionen påverkas av framväxten av en låglönemarknad och den högre arbetslöshetsnivå som etablerats under de senaste åren där stora grupper ställts utanför arbetsmarknaden och de gemensamma trygghetssystemen.

D. Avskaffa barnfattigdomen

Barnfattigdomen är oacceptabel och ovärdig ett modernt samhälle. Barn väljer inte sina föräldrar. Bara ett land som på bästa sätt tar hand sin uppväxande generation, tar hand om sin framtid.

2000-talet har inneburit en välståndsökning för många svenska barnfamiljer. Sverige är ett rikt land. Samtidigt har inkomstklyftorna vuxit, och standardökningen har inte kommit alla barnfamiljer till del. Klyftorna mellan barn i olika familjer ökar. Under år 2008 började barnfattigdomen, enligt Rädda Barnens definition, att öka igen. Det var ett trendbrott. En fördjupad fattigdom och ökade klyftor mellan olika grupper av barn, leder till att allt fler barn tvingas växa upp i samhällets marginaler. Detta innebär sämre förutsättningar på fler områden och en risk för deras utveckling.

Framförallt har barnfattigdomen ökat bland barn till ensamstående föräldrar, där den är mer än tre gånger så hög som bland barn till sammanboende föräldrar. Barnfattigdomen förklaras också av stora skillnader i hälsa, möjlighet till utbildning, arbete samt olika delar i landet men också inom samma geografiska område.

Barn i fattiga familjer får sämre utbildning, sämre hälsa, sämre möjlighet till fritidsaktiviteter, till exempel i form av lek och en meningsfull fritid samt lever under betydligt mer otrygga förhållanden än andra barn, enligt Rädda Barnens analys. Barndomen går inte i repris. Familjens ekonomi ska inte vara avgörande för barns framtid. Samhället kan genom kompensatoriska åtgärder förbättra och underlätta barns uppväxtvillkor. Det handlar exempelvis om att det finns fritidsgårdar, att det råder avgiftsfrihet och barnsjukvården eller att kommunerna anordnar sommarlovsaktiviteter. Samhället är skyldigt att aktivt motverka effekterna i barns vardag av barnfattigdom. Skolan är särskilt viktig för att motverka i övrigt ojämlika uppväxtvillkor. Vi socialdemokrater vill skapa en modern kunskapsskola med kvalitet och kreativitet i centrum. En skola som ger alla elever bästa möjliga förutsättningar för framtiden, oavsett föräldrarnas bakgrund.

Vi Socialdemokrater menar att det ska råda nolltolerans mot barnfattigdom. Vi sätter målet att avskaffa barnfattigdomen. Detta är ett långsiktigt mål som kräver höga ambitioner. Vi kommer att steg för steg presentera konkreta åtgärder under mandatperioden.

• Vi kräver också att regeringen i god ordning redogör för den förda politikens konsekvenser för barnfattigdomens utveckling.

Den viktigaste insatsen för att motverka barnfattigdom är att bekämpa arbetslösheten och att skapa förutsättningar för högre sysselsättning. Men ytterligare insatser är nödvändiga. Vi kommer under innevarande mandatperiod att presentera ett brett program för att avskaffa barnfattigdomen. Förslag som vi ska titta närmare på är höjt underhållsstöd, införande av barnomsorg under obekväm arbetstid, höjt tilläggsbidrag för studenter med barn, kulturinsatser för barn i utsatta områden, förbud av frivilliga avgifter inom skola och förskola och rätt till heltid inom offentlig sektor.

Förslag till alternativ budget

Sverige står inför stora utmaningar. I avsnittet ovan redovisar vi Socialdemokrater våra riktlinjer för den fortsatta utvecklingen av vår ekonomiska politik. I detta avsnitt, *Förslag till alternativ budget,* presenteras de förslag vi skulle ha föreslagit att riksdagen fattade beslut om, om vi befunnit oss i regeringsställning.

A. Jobben först

Sverige behöver en bred politik för ökad sysselsättning. Ovan redovisades socialdemokraternas inriktning för att nå full sysselsättning. Här redovisas de konkreta insatser för att stärka sysselsättningen och långsiktigt bygga svensk konkurrenskraft.

Tillväxt Sverige

Vi vill tillsammans med centrala delar av Sveriges näringsliv utforma forskningsprogram och en bättre fungerande riskkapitalförsörjning för ökad konkurrenskraft. Branscher som kan vara aktuella för gemensamma forskningsinvesteringar är exempelvis fordonsindustrin, gruvindustrin, läkemedels- och bioteknikbranschen, förnybar energi och tjänstesektorn. Vi anslår 25 miljoner kronor i 2011 för att de första stegen för att utveckla ett program för ökad konkurrenskraft. Näringslivets behov ska vara styrande för prioriteringarna. Men vi ställer också tydliga krav:

• Investeringarna ska främja forskning som håller internationell världsklass, grundforskning såväl som tillämpad forskning.
• Investeringarna ska ha en tydlig profil av kommersialisering och innovationer, småföretagens möjligheter att använda forskningsresultaten ska särskilt uppmärksammas, också i utformningen av insatser för bättre riskkapitalförsörjning.
• Investeringarna ska främja erfarenhets- och kunskapsutbyte mellan näringsliv och akademi, exempelvis genom gemensamma doktorandprogram.
• Investeringarna ska särskilt främja tjänstesektorns behov av relevant forskning. Satsningar på exempelvis tjänsteforskningsinstitut kan vara aktuella. En bransch som kan vara aktuell är besöksnäringen.

Exportstöd

I vår globaliserade värld är det inte bara företag som konkurrerar med varandra utan också länder. Staten kan göra skillnad för svenska företags framgång på vissa nyckelmarknader. Vi vill bryta den nuvarande passiviteten mot aktivitet. Svenska företag måste ta del av de möjligheter som ges av ökad global konkurrens och växande nya marknader.

Vi vill ha fler regionala exportrådgivare som verkar nära småföretagen i landets alla län och ger kostnadsfri exportrådgivning. Vi vill också göra en särskild riktad satsning för att utbilda fler exportsäljare för att möta små och medelstora företags behov. Vi vill också stärka exportstödet mot viktiga tillväxtekonomier som Vietnam, Malaysia, Angola och Argentina.

Exportstödet ska särskilt stödja viktiga svenska framtidsbranscher, exempelvis företag verksamma inom energieffektivisering och omställning till ett mer hållbart samhälle. Vi vill anslå 25 miljoner för detta innevarande år.

Kompetenskommission

Den svenska arbetsmarknaden präglas i dagsläget i hög utsträckning av en omfattande matchningsproblematik. Arbetsgivarna har allt svårare att hitta kompetent arbetskraft

samtidigt som arbetslösheten fortfarande är hög. Svårigheterna att hitta rätt arbetskraft för företagen pressar upp löner och priser. Riksbanken, vars främsta uppgift är att värna prisstabilitet, tvingas därför höja räntan i förtid. Regeringen vidtar inte heller nu några åtgärder för att åtgärda dessa problem. De åtgärder som regeringen flaggat upp är i huvudsak tänkta att införas 2012 och är inte de mest effektiva insatserna för att skapa nya jobb.

Problemen med mismatch på arbetsmarknaden måste hanteras. En kompetenskommission bör tillsättas. Dess syfte ska vara att föreslå åtgärder som gör att företag och branscher hittar rätt kompetens vid rätt tillfälle. Det handlar både om att studera och föreslå åtgärder på nationell nivå men också om att kartlägga behov lokalt och regionalt.

Kommissionen ska kunna inhandla olika former av utbildningar eller andra lämpliga åtgärder från privata såväl som offentliga utbildningsföretag, från universitet, högskolor och kommuner. Åtgärderna ska vara inriktade på de aktuella kompetensbehov arbetsgivarna har, på såväl gymnasial som eftergymnasial nivå. Syftet ska vara att föreslå åtgärder som har största möjliga sysselsättningseffekt, givet de resurser kommissionen får till sitt förfogande. Kommissionen ska också kunna ge stöd till arbetsgivare som anställer personal för att bidra till kompetensutveckling inom företagets regi.

Kommissionen ska också få i uppdrag att analysera vad som kan göras för att öka söktrycket till utbildningar som bedöms som strategiska för näringsliv och offentlig sektor, men som i dag har svårt att fylla sina utbildningsplatser. För att kommissionen ska komma igång redan nu föreslår vi i vårändringsbudgeten ett anslag på 100 miljoner kronor. Kommissionens budget är tänkt att växa och beräknas kunna uppgå till omkring en miljard kronor under 2012. Kommissionen ska bestå av företrädare för näringslivets branschorganisationer, små och stora företag, kommuner, stat och fackföreningar. Under 2012 ska en översyn av kommissionen göras i syfte attanalysera om den bör fortsätta och om dess uppdrag behöver förändras i någotavseende.

Sommarjobb på omvårdnadsprogram

För att möta pensionsavgångarna inom välfärden som väntar de kommande åren måste rekryteringen till dessa jobb stärkas. Insatser för att förbättra förhållandena för de anställda måste genomföras. Till dessa insatser räknas möjlighet till heltid och fast anställning. Men detta arbete måste påbörjas redan i utbildningssystemet, för att fler ska välja att läsa omvårdnadsprogrammet. År 1980 sökte 18 000 ungdomar till omsorgsprogrammet. Förra året var det 4 000 sökande till motsvarande utbildning. Ett sätt att förbättra villkoren för dem som överväger att studera omvårdnad är att erbjuda de studerande sommarjobb. En sådan möjlighet innebär också en möjlighet att praktisera sina kunskaper och att stärka sitt kunnande. I vår alternativa budget föreslår vi 25 mnkr för att ge studerande på omvårdnadsprogram sommarjobb. På sikt bör alla som läser på omvårdnadsprogrammet garanteras sommarjobb.

Sommarjobb för gymnasie- och högskolestudenter

Ett sommarjobb är ofta ungdomars första kontakt med arbetslivet. Genom sommarjobb får ungdomar lära sig vilka krav som ställs på en arbetsplats, praktiska arbetslivserfarenheter och referenser för sitt framtida jobbsökande.

Förra året anslog regeringen 100 miljoner kronor till kommunerna för att ordna sommar jobb åt unga, vilket räckte till cirka 15 000 extra sommarjobb. I år tas detta bort med hänvisning till ett bättre arbetsmarknadsläge.

Vi vill att satsningen kvarstår, men också gå till statliga myndigheter och till högskolestudenter. Även om arbetsmarknadsutvecklingen är ljusare i år än förra året har Sverige fortfarande en av Europas högsta ungdomsarbetslöshetsnivåer. Särskilda insatser ska vidtas för att nå ungdomar från utsatta områden.

3. 5 000 fler sommarkurser i högskolan.

Arbetslösheten är alltjämt hög – särskilt bland ungdomar. Ungdomsarbetslösheten i Sverige är bland de högsta i Europa. Därför är det viktigt att investera i utbildning – och det finns ingen anledning att försumma möjligheten att låta unga komplettera sin utbildning på sommaren. Alternativet är för många unga en sysslolös sommar. Sommaruniversitet erbjuder en möjlighet för studenter att avsluta sin utbildning snabbare – och att därefter söka jobb med de bättre möjligheter som en avslutad examen innebär. Antalet sökande i den ordinarie antagningen har ökat sedan år 2010 – trots återhämtningen på arbetsmarknaden. För att möta detta söktryck föreslår vi ytterligare resurser till Sveriges universitet och högskolor för att kunna utvidga sommarkurserna redan i år. Om dessa resurser tas i anspråk till fullo motsvarar det ungefär 5 000 platser redan denna sommar.

Sommarundervisning för ungdomar utan grundläggande behörighet

Den viktigaste orsaken till att ungdomar inte får jobb är bristande utbildning. Vi vill göra en särskild insats med sommarundervisning så att de som inte har grundläggande behörighet till högskola eller gymnasium får möjlighet att läsa upp det redan i sommar. I samband med undervisningen ska ungdomarna också erbjudas karriär- och studievägledning. Särskilda insatser ska vidtas för att nå ungdomar från utsatta områden. Vi anslår 100 miljoner kronor vilket räcker till ca 10 000 utbildningsplatser.

B. Kultur för alla

Fri entré på statliga museer

Vi vill investera i kultur, men också i att göra de kulturskatter vi har tillgänglig för alla. Därför satsar vi på att låta fler få del av kulturen. I ett första steg vill vi att de statliga museernas skatter ska vara tillgängliga för alla. Vi vill införa fri entré för alla på de statliga museerna från och med 1 juli i år.

Sänkta avgifter i den kommunala kultur- och musikskolan

Den politik som nu bedrivs har inneburit neddragningar, nedläggningar, utrensningar, kontrollsystem, och grundläggande ideologiska förändringar. Så ska exempelvis kulturpolitiken inte längre motverka kommersialismens negativa verkningar. Följaktligen ska bibliotek ut på entreprenad och varje konstnär med självaktning vara entreprenör.

Att låta kulturen styras av kapitalstarka krafter är problematiskt både därför att det minskar kulturens och kulturutövarnas faktiska oberoende, och för att det bidrar till att öka snarare än att minska klyftan i tillgång till kultur.

Vi kommer aldrig att acceptera ett samhälle där det bara är de välbärgades barn som får möjlighet att lära sig att spela ett instrument. Idag varierar nivån på avgifterna inom den kommunala kultur- och musikskolan kraftigt. År 2009 kostade det 1 700 kronor per termin att på Lidingö men var avgiftsfritt i kommuner som Arvidsjaur och Luleå. Den genomsnittliga terminsavgiften uppgick till 637 kronor. Vi vill stimulera kommunerna att sänka sina avgifter. De kommuner som sänker sina avgifter till max 500 kronor per termin, eller de kommuner som redan har avgifter som uppgår till max 500 kronor per termin, ska få ett stimulansbidrag motsvarande 250 kronor per barn som deltar i kultur och musikskolan. För de kommuner som redan tar ut en avgift på 500 kronor eller lägre kan stimulansen antingen användas till fortsatta avgiftssänkningar eller till utökning av verksamheten.

Ansvar för svensk ekonomi

Sverige ska ha sunda offentliga finanser. Det är en förutsättning för uthållig tillväxt och stabil välfärd. Genom överskott i goda tider förhindras nedskärningar i sämre tider, då välfärden behövs som mest. Sunda offentliga finanser är även en fråga om rättvisa mot kommande generationer. De starka offentliga finanserna som den socialdemokratiska regeringen byggde upp bidrog till att Sverige klarade sig relativt väl under finanskrisen förra mandatperioden.

A. Överskottsmålet

Överskottsmålet innebär att de offentliga finanserna ska visa ett överskott på 1 procent av en konjunkturcykel. Målet infördes 2000 för att minska den offentliga sektorns nettoskuld, skapa en buffert för att möta den demografiska utvecklingens kommande påfrestningar på de offentliga välfärdssystemen och bidra till en betryggande marginal till gränsen på tre procent av BNP i underskott i EU:s stabilitets- och tillväxtpakt.

B. Utgiftstaken måste hållas

För att förhindra att tillfälligt högre inkomster används för att finansiera varaktigt högre utgifter infördes 1997 ett system med utgiftstak för staten. Sedan systemet infördes har utgiftstaken klarats samtliga år och bidragit till en ansvarsfull budgetpolitik och sunda offentliga finanser. Utgiftstaken måste fortsätta att värnas.

C. Föreslagna åtgärder i den alternativa budgeten

Konjunkturinstitutet gjorde i mars bedömningen att reformutrymmet uppgår till 5 miljarder kronor år 2011 och ytterligare 25 miljarder kronor år 2012 utöver de insatser som redan beslutats. Denna inriktning motiveras, enligt Konjunkturinstitutet, av det jämförelsevis låga resursutnyttjandet i svensk ekonomi.

Regeringen definierar inget reformutrymme för 2012, utan återkommer med sin bedömning av detta i budgetpropositionen för år 2012. Således presenterar regeringen heller inga nya förslag i Vårpropositionen, förutom smärre justeringar i vårändringsbudgeten. De planer som regeringen offentliggjort i olika sammanhang såsom förändringar av vissa skatter kommer inte upp till beslut förrän tidigast i höst. Först då finns det också genomarbetade beräkningar av hur detta påverkar den offentliga sektorns ekonomi.

Vi socialdemokrater gör ingen egen bedömning av reformutrymmet. Den höga arbetslösheten kräver emellertid insatser här och nu.

För 2011 lägger regeringen förslag i vårändringsbudgeten om ökade nettoutgifter på 330 miljoner kronor som tar av årets saldo. Här föreslår vi åtgärder om 485 miljoner kronor. Insatserna ryms mer än väl inom det utrymme som Konjunkturinstitutet bedömt som rimliga för att stimulera ekonomin samt det av riksdagen beslutade utgiftstaket.

Tabell 2. Förslag för innevarande år (mnkr) **2011**

Tillväxt Sverige	25
Exportstöd	25
Matchningskommission	100
Sommarjobb	100
Sommarundervisning	100
Sommaruniversitet	50
Sommarjobb på omvårdnadsprogrammet	25
Fri entré på statliga museer	35
Lägre avgifter i kultur- och musikskolan	25
TOTALT	**485**

Kammarens protokoll Riksdagens protokoll 2010/11:87 Onsdagen den 13 april Kl. 09:00 - 19:47. **Återupptagna förhandlingar** Förhandlingarna återupptogs kl. 13.00.

17 § Bordläggningsdebatt med anledning av vårpropositionen

Anmäldes Proposition 2010/11:100 2011 års ekonomiska vårproposition . Finansministern överlämnade 2011 års ekonomiska vårproposition 2010/11:100.

Protokollet bifogas på grund av sin längd sist i det följande.

Socialdemokraternas talan fördes av den nye ekonomiska talesmannen Tommy Waidelich. Debatten utgick från den ekonomiska vårpropositionen men frågor kom upp om skatterna i ett vidare perspektiv. Talesmannen kunde inte svara på alla skattefrågor utan hänvisade till utförligare svar som ska komma i höst.

En samhällshistoria och en samhällsbeskrivning

DN 25 maj 2011.

“Göran Therborn:”The world. A beginner’s guide.” Jorden runt på 200 sidor.”

”The world. A beginner’s guide” är summan av den svenske sociologen Göran Therborns gärningar och visar klart, elegant och koncist hur alla liv på jorden flätas samman. Stefan Jonsson får svindel.”

“Det finns böcker som ger svindel. Läsaren hissas upp i ett torn varifrån perspektiven förlängs och fördjupas. Ens egen tid och plats krymper och man får syn på utvecklingskurvor så långa att man under sitt liv inte märker av deras verkningar.

Oftast är det starka diktsamlingar och romaner som inger den känslan, men ibland också en essä och undantagsvis även ett vetenskapligt arbete. Ett exempel är Göran Therborns nya bok.

Therborn är svensk sociolog, internationellt sett landets mest kända samhällsvetare och nyligen pensionerad från universitetet i Cambridge. På senare år har han skrivit ett stort verk om familjesystem och könsroller, ”Family in the world. Between sex and power”, och genomfört en granskning av jämlikheten i världen, ”Inequalities of the world”. I likhet med Richard Wilkinson och Kate Pickett, som skrev ”Jämlikhetsanden”, belägger han att jämlikhet tycks höja ekonomisk produktivitet – förutom att den också gör folk tryggare och fredligare.

I vinter har Therborn gett ut en bok som ser ut att vara summan av hans sociologiska gärning. Titeln är vass: ”The world. A beginner’s guide.” Världen. En handledning för nybörjaren.

Ämnet är lika uråldrigt som daggfriskt. Världen? Just det, och på tiden att vi lär oss något om den. Eller som Therborn skriver i bokens första mening: ”Vi är allesammans nybörjare på mänsklighetens jord. … Och dessutom är vi nybörjare i det tjugoförsta århundradet.”

Boken handlar om vad som kom före oss, omständigheterna vi fötts in i och orsakerna till att de är så olika. Therborn tecknar först vad han kallar en geologisk karta över världen. Den visar sex olika globaliseringsfaser som en gång för alla veckat och format vår terräng. Den första, från 400- till 800-talet, skapade vad som alltjämt är världens tongivande civilisationer och religioner. Den andra, under 1400- och 1500-talen, innebar att makt började hävdas med långväga sjöfart. Europa erövrade Amerika och språken och religionerna där blev europeiska. Den tredje globaliseringsfasen (1750–1815) bestod av ett världskrig mellan Frankrike och Storbritannien. Storbritannien segrade, byggde ut sitt imperium och satte fröet till dagens angloamerikanska kulturhegemoni.

Den fjärde globaliseringsfasen var imperialismen, som slutade i världskriget 1914. Nu lades hela världen under europeiska kolonialmakter. Klyftan mellan i-länder och u-länder uppstod, som fortfarande bestämmer hur livet gestaltar sig och hur länge man kan räkna med att leva, beroende på var man föds. Femte fasen inleds av den kommunistiska internationalen. En serie revolutioner och befrielsekrig i Kina, övriga Asien, Afrika och Latinamerika besvarades av en lika stark motrörelse från västvärlden och gav upphov till kalla krigets terrorbalans. Även denna fas avsatte lämningar i ”geologin” – framför allt genom att kolonierna blev fria och Europa delades. Den sjätte globaliseringsfasen är den nu pågående.

Denna skiftande historiska mark har skapat olika förutsättningar för moderniseringsprocessen i världens olika delar. I delar av väst drevs

moderniteten fram av inre krafter, men den har också införts ovanifrån, av regenter och överklass, vilket också var regeln i stora delar av Asien. Amerika å sin sida blev modernt genom massinvandring och folkutrotning, Afrika genom kolonialt våld och frigörelsen ifrån det.

Men hur varierande denna historiska förändring än är så kan den enligt Therborn återföras på fem fundamentala drivkrafter. Samhällenas historia är ett resultat av ekonomisk produktion; populationsekologi; kamp för status, erkännande och respekt; språk och kultur; samt politik, det vill säga förmågan till kollektiv organisering.
I referat låter detta ytligt. I själva boken följer man fascinerat hur Therborn märker ut historiens sediment och sätter samman delarna i världssamhällets arkitektur. Har han förverkligat sociologens dröm? Att på drygt 200 sidor fabricera en vetenskaplig världsbild, utan att förenkla alltför mycket och utan att plottra bort sig i detaljer.

När Therborn så nått nutiden stannar han upp. Han betraktar den stora världsteatern och förtecknar de olika makterna som agerar på scenen, allesammans frambringade av den historia han just berättat. Sedan sänker han sig till gräsrötterna och beskriver hur en vanlig människas livsresa av i dag kan se ut, från födelse till grav, beroende på var hon lever.

Och kanske väcker det inte längre uppseende – fast borde det inte det? – att livschanserna är så olika mellan en som föds i Solna och en som föds i Bengalen. Däremot höjer man ögonbrynen då man får veta att ens förväntade livstid varierar hela 28 år beroende på om man föds i Lenzie eller Calton, två olika stadsdelar i Glasgow. Och när man väl fått veta detta måste man fråga varför en sådan skillnad är svårare att smälta än att den genomsnittlige nigerianens liv är 34 år kortare än svenskens.

Bokens omslagsbild föreställer en kostymklädd man som står bredbent ovanpå ett jordklot och granskar kontinenterna. Är det en bild av Therborn själv i sin allvetande position? Eller är det en bild av sakernas tillstånd: vit man med världen för sina fötter?

”The world” tillhör en ny vetenskapsgren som uppkommit i globaliseringsdebattens spår. I och med att mänskligheten numera är sammanknuten i en enda gemenskap uppstår också en vetenskap om denna gemenskap. Vetenskapen heter ”global sociologi” och utmärker sig genom breda jämförelser mellan världens delar samtidigt som den skapar nya begrepp som kan fånga mönstren i mänsklighetens enhet och mångfald.

Det är en avgörande förändring. Förut sysslade sociologin med ”moderna samhällen”, medan antropologin och etnologin studerade ”primitiva kulturer”. Arbetsdelningen var ett uttryck för en framstegsmetafysik som gjorde gällande att samhällen utanför Västerlandet, eller ute på landsbygden, var efterblivna. I dag töar indelningarna bort. Antropologer studerar bioteknologiska laboratorier i USA med samma nyfikenhet som deras föregångare kartlade sexualvanor i Kongo och myter i Amazonas, och när sociologin förvandlas till global sociologi innebär det i sin tur en insikt om att även Kongo och Amazonas är moderna.

Fast moderna på olika sätt, det är Therborns starka budskap. Hans bok visar hur alla liv på jorden flätats samman; de senaste två tusen åren, och särskilt de senaste två hundra åren, och i all synnerhet de senaste tjugo åren har gjort mänskligheten medveten om sin enhet. Men just därför att vi börjar bli medvetna om vår enhet syns orättvisorna skarpare, och då märks det också att skillnaderna gör världen farlig och instabil. År 2009 fanns i världen 793 familjer med över en

miljard dollar i förmögenhet, de superrika. De fattiga och extremt fattiga – med inkomst på mindre än 2,5 dollar om dagen – utgjorde 68 procent av jordens befolkning, eller 4 miljarder 462 miljoner människor.

Therborns utblick mot framtiden är nykter snarare än dyster. Han ser växande globala och lokala klassklyftor, men också lokala utjämningar, aldrig skådade folkvandringar i klimatförändringens spår, en återgång till äldre könsroller och familjebildningar, slutet på den euro-amerikanska hegemonin, en växande skara av rörelser som kräver rättvisa, ersättning och veder-gällning för historiska brott och oförrätter, och vad gäller kapitalismen som sådan så hänger dess framtid på vad som sker i Kina.

Europas betydelse kommer att fortsätta minska, och för Östeuropa är prognosen mörk både politiskt och ekonomiskt. Däremot kommer islamism och islamofobi sannolikt att ebba ut. Och stora delar av södra halvklotet och arabvärlden kommer att förändras av medelklassrevolter som driver fram ekonomisk och politisk liberalisering, inte minst på grund av demografiska faktorer, stora ungdomsgenerationer och hög arbetslöshet. (Det skrevs innan vinterns händelser.)

”The world” bordeläsas av alla. Det är på ett vis orätt att Göran Therborn inte fått samma genomslag som Naomi Klein, Slavoj Zizek, Toni Negri, Michael Hardt och and-ra radikala samhällstänkare. På ett annat sätt är det begripligt. Hans texter saknar spekulationer och stridslysten utopism. I gengäld är han klar, elegant och koncis. Hellre än han polemiserar mot sin tid och sina meningsmotståndare hämtar han fram bevis. Och vad han tar fram brukar vara så övertygande att han lugnt kan luta sig tillbaka i fåtöljen och låta materialet tala.

En forskare måste begränsa sina slutsatser till sådant som äger ”bevisbar sannolikhet”, skriver Therborn på sista sidan. Med bevisbar sannolikhet kan han konstatera att den pågående globaliseringen gjort världen oförutsägbar och osäker. Men om världen är oförutsägbar och osäker så innebär det också att den politiska handlingens möjligheter inte kan avfärdas, fortsätter han. Med denna fina nyansförskjutning vandrar han så in bland ”den radikala ungdomen” som på World Social Forum sjungit att en annan värld är möjlig. Dessa ungdomar har inte fel och är inte heller naiva, skriver han. ”De är det nya århundradets hopp, ty en annan värld behövs.”

Stefan Jonsson
kulturdebatt@dn.se “

En samhällsbeskrivning.

På Sven Wimnells hemsida finns en förteckning över människornas verksamheter och om hur de kan och bör förbättras.

Samhällenas kunskapshantering och övergripande värdringar.

Människornas inre verksamheter: kunskper, erfarenheter, visioner, värderingar, uppfattningar om sammanhang, psykiska processer, logik, moral.

Politiska verksamheter: politiska vetenskaper, riksdag, kommuner, regering, FN, EU o d, politiska partier.

Forskningar om samband.
Naturforskningsverksamheter.

Teknologiska/ekonomiska verksamheter: bl a sjukvård, jordbruk, energiproduktion, handel, transporter, penningverksamheter, varuproduktion.

Kulturella verksamheter: bl a planering av bebyggelse, konstnärliga verksamheter, socialvård, utbildning, forskning, litterära verksamheter, informationsverksamheter.

Man bör observera, att människornas inre verksamheter och politiska verksamheter är av stor betydelse för samhällsutvecklingen.

Sven Wimnells hemsida lades in på Internet våren 1998 och har nu adressen http://wimnell.com

På hemsidan ges en relativt kort redovisning av ett forskningsarbete med titeln: ”Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen.” Med ett klassifikationssystem för mänskliga verksamheter. Redovisningen omfattar sju inledande dokument och 129 dokument med innehåll i verksamhetsområden som formar världens framtid.

Redovisningen bygger i stor utsträckning på hänvisningar till myndigheter och organisationer som har något att framföra av betydelse för samhällsutvecklingen, och som finns på Internet. Numera finns de flesta av betydelse där och förmågan att berätta om sina verksamheter har ökat. Datortekniken har utvecklats. Ändå är det svårt att hitta saker. De som finns på Internet ändrar ofta teknik, adresser och innehåll. Det förändras hela tiden.

Kompletterande bilagor

Det som finns på **http://wimnell.com** är inte tillräckligt, det som skulle behövas där får inte plats. De 129 sidorna på hemsidan kompletteras av bilagor som finns som länkar på hemsidan, och vanligen är gjorda som pdf-dokument. En förteckning över bilagor finns i:

Sven Wimnell 080203+++110321: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen? Ett forskningsarbete. Utredningar och deras innehåll. (http://wimnell.com/omr40zf.pdf)

Den kompletteras vartefter och innehåller till stor del innehållsförteckningar till bilagorna.

Om klassifikationssystem:

Sven Wimnell 050206+100201+100211: SW-klassifikationssystem med inagda: LIBRIS/SAB, sverige.se 2008, SCBs forskningsämnen, CPV för varor/tjänster, SNI arbetsställen 1998, SSYK yrken, SUN 2000 utbildningar. SPIN 2007 varor och tjänster, SNI 2007 näringsgrenar, Statistisk årsbok för Sverige 2010 och Samhällsguiden 2007. 2010 CPV ej aktuell.(http://wimnell.com/omr40t.pdf)

Sven Wimnell 050121+100201: sverige.se som ersatt SverigeDirekt. Kompletterad 050411 med Riksdagens samhällsguide. Kommentar 2010: sverige.se lades ner 080305. (http://wimnell.com/omr40m.pdf)

Sven Wimnell 050130: CPV-koder 2003. Från Internet 050126. Kompletterad 100201 med SPIN 2007, som ersätter CPV. (http://wimnell.com/omr40n.pdf)

Sven Wimnell 050130: CPV-koder 2003. Inlagda i SW-klassifikationssystem. Kompletterad 100201 med SPIN 2007, som ersätter CPV. (http://wimnell.com/omr40o.pdf)Sven Wimnell 050130:

CPV-koder 2003. Inlagda i SW-klassifikationssystem. Områdena 66-69 förkortade. (http://wimnell.com/omr40p.pdf) Ej aktuell 2010.

Sven Wimnell 050203 +100201+100211: SNI 2002. Och antalet arbetsställen 1999. Inlagda i SW-klassifikationssystem. Kompletterad 100201+100211 med SNI 2007. (http://wimnell.com/omr40q.pdf)

Sven Wimnell 050203: SSYK 96. STANDARD FÖR SVENSK YRKESKLASSIFICERING.Yrken inplacerade i SW-klassifikationssystem. (http://wimnell.com/omr40r.pdf)

Sven Wimnell 050206: SUN, utbildningsklasser, Inlagda i SW-klassifikationssystem. (http://wimnell.com/omr40s.pdf)

Sven Wimnell 080524+100201: Länkar i Sunets Webbkatalog, Mölndals länkkatalog och Länkskafferiet samt myndigheter mm under departementen sorterade enligt SW-klassifikationssystem (http://wimnell.com/omr102h.pdf) sverige.se lades ner 080305.

Sven Wimnell 20 dec 2010 : Klassifikationssystem för verksamheter. Förbättring av länkkataloger för Samhällskunskapen i skolan. Regeringens arbete. http://wimnell.com/omr36-39zh.pdf

Sven Wimnell 060224: Samhällsplaneringens problem. Klassifikationssystemet för verksamheter. (http://wimnell.com/omr40zd.pdf)
En längre beskrivning om Klassifikationssystemet och forskningsarbetet om samhällspaneringens problem. Med bilder.

Sven Wimnell 050109: Infostruktur. Klassifikationssystem: LIBRIS - SAB och SW-systemet. (http://wimnell.com/omr40i.pdf)

Sven Wimnell 050112: Några databaser och bibliotek. (http://wimnell.com/omr40l.html)

Sven Wimnell 050112: Termer ur MeSH (Medical Subject Headings). (http://wimnell.com/omr40k.html)

Sven Wimnell 050429: SW-klassifikationssystem, med inlagda klasser enligt “Nordisk Outline”, klassifikationssystem för museer. (http://wimnell.com/omr40x.pdf)

000720: En jämförelse mellan tre klassifikationssystem: SW, UDK och SAB.(http://www.wimnell.com/omr102b.pdf) Innehåller också sammanställningar om samhällsplaneringens problem.

Från Internet 7 juni 1999. 2 st söksystem byggda på biblioteksystemet DC (söksystemet BUBL LINK) och biblioteksystemet DK (söksystemet NISS). En jämförelse och en jämförelse också med Sven Wimnells systemtabell. (http://wimnell.com/omr102a.html)

Några av de vanligaste sökmotorerna 1999:
Sven Wimnell 080427: Sökmotorer, ämneskataloger o d på Internet 1999. (http://wimnell.com/omr102i.pdf)

Sven Wimnell 070224: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen? Ett klassifikationssystem för mänskliga verksamheter. Kunskaper om verksamheterna och deras samband för bättre demokrati och bättre framtid i en gemensam värld. (http://wimnell.com/omr40ze.pdf)

Varken Högskoleverket eller Utbildningsdepartementet har någon förteckning över landets professurer/professorer.

Ett försök att få ordning på professorerna/professurerna:

Sven Wimnell 041214+tillägg 060220 och 060525: Kunskaper vid universitet och högskolor i Sverige. Från en pågående, ej avslutad, undersökning. (http://wimnell.com/omr40h.pdf)

Sven Wimnell 080201: Sveriges och omvärldens historia. (http://wimnell.com/omr93c.pdf)

Äldre bilagor finns i område 40 på hemsidan..

Samhällsplaneringens problem.
Hur ska man kunna förbättra världen?

Det är problem med världens klimat. Klimatförändringarna ger redan svåra konsekvenser och det blir säkert värre om inget görs för att förbättra utvecklingen. Det finns också andra problem, om välfärdsfördelningen i världen mm. Det är bråttom att göra något.

Det behövs planeringar som klargör utvecklingen och riktar in den på lämpligt sätt mot framtiden. Planeringar bör inehålla fyra moment:

hur var det,
hur är det,
hur kan det bli och
hur bör det bli.

Vi i världen lever på det hela taget i ett planeringslöst tillstånd. Det finns delvis beskrivningar om hur det var, hur det är, kan bli och bör bli, men det finns inga heltäckande beskrivningar som systematiskt går igenom alla problem och sätter alla delar i relation till varandra.

Det är människorna som kan göra något för att förbättra utvecklingen och människorna agerar enskilt och i grupper som finns i olika storlekar.

Beskrivningar i de fyra planeringsmomenten kan vara av olika kvalitet och kan vara dåliga. Beskrivningar från vetenskapliga institutioner ligger vanligen högt på kvalitetsskalan.

Planeringars uppgift är i första hand att reda ut vad man bör vilja, i andra hand att besluta om åtgärder som leder dit man vill. Vilja och åtgärder bör bedömas efter konsekvenser i viktiga avseenden,

Planeringar syftar i första hand till att skaffa sig kunskaper och i andra hand till att påverka.

En planeringsfilosofi och ett klassifikationssystem för människornas verksamheter.

Världen är på katastrofkurs. Vill man undvika katastroferna måste människorna i världen få kunskper och bli medvetna om hur saker hänger ihop.

Det är människornas verksamheter som avgör världens framtid. För framtidsplaneringen har arbetats fram en planeringsfilosofi och ett klassifikationssystem för mänskliga verksamheter som ska ge bättre underlag för kunskaper om verksamheterna och deras samband - för bättre demokrati och bättre framtid i en gemensam värld.

Klassifikationssystemet är ett beskrivningssystem som på ett systematiskt sätt redovisar eller ger en bild av världen och dess problem. I systemet klassificeras problemen in så att de och deras samband kan förstås och så att systemet kan bli ett hjälpmedel för styrningar mot framtiden. Det uppgjorda klassifikationssystemet är i första hand ett system för klassifikation av mänskliga verksamheter, och är uppgjort med tanke på att utvecklingen i världen huvudsakligen beror av dessa verksamheter.

Ska man gemensamt kunna åstadkomma en bättre framtid i världen måste man ha gemensamma framtidsvisioner, det kräver gemensamma viljor och gemensamma planeringar. I en demokrati är alla medansvariga för utvecklingen och får försöka bilda sig uppfattningar och ta ställning och försöka påverka verksamheterna inklusive samverkansverksamheterna i lämplig riktning. I en demokrati är det viktigt att alla medborgare är så väl informerade att de kan delta i styrningarna mot framtiden. Det ställer stora krav på informationssystemen.

Resonemangen leder till att man bör göra allt som är möjligt för att till alla genom utbildning och information sprida ut kunskaper om världsförbättringsproblemen, dvs kunskaper om hur det var och är, kan bli och bör bli. För att ha något att sprida ut måste man hålla igång forskningar, utredningar och planeringar. För att hålla ihop allt detta måste man hålla igång även kontinuerliga planeringar om forskning, utredning, utbildning, information och planeringar.

Planeringar bör finnas dels för en mängd ämnesområden-verksamhetsområden, dels för geografiska områden av olika storlekar. För alla planeringar bör finnas flera framtida tidshorisonter. Både tillstånd och framför allt processer bör planeras. Man bör alltså ha planeringar för tillstånd i rummet vid olika tidpunkter och planeringar för processer som fördelar i rummet och förändrar med tiden.

Samhällsplaneringsprocesserna bildar ett jättelikt informationssystem som rymmer alla informationsflöden. I själva verket är det så att de förekommande informationsprocesserna bildar eller utgör de förekommande planerings- och beslutsprocesserna.

Samhällsplaneringsprocessernas och beslutsprocessernas problem kan ses som en mängd informationsproblem med ca 7 miljarder personers, dvs världsbefolkningens, inre informationsproblem i psykiska processer och ett yttre informationsproblem med informationsutbyten mellan alla dessa personer. Samhällsplanering innebär bl a konstruktion av förslag till framtider, då det konstruktiva arbetet utförs i de psykiska processerna med hjälp av kunskapsmaterial som tillkommer genom både inre och yttre informationsflöden.

Vill man förbättra världen bör man i första hand förbättra individernas inre verkligheter och viljor och förbättra de politiska-demokratiska styrningsprocesserna. Det kan man göra genom åtgärder på planerings-,forsknings-,utrednings-,utbildnings- och informationsområdena.

Systemet har följande avdelningar på högsta nivån:

1. **Psykologiska och filosofiska verksamheter.**
2. **Religiösa verksamheter o d.**
3. **Politikvetenskaper och politiska verksamheter.**
4. **Sambandsforskningsverksamheter. Infostruktur.**
5. **Naturforsknings- och matematikverksamheter.**
6. **Teknologiska / Ekonomiska verksamheter.**
7. **Formgivning av fysiska och sociala miljöer.**
8. **Språkvetenskap. Litteraturvetenskap. Skönlitteratur.**
9. **Blandade saklitterära verksamheter. Tidningar. Allmän geografi. Biografi. Allmän historia.**

Människornas levnadsvillkor beror av fyra föränderbara faktorer:

* **Individens kroppsliga förhållanden**, dvs individens kroppsliga status och personliga hjälpmedel för de kroppsliga behoven.
* **Individens psykiska förhållanden,** dvs individens olika psykiska tillstånd och aktiviteter, individens inre verklighet.
* **Individens fysiska miljö - fysiska samhälle.**
* **Individens sociala miljö - sociala samhälle,** dvs människornas psykiska samspel, de sociala miljöerna.

Förändringsprocesserna i världen hålls i de mest väsentliga avseendena igång av människornas verksamheter :
Individernas viljor.
Kollektiva viljor. (Politik).
Handlingar för kroppen (ekonomiska- teknologiska handlingar).
Handlingar för psyket (informationshandlingar- kulturella handlingar).
Verksamheterna påverkar varandra i en påverkanskedja utan slut.

Människorna påverkar genom verksamheter i fyra olika roller i livet:
A.Huvudroll: allmän levnadsroll lekmannaroll-fritidsroll.
A1: att i största allmänhet leva med kropp och psyke i de fysiska och sociala miljöerna med de möjligheter och innanför de ramar som ges av de politiska styrningarna.
A2: att påverka de politiska styrningarna som direkt eller indirekt styr individernas levnadsförhållanden, som beror av de fyra ovan nämnda faktorerna.
B. Biroll: förvärvslivsroll-expertroll-yrkesroll.
B1: att hitta lämplig plats i de gemensamma förvärvslivssystemen och göra arbetet med hänsyn till egna egoistiska krav.
B2: att sköta arbetsuppgifterna i förvärvsarbetet med hänsyn till vad de övriga samhällsmedlemmarna kan begära att få uträttat i den gemensamma arbetsfördelningen.

Individer och samhällen planerar framtiden.
Planeringar går ut på att finna vad man bör vilja och innehåller fyra planeringsmoment som kan redovisas på många olika sätt alltefter omständigheterna i varje planeringsfall :

Hur var det ?	Kunskaper och erfarenheter från det förgångna.
Hur är det ?	Riktiga kunskaper om rådande örhållanden.
Hur kan det bli ?	Vilka alternativ är möjliga i framtiden ?
Hur bör det bli ?	Vilket eller vilka alternativ bör man välja ?

Dessa frågor bör ställas ifråga om alla mänskliga verksamheter. Man bör utforma svaren på frågorna om hur det bör bli med hänsyn till effekterna, sedda i jämlikhetsperspektiv, på individernas levnadsvillkor: psykiska och kroppsliga förhållanden och fysiska och sociala miljöer.

SW Klassifikationssystem för verksamheter.

1 Psykologiska och filosofiska verksamheter

10 Övergripande samhällskunskap. Övergripande värderingar
101 Bibliografiska verksamheter. Arkiv.
102 Biblioteksverksamheter. Databaser. Internetsökning
103 Övergripande värderingar Allmänna encyklopedier.
104 Övergripande filosofiska verksamheter om samband
105 Övergripande om forskning
106 Övergripande om ekonomiska verksamheter
107 Övergripande filosofier om utbildning o d.
108 Samhällskunskap.
109 Ide- filosofi- och lärdomshistoria.

11/19 Individernas inre verkligheter.
11 Individens lager av kunskaper, erfarenheter o d.
12 Individens visioner, framtidsvisioner o d.
13 Individens känslor, värderingar od. Estetik.
14 Individens ideologi / uppfattning om samband o d.
15 Individens psykiska mekanismer Psykologi o d.
16 Individens logik. Vetenskpsteori o d.
17 Individens moral och uppfattningar om moral.
18/19 Filosofer, äldre och senare, i öst och väst.

2 Religiösa verksamheter o d
20 Övergripande religiösa verksamheter o d
21 Allmän religionsvetenskap
22/28 Kristna religioner
29 Icke kristna religioner o d

3 Politikvetenskaper.Politiska verksamheter.
31 Statistik och demografi
32 Statsvetenskap
33 Nationalekonomi, internationell ekonomi
34 Lagar o förordningar, traktat, juridik
35 De demokratiskt valda församlingarnas verksamheter.
351 Sveriges riksdag (och motsvarande utomlands)
352 Kommun- och landstingsfullmäktige (och mots utomlands)
353 Sveriges regering (och motsvarande utomlands)
354 Mellanfolkliga centrala organ (FN, EU o d)

36/39 Politiska krav och politiska planeringar:
36... om individernas kroppsliga förhållanden.
37... om utbildning o d.
38... om fysiska miljöer o ekonomiska verks.
39... om sociala miljöer, nöjen, sport o d

4 Sambandsforskningsverksamheter.
40. Systemvetenskap. Infostruktur. 41- 49.

5 Naturforskning. Matematikverksamheter.
50 Allmänt om naturforskning. Naturkunskap
51 Matematik
52 Astronomi, rymdforskning
53 Fysik o d
54 Kemi o d
55 Geologi, meteorologi, hydrologi o d
56 Paleontologi, arkeologi o d
57 Biologi,ekologi. Naturgeografi. Utvecklingslära, ärftlighet
58 Botanik.
59 Zoologi

6 Teknologiska / Ekonomiska verksamheter.
60 Allmänt om teknologiska och ekonomiska verksamheter
61 Hälso- o sjukvårdsverks., räddning o d. Veterinärverksamheter
62 Ingenjörsverksamheter (konstruktion o d)
63 Biologisk produktion. Jordbruk, skogsbruk, jakt, fiske
64 Hushållsarbeten. Energi- och hygienförsörjning.
641 Matlagning. 642 Måltider,servering, restauranger.
643 Organisation av boende, personalrum o d, hotell.
644 El-, gas-, värme-, vatten- hygienförsörjning o d.
645 Användning av inventarier o d.

646 Personlig hygien o d, klädvård (utom 648 tvätt o d).
647 Allmän hushållsekonomi. Inkomster och utgifter
648 Städnings-, rengörings- och tvättverksamheter o d.
649 Personvård: barn, hemsjukvård.

65 Administration, distribution, kommunikation, organisation o d
651 Kontorsarbete o d. Datoranvändning
6520 -6524 Opolitisk offentlig civil förvaltning.
6525 -6529 Militära verksamheter
653 Handelsverksamheter.
654 Telekommunikationsverksamheter.
655 Förlagsverksamheter o d.
656 Transportverksamheter, resbyrå, lagring o d.
657 Penningverksamheter. Finans. Försäkring. Skatter.
658 Allmän företagsekonomi, Arbetsförmedling. Arbetsmarknad.
659 Marknadsförings- och reklamverksamheter od.

66/68 Tillverkning av varor
66 Tillverkning av kemivaror o d
67 Tillverkning av bearbetningsvaror o d
68 Tillverkning av komplexvaror

69 Tillverkning/ byggande av byggnader och anläggningar

---

7 Formgivning av fysiska o sociala miljöer.
70 Allmänt om konst och kultur.
71 Övergripande planering av fysiska miljöer. Klimatplanering
72 Formgivning av byggnader och anläggningar, arkitektur
73 Skulptur o d. Museiverksamheter, konstutställning
74 Konsthantverk, formgivning av bruksföremål.Inredning
75/77 Bildkonst.75 Måleri.76 Grafiskt, 77 Foto
78 Musik (konserter o d 792)

79 Seder o bruk, nöjen, sociala miljöer och verksamheter.Sport
7911 -7913 Seder och bruk .
7914 -7919 Film, radio, TV, offentliga fester mm.
792 Teater. Opera. Konserter. Revyer. Konstdans.
793 Sällskapsnöjen. Sällskapsdans. Lek.
794 Spel. Skicklighets- och turspel Lotteri. Lotto. Tips

795 Sociala miljöer och sociala verksamheter.
7951 Sociologi. Socialvård.
7952 -7956 Sociala miljöer o verksamheter i fysiska miljöer
7957 Undervisning o d.
7958 Sociala miljöer o sociala verksamheter i boendet
7959 Sociala miljöer o verksamheter i allmänna grupper o d

796- 799 Sport, idrott o d.

---

8 Språk. Litteraturvetenskap. Skönlitteratur.
80 Språk.Språkliga verksamheter. 802/809 motsvarar 82/89.
81 Litteraturvetenskap - historia. 812/819 motsvarar 82/89.

82/89 Skönlitteratur på olika språk
82 Engelsk skönlitteratur o d.
83 Tysk, nederländsk, nordisk skönlitteratur
84 Fransk skönlitteratur o d
85 Italiensk skönlitteratur o d
86 Spansk och portuguisisk skönlitteratur o d
87 Grekisk och latinsk skönlitteratur o d
88 Slavisk och baltisk skönlitteratur o d
89 Skönlitteratur på orientaliska och övriga språk o d

---

9 Saklitterärt. Allmän geografi, allmän historia. Biografi.
90 Tidningar, tidkrifter, journalistik. Blandade ämnen
91 Allm. geografi, reseskildringar 913/919 motsvarar 93/99.
92 Biografiska verksamheter, släkthistoria o d

93/99 Historieskrivande verksamheter, allmän historia.
93 Allmänt om allmän historia. Världs- och forntidshistoria
94 Medeltidens o nya tidens historia i allmänhet och i Europa
95 Medeltidens o nya tidens historia i Asien.
96 Medeltidens o nya tidens historia i Afrika.
97 Medeltidens o nya tidens historia i Nord- o Mellanamerika
98 Medeltidens o nya tidens historia i Sydamerika
99 Medeltiden o nya tiden: Australien. Oceanien. Rymden

Den fundamentala påverkanskedjan

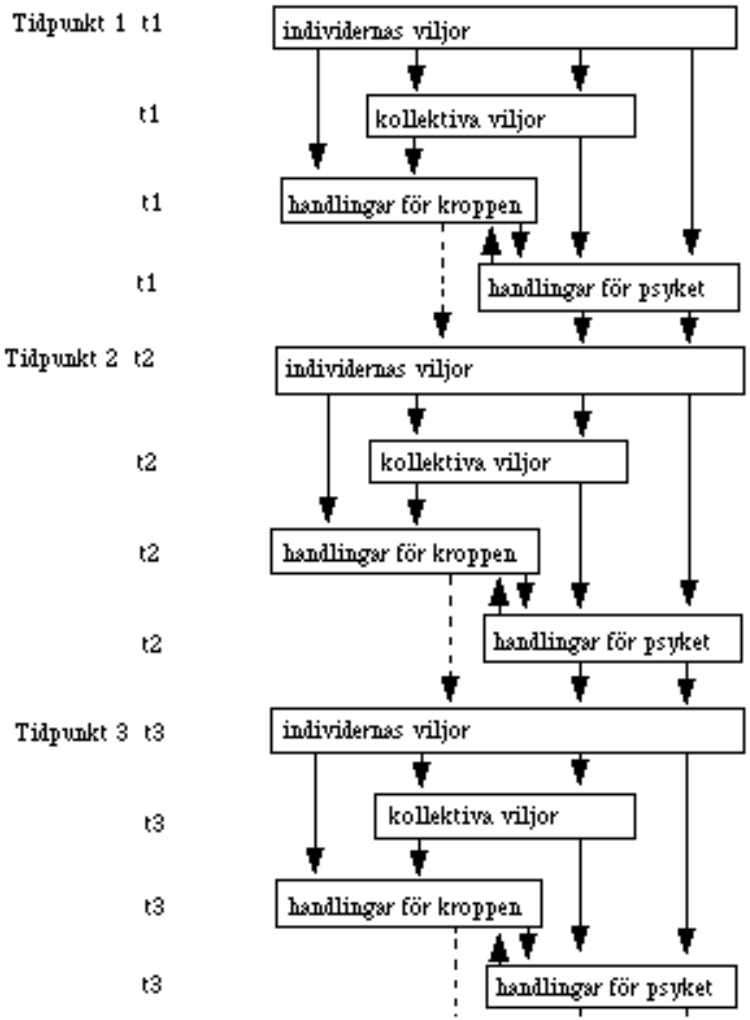

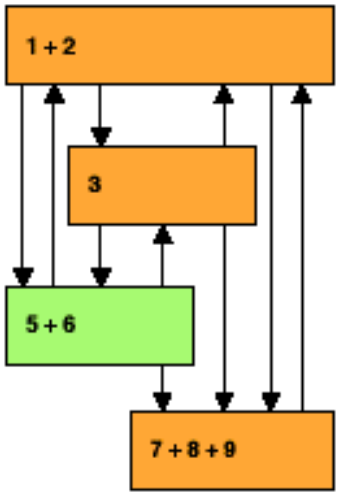

1-2 Filosofiska, psykologiska och religiösa verksamheter.
3 Politiska vetenskaper och politiska verksamheter.
5-6 Naturforskning och teknologiska/ ekonomiska verksamheter.
7-9 Kulturella verksamheter.

4 Bakgrundens med pilarna: Sambandsforskning på samhällsnivå.

Påverkan enligt pilarna sker direkt eller indirekt.

020130

Politik.

Svensk politik sedan 2005.

De borgerliga partierna började bilda sin allians 2004. Svensk politik sedan dess finns skildrad i ett antal dokument som finns på Internet:

Sven Wimnell 050522+050605: De borgerliga partiernas skatteförslag. Och annat om skatter, bidrag och moral. Bostadsbidrag. TV-licens. (http://wimnell.com/omr36-39h.pdf)

Sven Wimnell 050920: Välfärd, skatter, arbete, tillväxt. (http://wimnell.com/omr36-39i.pdf)

Sven Wimnell 060111: Om LO-rapporten Vad vill egentligen moderaterna? Med kommentarter för partierna inför valet 2006. (http://wimnell.com/omr36-39j.pdf)

Sven Wimnell 060316+tillägg 060326: Om alliansens skattelättnader, som ej bör genomföras, och om andra bättre skatteförslag. Bl a slopad individuell TV-avgift. (http://wimnell.com/omr36-39k.pdf)

Sven Wimnell 060327: TV-avgiften i proposition 2005/06:112. Avgifter för privathushåll: De individuella TV-avgifterna bör slopas, och ersättas med en kollektivavgift för alla privathushåll, betald av riksdagen. (wimnell.com/omr36-39l.pdf)

Sven Wimnell 060408: Budgetpropositionen våren 2006. Levnadskostnader. Skatter. bidrag. Förbättringar för dem med låga inkomster. Pensionärer. Icke-pensionärer. (http://wimnell.com/omr36-39m.pdf)

Sven Wimnell 060813: De borgerliga gynnar i valet 2006 mest de höga inkomsterna. (http://wimnell.com/omr36-39n.pdf)

Sven Wimnell 060921: Alliansen vann valet 2006. Epoken Göran Persson är slut. (http://wimnell.com/omr36-39o.pdf)

Sven Wimnell 061023: Politik efter valet 2006. (http://wimnell.com/omr36-39p.pdf)

Sven Wimnell 070111+070223: Den borgerliga regeringens skatter och skattepropaganda. Utdrag ur omr36-39o.pdf+omr36-39p.pdf . Och något om oppositionen. (http://wimnell.com/omr36-39q.pdf)

Sven Wimnell 070328: Om socialdemokraterna och regeringen. Om skatter och skatteförslag. (http://wimnell.com/omr36-39r.pdf)

Sven Wimnell 070419: Skatter och bidrag för 2008. (http://wimnell.com/omr36-39s.pdf)

Sven Wimnell 080202: Fördomar, kunskaper, moral, politik för välfärdsfördelning och koldioxid. (http://wimnell.com/omr36-39t.pdf)

Sven Wimnell 080528: Komplement till 36-39t.pdf (http://wimnell.com/omr36-39u.pdf)

Sven Wimnell 080808: TV-avgiften, skatterna och pensionärerna. (http://wimnell.com/omr36-39v.pdf)

Sven Wimnell 081108: Politik hösten 2008. (http://wimnell.com/omr36-39x.pdf)

Socialdemokraterna. Budgetmotion hösten 2008. (http://wimnell.com/omr36-39xbudgets.pdf)

Miljöpartiet. Budgetmotion hösten 2008. (http://wimnell.com/omr36-39xbudgetmp.pdf)

Vänsterpartiet. Budgetmotion hösten 2008. (http://wimnell.com/omr36-39xbudgetv.pdf)

Sven Wimnell 090131: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen? Världen och Sverige i början på 2009. (http://wimnell.com/omr36-39y.pdf)

Denna sammanställning innehåller på sidorna 8-53 en litet fylligare beskrivning av forskningsprojektet om samhällsplaneringens problem och klassifkationssystemet för verksamheter, med bilder och diagram.

Sven Wimnell 090315+090319: Globaliseringsrådets skatteutredningar och andra utredningar om levnadskostnader, skatter, bidrag och välfärdsfördelning. (http://wimnell.com/omr36-39z.pdf)

Sven Wimnell 30 januari 2010: Planering, klimat och välfärdsfördelning. (http://wimnell.com/omr36-39za.pdf)

Innehåller bl a Köpenhamnsmötet om klimat.

Sven Wimnell 31 januari 2010: Statistikområden i Statistisk årsbok för Sverige 2010 och något om planering, hushållsekonomi och skatter o d. (http://wimnell.com/omr36-39zb.pdf)

Sven Wimnell 8 mars 2010 : Politik i början på 2010. Skolverkets förslag. Demonstration av klassifikationssystem för verksamheter. En fortsättning på 36-39za. (http://wimnell.com/omr36-39zc.pdf)

Sven Wimnell 10 april 2010 :En fortsättning på 36-39zc. Politik mm. Grundskolan. Universitet och Högskolor. (http://wimnell.com/omr36-39zd.pdf)

Sven Wimnell 25 juni 2010 : En fortsättning på 36-39zd. Samhällsplaneringens problem, gymnasiet och politik april-juni 2010. http://wimnell.com/omr36-39ze.pdf

Efter valet 2006:

Sven Wimnell 25 oktober 2010 : En fortsättning på 36-39ze. Samhällsplaneringens problem, grundskolan och politik hösten 2010. http://wimnell.com/omr36-39zf.pdf

Sven Wimnell 30 november 2010 : En fortsättning på omr 36-39zf. Klassifikationssystemet, samhällskunskapen, partierna, skatterna, s-problemen, framtidsplaneringen, hälsa och jämlikhet mm. http://wimnell.com/omr36-39zg.pdf

Sven Wimnell 20 dec 2010 : Klassifikationssystem för verksamheter. Förbättring av länkkataloger för Samhällskunskapen i skolan. Regeringens arbete. http://wimnell.com/omr36-39zh.pdf

Sven Wimnell 30 dec 2010 : Samhällskunskap, framtidsplanering och hjälpmedel för socialdemokraterna när de ska forma sin nya politik. http://wimnell.com/omr36-39zj.pdf

Sven Wimnell 18 feb 2011+21 mars: Till socialdemokraternas valberedning. Om politik för en ny partiledare. + Till socialdemokrater om kongressmaterial och framtidsplanering.
http://wimnell.com/omr36-39zk.pdf

Sven Wimnell 8 april 2011
Statliga myndigheter mm och några av deras webbkartor på Internet.
http://wimnell.com/omr40zg.pdf

Sven Wimnell 20 april 2011:
En samhällsbeskrivning. Hushållsekonomi. Politisk planering. Socialdemokraternas extrakongress och början på ny politik. Jobbskatteavdragen. Skolan. Järnvägen i Strängnäs.
http://wimnell.com/omr36-39zl.pdf
Kopia av innehållsförteckningen bifogas i nästa spalt.

Sven Wimnell 29 april 2011:
Brev till kommunstyrelsen i Strängnäs om järnvägen i Strängnäs.
http://wimnell.com/omr71i.pdf

Sven Wimnell 10 maj 2011:
Barnfattigdom och annan fattigdom.
http://wimnell.com/omr36-39zm.pdf

Sven Wimnell 4 maj 2011:
Om mänskliga rättigheter 2007 i alla världens länder enligt Urikesdepartementets utredningar.
http://wimnell.com/omr103a.pdf

Sven Wimnell 20 april 2011:
En samhällsbeskrivning. Hushållsekonomi. Politisk planering. Socialdemokraternas extrakongress och början på ny politik. Jobbskatteavdragen. Skolan. Järnvägen i Strängnäs.
http://wimnell.com/omr36-39zl.pdf

Innehåll:

6 **En samhällsbeskrivning.**
En förteckning över människornas verksamheter och om hur de kan och bör förbättras.

7 Sven Wimnells hemsida lades in på Internet våren 1998 och har nu adressen http://wimnell.com
7 Om klassifikationssystem.
9 En hjälp vid politisk planering.
9 Politiken är en viktig förutsättning för utvecklingen.
11 Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen?
12 En planeringsfilosofi och ett klassifikationssystem för människornas verksamheter.
14 SW Klassifikationssystem för verksamheter.
16 Den fundamentala påverkanskedjan.

17 **Hushållens inkomster och utgifter före och efter skatt.**

18 Konsumentverkets hushållsbudgetar för 2011 + bostadskostnader mm.

21 Månadskostnader år 2011, förvärvsarbetande icke-pensionärer.
21 Årskostnader år 2011, förvärvsarbetande icke-pensionärer.
22 Pensionärer 2011.
22 Skatter i Sverige. Skattestatistisk årsbok 2010.
23 2006. Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.
24 2010. Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.
24 2011. Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.
25 Överskotten 2011 jämfört med 2010.
25 LOs lönerapport 2010,grundlön per månad för arbetare år 2009
26 Månadslön (grundlön) och löneutveckling år 2009. Arbetare

27 **Uppfattningar om rådande förhållanden och förslag till förändringar. Politisk planering.**

28 M:s ekonomiska politik gynnar höginkomsttagare.
30 Socialdemokraternas nya politik.
31 Innehåll i: Sven Wimnell 30 dec 2010
Samhällskunskap, framtidsplanering och hjälpmedel för socialdemokraterna när de ska forma sin nya politik.
http://wimnell.com/omr36-39zj.pdf
32 Innehåll i: Sven Wimnell 18 feb 2011+21 mars
Till socialdemokraternas valberedning. Om politik för en ny partiledare. + Till socialdemokrater om kongressmaterial och framtidsplanering.
http://wimnell.com/omr36-39zk.pdf
36 Kongressmaterial från socialdemokraterna.
37 Kommentarer.
38 Observera i omr 36-39zk beträffande vår plats i världen.
40 Sven Wimnell: Planering och styrning.
En svensk världsplanering behövs.
41 Det första steget om folkets kunskaper och värderingar.
42 Svenska väljare okunniga.
43 Planeringen för Sverige borde socialdemokraterna klara.
Planeringen för världen kan vara svårare.
44 Förteckningen som hjälpmedel för socialdemokrater som ska utforma den nya politiken.
45 Verksamhetsområden med problem som politiska partier bör ha åsikter om. För framtidsplanering.
49 En hjälp vid politisk planering.
49 Kommentarer om s-hemsida och politik.
51 2011. Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.
52 Strukturomvandlingar, arbetslöshet och ny politik.
52 Skatteförslag.
54 S måste hitta en riktning för samhällsomvandlingen.

57 **Socialdemokraternas extrakongress.**

58 Extrakongress 2011. Ramprogram.
59 Mona Sahlins öppningsanförande, extra partikongress 2011
68 Håkan Juholts installationstal vid socialdemokraternas extrakongress 26 mars 2011
83 Carin Jämtins installationstal 27 mars 2011
92 Extrakongressens avslutning.
Håkan Juholts avslutningsanförande.
93 Vår omvärld.
94 Vår politik.
94 Fyllnadsval.
95 Kommentarer.

96 **Efter kongressen och några artiklar före och under kongressen.**

96 Tommy Waidelich ny ekonomisk-politisk talesperson.
97 Nya gruppledare mm.
98 Juholts partitopp saknar mångfald
98 Hela socialdemokratiska ledningen – drygt hälften är kvinnor.
99 Partiet måste åter bygga sin politik på kunskapens grund.
101 S måste återupprätta tron på politikens möjligheter.
102 Jobben först! Artikel publicerad på DN Debatt 31 mars 2011.
105 Skola, vård och omsorg går före skattesänkningar.
107 Socialdemokratin måste bli ett tydligare alternativ.
109 Så ska S åter bli centrum i den svenska politiken.
112 Partiets tidlösa värderingar ryms i några rader av Palme.
114 DN ledare 11 mars 2011: Allt utom en stockholmare.
116 DN ledare 27 mars 2011: Till kamp mot marknaden.
117 Några frågor.
118 Planering av politik.
118 Svensk politik får inte begränsas till köksborden.
121 Så här vill vi i alliansen förbättra sjukförsäkringen.
123 Så kan stödet breddas för migrationspolitiken.
125 S: Nej till ny fastighetsskatt.
125 Alla ska kunna ta del av kulturen – oavsett plånbok.
128 Några ytterligare kommentarer om socialdemokraternas framtida politik.
129 Jobbskatteavdragen, skolan och järnvägarna.

130 **Jobbskatteavdragen.**

131 Nytt jobbskatteavdrag införs redan till årsskiftet.
133 Oppositionen ska hindras av förslag i massor.
134 Så påverkas din inkomst 2012.
135 Från SCB: Sammanräknad förvärvsinkomst 2009
135 Steg 5. Summa kronor för jobbskatteavdrag.
136 Alternativ 1.
136 2011. Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.
137 Alternativ 2.
137 Alternativ 3:

138 **Skolan.**

139 De slog sönder undervisningen.
Så vandaliserade kommunen en skola.
145 En förolämpning mot barnen.
Så sänkte skolan kraven på läskunnighet.
151 Den glömda läraren
152 Man måste låta rätt gå före galet.
En skolas kamp mot överheten.
158 Sverige har slutat undervisa.
Så förlorade lärarna sitt yrke.
165 Det är ingen vacker syn.
Så tog teknokraterna kommandot över skolan.
173 Reformerna måste granskas.
174 Björklund: Artiklarna belyser stora problem.
172 Starka reaktioner på DN:s skolserie
176 Maciej Zaremba: DN-läsarnas stöd har varit ovärderligt för mitt arbete.
177 Eva-Lis Sirén: Lärarna måste höja sina röster.
179 Maciej Zaremba: LF förstår inte skolans problem

180 **Järnvägen i Strängnäs.**

181 Tågens vinterkollaps är inte samhällsekonomiskt rimlig.
182 Regeringens nyhetsbrev, 8 april 2011 “Vi satsar på järnvägen”
183 PM: 800 miljoner kronor till förbättrat underhåll av järnvägen.
186 Brev till generaldirektören för Trafikverket Gunnar Malm
191 Rädda Ulfhäll, Långberget och Strängnäsmiljön genom att göra järnvägstunnel redan från Ulfhälls allé.
Sven Wimnell: Rapport februari 1995.
Kompletterad 15 juni 2006 och 4+13 dec. 2006.
193 Innehåll i rapporten.
196 En kort sammanfattning av förslaget.

204 **Tankar om politik**
Citat från en bok om politik.

214 **Partiprogram för Socialdemokraterna**
214 Gällande partiprogram.
234 Partiprogram där texterna flyttats om och placerats under följande rubriker: Världen av idag. Demokrati. Välfärd. Arbete.

I det följande några sidor från utredningen:

“Rapporten (från Kriskommissionen) blir bättre om man stuvar om:

Börja gärna med något om partiet:
Omstart för socialdemokratin.
Tag sedan det överordnade och det grundläggande:

Vår plats i världen och världsproblem:
- Vår plats i världen. Socialdemokratin måste stärka sitt internationella arbete och kanalisera progressiva människors engagemang i ett brett folkrörelsearbete.
- Grön omställning. Klimatpolitiken är avgörande för framtiden och behöver utvecklas med ett mycket aktivt förhållningssätt.

Politikens informationsprocesser:
- Utveckla demokratin. Socialdemokratin behöver tydligare formulera ett program för hur demokratin kan stärkas. Bättre kunskapsunderlag.

Därefter politikens detaljer:
- Välfärden måste hålla hög kvalitet och ge människor trygghet. Skolan måste ge alla barn en lika bra start i livet.

- Arbete åt alla – för ekonomisk utveckling och goda villkor. Socialdemokraterna behöver skapa ett fördjupat och trovärdigt program för full sysselsättning.

I avsnitten Vår plats i världen, Utveckla demokratin och Välfärden bör anges brister som kräver nya arbetsinsatser, och de arbetsinsatserna bör behandlas i avsnittet om Arbete. De tre första avsnittet blir alltså undersökningar som ger underlag för behov av nya arbetsinsatser.”

“<u>Om texterna i kongressmaterialet kan man göra i princip samma kommentarer, d v s det kulle bli bättre om man ordnade sålunda:</u>

Inledning av något slag.

Vår plats i världen och världsproblem:
- Vår plats i världen. Socialdemokratin måste stärka sitt internationella arbete och kanalisera progressiva människors engagemang i ett brett folkrörelsearbete.
- Grön omställning. Klimatpolitiken är avgörande för framtiden och behöver utvecklas med ett mycket aktivt förhållningssätt.

Politikens informationsprocesser:
- Utveckla demokratin. Socialdemokratin behöver tydligare formulera ett program för hur demokratin kan stärkas.

Därefter politikens detaljer:
- Välfärden måste hålla hög kvalitet och ge människor trygghet. Skolan måste ge alla barn en lika bra start i livet.

- Arbete åt alla – för ekonomisk utveckling och goda villkor. Socialdemokraterna behöver skapa ett fördjupat och trovärdigt program för full sysselsättning.

I avsnitten Vår plats i världen, Utveckla demokratin och Välfärden bör anges brister som kräver nya arbetsinsatser, och de arbetsinsatserna bör behandlas i avsnittet om Arbete. De tre första avsnittet blir alltså undersökningar som ger underlag för behov av nya arbetsinsatser.

Krisrapporten innehåller fyra särskilda analyser som kan ses som underlag.

Omvärlds-och idéanalys. Analysen berör alla områdena i huvudrapporten. Kan tjäna som inledning.
Bör kompletteras med en samhällsbeskrivning.

Faktabaserad valanalys .Detta avsnitt torde kunna tjäna som underlag till Huvudrapportens avsnitt om demokrati.

Organisatorisk analys. Analysen gäller huvudsakligen frågor om demokrati.

Politisk analys. Avsnitten Utbildning och Ojämlikhet och fattigdom kan tjäna som underlag till huvudrapportens avsnitt om Välfärd.

Politisk analys. Avsnitten Tillväxt och Jobb och arbetsmarknad kan tjäna som underlag till huvudrapportens avsnitt om arbete. “

<u>Observera i omr 36-39zk beträffande vår plats i världen:</u>

sid

117 **Sverige och världen.**
118 Östern återtar sin makt
119 Sverige skrumpnar
121 Vattna grannens krukväxter och få en livförsäkring
122 Italien blir svartare. Vänstern lämnar fältet öppet för fascismen
123 Så här kan EU med enkla medel stödja Nordafrika

269 **Material som rör vår plats i världen och världsproblem.**
270 Socialdemokratins framtid är solidaritet, rättvisa, fred
272 Förenta Nationernas Millenniedeklaration.
274 FN:s Konvention om barnets rättigheter.

276 De mänskliga rättigheterna.
280 Rio-deklarationen om miljö och utveckling. Agenda 21. 1992.
282 Folkhälsomål.
284 Ambassader som är viktiga för Sverige får inte läggas ned
287 Förenta Nationerna, FN.
291 Europeiska Unionen. EU
293 Europaparlamentet
294 EU-kommissionen
308 Sveriges riksdag.
309 Sveriges Kommuner och Landsting.
310 Utrikesförvaltning i världsklass. Slutbetänkande av Utrikesförvaltningsutredningen SOU 2011:21
313 Utrikesförvaltningens intressenter
318 Myndigheter och aktörer inom handelspolitik, EU:s inre marknad och främjande
321 UD: Utrikespolitik och internationellt samarbete
323 Bistånd och utveckling
325 Webbplatskarta Regeringen och Regeringskansliet
327 Så styrs Sverige
330 SIDA.
339 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

367 Libyen.
369 Är den arabiska våren på upphällningen? Sju frågor och svar om konflikterna i mellanöstern.
370 EU står inför ett nytt utrikesfiasko
371 FN sade ja till flygförbud över Libyen
372 Rätt att stoppa diktatorn
373 Striderna i Libyen fortsätter
374 Sex frågor – vad är en flygförbudszon och vad innebär Khaddafis beslut?
375 Förberedelserna har pågått i fyra veckor
376 Regimens armé saknar slagkraft
377 Utvidgat krig blir resultatet
378 EU splittrat om Libyen
379 Svensk militär insats dröjer
379 Libyen attackeras från alla håll.
380 Detta kommer länderna att bidra med till operationen
381 Omfattande attacker är att vänta

382 Japan.
382 En bild av livet före tsunamin
384 Fem dagar av stigande dramatik
385 Stöd från andra drabbade viktig hjälp
387 Så olika klarar vi av extrema påfestningar. Olika typer av överlevare.....

433 Sveriges havsmiljöpolitik bryter mot EU:s miljölagar. “

“ Sven Wimnell: Planering och styrning. En svensk världsplanering behövs.

Från http://wimnell.com/omr36-39t.pdf

Man bör skilja noga mellan planering och styrning. Man kan planera vad som helst utan att ha några möjligheter att styra det som planeras. Svenskarna har inte möjligheter att direkt ingripa i demokratiska styrningar eller utvecklingar i andra länder. Svenskar kan inte styra processerna i Ryssland, USA, Japan, Kina eller något annat land, men kan hålla en planering som gäller hur det var, hur det är, hur det kan bli och hur det bör bli i dessa länder.

Svenskarna är beroende av utvecklingen i andra länder och har förpliktelser genom överenskommelser att medverka i världens utveckling, det är viktigt att svenskarna får en uppfattning om hur det kan och bör bli i andra läner. Därför bör Sverige hålla sig med en svensk världsplanering som underlag för svenskarnas agerande i världen.

Planering innebär att man ställer frågor och svar om hur det var, hur det är, hur det kan bli och hur det bör bli. Frågorna bör gälla väsentliga saker, och det ska beröras längre bort i det följande. Sådan planering bör ständigt pågå och ändras vartefter som förutsättningar och förhållanden ändras.

För att kunna hålla en världsplanering måste man ha en planering för förhållandena i Sverige, något som finns i någon mån men behöver utvecklas. Det är politikernas, regeringens och riksdagens uppgift. Det sägs att regeringen styr riket, men den gör det utan tillräckligt bra planering. Nästan varje dag ger massmedierna exempel på brister i de planeringar som finns.

Demokratin.

I Sverige räknar vi med att makten utgår från folket. Det är den s k representativa demokratin som gäller, dvs folket väljer i allmänna val representanter som styr i riksdag, kommuner, landsting och till liten del även EU-parlamentet.

Om det ska bli god demokrati måste det väljande folket ha goda kunskaper och värderingar om det som ska styras, det ska överföras till representanterna och dessa ska ha goda kunskaper och värderingar och kunna styra väl med hänsyn till framtiden på kort och lång sikt och med hänsyn till krav och behov både i Sverige och i världen för övrigt. På varje punkt i denna kedja finns det stora brister som gör att demokration fungerar illa och alltför dåligt.

Det första steget gäller folkets kunskaper och värderingar om det som ska styras och det är alldeles klart att folket inte har tillräckliga kunskaper och inte har tillräckliga kunskaper om värderingar som behövs i dagens komplicerade värld. Samma gäller för representanterna som man kan ställa större krav på. Överföringen från folket till representanterna görs av de politiska partierna och har stora brister och det gäller också styrningarna som görs.

De valda representanterna delegerar ofta styrningar till underliggande tjänstemän och nämnder o d. Riksdagen stiftar lagar och styr med budgetpengar o d och delegerar till regeringen och den i sin tur i stor utsträckning till myndigheter, bolag o d. Möjligheter till fel i överföringar är enorma. Det behövs tydlighet i alla överföringar och goda kontroller av att överföringarna blivit rätt gjorda. Det är vanligt med otydlighet i överföringarna och att det efteråt år svårt att hitta någon ansvarig för fel. “

“Förteckningen i det följande har gjorts som hjälpmedel för de socialdemokrater som ska utforma den nya politiken.

De som ska utforma politiken är i första hand de socialdemokratiska riksdagsledamöterna, isynnerhet de som har ledande poster i utskotten, partistyrelsen, verkställande utskottet och deras tjänstemän samt partiledaren. Sedan ledarna i alla socialdemokratiska föreningar och organisationer.

Man bör börja med att för vart och ett av verksamhetsområdena fråga sig: hur var det, hur är det, hur kan det bli och hur bör det bli, och man bör välja passande tidsavsnitt och inte glömma de långsiktiga avsnitten.

Frågorna och svaren bör följa olika rumsavsnitt: världen, grupper av länder i världen, länder, delar av länder och betrakta både den fysiska världen och den social världen som bildas av befolkningar och olika stora grupper av människor.

När det gäller människor bör man beakta olika typer: barn, ungdomar, förvärvsåldrar, pensionärer, sjuka och friska, laglydiga och kriminella, missbrukare, förvärvsarbetande och andra, låginkomster och överklass, producenter och konsumenter, arbetsgivare och anställda, utbildade och outbildade etcetera. Det finns många olika slags grupper som kan kräva hänsyn.

Man bör beakta enskilda och myndigheter och privata och offentliga organisationer.

För olika människor, grupper och organisationer kan finnas olika svar på frågan hur det kan och bör bli. Och frågan om hur det bör bli bör besvaras med hänsyn till påverkan på människornas kroppsliga och psykiska förhållanden och med hänsyn till påverkan på de fysiska och sociala samhällena/miljöerna. Man måste göra klart för sig att förslag om hur det bör bli på ett område kan få fel effekter på andra områden.

Frågorna om hur det bör bli kan gälla önskade mål men också önskade medel för att nå målen.

Socialdemokraterna som ska utforma den nya politiken bör ha erfarenhet av politiska spörsmål och kunna skilja på mål och medel.

Värderingarna i slutändan måste gälla människornas kroppsliga och psykiska förhållanden, men också de fysiska och sociala miljöerna. Och i avvägningarna kommer in balansen mellan förhållandena i Sverige och i världen.

De som utformar politiken måste nu mer än förr beakta världens problem, det är det nya.

Viktigt blir hur man ska förhålla sig till FN och EU och deras underorgan.

Klimatproblemet med koldioxiden måste angripas. Men det problemet kan inte nå framgång utan medverkan av fattiga länder. Där måste levnadsstandarden höjas: bättre mat (641-642), bättre bostäder (643), bättre energi-och hygienförsörjning (644). bättre hushållsekonomi (647), bättre sjukvård (61), bättre undervisning (7957). För maten behövs bättre jordbruk o d (63). För samhällsekonomin i fattiga länder behövs bättre myndigheter (6520-6525), bättre handel (653), bättre telekommunikationer (654) , bättre transporter (656), bättre finansiella system (657), bättre företagsekonomi o d (658), bättre industrier (66-68) och bättre byggnadsverksamheter (69). För allt behövs bättre teknik (62).

De nämnda förbättringar behövs också i de mer utvecklade länderna Överallt behövs bättre planering av de fysiska miljöerna (71-72), bättre sociala miljöer (79) och bättre informationsmedier (7914-7919 och 90).

För allt behövs bättre politiska versamheter (3). Människornas inre verkligheter behöver bli bättre (11-19), de ska styra politiken och alla andra verksamheter. “

“En förteckning över verksamhetsområden med problem som politiska partier bör ha åsikter om. För framtidsplanering.

Se sid 87-472 i
Sven Wimnell 30 dec 2010 :
Samhällskunskap, framtidsplanering och hjälpmedel för socialdemokraterna när de ska forma sin nya politik.
http://wimnell.com/omr36-39zj.pdf
Se även i denna utredning:

Sid 508	Myndigheter under departementen
549	Regeringens webbplatskarta.
554	Aktörer inom forskning & utveckling (FoU)
564	Vetenskapsrådets forskningsområden.

Här i det följande en kortare förteckning. Den kan användas vid planering av
*** En världsplanering**
*** Demokrati, politiska processer, inflytande. Kunskapsunderlag.**
*** Välfärd och välfärdsfördelning**
*** Arbete, tillväxt o d.**

I planeringarna bör man för alla verksamheterna ställa frågorna
Hur var det?
Hur är det?
Hur kan det bli?
Hur bör det bli?
Alla frågorna kräver arbete för att få fram svaren. Det är politikernas plikt att utföra detta arbete. “

Det socialdemokratisk partiet lär sträva efter att komma i regeringsställning. Då behöver partiet en utrikespoltik. Den politiken måste partiet ha redan nu om folket ska kunna tro på partiet.

Klimatproblemen finns över hela världen. Ska världsbefolkningen klara av problemen måste alla hjälpas åt. I stora delar av världen behövs mer kunskaper och utbildning. Det kan man inte ordna utan att välfärden ökar, fattigdomen minskar. Världsbefolkningen bör inte växa för kraftigt, det kräver kunskaper och utbildning, minskad fattigdom. Ökad befolkning kräver mer resurser för mat och kläder, bostäder och annat för välfärden, vatten och avlopp, avfallshantering, infrastrukturer för transporter och energi etc.

För allt detta behövs kunskaper och utbildningar i Sverige för svenskarna. Socialdemokratiska partiet blundar för tillståndet i världen och har inte tillräckliga uppfattningar om hur världen kan och bör utvecklas. Förhållandena i Nordafrika har hos partiet åstadkommit några plötsligt hopkomna tankegångar om flygplan och båtar som ska rädda situationen. Det är för dåligt.

Det behövs grundligare planer för världsutvecklingen. Alla faktorer måste beaktas och de finns förtecknade i forskningsarbetet om hur man ska kunna förbättra världen. Se de två sidorna i det föregående “SW Klassifikationssystem för verksamheter.”

“En hjälp vid politisk planering

Som en hjälp har uppgjorts en sammanställning innehållande statliga myndigheter enligt regeringens förteckningar och webbkartor för de viktigaste myndigheterna. Den innehåller tusentals klickbara länkar som leder fram till vad myndigheterna gör och tänker sig o d.

Sven Wimnell 8 april 2011
Statliga myndigheter mm och några av deras webbkartor på Internet.
http://wimnell.com/omr40zg.pdf

Sammanställningen är på nära 700 sidor och skulle kunnat vara mycket längre och mer omfattande. Den är uppställd enligt SW-klassifikationssystem med 129 verksamhetsområden. Går man igenom den kan man finna att en del områden företräds av många myndigheter som sysslar med problem där, medan andra områden är tomma på myndigheter.

Problemen i de tomma områdena får man försöka finna på annat sätt än genom myndigheterna. Där kan finnas vetenskapliga organisationer, privata organisationer o d, som av utrymmesskäl inte kunnat föras in i sammanställningen. Problemen i sådana områden har behandlats många gånger i andra sammanställningar i projektet om samhällsplaneringens problem om hur man ska kunna förbättra världen. Se

Sven Wimnell 080203+++110321:
Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen? Ett forskningsarbete. Utredningar och deras innehåll. (http://wimnell.com/omr40zf.pdf).

Kommentarer om s hemsida och politik.

Nederst på socialdemokraternas hemsidas delsidor finns en kort webbkarta. Den är inte tillräckligt detaljerad och svår att använda. Den bör innehålla en länk till en fullständig webbkarta av den typ som SIDA och MSB har. Länkarna i den bör ha fullständiga adresser.

Varje delsida bör innehålla en länk till den fullständiga webbkartan och innehålla uppgifter om när de är uppgjorda och senast uppdaterade, samt innehålla uppgift om delsidans fulldtändiga adress, förslagsvis nederst på sidorna.

Den fullständiga webbkartan bör ha en lämplig logik så att det går att hitta bra i den. Socialdemokraternas nuvarande hemsida är för krånglig otydlig och ofullständig.

Redovisningen av politiken bör följa den ordning som behandlats i det föregående. Det stora, viktiga och övergripande först.

*** Världsproblem, världsplanering**
*** Demokrati, politiska processer, inflytande, kunskpshantering**
*** Välfärd och välfärdsfördelning**
*** Arbete, tillväxt o d.**

Avsnittet med material som rör vår plats i världen och världsproblem visar på många problem med det.

Pierre Schori har i DN 5 mars menat att socialdemokratins framtid är solidaritet, rättvisa, fred.

Situationen i Nordafrika och Japan, problem som hör till FN och EU m m gör att världsproblemen borde vara det första i socialdemokraternas politik. När kriskommissionen börjar med att arbete åt alla är

det viktigaste är det kortsynt och gör att förtroendet för socialdemokraterna försvinner.

Det är viktigt att arbetslösheten sjunker, men det går inte utan att först ha en bra politik för världen, en bra politik för demokrati och en bra politik för välfärd och välfärdsfördelning.

Observera människornas fyra roller:
A.Huvudroll: allmän levnadsroll lekmannaroll-fritidsroll.
A1:
att i största allmänhet leva med kropp och psyke i de fysiska och sociala miljöerna med de möjligheter och innanför de ramar som ges av de politiska styrningarna.
A2:
att påverka de politiska styrningarna som direkt eller indirekt styr individernas levnadsförhållanden,

B. Biroll: förvärvslivsroll-expertroll-yrkesroll.
B1:
att hitta lämplig plats i de gemensamma förvärvslivssystemen och göra arbetet med hänsyn till egna egoistiska krav.
B2:
att sköta arbetsuppgifterna i förvärvsarbetet med hänsyn till vad de övriga samhällsmedlemmarna kan begära att få uträttat i den gemensamma arbetsfördelningen.

Delen om demokrati mm bör innehålla politik om politiska processer och om hur man skaffar kunskapsunderlag. Partiets intresse för kunskaper och forskning är för dåligt.

Det borde vara klart för socialdemokraterna att levnadsförhållanena är viktigare än arbetsförhållanena, och att det också är viktigt med bra medinflytande över utvecklingen, dvs bra demokrati och bra procedurer för det politiska arbetet."

"Vår omvärld på socialdemokraternas partikongress.

En rörelse i rörelse – det var huvudbudskapet när partistyrelsens Anneli Hulthén inledde kongressens allmänpolitiska diskussion och blocket "Vår omvärld".

Hulthén påpekade inledningsvis att diskussionen under kongressen kommer att vara en viktig del i partiets nystart. Den kommer bland annat att vara ett viktigt medskick till arbetet med att ta fram ett nytt partiprogram, menade hon.

Ett genomgående tema i anförandet var rörelse och förändring. Hulthén konstaterade att socialdemokraterna måste vara mer än ett parti, en bred rörelse som ständigt är öppen för impulser utifrån. Vårt parti och vår politik måste ständigt förändras, menade hon.

Samtidigt underströks att de grundläggande värderingarna alltid måste ligga fast. Solidaritet, jämlikhet och allas lika värde är grunden för vår politik, oavsett hur omvärlden ser ut, slog hon fast.

Bland alla stora globala utmaningar lyfte Hulthén särskilt fram hotet mot vårt klimat, en ohållbar global resursfördelning, vattenbrist samt den fortsatta exploateringen av kvinnor och barn.

Följande ämnen förekom i många av kongressombudens inlägg:
Fler jobb och ekonomisk tillväxt.
Minskade klyftor och social trygghet
Välfärdsreformer och frågan om vinster i skola och vård
Investeringar i utbildning och infrastruktur.
Förbättrade villkor i arbetslivet.
Hållbar utveckling och klimatomställning.

Sidan uppdaterades senast: 2011-03-24 09:22"

“Kommentarer : från omr36-39zl.pdf

I avsnitten Vår omvärld och Vår politik nämns något om vad ombuden sade. De fick tala 3 minuter var och tiden som var avsatt för dem var enligt programmet cirka 7,5 timmar = 450 minuter = cirka 150x3 minuter = cirka 150 tal. De skulle registreras och skickas till partistyrelsen. Det vore bra om talen skrevs ut och infördes på hemsidan. De flesta hade skrivet manus så att utskrift borde vara möjligt ganska enkelt.

Här ska bara nämnas några få inlägg.

Anna-Greta Leijon påpekade att den nya partisekreteraren inte nämnt något om de internationella/globala problemen, en brist därför att de är så stora och viktiga.

Carl Tamm påpekade att partiet bör beakta, att partiet har en uppgift i att tänka på hela det svenska samhällets utveckling och inte bara partiets utveckling. D v s att de internationella/globala problemen måste beaktas väl.

Lena Sommestad påpekade, att partiet måste bättre bygga på kunskaper och vetenskaplig forskning. Hon hade en debattartikel i DN om det på lördagen.

Björn Fries påpekade behovet av insatser inom narkotikavården och Sven Britton påpekade behovet av insatser inom psykvården.

Den nye partiledarens tal utvecklade sig till ett tal om välfärdsproblem, vilket var välgörande, och talet innehöll på slutet något om internationella/globala problem, delar som hellre hade kunnat inleda talet för att stärka vikten av de globala problemen. Det var bra att talet handlade om välfärden och inte i första hand om arbetslösheten. “

Håkan Juholt sade i slutet av sitt anförande på kongressen om politik med hänsyn till omvärlden:

Partivänner,

Jag har talat mycket om Sverige, om oss som lever här, om våra villkor och värderingar.

Men ingenting av detta kan sägas utan insikt att allt hänger ihop med omvärlden, med andra ekonomier, andra människor, andra kulturer. Vi har färdats från nationellt oberoende och neutralitet till ömsesidiga beroenden och gemensamt ansvar. Nationalstatens gränser har förlorat det mesta av sin betydelse.

Och de stora globala ödesfrågorna väntar fortfarande på sin lösning. Det tickande klimathotet gör det nödvändigt att progressiva stater driver på för en överenskommelse i Kyotoprotokollets anda och för alla oss som lever på vår sköra planet är kärnvapenhotet fortfarande en realitet.

Målet att halvera fattigdomen i världen till 2015 är möjligt att nå, men kräver nya gemensamma krafttag. 70 procent av världens fattiga är kvinnor. Det saknas mer än 100 miljoner kvinnor på jorden. Så många kvinnor hade fått leva om kvinnor hade haft samma tillgång till vård mat och fysisk trygghet som män. 100 miljoner! Det är en makaber siffra.

Det här kriget talar vi sällan om – att hålla tillbaka halva mänskligheten är det största resursslöseriet som världen över huvud taget ägnar sig åt. Det är i kraftfull samverkan med andra progressiva krafter om

hur vi skall tackla alla dessa frågor, som jag vill placera svensk socialdemokrati.

Samtidigt ser vi hur det globala välståndet ökar. Aldrig någonsin tidigare har så många människor fått det så mycket bättre under så kort tid som under de gånga tjugo åren.

Vi kan än så länge bara ana konturerna av denna förändring:
Länder håller på att byta plats med varandra. Botswana är rikare än Bulgarien. Om några år kommer världens största ekonomier vara Kina, USA, Indien, Brasilien, Japan, Mexico, Indonesien, Ryssland – först därefter Tyskland, Storbritannien och Frankrike. Styrkeförhållandena mellan Nord och Syd ändras till Syds favör. Den geopolitiska kartan håller på att ritas om.

Samtidigt frikopplar sig de finansiella marknaderna från den reala ekonomin och blir en flygande holländare i cyberspace där banker och finansiella institutioner tjänar enorma pengar på att flytta pengar med ljusets hastighet .

Därför måste det upprepas att en fungerande marknadsekonomi kräver kloka politiska åtgärder.

I vårt partiprogram återfinns i några få meningar socialdemokratins syn på hela finanskrisen – långt innan någon ens kände till ordet finanskris:

”Marknaden behövs för den effektiva produktion som skapar och återskapar resurserna för välfärden. Kapitalism och marknadsekonomi ska hållas i sär. Marknadsekonomi är ett distributionssystem, där varor och tjänster byter ägare med pengar som bytesvärde. Kapitalism är ett maktsystem med förräntningen av kapital som överordnad norm.”

Det nya efter finanskrisen är att fler inser detsamma:”We are all socialists”, som tidskriften Newsweek prydde sitt omslag med i februari 2009.

För det var ju just detta som världen drabbades av – när förräntningen av kapital blev den överordnade normen krackelerade den globala ekonomiska utvecklingen.

De billiga krediterna till fattiga amerikanska hushåll, som byggde på hög risk, som kunde ge höga vinster till bankerna – sköts ut i det globala blodomloppet som virusbomber. De kreverade långt från avskjutningsplatsen på Wall Street i New York. Och som vanliga krig drabbas de oskyldiga mest.

Så ser en socialdemokratisk analys av finanskrisen ut. Vi är för marknadsekonomin, men emot en kapitalism med förräntningen av kapital som överordnad norm.

Till alla ni som först nu har insett att finanssektorn måste regleras bättre: Välkomna in i insiktens varma rum! Välkommen till detta socialdemokratiska tänkande.

Partivänner
Det är också sant att demokratin har avgått med segern på nationalstatlig nivå de senaste tjugo åren. Men någon global demokratisk regim som i globaliseringens tidevarv kan hantera globala problem finns inte i sikte. FN ser ut som världen såg ut 1945.

Och även den nationalstatliga nivån har problem – med bristande

tilltro mellan väljare och valda. Populism – till höger och vänster – växer.

Under parollen ”Vi är emot eftersom vi inte hänger med” samlas allt fler människor.
* * *
Mot den bakgrunden är jag försiktigt optimistisk om EU:s framtid. Det finns en grundläggande europeisk solidaritet som rätt använd kan vara en viktig progressiv kraft.

EU beskrivs just nu som ett samarbete i kris. Men EU är ett samarbete som alltid har formats genom kriser.

Det fördjupade europeiska samarbetet har mödosamt tecknats ned i fördrag som har döpts efter olika städer. Senaste exemplet är Lissabon – som när mitt politiska intresse började vakna – var huvudstad i en hårdför militärdiktatur. Det är lätt att glömma efterkrigstidens historiska framsteg.

Men när Europas socialdemokrater och progressiva inte orkar definiera EU-projektet, så vet vi av erfarenhet att högern och marknadskrafterna gör det åt oss.

Därför kan visionen om ett socialt Europa idag kännas avlägsen. Men bara för några år sedan kunde vi alla följa vad som hände när en myriad av människor bestämmer sig för att förändra samhället gemensamt. ”Yes We Can” var Barack Obamas paroll. Inte Yes I can eller Yes you Can.

Det handlade om att vi kan – tillsammans. Endast så är samhällsförändring möjlig.

Kanske är den amerikanska drömmen extra romantiserad av oss småländningar. Gårdarna som fick säljas. Karl-Oskar och Kristina från Duvemåla som tog med sig ett astrakanfrö och sökte lyckan i Amerika. Ett land där en fattig arbetarklasskille från Tupelo i Mississippi på sitt sätt blev hela världens kung.

Men den amerikanska drömmen om alla människors möjligheter, den sociala rörligheten blev större och mer konkret i socialdemokratins Sverige än någonsin i USA.

Den gemenskap som finns över Atlanten har fått ny kraft i och med Obamas valseger. Det välkomnar jag. För mig är banden över Atlanten viktiga.

Amerikansk utrikespolitik är en alltid närvarande Atlantgångare, men det finns anledning att välkomna och omfamna den kursändring som kan anas. Vi ser det i nedrustningsfrågan, i inställningen till Mellanöstern och den muslimska världen, vi ser det i förbudet mot tortyr.

Den transatlantiska länken, byggd på ömsesidig respekt är viktig för den övergripande säkerhetspolitiska utvecklingen på båda sidor av Atlanten.

För att vara relevant och spännande måste socialdemokratin förstå den nya världen.
Vår uppgift är inte att gå till storms mot gårdagens oförrätter, utan ta strid mot dagens orättvisor.

Det handlar om frihet från alla former av förtryck!
Alla folks frihet – hela världens fred.

Socialdemokraternas partisekreterare.

Partisekretearen Carin Jämtin höll ett mycket långt tal på kongressen och gav sin syn på politiken, men nämnde inte ett ord om partiets förhållande till omvärlden. Talet finns på sidorna 83-92 i

Sven Wimnell 20 april 2011:
En samhällsbeskrivning. Hushållsekonomi. Politisk planering. Socialdemokraternas extrakongress och början på ny politik. Jobbskatteavdragen. Skolan. Järnvägen i Strängnäs.
http://wimnell.com/omr36-39zl.pdf

Partisekretearen Carin Jämtin om muslimsk helgdag i Sverige:

DN 3 maj 2011 sid 27:

"Ask sågar muslimsk helgdag"

"Regeringen säger nej till förslaget från Socialdemokraternas partisekreterare Carin Jämtin om att Sverige borde införa en muslimsk helgdag."

"– Det planeras inte någon utredning om helgdagar. Frågan är heller inte aktuell, säger justitieminister Beatrice Asks (M) pressekreterare Martin Valfridsson till DN.

Carin Jämtin vill ha kvar första maj som helgdag. Men någon av de övriga tolv helgdagarna kan hon tänka sig att byta ut mot avslutningsdagen på den muslimska fastemånaden ramadan, eid al-fitr. Den jämförs i betydelse med julaftonen för kristna.

– Nästan alla våra helgdagar, förutom midsommar och första maj, är religiöst kristet betingade. Sverige är i dag ett multikulturellt samhälle, och det är verkligen värt att titta på hur man kan göra, säger Carin Jämtin till Svenska Dagbladet.

HON VILLE PÅ MÅNDAGEN inte närmare kommentera utspelet, som får kritik av Kristdemokraternas partiledare Göran Hägglund.

– De helgdagar vi har är stadigt förankrade i svensk kultur och historia och inget man ska ändra lättvindigt.

Men det finns hundratusentals muslimer i Sverige. Ska inte helgdagarna anpassas efter de människor som bor i landet?

– Vi har den historia som landet har och den kulturella traditionen är värd att slå vakt om. Jag tror att det har ett värde med traditioner som bygger kultur och identitet.

SVERIGEDEMOKRATERNAS partiledare Jimmie Åkesson kallar Jämtins utspel "direkt osmakligt".

– Jag undrar om detta är en ny officiell socialdemokratisk partilinje, säger han och kräver besked från S-ledaren Håkan Juholt. DN har förgäves sökt Juholt för en kommentar.

MATS J LARSSON matsj.larsson@dn.se 08-738 27 65"

"Nuvarande helgdagar

- Den senaste ändringen av helgdagar gjordes 2005 när annandag pingst ersattes av nationaldagen.
- De nuvarande 13 helgdagarna är nyårsdagen, trettondag jul,

långfredagen, påskdagen, annandag påsk, 1 maj, Kristi himmelsfärdsdag, pingstdagen, nationaldagen, midsommardagen, alla helgons dag, juldagen och annandag jul.

- En dag som Carin Jämtin anser skulle kunna vara aktuell som helgdag är eid al fitr, som avslutar den muslimska fastemånaden ramadan. Dagen styrs av månens kretslopp och infaller i år den 31 augusti. DN "

Lördagsintervvjun i P1 den 7 maj 2011.

Carin Jämtin intervjuades av Tomas Ramberg. Hon ansåg att det behövs mer religion och att hennes förslag är i linje med det, men att socialdemokraterna inte ska driva förslaget om en muslimsk helgdag. Det är svårt att se, att Carin Jämtins förslag om mer religion passar in i den socialdemokratiska traditionen. Dessutom: islamisterna är en osäker grupp där stora delar hyllar våld. Om förslaget skulle vara något för att förbättra internationella problem är det illa valt. Det finns i världen mycket annat att fundera över. Se bl a

Sven Wimnell 4 maj 2011:
Om mänskliga rättigheter 2007 i alla världens länder enligt Urikesdepartementets utredningar.
http://wimnell.com/omr103a.pdf

Agenda i TV 8 maj 2011.

Jämtin deltog i en debatt om barnfattigdomen, men hade inget annat att säga än att fattiga föräldrar behöver bättre jobb och utbildning. Det finns mycket mer att säga om barnfattigdomen. Se bl a

Sven Wimnell 10 maj 2011:
Barnfattigdom och annan fattigdom.
http://wimnell.com/omr36-39zm.pdf

DN 17 maj 2011:

”Svenskt bistånd får inte gå till skattesmitande bolag”

“Hjälporganisationen Action Aid: Regeringen måste stoppa investeringar av biståndspengar i bolag som ägnar sig åt skatteflykt. Utvecklingsländerna förlorar i dag enorma pengar till följd av skatteflykt och skatteplanering. Det handlar om summor många gånger större än det samlade biståndet från alla världens länder. Statliga Swedfund – som investerar svenska biståndspengar i bolag i utvecklingsländer – gör ingenting för att förhindra den här skattesmitningen. Sedan Swedfund investerade 90 miljoner kronor i PanAfrica Energy i Tanzania, har bolaget fört ut över 100 miljoner i obeskattade vinster till skalbolag i skatteparadis. Den svenska regeringen måste nu sluta investera i företag som utnyttjar skatteparadis, skriver Ylva Jonsson Strömberg och Carl Tham.”

“ Sedan regeringsskiftet 2006 har två frågor varit utmärkande på biståndsministerns agenda. Den ena har varit att stärka näringslivets roll i utvecklingssamarbetet. Det statliga riskkapitalbolaget Swedfund, som investerar biståndspengar i företag som verkar i utvecklingsländer, har därför fått kraftigt ökade anslag ur biståndsbudgeten. Enligt både biståndsministern och Swedfund är en positiv effekt att investeringarna genererar skatteintäkter som kan användas till fattigdomsbekämpning.

Den andra frågan har varit ”Det öppna biståndet”, biståndsministerns eget begrepp för ambitionen att göra biståndet mer effektivt genom att öppna för insyn och idéer från fler aktörer. Bland annat har regeringen infört en transparensgaranti som innebär att information om biståndet görs tillgängligt på en webbplats.

Med de här frågorna högst upp på agendan är det obegripligt att regeringen inte tar problemet med företags skatteflykt i utvecklingsländer på större allvar. I dag förlorar utvecklingsländerna en summa många gånger större än det samlade biståndet från alla världens länder till följd av företagens skatteflykt och skatteplanering.

Förra året släppte ActionAid en rapport där vi visade att H&M endast betalade 585 kronor i bolagsskatt i Bangladesh år 2009, trots att det är ett av företagets största inköpsmarknader. För att ytterligare uppmärksamma regeringen på problematiken med företags skatteflykt och skatteplanering har vi nu följt en statlig biståndsinvestering från år 2000.

Det handlar om 90 miljoner svenska kronor som Swedfund investerade i fonden Africafund 1 i skatteparadiset Mauritius. Investeringen finansierade ett nytt energibolag, PanAfrica Energy, som utvinner och säljer fossilgas i Tanzania. Företaget registrerades i två skatteparadis, Mauritius och Jersey. PanAfrica Energys nuvarande kommunikationsansvarige säger att skatteparadis i bolagsstrukturen används ”på grund av skatteeffektiviteten”. Swedfund, som genom sin investering var delägare i företaget, gjorde ingenting för att säkra att företagets värde och kapital hamnade i Tanzania, vilket hade varit det självklara ur ett utvecklingsperspektiv.

Under sin ägartid gjorde Swedfund inte heller någonting för att förhindra att PanAfrica Energy förhandlade fram ett extremt förmånligt avtal med det tanzaniska statliga energibolaget TPDC som innebär att företaget undkommer all bolagsskatt i Tanzania.
Medan gasfälten i Songo Songo nu töms på fossilgas förs vinsterna skattefritt ut till skalbolag i skatteparadis.

Sedan utvinningen startade år 2004 har PanAfrica Energy fört ut vinster för över 100 miljoner kronor från Tanzania utan att betala skatt. Hälften av vinsten gjordes år 2009 och företaget räknar med en rejäl produktions- och vinstökning de kommande åren. Hittills

har PanAfrica Energy sluppit undan skatter motsvarande minst 65 miljoner kronor i Tanzania, tillräckligt med pengar för att låta 175.000 barn gå i skola under ett år i landet.

Swedfund gör ingenting för att förhindra att de bolag de investerar i ägnar sig åt aggressiv skatteplanering och vill inte svara på några frågor om enskilda bolag de investerat i. De har inte heller låtit Action Aid ta del av beslutsunderlag, utvärderingar eller uppföljningar av enskilda investeringar. Det är ett märkligt agerande av ett bolag som hävdar att de bidrar till skatteintäkter i utvecklingsländer. För att vara en del av ”Det öppna biståndet” har Swedfund mycket arbete kvar att göra tills man uppnår målet om transparensgaranti.

För två år sedan riktade Riksrevisionen skarp kritik mot Swedfund. Två huvudpunkter i kritiken var att bolaget troligen ökat sin vinst genom att undkomma att betala skatt i utvecklingsländer och att man hade svårt att redogöra för hur investeringarna lett till utveckling. Vinstintresse hade gått före fattigdomsbekämpning, trots att Swedfund är ett biståndsorgan vars uppdrag är att främja hållbar utveckling. Regeringen påbörjade en översyn och satte ett tillfälligt stopp för nyinvesteringar i fonder. Nu har det gått två år och regeringen har fortfarande inte presenterat någon översyn med förslag på permanenta åtgärder.

Det borde inte vara svårt för regeringen att få översynen klar. Det räcker med att titta på vår närmaste granne, Norge. År 2008 tillsatte den norska regeringen en kommitté för att undersöka hur skatteparadisen påverkar fattiga länders ekonomier. Kommittén kom med en rad förslag på hur den norska motsvarigheten till Swedfund, Norfund, skulle lägga om kursen för sitt agerande. Åtgärder som borde vara tillämpliga även på Swedfund.

ActionAid uppmanar regeringen att snarast presentera resultaten av sin översyn. Vi föreslår att den inkluderar tre åtgärder som är nödvändiga för ett öppet och effektivt bistånd där näringslivet spelar en större roll:

1) Att regeringen slutar investera biståndspengar via skatteparadis eller i företag som utnyttjar skatteparadis.
2) Att regeringen föregår med gott exempel genom att granska och ställa krav på företag och samarbetspartner att inte utnyttja skatteregler på bekostnad av skatteintäkter i utvecklingsländer.
3) Att regeringen ökar transparensen och skärper rapporteringen kring hur svenska investeringar inom biståndet bidrar till skatteintäkter i mottagar-landet.

Det behövs krafttag för att få stopp på utflödet av kapital från utvecklingsländer. Så länge fattiga länder inte får in rimliga skatteintäkter kommer de att sitta fast i biståndsberoendet.

Regeringen har alla möjligheter att agera för att stoppa skattesmitningen från utvecklingsländer. Makten över statliga investeringar ligger helt i regeringens hand. Allt som behövs är vilja.

Ylva Jonsson Strömberg generalsekreterare ActionAid i Sverige
Carl Tham styrelseordförande ActionAid i Sverige “

“ACTIONAID
ActionAid är en religiöst och partipolitiskt oberoende hjälporganisation som 2008 samlade in totalt 1,8 miljarder kronor, varav nästan 75 procent från privatpersoner – främst människor som stödjer organisationen som faddrar. Mellan 1972 och 2003 var ActionAid främst en brittisk organisation med kontor runt om i världen. År 2003 grundades ActionAid International med huvudkontor i Johannesburg i Sydafrika. År 2006 öppnades kontoret i Sverige. Noerine Kaleeba från Uganda är internationell styrelseordförande och Ramesh Singh från Nepal internationell generalsekretare. Källa: Actionaid.se “

DN 18 maj 2011:

”Sveriges militära insats i Libyen måste förlängas”

“Socialdemokraterna svänger om Libyen: För att upprätthålla vapenembargot vill vi förlänga den svenska militära insatsen – med till exempel marina stridskrafter. Den svenska insatsen i Libyen måste breddas och omfatta såväl militära, humanitära som långsiktiga biståndsinsatser. På den humanitära sidan innebär det att Sverige måste ha beredskap att utöka biståndet till människor som är på flykt. Vi bör också bli en långsiktig partner när det gäller uppbyggnaden av demokratin i landet. En fond bör inrättas för demokratiutveckling. Militärt bör Sverige vara engagerat även efter att det nuvarande riksdagsmandatet löper ut. Men i stället för att hävda flygförbudszonen bör vi fokusera på att upprätthålla vapenembargot, till exempel genom att skicka marina stridskrafter, skriver Urban Ahlin och Peter Hultqvist.”

“För Socialdemokraterna är ett engagemang för fred, demokrati och utveckling i Libyen en självklarhet. Sverige ska bidra med aktiva insatser som både hanterar den akuta situationen nu och som ger förutsättningar för en långsiktigt stabil ekonomisk, politisk och social utveckling i Libyen. Därför måste det svenska agerandet breddas både i synsätt och när det gäller åtgärder. Hittills har både åtgärder och debatt varit alltför inriktade på enbart militära delar. Svensk tradition har varit att utifrån ett folkrättsligt perspektiv kunna se en helhet med såväl militära, humanitära som långsiktiga biståndsinsatser.

Sverige engagerade sig, efter ett riksdagsbeslut som omfattar en bred majoritet i Sveriges riksdag, med åtta Jas-plan från vårt mest avancerade luftförsvarssystem. Till detta kommer ett transportplan samt spanings- och stödresurser. Riksdagsbeslutet om att flyginsatsen endast ska löpa ”högst tre månader” togs efter förslag av den borgerliga regeringen. Vi har hela tiden markerat vikten av att tidsgränserna för operationen respekteras.

Deltagandet med stridsflyg är den första i sitt slag sedan Kongokrisen i början av 1960-talet. För svenska förhållanden är detta ett stort och kvalificerat åtagande. Inför beslutet om det svenska deltagandet i den internationella insatsen valde vi socialdemokrater att förespråka att den svenska insatsen inte skulle attackera markmål eftersom vi ville vara säkra på att våra insatser skulle hålla sig inom FN-mandatets ramar.

Det var viktigt att regeringen, Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet kunde enas om att utesluta attacker mot markmål. Att attackera markmål med ett oklart mandat medför i sig stora risker. Dessutom riskerar man att låsas fast i ett mycket långvarigt militärt åtagande. Flygstridskrafter utgör därtill ett kraftfullt vapensystem som medför stora konsekvenser om något går fel.

Sverige är ett av fyrtiotalet länder som deltar i den av FN beslutade och av Nato ledda insatsen i Libyen. Inom en bred koalition av detta slag kan uppgifter från tid till annan skifta. När vi från svensk sida tar ställning till fortsättningen bör vidden av hela det mandat FN-resolutionen 1973 vilar på finnas med som en plattform. FN:s resolution handlar om tre delar; skydda civila, upprätta flygförbudszonen och hävda vapenembargot. Vi socialdemokrater anser att det är viktigt att dels förbereda och markera beredskap för breda humanitära och civila insatser, dels klargöra alternativa vägar för militära insatser.

På den civila och humanitära sidan innebär det bland annat att ha beredskap för att kunna utöka det svenska biståndet till människor som på grund av konflikten i Libyen befinner sig på flykt. Det handlar om att positivt svara upp mot FN:s appeller på detta område genom att exempelvis anslå medel till internationella organ för att underlätta situationen i flyktingläger.

Sverige bör etablera sig som en långsiktig partner när det gäller uppbyggnaden av det civila samhället och demokratiska strukturer i Libyen. Här bör Sverige vara berett att redan nu deklarera en vilja till ett långsiktigt åtagande. Särskilt måste kvinnors situation och deras möjlighet att delta i samhällsuppbyggnaden uppmärksammas.

En svensk fond för stöd till och utvecklingen av demokrati bör inrättas.

Dessa förslag markerar djupet och seriositeten i det svenska engagemanget. Skapandet av öppna och demokratiska samhällen där människor kan leva i frihet är det som långsiktigt skapar fred och säkerhet.

Vad gäller framtida militära insatser anser vi att Sverige, om FN så efterfrågar, bör vara engagerat i den internationella militära insatsen i Libyen även efter att mandatet för det nuvarande svenska bidraget har gått ut.

Vi beklagar dock att regeringen i högt tonläge begränsat Sveriges engagemang i Libyen enbart till en automatisk fortsättning av den nuvarande insatsen. Det krävs i stället en bredare analys hur Sverige bäst kan göra nytta.

Vi ser inte att den svenska insatsen för att hävda flygförbudszonen fortsatt bör vara prioriterad givet det faktum att det libyska flygvapnet i princip är utslaget. I stället vill vi pröva alternativa vägar för mer relevanta militära insatser.

I stället för en flyginsats bör vi fokusera på att upprätthålla vapenembargot. En sådan insats kan handla om att bidra med marina stridskrafter.

Parallellt med det vill vi pröva möjligheterna att bidra med annan flygkapacitet, exempelvis transportflygplan.

I den händelse att vapenvila proklameras och om FN så begär bör Sverige vara berett att bidra med fredsbevarande trupp.

Socialdemokraterna anser att Sverige kan bidra såväl civilt som militärt i Libyen. Vi ska sträva efter att skapa demokrati, utveckling och hopp om en ny framtid i Libyen och i Nordafrika. Om detta ska vara möjligt måste debatten om de konkreta framtidsplanerna och Sveriges åtagande breddas. Därför presenterar vi nu förslag och inriktningar som ytterst syftar till att bana vägen för en framtid i frihet för Libyens folk. Vi vill och är beredda att bidra till en sådan utveckling.

Urban Ahlin
Socialdemokraternas utrikespolitiske talesperson

Peter Hultqvist
Socialdemokraternas försvarspolitiske talesperson”

“RIKSDAGSBESLUTET
Riksdagsbeslut 1 april 2011: Sverige deltar i den militära insatsen i Libyen (UFöU3).
Sverige deltar i den internationella militära insatsen i Libyen. Sverige ställer en väpnad styrka på högst 250 personer till förfogande i högst tre månader. Den svenska styrkan ska delta i insatsen för att upprätthålla den flygförbudszon som FN:s säkerhetsråd har beslutat om. I styrkan ingår högst åtta stridsflygplan av typ Jas 39 Gripen, ett transportflygplan av typ Tp84 samt spanings- och stödresurser.
Källa: Riksdagen”

“STRIDERNA I LIBYEN
FLER ARTIKLAR
Libyen: Vi har träffat Natofartyg
ICC utreder Khaddafisidans systematiska våldtäkter
Libyens oljeminister hoppar av
Utspel om vapenstillestånd i Libyen
ICC vill få Khaddafi arresterad
Brittisk general vill bomba fler mål
USA erkänner inte rebeller formellt
”Khaddafi sårad”, tror italiensk minister
Arresteringsorder från ICC
OPINION
”Världen får inte blunda för sitt ansvar för våldet i Libyen”
Nato: Insatsen bra för Sveriges rykte
Libyen delar USA
Libyen: Vänsterns vånda
Oundvikligt våld
CHATTAR
Chatt om Sveriges insats i Libyen med Allan Widman o Anna Ek

BAKGRUND/FAKTA
Frågor och svar om den militära insatsen i Libyen
Detta har hänt: Striderna i Libyen
DET SVENSKA DELTAGANDET
Säkerhetsexpert: Marina insatser behövs
”Det här är obegripligt”
"Bättre med Gripen"
Försvarets Libyenbilder snarlika Google Earths
Svenskar velar om Libyeninsats
Reinfeldt öppnar för längre Libyeninsats
Nytt Libyen-uppdrag för Gripen
”Gripens bomber kan skada civila”
Gripenplan kunde inte flyga
Inga nya erbjudanden från Sverige till Nato”

Miljöpartiet har fått två nya språkrör. Betyder det något för oppositionen?

Från miljöpartiets hemsida på Internet 22 maj 2011:

Åsa Romson och Gustav Fridolin valdes 22 maj enligt vaberedningens förslag till språkrör på kongressen i Karlstad 2011. Då efterträdde de Maria Wetterstrand och Peter Eriksson

VALBEREDNINGENS FÖRSLAG TILL SPRÅKRÖR OCH PARTISEKRETERARE

Riksvalberedningen föreslår **Åsa Romson** och **Gustav Fridolin** till nya språkrör för Miljöpartiet de gröna. Till partisekreterare föreslås **Anders Wallner**.

LÄS MER

CV: Åsa Romson
CV: Gustav Fridolin
CV: Anders Wallner

Miljöpartiet har haft en öppen process med över 40 öppna möten runt om i landet, öppna språkrörs- och partisekreterarutfrågningar och kandidater som tydligt visat sitt intresse.

Valberedningens samlade bild är att partiets medlemmar vill ha språkrör som är engagerande, förtroendeingivande, karismatiska och positiva. Partiets politik ska framföras med glädje. Språkrören ska vara förankrade i och lyhörda gentemot partiet, samt lojala mot kongressen och därigenom medlemmarna.

Politisk sett vill medlemmarna att språkrören är generalister med en bred allmänpolitisk kunskap, ska kunna bibehålla och utveckla partiets förtroende i miljöfrågor, sociala frågor och ekonomi, har en förståelse för landsbygden och glesbygdens perspektiv (bostadsorten anses underordnad) och kan samarbeta väl. Många anser även att det är viktigt att språkrören sitter i riksdagen.Här presenterar valberedningen sitt förslag till språkrör och partisekreterare.

TVÅ JÄMSTÄLLDA SPRÅKRÖR

Riksvalberedningens förslag: Åsa Romson och Gustav Fridolin

I Gustav och Åsa ser vi två kandidater som kan fungera som jämställda språkrör och som samtidigt har olika starka sidor som kom-pletterar varandra. Två personer som kan inta nyckelpositioner i led-ningen av landet, två personer som kan bidra till den positiva ledar-kulturen inom partiet och två personer som kan föra fram den gröna modernisering som behövs.

Åsa är en person som många av våra medlemmar och våra kärnväljare lätt kan identifiera sig med. Hon har länge varit engagerad i miljöfrågor och i internationella solidaritetsfrågor, hon har arbetat med sådana frågor inte bara inom partiet utan även i andra föreningar, och hon har även valt en miljöinriktning på sin utbildning. Hon har en genuin och positiv framtoning som kommer att bli en stor tillgång i språkrörsrollen.

Gustav har en enastående förmåga att vinna förtroende och nå fram med det gröna budskapet i många olika grupper av människor – ungdomar och äldre, landsbygdsbor och storstadsbor, och inte minst människor som tidigare valt bort politiken. Han har engagerat sig mycket i flyktingars och andra minoriteters situation, och genom sitt författarskap har han satt fokus på de växande klyftorna i vårt land. Han är engagerande och entusiasmerande som få andra politiker idag.

Åsa och Gustav kan båda konsten att formulera den gröna politiken på ett begripligt och trovärdigt sätt i partiet, via medier och i möten med människor runt om i landet. De är skickliga debattörer, och tillsammans uppfyller de flertalet av de kriterier som vi ser från vårt profilarbete.

De har både en lång och bred erfarenhet av partiet, av politiskt arbete, förhandlingar, media och att formulera politiska lösningar. Trots detta har båda två hunnit med ett liv utanför politiken och är inga livstids-

politiker. Båda har förra mandatperioden befunnit sig utanför heltidspolitiken. Det är två kandidater som har en trovärdighet och som är lätta att identifiera sig med och sympatisera med för våra väljare.

Kort sagt är detta ett vinnarteam som partiet lätt kan samlas kring, som kan stärka Miljöpartiets ställning både i våra redan starka väljargrupper och i nya grupper, och som kan förvalta den svenska och internationella gröna framgångsvågen i linje med den profil som våra medlemmar har önskat.

PARTISEKRETERARE

Riksvalberedningens förslag: Anders Wallner

Det är Miljöpartiets historiska uppgift att genomföra den nödvändiga omställningen till ett långsiktigt hållbart samhälle. Förutsättningarna för detta har på många sätt stärkts det senaste året, då vi ökat vårt inflyttande med många nya kommun-, landstings- och regionmajoriteter och samtidigt fått tusentals nya medlemmar. Viktiga utmaningar nu är att utveckla den organisatoriska styrkan i den gröna folkrörelsens parlamentariska gren, stärka den gröna kommunikationen, utveckla partiets medlemsengagemang, och därigenom se till att vi är väl rustade för fortsatta gröna valframgångar.

Partisekreteraren behöver vara internt entusiasmerande och ha en tydlig målbild om hur partiet bör utvecklas. Vårt förslag uppfyller detta med råge – Anders har tydligt redovisat för partiet hur han vill arbeta för att stärka partiet, har många goda idéer, är bra på att genomföra och det är inte bara vi som känner oss entusiastiska.

Anders har omfattande erfarenhet från Miljöpartiet och från andra ideella föreningar, och han har erfarenhet från både glesbygd och storstad i sitt personliga liv. Kort sagt är Anders en mycket kompetent kandidat, med en inriktning och passion som stämmer mycket väl med det stadium som partiet nu befinner sig i.

Från Åsa Romsons hemsida:

2010-08-30

PRIORITERADE FRÅGOR

RESURSEFFEKTIVARE SAMHÄLLE

Vi lever över våra naturliga tillgångar. Dagens samhälle kan bli mycket mer resurseffektivt om den kreativitet och innovationskraft som finns tas tillvara. Det måste bli självklart att vara sparsam med naturresurser. Alla investeringar för framtiden behöver utgå ifrån resurseffektivitet och Miljöpartiets förslag med kraftigt ökade järnvägssatsningar ligger i linje med det. Jag vill även att Sverige utreder råvaruskatter och att design och innovationsutbildningar ökar inslagen kring återanvändning av material.

REN MILJÖ GER LIVSKVALITET

Många städer i Sverige har ohälsosamt dålig luft pga trafiken. Med fler människor i städerna ökar också spridningen av gifter i mark och vatten från material och produkter som förbrukas. Miljöpartiets krav på att förbättra åtgärdsprogrammen i områden där halterna överskrider satta nivåer är viktigt och gränsvärdena för föroreningshalter i luft och vatten behöver skärpas i takt med forskningen kring människors hälsa och kring ekosystemen.

GLOBALT RÄTTVISA REGLER FÖR HANDEL

Dagens fattiga, hungrande och flyende människor har samma rätt till ett anständigt liv som vi här. Produktions- och konsumtionsmönster är globalt sammanflätande men reglerna för handeln mellan länder och för vilket ansvar som producenten har sätts av politiska internationella beslut. Miljöpartiets krav på att dessa regler bättre tillvaratar de fattiga ländernas intressen och syftar till att främja hållbar utveckling är viktigt. Företagens ansvar för verksamhet i utlandet behöver skärpas.

Från hemsida Gustav Fridolin:

2010-11-15

GUSTAV FRIDOLIN

Presentation. Varje dag tar människor av sin tid för att träna knattelag, koka kaffe till pensionärsföreningen eller öva till byns revy.

Människor som går ihop bär en väldig kraft. Bara de senaste månaderna har jag fått vara med när föräldrar kämpat för undervisning till sina barn, när pensionärer lyckats stoppa nedskärningar i äldreomsorgen och när vi hemma i Vittsjö räddade vårt bibliotek.

Det här är ett Sverige som inte alltid syns i mediebruset, men det är ett Sverige jag älskar.

I somras träffade jag en gammal kompis på bussen mellan Vittsjö och Hässleholm. Hon hade varit ringvikarie i äldreomsorgen, men nu var det kris och då fick de äldre tydligen klara sig utan henne.

Det behöver inte vara så. Det är inte bättre ekonomi att betala kostnaderna för arbetslösheten, än att betala människor lön i omsorgen, vården och skolan. Ingen har tvingat regeringen att sänka skatten och a-kassan eller att stänga flera av dörrarna till vidareutbildning.

Några dagar efter att jag träffat min kompis på bussen så var det EU-val, men i Hässleholm såg jag bara en enda valaffisch. Med en blond lintott på en sommaräng önskade Sverigedemokraterna det Sverige som flytt tillbaka. I övrigt: tystnad.

Det är som om gemensamma lösningar gått ur modet. Arbetslösheten ska fixas genom att man coachar de arbetslösa. Klimathotet genom att vi handlar rätt i snabbköpet. Så förvandlar man samhällsproblem till en personlig skam.

Den som blir arbetslös känner att den inte duger. Den som inte har råd att köpa ekologiskt skäms. Och den som ruttnar helt och röstar på extremister som drömmer sig tillbaka till det som var får veta att han är inskränkt och borde skämmas. Igen.

Jag tror inte på skammen. Jag tror på engagemanget. Av det skälet har jag saknat att vara med i ett parti. Det är när man går ihop något kan hända.

Vi har fått så mycket efter mormor, morfar och deras generations kamp. Vi kan åstadkomma minst lika mycket som dem.

Vi har att göra: utrota nyfattigdomen, hejda klimathotet, rusta upp miljonprogrammet. Jag vill vara med.

MLJÖPARTIETS POLITIK

Miljöpartiet vill modernisera Sverige. Vi vill skapa ett hållbart samhälle, som möter klimatutmaningen och dessutom ger nya jobb.

MILJÖPARTIETS PRIORITERINGAR

KLIMATET
Klimatförändringarna är vår tids största utmaning. Vi vill investera i hållbara lösningar, som möter klimatutmaningen och skapar nya jobb.

TRYGGHETSSYSTEMEN
Den som är sjuk och inte blir frisk fort nog hamnar idag utanför trygghetssystemen. Vi vill ge mer stöd och bättre rehabilitering till sjuka.

JOBBEN
Många är utan jobb i Sverige. Vi vill skapa nya jobb genom sänkt tjänstemoms, lägre avgifter för småföretag och stora klimatinvesteringar.

FLER VALFRÅGOR

KOLLEKTIVTRAFIK Vi vill fördubbla kollektivtrafiken.
FÖRNYBART Vi vill satsa på sol, vind och bioenergi
FÖRETAGANDE Vi vill sänka avgifterna för småföretag och tjänstemomsen.
JÄMSTÄLLDHET Vi vill ha fler kvinnor i styrelserna och mer barntid för pappor.
LIKA RÄTT Vi vill skärpa lagarna mot diskriminering.
ALLA VALFRÅGOR Vi vill mer...

DN 23 maj 2011:

Miljöpartiet ännu ingen ”tredje kraft ”

“KARLSTAD. **Miljöpartiet vill vara en tredje kraft i svensk politik. Men partiet står fortfarande närmare Socialdemokraterna än regeringspartierna och de nyvalda språkrören förstärker den bilden.”**

“Alliansregeringen behöver ett parti att göra upp med för att få igenom delar av sin politik i riksdagen och då ligger Miljöpartiet närmast till hands. Regeringen och MP har redan gjort upp om flyktingpolitiken, och Libyeninsatsen kan stå näst på tur.

Men Miljöpartiets kongress som avslutades i går ger inga indikationer på att partiet närmar sig regeringen i avgörande frågor. De nyvalda språkrören har inte heller gjort några uttalanden som tyder på det. Tvärtom har de svårt att se MP i en regering ledd av Moderaterna.

Åsa Romson ägnade i stort sett hela sitt tal åt miljöfrågor, kritiserade regeringens miljöpolitik och utmanade statsminister Fredrik Reinfeldt på fem punkter. Det gällde allt från energipolitiken till oljeutvinningen i Arktis.

Det andra nya språkröret, Gustav Fridolin, lyfte fram medlemmarnas engagemang på lokalplanet och företagarfrågor som minskat regelkrångel, sänkta arbetsgivaravgifter och slopad sjuklön.

ROMSON NÄMNDE Socialdemokraterna en gång. Hon konstaterade att det rödgröna samarbetet inte ledde hela vägen in till Rosenbad men till att den politiska kartan ändrades när S öppnade sig för att ta in andra partier i regeringen.

Den rödgröna enigheten sprack kort efter valet men sedan dess har miljöpartisterna gått ihop med S och V mot regeringen i flera frågor och fått stöd av Sverigedemokraterna. Det gäller frågor som rör arbetslinjen, regeringens viktigaste fråga. Som exempelvis jobbskatteavdraget, sjukförsäkringen och fas 3 i jobb och utvecklingsgarantin.

MILJÖPARTISTERNA driver att de ska vara det tredje alternativet i svensk politik och stå fria från blockpolitiken. Avsikten är att bredda partiet och få fler väljare. Men i längden blir det ohållbart.

Nu, när det är mer än tre år kvar till valet, kanske det fungerar, men i en valrörelse vill väljarna ha besked. Då duger det inte att säga att man får se efter valet vem man ska stödja.

maria.crofts@dn.se 08-738 12 75”

“Vapenexport och mutor på agendan”

“KARLSTAD. **Skärpta regler för vapenexport och en utredning av misstänkta mutor i samband med Jas-affärerna. Det krävde nyvalda språkröret Åsa Romson i sitt första tal, där hon också slog fast att Miljöpartiet är den ”tredje politiska kraften”.”**

“Riksdagen diskuterar nu ett stopp för vapenexport till icke demokratiska länder.

Åsa Romson kräver ytterligare skärpningar genom att förbjuda hemliga mellanhänder, hemliga motköpsavtal och ett stopp för betalningar via skatteparadis.

Det nya språkröret hade bytt fredagens färggranna kjol mot en grå kostym i Maria Wetterstrandstil.

Det manliga språkröret Gustav Fridolin hade sin gröna turslips – som tidigare bars av Winifred Kretschmann som nu är på väg att bli den första gröna regeringschefen i den tyska delstaten Baden-Württemberg.

Gustav Fridolin krävde i sitt kongresstal bättre villkor för företagen. Han vill förenkla regler, avskaffa sjuklöneansvaret och sänka arbetsgivareavgiften.

DE GRÖNAS största politiska projekt är fortfarande en ändrad klimat och miljöpolitik.
– För ett decennium sedan minskade de svenska klimatutsläppen med två procent årligen.

I DAG ÄR MÅLET att minska en halv procent årligen – så målet är alltså att vara fyra gånger sämre än för tio år sedan, sade Gustav Fridolin.

EWA STENBERG”

Håkan Juholt. Första maj-tal 2011

1 maj 2011, Falun

Partivänner, mötesdemonstranter och medborgare runt om i landet som följer vårt Första maj-firande!Jag har fått frågor om varför jag kommer till Falun och Borlänge och talar på Första maj – som om det skulle vara något märkvärdigt! Jag vill bara säga att jag har varit partiordförande i 38 dagar, och jag är en partiordförande som inte kommer att lova mer än jag kan hålla.

Det socialdemokratiska partiet kommer inte att lova mer än vi kan hålla; man kan lita på vårt ord. Löftena skola vi ej svika, sades det i Småland som jag kommer från. Jag lovade att komma hit. Jag står vid mitt ord. Därför är jag här – löftena håller vi.

Det handlar om politikens innehåll, men det handlar naturligtvis också om vilka vi är som personer och om vad vi står för och vad vi tror är rätt.

38 dagar har jag varit ordförande för Sveriges största och bästa politiska parti. Jag har blivit överöst med detaljfrågor, om exakt hur vi ska förändra Sverige – vilka skatter som ska se ut på vilket sätt och vilka reformer som ska komma omedelbart.

Jag måste säga att jag förstår denna otålighet. Jag förstår så innerligt väl att de allra flesta nu känner att det som gäller i Sverige i dag inte är bra nog; det måste till någonting annat. Jag förstår att det är så många som omgående vill ha svar på alla frågor därför att längtan är så stor efter ett annat Sverige.

Vi kommer att ge svar på alla dessa frågor. Det kommer inte att finnas en enda obesvarad fråga med mig som ordförande för Socialdemokraterna. Men låt mig samtidigt säga: Vi vet att vi förlorade höstens val på ett så dramatiskt sätt som aldrig tidigare.

Aldrig förr har så många medborgare vänt vårt parti ryggen och sagt: Nej, vi tror inte på er. Därför säger jag som ordförande för Socialdemokraterna: Tro inte att vi ska slarva! Tro inte att vi tänker att det här är någon snabbfix, något som kan lösas med tre, fyra, fem nya häftiga löften och någon häftig reklamfilm – absolut inte!

Vi ska ta oss an samhällsuppgiften. Vi ska ta oss an uppgiften att vända på varje sten, att granska och studera vad som är fel i Sverige i dag och vad som ska bli bättre. Så ska vi mödosamt, steg för steg, bygga ett Sverige som faktiskt vilar på grundtanken om social demokrati – social demokrati där vi känner att ett gemensamt ansvarstagande för varandra, solidaritet, inte är en uppoffring utan att solidaritet är en investering i varandra för möjlighet till tillväxt för hela landet. Det är vårt besked.

Jag har säkert gett tvåhundra intervjuer, och jag har fått svara på exakt alla frågor om bensinskatt, fastighetsskatt, ROT- avdrag och RUT-avdrag. Nästan allting handlar om skatter, men inte har det varit några köer av dem som vill fråga: Håkan, hur ska du komma till rätta med de klyftor som växer i landet? Håkan, hur ska du bryta segregationen? Håkan, hur ska du se till att barnfattigdomen utrotas? I stället är fokus på några snabba frågor kring skatter.

Vi har tillsatt Leif Pagrotsky för att göra en ordentlig skatteöversyn. Vi kommer tillbaka med en tjock katalog med förslag om hur vi ska forma skattepolitiken för morgondagen. För det lapptäcke som finns i dag är inte överskådligt, inte begripligt. Det är ogenomträngligt och

har inget fokus. Vi ska komma tillbaka med en skattepolitik som främjar tillväxt och kunskap och som fungerar utjämnande mellan människor. Det där snyter vi inte fram med en appell eller med radio-reklam, utan det där tar tid att arbeta fram. Men vi kommer att göra det ordentligt. Vi ska återupprätta en skattepolitik i Sverige som garanterar välfärdens långsiktiga finansiering så att vi kan fortsätta att vara ett välfärdsland byggt på kunskap, välfärd, innovationer och tillväxt. Vi ska inte luras in i den överbudspolitik om skatteavdrag där alla avdrag just nu verkar vara politikens enda mål.

Vårt mål är ett samhälle för alla medborgare, för trygga och fria medborgare, med en idé som bygger på social demokrati. Leif Pagrotsky återkommer med förslag. Alla kommer att få ta del av dem snabbare än ni tror. Så är det med det – detta sagt efter 38 dagar som ordförande.

Partikongressen pekade ut fyra uppgifter för oss.
Den första uppgiften är att vi ska utrota, avskaffa, barnfattigdomen. Vi ska införa barnkonventionen som svensk lag. Att avskaffa barnfattigdomen görs inte med ett klubbslag. Det är ingen enkel uppgift, utan det är någonting som kommer att ta lång tid – flera år av hårt arbete i kommuner och landsting och i rikspolitiken. Men vi ska ha det målet, och vi ska mödosamt ta oss dit genom att investera i våra barn och ungdomar. Vi ska satsa på jobb så att människor själva kan försörja sig. Det är det viktigaste för att bekämpa barnfattigdomen.

Vi ska också göra det möjligt att bli anställd genom rätt till en utbildning som är anpassad till dagens och morgondagens arbetsmarknad. Vi ska satsa på nattis så att man kan ta jobb som finns där man bor. Vi ska satsa på stöd till de familjer som är särskilt utsatta. Vi ska ta oss an floran av avgifter som äter sig in i skol- och fritidsverksamheten och som stänger ute så många barn och ungdomar.

Vi ska alltså avskaffa barnfattigdomen, och vi ska inte svika en enda liten knatte!

I ett samhälle byggt på idén om social demokrati är det inte möjligt att göra de allra rikaste ofantligt mycket rikare samtidigt som barnfattigdomen ökar så att den nu omfattar 220 000 barn i vårt land. Vi tänker inte vika ned oss. Det är det första viktiga beskedet från partikongressen. Barnfattigdomen ska utrotas!

Det andra beskedet är om skattepolitiken. Det är så oerhört viktigt att vi har ett skattesystem som är förankrat bland medborgarna, som är förståeligt bland oss medborgare, och som är begripligt på ett sådant sätt att vi förstår hur det fungerar och vad det syftar till och inte spretar åt en mängd olika håll. I dag är det så uppenbart att vår skattepolitik är ett uttryck för kompromisser i samband med sena nattliga förhandlingar mellan olika politiska partier där någon ska pressa in någon egen käpphäst men utan färdriktning.

Vi ska ha en skattepolitik som syftar till kunskap, tillväxt, välfärd och långsiktig finansiering av välfärden. Och det ska vara rättvist. Det är det andra beskedet från partikongressen.

Det tredje beskedet från partikongressen var klart och tydligt: Vi ska se över pensionerna. Vi för nu samtal om pensionerna med de fackliga centralorganisationerna. Vi har påbörjat detta, och det kommer att fortsätta utifrån det faktum att så många löntagare och tjänstemän i vårt land riskerar att inte ens få 50 procent i statlig pension när de går i pension. Dessutom kommer många som är utförsäkrade, som går arbetslösa eller som tvingas arbeta till väldigt dåliga ersättningar och löner hamna i ett läge där det blir ofantligt svårt att försörja sig som pensionärer.

Det är inte hållbart. Pensionssystemet ska vara robust såväl för landet som för de invånare som lever i landet. Därför kommer vi att leverera förslag om att stärka pensionssystemet. Man ska inte behöva dricka en burk Novalucol när man får det orangea kuvertet. Pensioner ska man kunna leva på! Det är vårt tredje besked.

Detta bygger på att det finns en bred överenskommelse mellan Socialdemokraterna och de borgerliga partierna. Jag värnar denna överenskommelse. Pensionerna ska vara långsiktiga. De ska inte förändras mellan valen, utan de ska vara förutsägbara. När du är i 25-, 30-, 35-årsåldern ska du kunna bedöma vilken pension du ska ha. Vi ska göra hemläxan och se bristerna i dagens pensionssystem. Sedan ska vi uppvakta regeringen med våra förslag till förbättringar. Vi hoppas att de säger ja till dessa. Om de inte säger ja till dem blir det strid om pensionerna i nästa valrörelse!

Det fjärde beskedet var också klart och tydligt: Vi ska se över alla avregleringar som har gjorts. En del av alla dessa avregleringar har fungerat, andra inte alls – avregleringar som inneburit att politiken satt sig på läktaren för att titta på när det inte längre fungerar. Det handlar om järnvägen. Det handlar om elmarknaden. I viss utsträckning hand-lar det också om flygmarknaden. Vi kommer att se över dessa tre områden.

I dag finns det ett politikens ointresse för dessa samhällsviktiga verksamheter. Men järnväg, eldistribution/elproduktion/elmarknad och flyg är avgörande för oss som land, för att vi ska kunna utvecklas och växa. När dessa marknader inte fungerar måste politiken självklart gå ned från åskådarplatsen och ta ett ansvar.

När det gäller järnvägstrafiken säger vi stopp för fortsatta avregleringar. Vi säger att underhållet ska vara i statlig regi. Vi vet att SSAB här i närheten faktiskt missat order på grund av att järnvägstrafiken i landet inte fungerar. För oss som passagerare är det en märklig upplevelse att vi kan koka av ilska samtidigt som vi på vintern fryser ihjäl i väntan på tågen.

Det är alltså bra såväl för företagandet och industrin som för oss som enskilda individer att vi får ordning och reda beträffande en sammanhållen järnvägstrafik i landet. Marknaden klarade inte den uppgiften.

Samma sak gäller elbranschen. Vi ska se över dessa alldeles orimliga överpriser, dessa tillsvidareavtal som är så fruktansvärt dyra för medborgarna. Vi ska se vad vi kan göra för att politiskt på- och omreglera elbranschen så att industri, företagande och enskilda människor i vårt land främjas.

Dagens elmarknad fungerar inte. Det fjärde beskedet från partikongressen är alltså att vi ska se över de avregleringar som inte fungerar och som bara gynnar elföretagen och missgynnar andra företag i landet som är beroende av dem. Och som missgynnar löntagare och tjänstemän samt oss medborgare boende i Sverige. Vi ska ta itu med de avregleringar som inte har fungerat – det fjärde beskedet.

Jag tycker inte att det är så tokigt av en partikongress att peka ut den färdriktningen. Sedan får jag frågor om vad jag vill göra med Sverige. Ja, jag tycker ändå att det här ger en ganska bra bild av vad jag vill göra med Sverige.

Men det räcker inte med detta. Därför har verkställande utskottet och partistyrelsen ställt sig bakom en inriktning framöver som bygger på fyra punkter. De fyra punkterna bygger på insikten om att vi står för

det vi heter och att vi vill åstadkomma det vi heter, nämligen social demokrati.

Det är insikten att en investering i varandra inte är en uppoffring, inte är en barmhärtighets-gärning, utan en förutsättning för att vi tillsammans ska växa oss starka, att den som är välutbildad inte på något sätt är hotad av att en syster och bror lyfts upp kompetensmässigt och också blir välutbildad, att den som är frisk inte på något sätt får ett sämre liv för att den syster och bror som är sjuk lyfts upp från fattigdom och elände och att den av oss som har jobb måste känna så starkt att ens eget liv inte blir sämre för att den syster och bror som tvingas till arbetslöshet lyfts upp ur fattigdom. Mitt liv blir inte sämre då.

I dag är det endast fyra procent av de arbetslösa som har 80 procents ersättning från a-kassan.

I detta land har vi under de senaste fyra åren förstört våra försäkringssystem på ett nästan inhumant sätt. Det är orimligt. Vi ger ett klart och tydligt besked om detta.

Idén om social demokrati bygger på att jag som inte har barn på förskolan förstår att det är bra för de barnen och föräldrarna och den personalen om vi satsar på förskolan. Om jag som inte har tonårssöner och tonårsdöttrar förstår att det är bra att vi också investerar i en fritidsgård för dessa ungdomar. Om vi har synsättet att mitt ansvar i det samhälle där jag lever tillsam-mans med andra är större än mitt eget fotavtryck växer vi tillsammans – var och en som individer men också som kollektiv och som land. Det är det som är den socialdemokratiska formen. Det är det som är grunden för vår välfärdsmodell.

De fyra uppgifter jag alldeles strax ska peka ut för er bygger på detta. Den modellen är inte nationell, utan den är i allra högsta grad internationell. Det handlar om ansvar för varandra. Det handlar om att i alla sammanhang försöka göra vad man kan för att stärka demokratin. Oavsett om det är som stöd för de modiga människor som runt om i världen i dag – främst i Nordafrika – offrar sina liv för att stå upp för demokratiska fri- och rättigheter eller om det handlar om att stärka demokratin på den egna arbetsplatsen i Falun är synsättet detsamma. Inflytande, medbestämmande och demokrati stöder vi oavsett om det är i Libyen eller Syrien eller om det är på en arbetsplats i Falun. Det är ett sätt att förhålla sig till varandra som människor.

När jag ändå nämner om den otroliga utveckling som vi nu ser i flera arabländer kan jag säga: Det är fantastiskt. Det skrivs verkligen historia just i det ögonblick vi står här. Det som sker är i allra högsta grad allvarligt. Det är hoppingivande men samtidigt allvarligt.

Krig är allvarligt. Vi ska på alla sätt stödja demokratins kämpar med de medel som står till buds. Ibland innebär det att vi också ställer militära medel till förfogande. Men då är det viktigt att som land veta vad man gör. I krig kan det gå fel. I krig går det ibland fel. Vi har sagt ja till att medverka till att skydda flygförbudszonen i Libyen. Men jag var väldigt angelägen om att vi inte skulle öppna för markmålsbekämpning från våra Gripenplan, av den enkla anledningen att det i krig kan gå fel. I natt hörde vi om den senaste utvecklingen i Tripoli. Jag är övertygad om att det dödande som nu skett av Gaddafis familj var ett misstag. Det stärker också min övertygelse om att krig är på riktigt. Krig är allvarligt.

Därför ska vi i riksdagen noga tänka igenom innan vi säger ja till internationella insatser. Framför allt ska vi ha en bestämd uppfattning om vad det är vi vill uppnå. Vad är det vi inte tänker göra, och när är

uppgiften utförd? Vi ska inte gräva fast oss i konflikter. Vi ska ta vårt ansvar. Vi ska ta vår del av kakan och använda våra resurser till att skydda människovärdet. Men då misstag kan begås ska vi vara noga med vilka insatser vi anmäler. Vi ska vara väldigt bestämda om när uppgiften är slutförd. Då ska vi lämna över till någon annan som får ta vid efter vårt ansvar.

Det är Socialdemokraternas linje, och detta är att ta ansvar. Det är inte på något sätt oansvarigt, vilket påståtts av en del lättviktare. Det är i allra högsta grad ansvarstagande!

Av de fyra vägar framåt som jag nu pekar på är den första att vi tillsammans ska forma ett land som bygger på en kunskapsbaserad ekonomi – från förskola till grundskola, gymnasium, högskola, universitet, det livslånga lärandet och vuxenutbildning. Sverige är ett land där vi i befolkningen är färre än de som bor i staden London. Vi måste tillvarata varje människas önskan om och förmåga till bildning. Vi måste investera i kunskap.

I dag är det så att 14 000 ungdomar lämnar grundskolan utan betyg. I dag är det så att ungdomar som vill bli lärare inte söker till lärarutbildningarna därför att det inte är tillräckligt attraktivt att vara lärare. I dag är det så att segregationen på skolans område oerhört dramatiskt brett ut sig. Elever och lärare får inte det stöd som krävs samtidigt som vi ser att en del internationellt ägda, globala, skolbolag täljer guld. De tar våra skattemedel som är avsedda för utbildning. De landar inte i utbildning och lärartjänster utan går vidare till skatteparadis utomlands.

Detta kan vi inte acceptera. Detta tänker vi sätta stopp för!
Det handlar inte på något sätt om att hindra föräldrarnas självklara rätt att välja skola. Det handlar inte på något sätt om att förbjuda vinster i de olika skolformerna. Det handlar om att på nytt skapa en sammanhållen skola där vi ställer krav på dem som utför utbildningarna. Där vi ställer krav som innebär att vi har en sammanhållen skola så att det High Chaparral som nu pågår inom skolområdet får ett stopp. Vi sätter kunskapen före de vinstintressen som nu breder ut sig. För oss är det viktigare att vi investerar i barn och i ungdomars vilja till lärande än att vinsterna ökar för dem som vill genomföra utbildningarna.

Jag vill ännu en gång betona: Det handlar inte om förbud mot vinster i dessa verksamheter. Det handlar inte om att på något sätt begränsa föräldrarnas och elevernas möjligheter att välja skola. Det handlar om att höja kraven så mycket att vi vet att alla våra barn har rätt att gå i den bästa skolan. Det ansvaret ska inte ligga på föräldrarna, utan det ansvaret ska ligga på oss politiker.

En skola för alla, en sammanhållen skola och en sammanhållen skolstrategi ger jobb, tillväxt och utveckling. Det kommer att stärka Sverige. Det är ett klart och tydligt besked – alltså en kunskapsbaserad ekonomi där vi återupprättar det livslånga lärandet.

Vi som varit politiskt aktiva ett tag har så många gånger hört att vi när det är lågkonjunktur inte har råd att utbilda oss och att vi när det är högkonjunktur inte har tid att utbilda oss. Vi måste få till det trepartssamarbete mellan näringsliv och stat samt den enskilde, fackliga organisationer och löntagare där vi kan ha ett ständigt pågående kunskapslyft livet igenom. Att vi i 35-, 45-, 50-årsåldern får kompetenslyfta oss är ett samhälleligt åtagande. Det kan inte ligga endast på den enskilde, utan det är en nationell angelägenhet för att vi ska klara den internationella konkurrensen.

Vi ska konkurrera med kunskap, inte med sänkta löner och försämrade

anställningsvillkor. Vi ska investera i kunskap. Vi ska bygga en kunskapsbaserad ekonomi. De första stegen kommer att tas redan i morgon i den vårbudget som vi då presenterar. Det är den första vägen framåt.

Nu är vi i ett läge där vi har att välja mellan att antingen investera för framtiden – att långsiktigt bygga Sverige starkt – eller att nu förslösa resurserna för vår egen tillfredsställelses skull.

Och vet ni, apropå den kunskapsbaserade ekonomin, att den restaurangmoms som vi lite mer ska försöka närma oss i höstens budget därför att det då är dags att prata momssatser är en satsning som enligt riksdagens utredningstjänst skulle ge ungefär 3 000 jobb i restaurangnäringen och göra toast Skagen lite billigare? Visst skulle det vara trevligt! Men samma summa pengar skulle ge 9 000 lärartjänster. Det är där valet står.

Ska vi nu satsa på att använda pengarna för vår egen tillfredsställelse och för att få lite billigare mat på krogen, eller ska vi använda hela skattepolitiken och det reformutrymme som nu finns till att investera Sverige starkt för morgondagen? För mig som socialdemokrat är det självklart att vi ska använda det växande reformutrymmet. De pengar som finns ska satsas på kunskap, tillväxt och välfärd. Vi ska bygga Sverige starkt för oss själva och för våra barn och barnbarn – inte bränna av pengarna, inte slösa bort dem i dag för att få en toast Skagen något billigare. Vi bygger för framtiden. Vi slösar inte i dag!
Den första frågan är alltså den kunskapsbaserade ekonomin – ett bra begrepp; ni kommer att få höra mycket om detta.

Värdeburen tillväxt: Vi bejakar tillväxten. Tillväxten är självklar för att vi ska kunna fördela resurser till välfärd. Men vi kan inte förlika oss med att tillväxten ska förutsätta att barnfattigdomen ökar, att vi ägnar oss åt rovdrift på vår natur – att vi förbrukar vår natur så att kommande generationer inte kan leva av den – och att vi agerar på ett sådant sätt att löntagare, arbetare och tjänstemän förslits i ett ekorrhjul på sina arbetsplatser så att de inte orkar arbeta färdigt till pensionsåldern. I dag är det allt färre som orkar arbeta färdigt. Man slits ut när man är 57, 58, 59, 60 år.

Vi ska kraftfullt investera i välfärdssektorn. Det handlar om dem som jobbar inom vårdsektorn och som i dag går på knäna. Som i dag slits ut, som ska ta hand om oss när vi kommer in och som jobbar med en sådan entusiasm att man inte kan annat än beundra dem. Alla dessa människor har det mycket slitsamt. Jag har gjort en turné och då besökt sjukhus och frågat undersköterskor: Skulle ni rekommendera er son eller dotter att bli undersköterska? Samtliga som jag träffat har sagt: Nej, det är för jobbigt. Det är för tufft.

Dessa människor gör en fantastisk insats. Det problem vi står inför är att bara 4 500 ungdomar söker till dessa vård- och omvårdnadsprogram. Ungdomarna väljer bort dessa yrken. Problemet är inte, som en del experter tror sig veta, att lönerna är för höga – ett utspel som förvånat mig något. Jag tror att det är precis tvärtom, att ungdomarna har kommit till insikt om att lönerna och arbetsvillkoren är för dåliga.

Därför kommer vi redan i vårbudgeten, och ännu mer i höstbudgeten, att presentera ett ordentligt lyft för dem som jobbar inom vård och omsorg. Det handlar om fler tjänster. Det handlar också om möjligheter till en ständigt pågående utveckling, om karriärmöjligheter, och om att som människa kunna växa på sin arbetsplats och få mer tid över till det man vill göra och det man utbildat sig till. Vi kommer att satsa på välfärden. Det är i allra högsta grad en viktig investering.

Investeringar för att motverka barnfattigdomen samt klimatsmarta investeringar – att vi bygger om lägenheter, hus, skolor, äldreboenden och sjukhus – allt detta skapar jobb. Det gör också naturen bättre i framtiden.

Alla dessa satsningar på det gemensamma kallar vi för värdeburen tillväxt. Genom att investera i människor, i klimatåtgärder och i löntagarnas arbetsplatser kommer vi också att kunna producera mer, och på så sätt kommer ekonomin att kunna växa.

Med kunskapsbaserad ekonomi och värdeburen tillväxt kommer vi – det är det tredje – att återupprätta den sociala investeringspolitiken. Den sociala investeringspolitiken, partivänner och medborgare, är ett socialdemokratiskt signum. Den sociala investeringspolitiken är allt där vi inte först får svara på frågan: Hur mycket kan du betala för detta? Det är allt där vi är medborgare, inte kunder på en marknad. Den sociala investeringspolitiken sträcker sig från museer, kulturupplevelser och kommunala musikskolan till fritidsgårdarna och omsorgen. Den sociala investeringspolitiken är en investering i vårt gemensamma. Det är ingen uppoffring, utan det kommer att få oss att växa. Det kommer att skapa jobb och att göra landet rikare. Vi kommer att återupprätta den sociala investeringspolitik som i dag är satt på undantag!

I många år har ledande politiker sagt: Vi ska krympa samhället så mycket att vi bara fokuserar på kärnverksamheter. Vi socialdemokrater har större ambitioner med Sverige än att krympa landet till att administrera kärnverksamheter. Vi har ett löfte om ett bättre land som erbjuder större möjligheter till utveckling och bildning. Vi har ett löfte om ett land som utrustar medborgarna med vingar.

Låt mig ta ett exempel från Botkyrka där jag nyligen besökte den kommunala musikskolan. Där träffade jag en ung tjej, en blyg tjej. Men vem skulle inte vara blyg när där kommer en politiker? Men hon var tuff. Hon sade till mig: När jag dansar är jag fri. När jag dansar lyfter jag som människa. När jag dansar är det jag.

Då tänker jag: Hur i herrans namn har vi kommit i ett läge där vi inte tycker att detta med att lyfta våra ungdomar, att göra dem fria och att utrusta dem med vingar, är en kärnverksamhet för ett samhälle? Hur har vi kunnat komma så snett?

Därför kommer vi redan i morgon i vårbudgeten - och mer kommer - att ta ett första steg och göra en storsatsning på våra kommunala musikskolor för att göra det möjligt för alla att vara där, för att ge våra ungdomar vingar så att de kan lyfta och så att de blir fria.

Den sociala investeringspolitiken handlar om de platser där du inte först ska behöva besvara frågan om hur mycket du kan betala och där du inte heller ska behöva vända i dörren just därför att du inte kan betala. Vi ska ta strid för den sociala investeringspolitiken. Det är idén om social demokrati.

De tre vägarna framför oss som jag beskrivit och som handlar om en kunskapsbaserad ekonomi, en värdeburen tillväxt och en social investeringspolitik leder fram till det fjärde som därmed blir vårt mål. Det blir ett innanförskapets samhälle – ett samhälle där vi tillsammans får plats. Om det är så att någon vid något tillfälle i livet tvingas ställa sig i ösregn för att han eller hon är sjuk eller behöver vårt gemensamma stöd ska vi göra allt vi kan för att tiden under paraplyet ska bli så kort som möjligt. Men framförallt ska vi resa ett paraply över vår

syster och bror. Det handlar om solidaritet gentemot varandra. Vi ska bygga ett samhälle där vi har råd med varandra!

Detta skapar tillväxt. Flickan i den kommunala musikskolan kommer att producera bättre skolresultat därför att hon har utrustats med vingar. Hon kommer att producera mer på sin arbetsplats när hon får jobb sedan därför att hon har utrustats med vingar. Det är ingen barmhärtighet, och det är ingen onödig utgift. Det är i stället tillväxtskapande att investera i vår gemensamma välfärd. Det är vårt löfte!

Därför säger jag avslutningsvis till er, kamrater: Det blir snart varmare i Sverige. Ett varmare Sverige är på väg.

Allra sist vill jag berätta för er om min yngste son Viktor som säkert sitter framför tv:n och tittar på detta och som sannolikt tycker att det här är det mest pinsamma ögonblicket i hans liv. Han har varit en stor idoldyrkare av pingviner. Det finns inget hem i Sverige med så många pingviner som vårt hem – på tavlor, kuddar, handdukar, julgranskulor och allt möjligt annat. Jag tror att det är få ledande politiker som sett så många filmer om pingviner som jag. Inför sin son kan man upprätthålla ett visst intresse, för dialogen är sällan så utvecklad – man kan ju sitta och tänka på lite annat.

Jag skulle nu när ni står här och fryser lite grann vilja berätta för er om hur pingvinerna organiserar sig när det är som kallast. Då står de tätt intill varandra. De turas om att gå in och ut. Någon står ytterst en kort stund och får kylan på sig men får sedan gå in och värma sig. Någon annan går ut och tar platsen. Under de kalla vintermånaderna cirkulerar de så att alla klarar sig. Är det inte märkligt att pingvinerna har ordnat samhället bättre än Fredrik Reinfeldt?
Sidan uppdaterades senast: 2011-05-01 22:15

Första maj-tal av Wanja Lundby-Wedin

Kamrater, mötesdeltagare,

Tack för att jag får komma hit till Karlskrona – en av Sveriges soligaste platser. Här är nästan mest soltimmar i Sverige. Visste ni det? Ja, och det stämmer idag också. Det sägs att för 121 år sedan då förstamajdemonstrationerna hölls för första gången så sken också solen för de 50.000 som samlats på Gärdet i Stockholm. Då samlades man till en världsdemonstration för lagstadgad 8-timmarsarbetsdag.

Visst har det hänt mycket sedan 1890. Vi lever i ett helt annat samhälle där alla har det bättre. Är det då fortfarande lönt att samlas på första maj frågar sig säkert många?

Se dig omkring i Sverige så är svaret givet. Vi ser att de ekonomiska skillnaderna ökar. Vi ser hur tusentals unga vuxna saknar jobb och utbildning. Vi ser hur arbetets innehåll utarmas och hur anställningstryggheten försämras.

Vi ser orättvisorna och vi har en idé om hur Sverige ska bli bättre. Svaret är givet. Första maj behövs, vi har anledning att demonstrera.

Men vår kamp stannar inte vid nationsgränsen. Första maj är en kampdag för arbetares rättigheter i hela världen.

Mötesdeltagare,
Rätten till arbete är en mänsklig rättighet, den är fastslagen av FN. Men se dig omkring i världen. Fortfarande förekommer slavarbete och barnarbete i många länder. Löntagarna saknar rätt att organisera sig, fackföreningar är förbjudna.

Men det har hänt något också i Sverige. Vi minns alla de bärplockare som kom hit under förra året. De lurades hit med löfte om guld och gröna skogar. Ja gröna skogar fick de uppleva – men guldet blev till sand och hem åkte de skuldsatta. Och de som inte åkte hem försvann någon annanstans i Europa för att sannolikt utnyttjas på arbetsmarknaden.

Det är tydligt - kampen för arbetarnas rättigheter, varje arbetares rätt - här och i hela världen måste fortsätta.

Kamrater,
Kampen för demokrati utspelar sig just nu för öppen ridå i Nordafrika och Mellanöstern. Vi har under årets första månader sett flera folkuppror mot diktatorer och tyranner. Vi har sett det i Tunisien, i Egypten, i Bahrain och i Syrien. Folken vill att samhällena öppnas upp och blir fria och demokratiska. Folken protesterar mot fattigdom och brist på arbeten.

I en hård och kall värld med mycket vapen är det fantasiskt att ett vapen som inte dödar, utan ett vapen i upplysningens tjänst, haft så stor betydelse. Mobilen har varit de protesterandes vapen och har kunnat vara med och göra revolution. Tack vare snabba inlägg på facebook och filmer på You-tube har vi kunnat följa de folkliga upproren. Tahirtorget i Egypten flyttade in i våra vardagsrum och den kampvilja som förmedlades av unga män och kvinnor på torgen har inte gått att ta miste på.

Idag visar vi vårt stöd till folken i Nordafrika och Mellanöstern. De fria fackföreningarna i dessa länder får vårt aktiva stöd.

Men det är inte ofarligt att ta strid för mänskliga rättigheter. Varje år misshandlas, fängslas och dödas fackligt och politiskt aktiva runt om i hela världen. En person som får stå som symbol för dem är Mansour Ossanloo, facklig ledare och organisatör i Iran som har fängslats de senaste fyra åren för att han organiserar arbetare, ordnar möten och kräver ut arbetarnas försenade löner.

Mansour Ossanloo är inte ensam. Många, många i Iran och i övriga världen är fängslade för sina åsikter och för sin politiska och fackliga kamp. Vi demonstrerar idag för kravet att alla politiska och fackliga fångar världen över ska friges.

Vi har ett särskilt ansvar att visa solidaritet med vår omvärld. Vi som lever i ett rikt och demokratiskt land. Visst känner vi oro inför framtiden, men den kommer vare sig av brist på demokrati eller av att samhället inte är tillräckligt rikt.

Den oro vi känner beror på hur makt och resurser fördelas. Den oro vi känner beror på den ökade ojämlikheten.

Vi ser i Sverige idag hur de ekonomiska klyftorna ökar. Hur de som är mest välbetalda, hur de som har de högsta inkomsterna, drar iväg. År 1980 tjänade de 5 gånger så mycket som en industriarbetare – idag tjänar de 16 gånger så mycket. Det är en utveckling där en allt större del av den ekonomiska makten samlas hos några få procent av befolkningen. Stora ekonomiska klyftor är inte bara ett bekymmer för att en del kan ha sexton gånger så dyra bilar eller sexton gånger så stora hus.

Det är ett bekymmer eftersom stora ekonomiska klyftor leder till ändrade maktförhållanden. Det är inte bra om några få procent i ett land kapar åt sig allt mer av makten.

Kamrater,
Men det är inget som säger att det måste vara så. Det är inte sant att flertalet får det bättre om några där uppe drar ifrån. Det är inte heller sant att arbetslösa och sjuka lättare kommer tillbaka i arbete om klyftorna ökar.

Inte kan väl vi som har ett arbete tycka det är rätt att vi får sänkt skatt, samtidigt som arbetslöshetsförsäkringen och sjukförsäkringen ger allt mindre i plånboken åt de som för stunden inte har ett arbete. Och samtidigt som arbetslösa, sjuka och pensionärer fortsätter att betala högre skatt.

Ökade klyftor innebär inte bara skillnader i makt och pengar, de lägger också grunden för de problem som förknippas med sociala spänningar.

När ojämlikheten ökar, minskar gemenskapen och förtroendet mellan människor. Det leder i sin tur till att fördomar och våld ökar. Grogrunden för antidemokratiska krafter växer.

Mötesdeltagare,
I spåren av den ekonomiska krisen har främlingsfientliga krafter skördat framgångar i flera länder runt om i Europa.

I Ungern klär sig det ungerska gardet i uniform och attackerar romer. I Frankrike ser den Nationella Fronten ut att kunna vinna nästa års presidentval genom att hetsa mot franska muslimer. I Finland är Sannfinländarna på väg in i regeringen. Ett nationalistiskt parti som vill stoppa invandringen.

I allt för många länder ser vi hur de högerextremas framgångar ritar om den politiska kartan. Vi ser hur övriga partier anpassar sig och lägger om sin politik. Vi ser hur den för demokratin så grundläggande övertygelsen om alla människors lika värde och rätt sätts på undantag av taktiska skäl. Istället för att motarbeta de mörka krafterna går man dem till mötes.

Jag tror att många av er kände som jag när Sverigedemokraterna tog plats i Sveriges riksdag förra året: En sorg över att den människosyn som Sverigedemokraterna står för vunnit fäste i vårt land. Och en ilska när vi ser hur Sverigedemokraternas budskap, byggt på hat och lögner, nu blivit en del av vår vardag.

Kamrater, jag är övertygad om att vi kan tvinga tillbaka främlingsfientligheten. Vi som tror på solidaritet, rättvisa och jämlikhet är fler än de som lyssnar till Jimmie Åkesson.

Men då måste vi ta våga ta diskussionerna – på våra arbetsplatser, runt fikaborden och i möten med släkt och vänner. Vi måste ge svar på tal och inte låta den som sprider myter stå oemotsagd. För det är när tystnad råder som myter kan få fäste och växa sig starka.

Att tvinga tillbaka främlingsrädslan är ett mödosamt arbete, som måste ske i vardagen, inte bara i valtider. Och ska vi lyckas så måste alla vi, var och en av oss, kunna säga - att jag var en av dem som stod emot.

Kamrater,
Frihet, jämlikhet och solidaritet – ord som är intimt förknippade med arbetarrörelsens strävanden. Ord som är självklara i det Sverige vi vill se. Men i dagens Sverige är vi inte på väg mot ökad jämlikhet – vägen leder bort! Det kan vi se inom flera områden, men jag vill särskilt lyfta tre.

Regeringens politik med en uttalad ambition att sänka lägstalönerna. Regeringens så kallade arbetslinje som bara handlar om coaching inte om att arbetslösa ska få chans till utbildning. Regeringens skolpolitik som leder bort från ambitionen att alla barn ska få en likvärdig skola

När det gäller en politik för lägre löner, har regeringen tydligt sagt att höga avgifter till a-kassan syftar till att vi ska hålla igen på lönekraven. Det betyder att hotellstäderskan med 385 kronor i avgift och låg lön ska sitta nöjd. Däremot kan hotellchefen på samma hotell med 90 kronor i avgift och betydligt högre lön se fram emot nästa lönerevision.

Det låter naturligtvis helt irrationellt, men efter att ha hört finansministerns uttalande så klarnar bilden. Det är uppenbart att det är de lågavlönade som ska hålla igen, När arbetsgivarna i Sveriges kommuner och landsting samlades till konferens nyligen så mästrades de av Anders Borg. Han sa att ingångslönerna i kommuner och landsting borde vara lägre. Ingångslönen är idag 16.000 kronor per månad – är det någon mer än finansministern som tycker att det är för mycket?

Dessutom är det lönen för en heltid, något som många saknar idag. Jag kan berätta för Anders Borg att unga vuxna i kommunerna har en genomsnittlig anställning på cirka 60 procent.

Kamrater,
Sänkta löner är fel väg att gå för att få fler jobb. Det är inte så vi skapar välstånd och framtidstro. Jag kan bara säga till Anders Borg: Vilken tur att lönerna i Sverige inte sätts av politiker! I ett samhälle som vill jämlikhet är kampen mot arbetslösheten helt central.

Innan de hade regeringsmakten sa borgarna att vi hade massarbetslöshet när den var sex procent. Nu är arbetslösheten åtta procent, vi har en borgerlig regering och det finns ingen politik för att komma tillbaka till full sysselsättning.

I Karskrona (Ronneby) är över 5.000 (nästan 3.000) personer arbetssökande. Av dessa är 1.228 (643) unga arbetssökande i Karlskrona (Ronneby)! Samtidigt finns det arbetsgivare som vill anställa, men som trots många arbetssökande inte får tag på rätt utbildad personal.

Det beror på att vi har en regering som inte tycks tro på utbildning – i alla fall inte för vuxna i behov av vidareutbildning eller för arbetslösa. I Karlskrona (Ronneby) är det 47 (26) personer som får arbetsmarknadsutbildning!

Det är uppenbart att det behövs en helt annan politik för att bekämpa arbetslösheten och skapa förutsättningar för fler jobb. Det kräver dock politiker med ambitionen att åstadkomma detta. Men regeringen tar inte arbetslösheten på allvar och använder inte politiken för att rusta de arbetslösa utan istället rear ut dem. Med en sådan politik blir samhället bara än mer ojämlikt. Jag vill istället se ett Sverige där jobben skapas genom att vi har en välutbildad arbetskraft. Inom tio år bör alla vuxna i Sverige ha en gymnasiekompetens som ger behörighet till fortsatta studier. Det livslånga lärandet måsta äntligen bli verklighet.

Jag vill också se ett Sverige där allas förmåga att bidra på arbetsmarknaden tas tillvara. Det ska finnas generösa stöd som gör det möjligt att jobba efter förmåga. Det är ovärdigt ett välfärdssamhälle att pengar till lönebidrag fryser inne, samtidigt som långtidsarbetslösa utnyttjas till låga ersättningar. Det är hög tid att fasa ut Fas3.

Mötesdeltagare,
Den kanske viktigaste byggklossen för ökad jämlikhet är en likvärdig

skola för alla. Skolan lever idag inte upp till kraven om att ge alla barn lika förutsättningar och det finns heller inga ambitioner hos de borgerliga skolpolitikerna att skapa en skola för alla. Det börjar redan i grundskolan där en av tio elever inte har tillräckliga slutbetyg och därför saknar behörighet till gymnasieskolan. Det fortsätter i gymnasiet där en av fyra saknar slutbetyg.

Efter krisen på 30-talet talade man om en förlorad generation av unga, idag möter vi över hela Europa unga som drabbats hårt av den ekonomiska krisen och som är desillusionerade. Låt oss inte tappa den unga. Att satsa på skolan, att aldrig släppa en elev som tappat tron på sig själv, att alltid ge en chans till betalar sig på sikt.

För oss socialdemokrater är skolan vår viktigaste investering för ett jämlikt samhälle. En skola som inte bara utbildar för yrket utan en skola som också utbildar för livet – det är socialdemokratisk skolpolitik.

Kamrater,
Socialdemokraterna har alltid sett till barns bästa, att inte lämna några efter. Idag tar det sig ett tydligt uttryck när Håkan Juholt lyfter fram kampen mot barnfattigdom.

Att skapa jämlika förutsättningar för barn och ungdomar är en viktig uppgift för hela arbetarrörelsen. Det främsta bidraget från fackföreningsrörelsen är att konsekvent arbeta för en rättvis fördelning i löneförhandlingarna. Fattiga föräldrar ger fattiga barn, så höjda lägstalöner, jämställda löner, en solidarisk lönepolitik måste alltid ha högsta prioritet i varje avtalsrörelse.

Kampen för jämställda löner är en viktig fråga inför årets avtalsförhandlingar. Vi måste bryta det mönster som visar att alla kvinnodominerade arbeten har lägre löner än motsvarande manligt dominerade jobb. Kvinnors arbete måste uppvärderas.

Vi måste också hålla i kampen för bättre anställningsvillkor. Deltider, delade turer och visstidsanställningar är typiska inslag i vården, handeln och hotell och restaurang. Med andra ord, den delen av arbetsmarknaden där en övervägande majoritet av de anställda är kvinnor och ungdomar. Vi fortsätter vår kamp för rättvisa löner och bra anställningsvillkor.

I femton års tid har LOs förbund tillsammans klarat hem särskilda satsningar på lägstalöner, särskilda kvinnolönesatsningar och varje avtalsrörelse har vi klarat reala löneökningar.

Kamrater,
Vår styrka är att vi är många och orkar att hålla ihop. Vi fortsätter den gemensamma kampen även nästa avtalsrörelse och vi kommer inte lämna några efter.

Mötesdeltagare
Många säger att det går bra för Sverige nu. Industrin tuffar på och företagen anställer igen. Det är naturligtvis bra att merparten av de arbetstillfällen som försvann under krisen har kommit tillbaka. Men det skulle kunna vara mycket bättre. Den för oss så viktiga industrin skulle kunna utvecklas och växa om resurser satsades på utbildning, forskning och innovationer. Byggsektorn skulle få en långsiktigt stabil tillväxt om samhället investerade i hållbart bostadsbyggande. Om industrin och byggsektorn växer så leder det också till fler jobb i tjänstesektorn, både den offentliga och privata.

Den utvecklingen ser vi inte. Istället är det som om arbetslivets villkor hårdnar för varje kris.

Kraven på löntagarna blir allt större. Vi kan se hur framförallt unga vuxna utnyttjas med arbetsgivarnas ständiga krav på ökad flexibilitet och tillgänglighet i en värld där de inte har fasta anställningar. Det är omöjligt att i förväg veta sina arbetstider och hur stor lönen blir varje månad. Varken friheten eller tryggheten i egen försörjning finns.

Arbetskraft som tillfälligt arbetar i Sverige utnyttjas till lägre löner och sämre villkor. Arbetare ställs mot arbetare. De senaste åren har vi också sett ett arbetsliv där kraven på löntagarna blivit allt större. I globaliseringens och den internationella konkurrensens namn tillåts bara 100-procentare.

Det vi också ser växa fram med ökad kraft är är ett allt högre tempo i den gemensamma sektorn. Valfrihet för brukarna leder till ofrihet för personalen. Människor med nedsatt arbetsförmåga sorteras bort. Allt fler hamnar utanför arbetsmarknaden. Och allt fler saknar hjälp och ersättning när de är sjuka.

Förra veckan samlades folk runt om i landet i påskuppropet för att protestera mot sjukförsäkringens villkor. När ska regeringen begripa det som är uppenbart – att sjukförsäkringen måste förändras i grunden. Det räcker inte med välvilliga ord och kosmetiska förändringar.

Sjukförsäkringen måste förändras så att det finns förutsättningar att komma tillbaka till arbete efter sjukdom. Då krävs tidig och individuellt anpassad rehabilitering. Då krävs ett aktivt arbete för att förbättra och anpassa arbetsmiljön. Då krävs en sjukförsäkring där allas vilja till arbete tas tillvara.

Kamrater,
Oavsett om det är påsk eller förstamaj så protesterar vi mot regeringen Reinfeldt som har gett oss världens hårdaste regler för sjukersättning.

Kamrater, mötesdeltagare.
Jag har ägnat mitt tal åt att beskriva ett Sverige där klyftorna ökar och ojämlikheten breder ut sig. Där regeringen, trots att de ekonomiska förutsättningarna finns, inte investerar i en politik för fler jobb. Ett Sverige där sjuka, arbetslösa och pensionärer får se sina inkomster minska, samtidigt som de som har de högsta inkomsterna har belönats med stora skattesänkningar.

Trots det måste vi se att vi, relativt många andra, lever i den bästa av världar. Inga naturkatastrofer. Inga krig och oroligheter. Inga begränsningar i vår rätt att uttrycka vår uppfattning. Och trots allt, fortfarande ett välfärdssamhälle som går att restaurera och bygga ut. Och vi socialdemokrater vill. Vi vill utveckling. Vi tror på bättre tider. Vi tror på politikens möjligheter. Vi vet att förändring är möjlig.

Vi socialdemokrater är övertygade om att vi kan fortsätta samhällsbygget och göra det ännu bättre. Vi vill fortsätta att öka människors frihet med rätten till en god utbildning för alla, trygghet när du förlorar jobbet, chanser till ett nytt jobb eller nytt yrke genom hela livet.

Sveriges styrka är de många mänskornas arbete och i det socialdemokratiska samhällsbygget ska alla människors vilja att bidra tas tillvara.

Kamrater!
Socialdemokraternas budskap är tydligt. Vi vill jämlikhet, vi vill rättvisa, frihet, solidaritet. Vi vill ha ett Sverige som håller ihop. Tack.
Denna sida uppdaterades 2011-05-01

Internationell politik

Innehållsförteckning till utredning om mänskliga rättigheter.

Sven Wimnell 4 maj 2011:
Om mänskliga rättigheter 2007 i alla världens länder enligt Urikesdepartementets utredningar.
http://wimnell.com/omr103a.pdf

Innehåll

7 **Från Utrikesdepartementets hemsida på Internet.**
7 De mänskliga rättigheterna
8 Konventioner om mänskliga rättigheter som Sverige har undertecknat
11 Vilka rättigheter finns det?
11 Rätten att inte bli diskriminerad
12 Rätten till liv - dödsstraffet
14 Förbud mot tortyr
15 Förbud mot slaveri och slavhandel
16 Regler om rättssäkerheten
17 Privat- och familjelivet
18 Tanke- och religionsfrihet
18 Yttrandefrihet
20 Förenings- och församlingsfrihet
21 Rätten till arbete
22 Rätten till tillfredsställande levnadsstandard
22 Rätten till hälsa
23 Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter
24 Rätten till utbildning
25 Kvinnors rättigheter
27 Allt du behöver veta om FN:s kvinnokommission
28 Mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck i samkönade relationer
31 Barnets rättigheter
33 Barns deltagande fick konkret innebörd på evenemang som hölls parallellt med FN debatten om barnets rättigheter
34 Rättigheter för personer med funktionsnedsättning
36 Urfolkens rättigheter
38 Rättigheter för HBT-personer
41 Flyktingars rättigheter
42 Migranters rättigheter
43 Folkmord
44 Väpnade konflikter
46 Våld och förtryck i hederns namn
47 Demokrati och mänskliga rättigheter
47 Utbildningshäften om mänskliga rättigheter
49 På lätt svenska: Vad är mänskliga rättigheter?
50 Vem gör vad?
50 Sverige och mänskliga rättigheter
53 UD:s rapporter om MR i världens länder
55 Dokumentarkiv
56 Polisen
57 MR-arbetet i Sverige framöver

58 **Europa och Centralasien**

60 **Nordeuropa**
61 Island
70 Danmark
76 Norge
87 Sverige
88 Finland
96 Estland
106 Lettland
117 Litauen

128 **Västeuropa**
129 Storbritannien
140 Irland
149 Frankrike
163 Luxemburg
168 Belgien
177 Nederländerna
188 Tyskland
201 Österrike
211 Schweiz
218 Liechtenstein

222 **Sydeuropa**
223 Spanien
231 Portugal
239 Italien
246 Grekland
257 Turkiet
269 Cypern
276 Malta
280 Andorra
284 Monaco
290 San Marino
293 Vatikanstaten

296 **Österuropa**
297 Ryssland
310 Ukraina
321 Moldavien
337 Vitryssland
349 Polen
358 Tjeckien
364 Slovakien
377 Ungern
386 Rumänien
400 Bulgarien
413 Makedonien
425 Albanien
436 Serbien
447 Kosovo
459 Montenegro
470 Bosien-Hercegovina
480 Kroatien
490 Slovenien

494 **Centralasien**
495 Georgien
505 Azerbajdzjan
512 Armenien
519 Turkmenistan
525 Uzbekistan
532 Kazakstan
538 Kirgizistan
544 Tadzjikistan

550 Mellanöstern och Nordafrika

552 Mellanöstern
553 Iran
566 Saudiaraben
576 Jemen
584 Oman
593 Förenade Arabemiraten
603 Qatar
609 Bahrain
615 Kuwait
623 Irak
635 Syrien
648 Libanon
658 Israel
666 Palestinska områden
679 Jordanien

691 Nordafrika
692 Egypten
703 Libyen
709 Tunisien
717 Algeriet
730 Marocko
742 Västsahara

747 Afrika söder om Sahara

749 Nordafrika söder om Sahara
750 Mauretanien
756 Mali
762 Niger
767 Tschad

771 Västra och ekvatoriala Afrika
773 Senegal
779 Gambia
784 Guinea Bissau
789 Guinea
794 Sierra Leone
800 Liberia
808 Elfenbenskusten
818 Burkina faso
826 Ghana
833 Togo
839 Benin
845 Nigeria
856 Kamerun
862 Ekvatorialguinea
866 Sao Tomé och Principe
871 Gabon
875 Republiken Kongo
880 Demokratiska republiken Kongo
889 Angola
898 Centralafrikanska republiken
904 Uganda
916 Rwanda
928 Burundi

938 Östra och södra Afrika
939 Sudan
951 Eritrea
957 Djibouti
962 Etiopien
975 Somalia
983 Kenya
996 Tanzania
1009 Malawi
1019 Mocambique
1032 Zambia
1043 Zimbabwe
1056 Botswana
1068 Namibia
1081 Sydafrika
1094 Lesotho
1101 Seychellerna
1105 Mauritius
1112 Komorerna
1116 Madagaskar

1122 <u>Asien och Oceanien</u>

1124 Sydvästasien
1125 Afghanistan
1137 Pakistan
1151 Indien
1164 Bangladesh
1174 Bhutan
1180 Nepal
1188 Sri Lanka
1199 Maldiverna

1206 Fjärran Östern
1207 Mongoliet
1215 Kina
1229 Nordkorea
1238 Sydkorea
1247 Japan
1225 Taiwan
1265 Hongkong
1269 Macao
1273 Vietnam
1284 Laos
1296 Kambodja
1308 Thailand
1321 Burma

1332 Sydasien
1334 Filippinerna
1343 Brunei
1349 Östtimor
1360 Indonesien
1373 Singapore
1383 Malaysia

1395 Oceanien
1396 Marschallöarna
1399 Mikronesien
1402 Palau
1406 Papua Nya Guinea
1410 Nauru
1414 Salomonöarna
1417 Tuvalu
1421 Samoa
1424 Vanuatu
1427 Fiji
1431 Tonga
1434 Nya Zeeland
1440 Australien

1447 <u>Amerika</u>

1450 Nordamerika
1451 Kanada
1459 USA

1472 Latinamerika
1472 Mexiko
1489 Belize
1497 Guatemala
1513 El Salvador
1523 Honduras
1532 Nicaragua
1545 Costa Rica
1552 Panama
1560 Colombia
1574 Ecuador
1585 Peru
1594 Bolivia
1607 Chile
1615 Argentina
1630 Paraguay
1643 Uruguay
1654 Brasilien
1665 Surinam
1674 Guyana
1677 Venezuela
1688 Trinidad och Tobago

1692 Karibien
1693 Kuba
1703 Jamaica
1707 Haiti
1711 Dominikanska republiken
1716 Bahamas
1722 Saint Kitts och Nevis
1725 Antigua och Barbuda
1728 Dominica
1731 St Lucia
1734 Barbados
1737 Saint Vincent och Grenadinerna
1740 Grenada

Från socialdemokraternas hemsida på Internet 24 maj 2011.

Internationell politik

Allt som händer i världen påverkar och angår alla. Mänsklighetens framtid är mer än någonsin en gemensam angelägenhet, vare sig man vill eller inte vill.

Vi socialdemokrater vill att Sverige ska göra skillnad i världen. Vi vet att en rättvis värld är möjlig. Det som behövs är mer internationellt samarbete och mer solidaritet. Vi tror på alla människors lika rätt och värde. Och vi tror på möjligheterna att öka rättvisan och på att fördela jordens välstånd så att det kommer alla människor till del. Men det kräver ett större internationellt engagemang. I alla länder, i vår rörelse, i vår vardag. Tillsammans med socialdemokrater i hela världen kämpar vi vidare.

En rättvis värld är möjlig och den bygger på folkrätten. Våra internationella lagar ska gälla för alla länder oavsett om de är stora eller små. Vi vill stärka Förenta Nationernas (FN) förmåga såväl att agera i akuta kriser som att möta de långsiktiga globala utmaningar världen står inför. Och EU ska användas för ökad global rättvisa. En rättvis värld bygger också på ett generöst bistånd och på en fri, rättvis och hållbar handel.

Internationellt program
Den socialdemokratiska partikongressen i Malmö 2005 beslutade om ett nytt internationellt program. Här kan finns ...

Socialdemokraternas alternativa utrikesdeklaration 2011
Den alternativa utrikesdeklarationen

Internationellt A-Ö
Kort om vad socialdemokraterna tycker i en rad internationella frågor.

Internationella socialdemokraten
Internationella Socialdemokraten nr 2 2010

Socialdemokraternas alternativa utrikesdeklaration 2011

Den alternativa utrikesdeklarationen

Sidan uppdaterades senast: 2011-03-23 16:26

Stockholm 2011-02-16 Socialdemokraternas utrikesdeklaration 2011

Jublet från Tahrirtorget nådde långt utanför Kairo. Egyptiernas och tunisiernas krav på demokrati, frihet och mänsklig värdighet inger förhoppningar om en demokratiseringsvåg för hela regionen. Samma förhoppningar väcktes för tjugo år sedan när de baltiska folken stod upp för sin frihet. De fick starkt stöd av omvärlden. En omvälvande och positiv utveckling följde. Dagens demonstranter förtjänar ett lika starkt stöd.

De genomgripande förändringar som följde på järnridåns fall och slutet på det kalla kriget var av enorm betydelse. Idag är EU i högsta grad en del av vår politiska vardag och den centrala utrikespolitiska aktören på vår kontinent. EU:s utrikespolitiska roll är i förändring. Sverige ska vara aktivt pådrivande för att EU ska vara en kraft för demokrati och mänskliga rättigheter.

Många länder, inte minst i Europa och USA, har drabbats hårt av den globala finanskrisen. Massarbetslöshet och raserade statsfinanser har följt i dess spår. Samtidigt har framför allt länder i Asien stärkt sin politiska och ekonomiska position. Kina har trots finanskrisen lyckats hålla uppe sin tillväxt genom massiva investeringar i infrastruktur. Dock har nödvändiga politiska reformer uteblivit. Indien fortsätter sin snabba ekonomiska utveckling. Såväl utvecklade asiatiska ekonomier som Japan och Sydkorea som de snabbväxande Indonesien och Vietnam kräver idag en tyngre plats vid det internationella förhandlingsbordet.

Efter demokratiseringsvågen i Latinamerika ökar kontinentens politiska och

ekonomiska betydelse i takt med framgångsrika sociala och ekonomiska reformer i länder som Brasilien. I Afrika finns fortfarande konflikter och fattigdom men vi ser också ökad tillväxt, demokratisering och utveckling.

För att hantera utmaningarna i denna förändrade värld vill Socialdemokraterna se en ny inriktning på Sveriges utrikespolitik. Arbetet mot klimatförändringar, opålitliga finanssystem och orättvisor samt kampen för demokrati och mänskliga rättigheter måste bedrivas med kraft. ”I dagens värld angår allt alla.” Vaclav Havel
***
Under några januaridagar för tjugo år sedan samlades människor i kamp för frihet och självständighet runt TV-tornet i Litauens huvudstad Vilnius. Mot demonstranterna sändes sovjetiska specialtrupper och 14 människor krossades under stridsvagnarna. Den beslutsamhet som de baltiska folken visade dessa januaridagar när de kastade av sig kommunismens ok möjliggjorde den fantastiska utveckling vi sedan dess haft i vårt närområde.

Idag är våra baltiska grannländer demokratiska stater, fria att välja sin egen väg. Östersjön var en gång i tiden det vatten som skiljde öst från väst. Idag är Östersjön det gemensamma vatten som förenar våra länder.

Hoten mot vår säkerhet är andra idag än vad de var under det kalla krigets dagar. Konflikter i sönderfallande stater, terrorism med global räckvidd, cyberattacker och konsekvenser av klimatförändringarna är några exempel på sådana hot. Militära hot mot Sverige kan naturligtvis inte uteslutas men är osannolika under överskådlig framtid.

Kampen mot terrorism måste föras beslutsamt och alltid inom ramen för folkrätten och med full respekt för de mänskliga rättigheterna. Kampen mot terrorism kan inte vinnas om de värderingar den ska försvara åsidosätts. Även för oss svenskar har terrorismen kommit smärtsamt nära.

Den svenska militära alliansfriheten har tjänat och tjänar vårt land väl.Svensk militär alliansfrihet har inte betytt passivitet utan ett aktivt ansvarstagande för både vår egen och andras säkerhet. Fler än 100 000 svenskar har deltagit i FN-tjänst sedan 1948.

En modern svensk säkerhetspolitik byggs på ökat nordiskt samarbete, aktiv Östersjöpolitik, fördjupat samarbete i EU och ett starkare stöd till Förenta Nationerna.

Sverige ska inte förhålla sig passivt om en katastrof eller ett angrepp skulle drabba ett EU-land eller ett nordiskt land och vi förväntar oss att dessa länder agerar på samma sätt om Sverige drabbas.

Samarbetet med Nato är viktigt, framför allt för att kunna delta i internationella operationer med FN-mandat. Dock är Socialdemokraterna mycket tydliga med var gränsen går för Sveriges samarbete med Nato. Samarbete kan ske inom alla områden utom artikel fem, artikeln om ömsesidiga försvarsgarantier. Därför sade Socialdemokraterna i början av förra mandatperioden nej till ett svenskt deltagande i Operation Active Endeavour eftersom den enbart grundades på Nato:s artikel fem. Socialdemokraterna säger nej till ett svenskt Natomedlemskap.
***
EU:s utvidgning har varit framgångsrik och Socialdemokraterna stödjer en fortsatt utvidgning. Den har främjat demokratisk och ekonomisk utveckling. Sverige bör stödja nödvändiga reformer i Turkiet och de andra kandidatländerna för att de ska kunna bli EU-medlemmar när de vill och när de uppfyller de uppställda kriterierna. Ett framtida EU-medlemskap för länderna på Balkan är det kanske viktigaste verktyget för försoning, stabilitet och utveckling. Socialdemokraterna stödjer länderna på Balkan i deras strävan mot ett EU-medlemskap och välkomnar att Island har påbörjat vägen mot ett EU-medlemskap.

EU har en viktig uppgift att främja fred och demokrati också närmast utanför unionens gränser. Socialdemokraterna har länge varit engagerade för en demokratisk utveckling i dessa länder. Det finns ett behov av att EU visar närvaro och vilja att skapa ett djupare samarbete med länderna i sitt grannskap.

Det Östliga partnerskapet är ett viktigt verktyg för ett starkare EU-engagemang i regionen. Nu är det dock dags att gå från högtidstal till konkret handling i detta arbete. I Vitryssland har det under de senaste åren tagits små, positiva steg i demokratisk riktning men denna utveckling fick ett brutalt slut när den vitryska regimen hårdhäntslog ned oppositionen i samband med presidentvalet i december.

Reseförbud och sanktioner mot Lukasjenko och hans närmaste krets är motiverade åtgärder. Den stora utmaningen är emellertid att möjliggöra för den vitryska befolkningen att närma sig Europa och den vägen så demokratiska frön i det vitryska samhället.

EU:s visumpolitik är kontraproduktiv. Med krångliga regler och höga avgifter är det färre vitryssar idag som reser över gränserna än tidigare. Sverige bör snarast avskaffa viseringsavgifterna för medborgare i de länder som ingår i Östliga partnerskapet. Vitryssarna känner sig inte bara innestängda av regimen, de känner sig också utestängda av EU.

***

Dagens Ryssland är inte gårdagens Sovjetunionen. En genomgripande och positiv förändring har skett. Det finns likafullt en oroande negativ utveckling mot pressfriheten och respekten för mänskliga rättigheter i Ryssland.

Sverige ska kritisera brott mot mänskliga rättigheter och ett alltmer auktoritärt styre men samtidigt lägga kraft på att skapa ömsesidigt förtroende genom konkret samarbete och ökade kontakter med Ryssland.

Ytterligare en oroande utveckling är den hårdnande ryska politiken gentemot dess grannländer. Kriget i Georgien 2008 var ett försök att rita om de gränser som förhandlades fram efter Sovjetunionens fall. EU måste villkora samarbetet med Ryssland. Rysslands vilja att bidra till lösningar av de frusna konflikterna i vårt närområde måste vara avgörande för hur djupt samarbetet mellan EU och Ryssland kan bli. EU måste utarbeta en gemensam hållning för sin politik gentemot Ryssland, inte minst inom energiområdet.

***

I Nordafrika och Mellanöstern skakas flera regimer under trycket av folklig vrede. Människor har fått nog av förtryck, maktmissbruk, fattigdom och korruption. I Tunisien och Egypten krävde folket demokrati, frihet och mänsklig värdighet. Nu har de lyckats. Diktatorerna är avsatta.

Det är historiska dagar som utspelar sig. Nu krävs att det tillfälliga styret i Egypten håller fast vid sina löften om en ordnad och tydlig övergång till demokrati med fria val i närtid och ändringar av konstitutionen. Socialdemokraterna krävde president Mubaraks avgång. Det är bara med en ny och demokratiskt vald politisk ledning i Egypten som omvärlden kan bygga framtida goda relationer. Därför måste nu all kraft riktas på att stödja en fredlig övergång till demokrati och uppbyggnad av en rättsstat. EU bör hjälpa till med både resurser och kunskaper. Omvärlden måste respektera utgången av ett demokratiskt val och samarbeta med dem som vinner valet.

EU och USA har låtit kortsiktiga intressen om stabilitet överskugga behoven av demokrati och mänskliga rättigheter. Vissa av arabvärldens regimer har hållits under armarna i utbyte mot att de hållit tillbaka extremistiska krafter, begränsat flyktingströmmar och garanterat stabilitet. Den politiken har varit kontraproduktiv. Om EU och USA istället hade främjat värderingar om demokrati och mänskliga rättigheter hade man stöttat verklig och hållbar stabilitet och utveckling. Medelhavet är Europas Rio Grande. Det är det vatten som skiljer européernas välstånd från nordafrikanernas fattigdom och brist på demokrati. Det är det vatten där fattiga och desperata människor omkommer i tusental när de i rangliga farkoster försöker ta sig över till en bättre framtid.

Denna välståndsklyfta är inte långsiktigt hållbar. EU har byggt murar och ökat gränsbevakningen istället för att bidra till att länderna i dess södra grannskap demokratiseras och att social och ekonomisk utveckling kommer dessa länders befolkningar till del.

De olika samarbetsavtal som EU har med länderna i regionen måste innebära en tydlig koppling till demokratisk utveckling och respekt för mänskliga rättigheter. Partnerländerna måste leva upp till sina åtaganden och när så inte sker måste EU agera.

***

Israels ockupation kränker folkrätten och palestinierna dagligen. Det palestinska folket har drabbats hårt av denna konflikt, liksom den israeliska befolkningen. Denna konflikt har också konsekvenser för säkerheten i hela regionen och därmed för hela världen.

Socialdemokraterna tror på en framtid med två fria, livskraftiga och demokratiska stater som lever sida vid sida inom säkra och erkända gränser. Israel måste upphöra med ockupationen av palestinska områden, illegala bosättningar och byggandet av muren på ockuperad mark. Blockaden av Gaza måste upphöra. Israel, som den starkare parten i konflikten, har ett särskilt ansvar. Alla palestinska grupperingar måste ta avstånd från terrorhandlingar.

Världssamfundet måste föra en dialog med alla relevanta parter i konflikten, även med dem vars värderingar vi inte delar.

Internationell militär närvaro är förmodligen nödvändig för att skapa säkerhet efter en fredsuppgörelse. Sverige bör vara berett att delta i en sådan insats.

Palestinierna driver frågan om ett erkännande av Palestina. Socialdemokraterna anser att Sverige ska erkänna den palestinska staten så snart som möjligt.

Israel fortsätter bygga ut bosättningarna trots omvärldens protester. Bosättningarna på ockuperad mark utgör nästan hälften av Västbankens yta. EU måste vidta åtgärder för att bekämpa dessa folkrättsligt illegala bosättningar. Produkter från illegala bosättningar ska inte behandlas på samma sätt som produkter från Israel. Det är dock svårt för konsumenterna att veta huruvida en vara kommer från en bosättning eller inte. Sverige bör därför kräva en tydligare ursprungsmärkning.

Östra Jerusalem är en av de mest komplicerade och betydelsefulla frågorna att hantera inom fredsprocessen. EU och Sverige bör tydliggöra sin politik genom konkreta handlingar som exempelvis att driva på för att PLO ska kunna inrätta en representation i Östra Jerusalem, hålla möten mellan höga palestinska och europeiska företrädare i Östra Jerusalem, verka för att europeiska turistorganisationer inte gynnar bosättningar och inte delta i israeliska möten som sker inne i Östra Jerusalem. EU och Sverige bör fortsätta framhålla att vi ser det som naturligt att Östra Jerusalem blir huvudstad i ett framtida fritt Palestina.

***

Enligt FN:s millenniemål ska exempelvis fattigdom och hunger halveras till år 2015. Tiden börjar bli knapp men det går att uppfylla millenniemålen om bara den politiska viljan finns. För att uppnå målen måste till exempel fler barn få gå i skolan, fler mödrar få hälsovård och fler människor få tillgång till rent vatten och sanitet. Socialdemokraternas solidaritetspolitik syftar till att minska fattigdomen och orättvisorna i världen samt bidra till en hållbar och demokratisk utveckling. Alla politikområden måste sträva åt samma håll för att skapa global hållbar utveckling. Utvecklingssamarbetet ska vara ambitiöst, hålla hög kvalitet och ge resultat. Svenskt utvecklingssamarbete ska uppgå till en procent av BNI. Sverige bör arbeta för en solidaritetspakt inom EU där fler medlemsländer åtar sig att uppfylla FN:s målsättning om 0,7 procent av BNI i bistånd. EU:s bistånd måste fokuseras på fattigdomsbekämpning.

Utan säkerhet och fred ingen utveckling, utan utveckling ingen säkerhet och fred och utan respekt för mänskliga rättigheter varken säkerhet, fred eller utveckling. Socialdemokraterna anser att utvecklingssamarbetet ska vara en central del i Sveriges arbete för fred och konfliktförebyggande åtgärder. Sveriges säkerhetsskapande arbete är efterfrågat och bör öka. Socialdemokraterna vill avsätta en fredsmiljard ur biståndsmedlen för att stärka medling, konflikthantering och förebyggande fredsarbete.

Konsekvenserna av klimatförändringarna är en av vår tids ödesfrågor. Klimatförändringarnas effekter och naturkatastrofer som jordbävningen på Haitidrabbar de redan utsatta mest. Vattenbrist orsakar inte bara fattigdom och ohälsa utan också i allt högre grad konflikter. Insatser på det internationella planet krävs, men också Sverige och EU måste ta sitt ansvar. Sverige bör gå före och vara drivande i utvecklingen av miljöteknik och energieffektivisering.

Finanskrisen har visat sårbarheten i det globala ekonomiska systemet. I dess spår följer ökad fattigdom och därmed risk för oroligheter och konflikter. Det regelverk som omgärdar det internationella finansiella systemet behöver stärkas och skatteparadis ska bekämpas.

***

De mänskliga rättigheterna är universella, odelbara och individuella. Det är inte acceptabelt med religiösa eller kulturella undantag. Politiska, ekonomiska, sociala och kulturella fri- och rättigheter förutsätter och förstärker varandra.

Kvinnors rättigheter måste få större genomslag i arbetet för fred och säkerhet. Arbetet utifrån FN-resolutionerna 1325 och 1820 med flera måste intensifieras. Socialdemokraterna ser kampen mot sexuellt våld i konflikter som en omistlig del i arbetet för fred och säkerhet. Massvåldtäkter är massförstörelsevapen. I Demokratiska Republiken Kongo sker dessa övergrepp i förfärande omfattning och måste få ett slut. FN har tillsatt en särskild representant för arbetet mot sexualiserat våld. I december antogs en resolution med konkreta åtgärder för att komma åt straffriheten för förövare av sexualiserat våld. FN-resolutioner fördömer våldtäkt och sexualiserat våld och slår fast att dessa handlingar utgör hot mot internationell säkerhet. Sverige måste verka för att FN:s resolutioner om kvinnor, fred och säkerhet efterlevs.

Arbetet för kvinnors rättigheter handlar också om sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter. Sverige kan och måste ta initiativ i det internationella arbetet. Också på andra områden är jämställdhetsarbetet centralt. Kvinnor tvingas kämpa mot diskriminering, för rätten till utbildning eller lika juridiska rättigheter liksom för möjligheter att arbeta politiskt.

FN inrättade förra året organisationen UN Women. Den bör ges allt stöd för sitt arbete med jämställdhet och kvinnors rättigheter.

Diskriminering, förtryck och våld mot människor på grund av deras sexuella läggning strider mot de mänskliga rättigheterna. I många länder utdöms dödsstraff för homosexualitet. Sverige ska vara en stark röst för HBT-personers rättigheter. Handeln med människor, främst kvinnor och barn, är vår tids slavhandel och måste bekämpas med all kraft. EU och dess medlemsländer bör ratificera Europarådets konvention mot människohandel.

Mänskliga rättigheter förtrycks i Iran. Oppositionella och demokratidemonstranter dödas, misshandlas och fängslas. Iran är det land i världen efter Kina som avrättar flest personer. Sverige ska alltid vara en tydlig röst mot dödsstraff oavsett om det sker i Iran, Kina eller USA.

I globaliseringens spår växer behovet av mänskliga rättigheter i arbetslivet, exempelvis för att förbättra miljoner migrantarbetares svåra situation.

På många håll i världen lever minoritetsbefolkningar i en mycket utsatt situation där deras mänskliga rättigheter kränks. Arbetet för att stärka rättigheterna för exempelvis kurder och romer måste intensifieras. Vikten av religionsfrihet för alla religioner kan inte nog understrykas. Också grupper som kristna i Irak eller Egypten måste få fritt utöva sin religion utan att drabbas av diskriminering eller förföljelse.

Runt om i världen räds odemokratiska regimer yttrandefrihet, fri press och de möjligheter till information som ny teknik ger. Journalister hotas, fängslas och dödas. Den svensk-eritreanske journalisten Dawit Isaak har suttit fängslad i snart tio år. Den tysta diplomatin är inte tillräcklig. Regeringen bör utse ett särskilt sändebud med uppdrag att arbeta för hans frigivning.

***

FN är navet i det internationella samarbetet. Men FN är inte starkare än vad medlemsstaterna låter organisationen vara. Reformeringen av säkerhetsrådet måste fortsätta liksom uppföljningen av de viktiga besluten från 2005. Det reformarbete som har påbörjats måste drivas framåt för att ett starkare och bättre rustat FN ska kunna hantera kriser, värna folkrätten och mänskliga rättigheter samt främja utveckling.

Sverige har en lång och stark tradition av aktiv FN-politik. Sverige bör utarbeta en FN-strategi för arbetet i FN både som enskild aktör, genom EU och i samarbete med de nordiska länderna.

Sverige bör öka ansträngningarna för att få fler svenskar verksamma på hög nivå inom FN-systemet. Sverige kandiderar nu till FN:s råd för mänskliga rättigheter och bör därför ha en tydlig agenda för arbetet som ska bedrivas där. Sverige bör söka stöd för en plats i FN:s säkerhetsråd. För att det ska vara möjligt krävs dock ett starkare svenskt FN-engagemang än det nuvarande. Sverige bör initiera en vängrupp för FN där länder från olika delar av världen samarbetar för att stärka FN och driva på dess reformarbete.

Folkrätten utvecklas ständigt. FN:s banbrytande princip från 2005 om skyldigheten att skydda innebar ett viktigt steg framåt för folkrätten. Med detta sätts principen att människors rätt går före staters suveränitet. Ännu saknas dock en utvecklad praxis för hur världssamfundet ska gripa in när en stat inte vill eller förmår ta ansvar för att

skydda befolkningen mot folkmord, etnisk rensning eller andra brott mot mänskligheten.

För alla fredsbevarande operationer som Sverige deltar i ska det finnas ett tydligt folkrättsligt mandat. Ett mandat givet av FN:s säkerhetsråd ska alltid eftersträvas. Detta är angeläget både med hänsyn till folkrättens krav och operationernas legitimitet och säkerhet. Men vid extrema nödsituationer, som utgör hot mot internationell fred och säkerhet men inte medför åtgärder från FN:s säkerhetsråd, kan inte världen stå passiv. Agerandet måste i dessa lägen prövas från fall till fall. Åtgärder kan endast vidtas på kollektiv grund inom ramen för en regional organisation och kan aldrig vara praxisgrundande.

Sverige bör fortsätta det aktiva engagemanget och deltagandet i internationella insatser inom ramen för FN, EU, Nato och OSSE.

Under socialdemokratisk regering var Sverige med och initierade uppbyggnaden av EU:s civila och militära krishanteringsförmåga. Sverige ska fortsatt bidra till dessa förmågor.

Likväl behöver konceptet med EU:s stridsgrupper ses över. Stridsgrupperna har aldrig använts, de är mycket kostsamma och de binder upp stora resurser över lång tid. Samtidigt råder brist på personal och utrustning från länder som Sverige i de av FN ledda fredsbevarande insatserna. Idag är det mycket få svenska soldater som deltar i de FN-ledda insatserna. Socialdemokraterna vill öka det svenska deltagandet.
***
Afghanistan är ett av världens fattigaste länder, svårt sargat av krig, fattigdom och förtryck. Sverige har sedan länge ett starkt engagemang för utveckling och fred i Afghanistan. Arbetet för en positiv utveckling i Afghanistan måste vara långsiktigt. Socialdemokraterna och Miljöpartiet har slutit en överenskommelse med regeringen om fortsatt militär närvaro i Afghanistan. Målet är att Afghanistan självt ska kunna ansvara för sin egen säkerhet och utveckling. För att detta ska kunna bli möjligt krävs en tydlig strategi.

Vår överenskommelse innebär en sådan strategi. Överlämnandet av säkerhetsansvaret till afghanska myndigheter ska påbörjas under 2011 och vara avslutat vid utgången av 2014. Den svenska militära insatsen ska successivt övergå från stridande till stödjande verksamhet.

Överenskommelsen innehåller också en kraftig ökning av Sveriges civila stöd och bistånd till Afghanistan. Det är viktigt att biståndet är effektivt. Socialdemokraterna menar att biståndet till Afghanistan kontinuerligt bör utvärderas för att ge största möjliga nytta. Hela det svenska engagemanget i norra Afghanistan ställs under civil ledning 2012.

Överenskommelsen innebär ett gemensamt ansvarstagande för det svenska deltagandet i den FN-mandaterade insatsen i Afghanistan. Det är viktigt att det finns ett brett och starkt stöd i riksdagen när den fattar beslut om att sända svenska kvinnor och män på farliga uppdrag i internationella insatser.

Regeringen har ansvaret för att genomföra överenskommelsen och se till att det verkligen blir en övergång från stridande till stödjande insatser. I slutet på varje år kommer mandatet att prövas av riksdagen. Socialdemokraterna kommer då noggrant bevaka att överenskommelsen verkligen fullföljs.
***
Världens militärutgifter har ökat med 49 procent sedan år 2000. Aktiva och kraftfulla röster för nedrustning, icke-spridning och rustningskontroll behövs.

Socialdemokraterna har i 12-punktsprogrammet för nedrustning redovisat konkreta förslag på hur Sverige återigen kan bli en kraftfull aktör för nedrustning. Internationellt sker trots allt vissa framsteg. De senaste åren har visionen om en kärnvapenfri värld lyfts upp på dagordningen. Inte minst markeras detta av avtalet mellan USA och Ryssland som handlar om att reducera antalet strategiska kärnvapenmissiler.

Genom översynskonferensen 2010 för ickespridningsfördraget NPT togs ytterligare steg i arbetet för nedrustning och icke-spridning. De positiva tecknen till trots återstår många svåra utmaningar. Nedrustningskonferensen i Genève hindras alltjämt av låsningar. Pakistan, en av kärnvapenmakterna utanför ickespridningsavtalet, präglas av oro och stora spänningar. Nordkorea har genomfört provsprängningar.

Irans kärntekniska program har stora oklarheter och det finns fortsatta brister i landets åtaganden gentemot IAEA:s kontrollregimer. Sverige kommer med början under 2011 att ha en plats i IAEA:s styrelse, ett uppdrag man bör använda för att driva på dessa frågor. Varje nation har rätt att begära hjälp från andra länder för att trygga sitt eget försvar och därmed också rätt att besluta om att upplåta sitt territorium åt andra länders försvarsmakt. När det gäller kärnvapen menar Socialdemokraterna att kärnvapenmakterna måste åta sig att inte placera ut kärnvapen på annat än sitt eget territorium.

Nedrustningsfrågorna omfattar flera områden. Arbetet för att begränsa taktiska kärnvapen är nödvändigt. Lätta vapen, exempelvis pistoler eller k-pistar, är de vanligaste vapnen. De står för det största antalet dödsoffer i konflikter. Det internationella arbetet för att stoppa spridningen av dessa vapen är en angelägenhet för oss alla. Ett starkt engagemang är viktigt inför FN:s kommande konferens för att skapa ett legalt bindande vapenhandelsfördrag, ATT. Minor och klusterbomber fortsätter att skörda civila offer i årtionden efter att själva kriget tagit slut. Sverige bör ratificera konventionen mot klusterammunition och destruktionen av Sveriges bombkapsel 90 bör inledas snarast möjligt.
***
Sverige öppnas mot omvärlden. Handel, ekonomiskt utbyte, migration, resor och möten väver länder tätare samman och minskar avstånden mellan människor. Inget land kan ensamt möta de utmaningar man står inför. Både finans- och klimatkriserna visar på behovet av globala politiska lösningar. Det är allas ansvar att tillsammans skapa en hållbar positiv utveckling och motverka protektionism. En fri, rättvis och hållbar handel bidrar till ekonomisk tillväxt och minskad fattigdom.

Socialdemokraterna vill förstärka främjandeverksamheten för att skapa nya jobb och öka tillväxten i Sverige. Sverige är ett innovativt och kreativt land med hög kompetens inom många områden. Socialdemokraterna vill satsa på det kreativa och attraktiva Sverige och främja traditionell exportindustri. I samverkan kan vi tillvarata svenska intressen på den internationella marknaden och vi kan göra Sverige än mer attraktivt för utländska aktörer. Så främjar vi tillväxten och jobben. Med gemensamma ansatser tar vi bäst tillvara på våra gemensamma möjligheter. BRIC-länderna, Sydafrika och Indonesien med flera kliver fram som nya ekonomiska och politiska stormakter. Denna förändring måste avspeglas i en svensk främjandestrategi.

Utrikesförvaltningen bör också vara en del av detta arbete. Nedläggningarna av svenska utlandsmyndigheter har passerat en kritisk nivå. Sverige behöver en blocköverskridande överenskommelse om utrikesförvaltningens framtida utformning.
***
Nordiskt samarbete är viktigt för Sverige och har bidragit till vårt och regionens välstånd. Samarbetet måste fördjupas ytterligare för att möta också morgondagens utmaningar. Många praktiska gränshinder har undanröjts men mer behöver göras, till exempel för att underlätta den gemensamma arbetsmarknaden. De nordiska länderna har också förutsättningar att tillsammans utgöra en positiv kraft i större regionala och internationella samarbeten.

Den globala efterfrågan på råvaror och energikällor leder till stora investeringar i Barents och Arktis. Detta tillsammans med att klimatförändringarna öppnar nya transportleder gör att regionens säkerhetspolitiska betydelse ökar. De etablerade samarbetsstrukturerna måste utvecklas vidare för att skapa såväl säkerhet som hållbar utveckling. Sverige bör under sitt ordförandeskap i Arktiska rådet arbeta för att utveckla samarbetet i regionen samt uppmärksamma miljökonsekvenserna av utvinningen av olja och gas.

Många delar av Asien har stark ekonomisk utveckling. I Asien har antalet fattiga minskat mycket kraftigt men trots det lever fortfarande flertalet av världens fattiga i Asien. Stora utmaningar återstår, inte minst med tanke på befolkningsökningen, klimatförändringarna och kränkningar av mänskliga rättigheter.

Det var en glädjens dag när Aung San Suu Kyi frigavs ur den mångåriga husarresten. Burma är alltjämt en av världens mest hårdföra diktaturer. Sverige bör öka sitt stöd till den demokratiska oppositionen samt ställa sig bakom de krav som finns på en undersökningskommission som ska utreda om juntan gjort sig skyldig till brott mot mänskligheten. När EU nästa gång ska behandla frågan om sanktioner mot Burma bör Sverige driva att EU fortsatt ska pressa Burmas regim till demokratiska förändringar. Inte förrän alla politiska fångar släppts kan en diskussion om förändring av sanktionerna inledas. Sverige bör även ställa krav på att NLD i Burma får legal

status och erkänna Aung San Suu Kyis ledande roll i arbetet för ett demokratiskt Burma.

Fortfarande är Latinamerika en kontinent med stora klyftor mellan rika och fattiga. Kvinnors rättigheter får stå tillbaka och den narkotikarelaterade brottsligheten drabbar flera länder hårt. Den positiva utvecklingen är dock påtaglig. Efter årtionden av högerdiktaturer har demokratin fått fäste på kontinenten. En hoppfull utveckling utgörs av ökat regionalt samarbete, investeringar i välfärdssystem och minskad korruption.

I Afrika ser vi både tillväxt och demokratiska framgångar. Emellertid plågas många länder fortfarande av fattigdom, konflikter och sjukdomar. Europa och Afrika bör bygga ett långsiktigt partnerskap.

Situationen i Zimbabwe är alltjämt svår, såväl humanitärt som politiskt. Processen fram mot kommande val måste få omvärldens stöd.

Västsahara måste få sin självständighet. Socialdemokraterna vill verka för att Sverige och EU erkänner Västsahara. Folkrätten ska alltid respekteras, också i avtal som rör naturresurser, till exempel fiske.

Södra Sudans befolkning har med stor majoritet röstat för självständighet och vi vill framhålla vikten av att folkomröstningens resultat följs av en fredlig utveckling. EU och Sverige bör ge stöd till uppbyggnaden av en ny självständig stat.

Även om det geografiska avståndet mellan Sverige och Australien är stort har vi ett gott samarbete. Sverige bör ta initiativ för att tillsammans med Australien arbeta för nedrust-ning och mot klimatförändringar.

USA har med president Obama till skillnad från föregående administration visat positiv vilja till ökat multilateralt samarbete. Det ger ny kraft till den transatlantiska relationen som är vidare än enbart säkerhetspolitiken. Relationen handlar också om handel, kultur och en gemensam historia. Ett samarbete över Atlanten är alltid bättre än misstro och isolationism.

***

Vi socialdemokrater vet att utvecklingen går att påverka. De kraftfulla rop på frihet och demokrati som ljudit från Tahrirtorget är inspiration för oss alla. Kampen för en fri och rättvis värld ger resultat.

”Använd er frihet för att främja vår” Aung San Suu Kyi

Socialdemokraterna 105 60 Stockholm T: 08-700 26 00
www.socialdemokraterna.se

S: Internationellt A-Ö

En rättvis värld är möjlig och den bygger på folkrätten. Våra internationella lagar ska gälla för alla länder oavsett om de är stora eller små. Vi vill stärka Förenta Nationernas (FN) förmåga såväl att agera i akuta kriser som att möta de långsiktiga globala utmaningar världen står inför. Och EU ska användas för ökad global rättvisa. En rättvis värld bygger också på ett generöst bistånd och på en fri, rättvis och hållbar handel.

Läs mer om vad vi tycker i en rad frågor:

- Afrika
- Afghanistan
- Alliansfrihet
- Barns rättigheter
- Bistånd
- Dödsstraff och tortyr
- FN
- Folkrätt
- Frihandel
- Globalisering
- HIV/Aids
- Jämställdhet och lika rättigheter
- Lissabonfördraget
- Migration
- Mänskliga rättigheter
- Nedrustning
- Terrorism
- Vapenexport

S: Internationellt fokus

Vitryssland

Mellanöstern

S i Europa
Bli ESP-@ktivist I Europa samarbetar de socialdemokratiska partierna tätt och har gemensamt bildas ESP (Europeiska Socialdemokraters ...

Kurdfrågan
Vi socialdemokrater slåss för minoriteters ställning och det är en fråga som vi fäster stor vikt vid. Det gäller kurder och andra grupper. ...

Energi och miljö.

S: Vår politik A till Ö

Socialdemokratin är en frihetsrörelse. Vår politik handlar ytterst om att möjliggöra för var och en att göra sina egna livsval - att få ett arbete, att kunna bilda familj, att kanske läsa den där utbildningen som man drömt om – att kunna förverkliga sitt livs äventyr.

Här finns mer information om var vi tycker i olika sakfrågor:

- A-kassan
- Arbete
- Arbetsmiljö
- Barn
- Barnkonventionen
- Bistånd
- Bostad
- Demokrati
- Den svenska modellen
- Energi
- Entreprenörsskap och företagande
- Europa
- Fastighetsskatten
- Fildelning
- Flyktingar
- FRA-lagen
- Funktionshinder
- Förskola
- Försvar och krisberedskap
- HBT
- Idrott
- Infrastruktur
- Integration och mångfald
- Internationellt
- Jämställdhet
- Konsumentfrågor
- Kultur
- Kyrkor och trossamfund
- Miljö
- Mänskliga rättigheter
- Pensionär
- Sjukvård
- Skatter
- Skola
- Sociala frågor
- Tandvård
- Tillväxt och företagande
- Trygghet i vardagen
- Trygghetsförsäkringar
- Unga
- Utbildning
- Välfärden
- Äldreomsorg

Kommentar:
Det finns inget om fysisk miljö, dvs stadsplanering, landskapsplanering, byggenskapens utformning o d.

S: Miljö

En klok hushållning med jordens resurser är en förutsättning för mänsklighetens framtid. Vi måste ta vårt ansvar nu, det kan inte vänta. Dagens miljöproblem går att åtgärda. Men marknaden kan inte ensamt leva upp till de krav miljön ställer.

Det måste kosta att skada miljön. Gamla och farliga tekniker ska förbjudas. Vi vill stimulera investeringar i forskning och utveckling av nya miljövänliga tekniker. Vi vill också se en förbättrad kemikalietillsyn. Vi vill införa särskilda regler för farliga kemikalier i textilier och förbjuda Bisfenol A i nappflaskor och andra barnprodukter.

Det är bråttom med att nå miljömålen, men regeringen sänker ambitionerna. Istället för att satsa medel och engagemang har den borgerliga regeringen formulerat om målen så att de blir lättare att nå. En effektiv miljöpolitik kräver effektiv lagstiftning, men regeringen urholkar politiken, sänker miljökraven och skjuter på miljömålen.

Vi vill, till skillnad från regeringen, behålla och utveckla miljömålssystemet. Vi vill avsätta större resurser för att nå miljömålen; anslaget till biologisk mångfald vill vi öka med 500 miljoner kronor om året 2011-2012, vi vill öka skyddet av skogen och samordna tillsynen av havens ekosystem och tillsynen av fisket.

Omställning av samhället i en mer hållbar riktning är en utmaning, men också en möjlighet. Bland våra förslag finns en historisk satsning på kollektivtrafik och järnväg. Det ger jobb i dag och stärker ekonomin inför framtiden, samtidigt som det moderniserar och klimatanpassar det svenska transportsystemet och gör skillnad på kort såväl som på lång sikt. Sverige ska också inom EU driva på för att höja dagens reduktionsmål om 20 procent till 30 procent.

- **Vi vill behålla ROT-avdraget hela mandatperioden** och utvidga det med en klimatbonus.
- Vi föreslår ett nytt **Klimat-avdrag** för alla hushåll som vill göra
- större klimatinvesteringar. Klimat-avdraget gäller för den som gör en betydande investering i sin bostad, till exempel installerar nya fönster, och på så sätt får ned energiförbrukningen med minst cirka 30 procent. Dessa hushåll får då fastighetsavgiften nedsatt till 0 kronor per år i tre års tid.
- För att stimulera lokala klimatinvesteringar i kommuner vill vi starta ett nytt **Klimatinvesteringsprogram**.
- Vi vill också införa en möjlighet till nettomätning för **småskaliga elproducenter.**
- **Höjd koldioxidskatt** Koldioxidskatten ska höjas med 10 öre 2011 och ytterligare 7 öre 2012. Detta motsvarar 29 öre 2011 och 20 öre 2012 i bensinskatt i konsumentled. En genomsnittsbilist som kör 1500 mil om året får ökade kostnader med 29 kronor per månad första året och 49 kronor per månad andra året.
- För att kompensera för dem som behöver bilen för att ta sig till och från arbetet, och de som använder bilen i arbetet, höjer vi **reseavdraget** med 75 öre 2011 och 150 öre 2012.
- Vårt besked är att nivån på koldioxidskatten, utöver den befintliga indexeringen, endast ska höjas i två steg under mandatperioden, 2011 och 2012.
- **Sänkt fordonsskatt** på bussar. För att dämpa effekten av den höjda koldioxidsskatten på kollektivtrafiken ska

fordonsbeskattningen på bussar sänkas med 100 miljoner kronor.

- **Stöd till efterkonvertering**. Vi föreslår att 25 miljoner kronor årligen 2011-2012 avsätts till efterkonvertering av bilar så att fler kan köra miljövänligt. 5000 kr ska ges i stöd till den som konverterar sin bensinbil till en etanolbil.
- **Stöd till omställning** av den svenska fordonsparken För att påskynda omställningen av den tunga fordonsparken föreslår vi ett tillfälligt stöd till förnyelse av tunga fordon. 25 miljoner kronor årligen 2011-2012 satsas på detta.
- **Nystart** för Klimatinvesteringsprogrammet Vi vill göra en nystart för Klimatinvesteringsprogrammet (Klimp) som ger kommuner, företag och andra aktörer goda ekonomiska möjligheter att satsa på klimatvänlig teknik. Vi föreslår att 600 miljoner avsätts till Klimp över perioden 2011-2012. Programmet ska bidra till ökad klimateffektivitet och utveckling av ny, grön teknik samt gå till de samhällsekonomiskt mest lönsamma projekten.
- **Kilometerskatt för tung lastbil** En kilometersskatt kan införas tidigast år 2013 och ska användas för att finansiera investeringar i infrastruktur. Vid införandet av en kilometerskatt ska hänsyn tas till skogsindustrin som saknar alternativ till transport på väg. En möjlig lösning för detta är att geografiskt differentiera skatten. Vi vill införa en skatt i nivå med vad SIKA och klimatberedningen har föreslagit - cirka en krona per kilometer i 2001 års prisläge. Detta motsvarar cirka fyra miljarder kronor i intäkter.

Läs även "Energi"

S: Energi

Vi anser att vårt sätt att använda energi inte är hållbart. Kol, olja och naturgas är fortfarande bland de allra mest använda energikällorna världen över. Trots att Sverige har låga utsläpp av koldioxid i produktion av el- och värme finns det fortfarande en hel del kvar att göra. Vi vill att Sverige skall visa vägen i klimatpolitiken.

Klimatfrågan är vår tids ödesfråga. Om temperaturen fortsätter att stiga i samma takt som nu kommer det att leda till allvarliga konsekvenser för livet på jorden. Genom att vara ledande i arbetet med att bryta oljeberoendet kan Sverige fungera som ett föredöme för andra. Vi vill att investeringarna i det svenska energisystemet skall bidra till att underlätta miljö- och klimatomställningen. En satsning på den förnybara elproduktionen i form av vind, bioenergi och solkraft är en viktig del av omställningen till ett hållbart samhälle.

Vi vill ha en bred överenskommelse om klimat- och energipolitiken. Investeringar i både tillverkningsindustrin och energisektorn underlättas om det finns en säkerhet om de framtida spelreglerna. En sådan säkerhet förutsätter en blocköver-skridande överenskommelse. Vi är beredda att efter nästa val bjuda in till nya energisamtal för att arbeta fram ett brett förankrat och hållbart beslut om den svenska energipolitiken.

Elförsörjning

Vi vill att energipolitiken ska trygga den svenska tillgången till el och upprätthålla effekten i energisystemet. Vår anser att Sverige har goda förutsättningar att klara detta. Idag visar prognoserna på ett mycket kraftigt el-överskott i Sverige under de kommande 30 åren. Till detta

skall också en höjning av ambitionerna för elcertifikatsystemet från samt en fortsatt utbyggnad av den förnybara elproduktionen åren därefter läggas för att ge en rättvisande bild av den svenska elbalansen framöver.

Energimyndighetens nyligen redovisade beräkningar visar att Sveriges nettoexport av el ytterligare kommer att förstärkas framåt 2030 redan utan antagandet om fortsatt utbyggd produktionskapacitet. Med nya styrmedel är det möjligt att till år 2030 både minska användningen av el i Sverige och att ytterligare öka produktionen av förnybar el.

Vi vill genomföra följande:

- Sverige skall ha ett överskott av el till fördel för både klimatet och industrins konkurrenskraft.
- Den förnybara elproduktionen bör byggas ut ytterligare. Målet bör sättas till minst 30 TWh från förnybara källor år 2020. Certifikatsystemet för förnybar elproduktion skall användas för att uppnå målet. Ett långsiktigt mål om minst 55 TWh till år 2030 bör sättas redan nu.
- Stöd till havsbaserad vindkraft och till solkraft behövs. De skattemässiga möjligheterna att samäga vindkraftverk i kooperativ form behöver klargöras.
- Även kompletterande metoder för att stimulera utbyggnad av förnybar el, genom ett fastprissystem för leveranser av förnybar el, bör prövas.
- Överförings-kapaciteten mellan de norra delarna av landet och de södra behöver byggas ut för att möjliggöra en fortsatt utbyggnad av den förnybara energin.
- Kärnkraften vill vi successivt fasa ut med hänsyn till sysselsättning och välfärd och i den takt kärnkraftselen kan ersättas med el från förnybara källor samt energi-effektivisering. En prövning måste därför göras varje mandatperiod. Regeringen vill istället bygga nya kärnkraftverk. Under de avbrutna energisamtalen framkom dock att något beslut om att bygga dessa, inte ens med regeringens bedömning, är nödvändigt förrän tidigast 2015. Genom att driva på utbyggnaden av den förnybara energin kan vi under tiden påbörja energiomställningen till säker och miljövänlig energi. Det ger oss lugn och ro att föra samtal mellan partierna i hamn när partitaktik kan läggas åt sidan. Energifrågan är för viktig för kortsiktiga beslut och politiska spel.
- Energieffektivisering är en grundläggande del av en framtida energipolitik. Vi vill genomföra en elväxling från energislösande lågproduktiv användning i främst icke energiintensiv industri och hos hushållen till högproduktiv produktion i process- och tillverkningsindustrin och en utbyggnad av järnvägen och effektiva el- och hybridbilar. Möjligheterna att införa ett system med vita el-certifikat för att driva på utvecklingen bör prövas. Målet bör vara 25 % effektivare energianvändning år 2020.
- Det finns vare sig energipolitiska skäl eller klimatpolitiskt utrymme för en storskalig utbyggnad av naturgasnätet. Den samhälleliga bedömningen av naturgasprojekt skall göras i samband med tillståndsprövningen. Vi säger nej till den ryska gasledningen i Östersjön.

Elmarknaden och elpriser

Elpriserna har stigit kraftigt efter avregleringen av elmarknaden. Inte minst för den svenska elintensiva industrin har detta inneburit stora påfrestningar. Vi vill se en fungerande konkurrens på elmarknaden som också bidrar till att skynda på omställningen till förnybar elproduktion.

Vi vill genomföra följande:

- Vi motsätter oss en forcerad integrering av den nordiska och den europeiska elmarknaden med negativ inverkan för svensk industris internationella konkurrenskraft. På sikt vill vi gärna se en gemensam europeisk elmarknad. Dock bygger detta på att varje enskilt land också tar ansvar för att investera i förnybar elproduktion och energieffektivisering. Även insatser för fungerande konkurrens och fungerande regionala marknader. Ihopkoppling av illa fungerande marknader leder bara till höjda elpriser.
- Vi vill i första hand fokusera på investeringar som får den nordiska elmarknaden att fungera bättre men är också öppna för en ökad sammankoppling med energisystemet i Baltikum.
- Elbolagens möjligheter att teckna dyra tillsvidareavtal, som är svåra att omförhandla eller gå ur, bör begränsas, om möjligt genom lagstiftning. En prisprövning på fjärrvärmemarknaden bör införas. Ett tredjepartstillträde till fjärrvärmenäten bör utredas och möjligheterna att kommersiellt omhänderta spillvärme från industrin tas tillvara.
- Samägandet av kärnkraften bör begränsas och konkurrensproblemen inom vattenkraften åtgärdas. Vi vill underlätta för nya aktörer att komma in på elmarknaden genom en effektiv och tydlig tillståndsprocess. En studie bör genomföras för att se över förutsättningarna för att utveckla råkraftsmarknaden mot en marknad för s.k. baslast och en marknad för s.k. toppkraft.
- Vi vill också skärpa övervakningen av elmarknaden, bland annat genom bättre samarbete över landgränserna och genom bättre dialog mellan ansvariga myndigheter.
- För alla hushåll bör obligatorisk individuell och timvis mätning med eget kostnadsansvar för förbrukningen av varmvatten och el införas, och när det är tekniskt möjligt även för värme och kyla.
- Vattenfall skall kvarstå i statlig ägo. Bolaget bör ges en tydlig roll i omställningen av energisystemet mot en högre andel förnybar energi. Vidare bör Vattenfall, inom ramen för EU:s statsstödsregler och miljömässiga krav, möjliggöra Europas mest konkurrensmässiga priser för den svenska elintensiva industrin.

Läs även "Miljö"

- Kärnkraft

Sidan uppdaterades senast: 2010-09-06 16:28

S: Kärnkraft

Riksdagen beslöt den 17 juni 2010 med två rösters marginal att bifalla regeringens förslag till ny energipolitik. Två centerpartistiska ledamöter röstade med oss i oppositionen. Beslutet innebär att den så kallade avvecklingslagen upphävs vid utgången av juli 2010 och att förbudet mot att uppföra nya kärnkraftsreaktorer tas bort 1 januari 2011.

Tio nya reaktorer ska kunna byggas. Detta ska vara möjligt då en äldre reaktor permanent är avstängd vid den tidpunkt en ny reaktor tas i drift samt att den nya reaktorn uppförs på en plats där någon av de befintliga reaktorerna är lokaliserad.

Det rödgröna alternativet innebär snabba investeringar i förnybar elproduktion här och nu i stället för osäkra investeringar i eventuell ny dyr kärnkraft om kanske tio till tjugo år. Vi har högre ambitioner än regeringen. Den rödgröna målsättningen är att den förnybara elproduktionen ska byggas ut till minst 30 TWh ny el och att energianvändningen ska bli 25 procent effektivare till år 2020. Vi lägger också fast ett långsiktigt mål om minst 55 TWh förnybar elproduktion till 2030.

Kärnkraften ska successivt fasas ut med hänsyn till sysselsättning och välfärd och i den takt kärnkraftselen kan ersättas med el från förnybara källor samt energieffektivisering. En prövning måste därför göras varje mandatperiod. Inte ens med regeringens egen bedömning är det nödvändigt att fatta beslut om kärnkraften förrän tidigast 2015.

Förutsättningarna för både industrins konkurrenskraft, energiomställningen och en effektiv klimatpolitik ökar med en blocköverskridande energipolitisk överenskommelse. Det är djupt beklagligt att högerpartierna av partitaktiska skäl väljer att forcera fram en helt ny inriktning på svensk energipolitik med minsta möjliga riksdagsmajoritet. En Socialdemokratiskt ledd regering kommer att bjuda in till nya blocköverskridande energipolitiska samtal efter nästa val. Energi- och klimatfrågan är för viktig för kortsiktiga beslut och politiska spel.

Riksdagsbeslutet innebär att Centerpartiet sviker sina väljare och den politik de drivit i närmare 40 år och att högeralliansen sviker det de lovade väljarna i förra valet. Sällan har det blivit så tydligt att det är Moderaterna som bestämmer i det borgerliga samarbetet.

Omröstningen visar att svensk energipolitik hänger på en skör tråd. Beslutet innebär inga långsiktiga besked till svensk basindustri, svenska hushåll eller energimarknaden. Sverige behöver en ny regering som klarar av att skapa förutsättningar för en långsiktigt hållbar energipolitik och som tar ansvar för jobben och välfärden.

Vårt alternativ innebär en snabb utbyggnad av den förnybar energin här och nu som aktivt bidrar till energiomställningen och som ger förutsättningar för nya jobb i hela landet.

Sidan uppdaterades senast: 2010-11-03 14:11

Det finns hos socialdemokraterna inget om den fysiska miljön, i betydelsen stadsplanering, landskapsplanering, byggutformning o d.

Sven Wimnell 18 feb 2011+21 mars: Till socialdemokraternas valberedning. Om politik för en ny partiledare. + Till socialdemokrater om kongressmaterial och framtidsplanering. http://wimnell.com/omr36-39zk.pdf

Från sidorna 107-111 bifogas
Framtidens kärnkraft. Nu startar forskningen.
Astrid blir en snabb reaktor.
Skandal att myndigheterna struntar i människors oro.

Socialdemokraterna borde ha en världsplanering för energin. Tycks inte ha det. Socialdemokraterna och isynnerhet Miljöpartiet tycks inte förstå hur oerhört mycket energi det finns i atomerna. Och inte förstå hur mycket energi som behövs i världen för att klara alla förbättringsproblem som finns. De tänker sig att det ska räcka med vindkraftverk, solceller o d, men har inga planer för hur världen kommer at se ut med de miljontals vindsnurror som då måste till.

Det finns en oro för att vindkraftverk kommer att förstöra de vackra landskapen vi är vana vid. I Sverige sätts planlagstiftningen och byggreglerna ur spel för att vindkraftsentreprenörerna ska kunna uppföra vindkraftverk som befolkningen ogillar. De senaste vindkraftverken blir uppemot ett par hundra meter höga till propellrarnas överkanter och försvinner inte under horisonten förrän på 4-5 mils avstånd.

Några tydliga planer över var tusentals kraftverk ska placeras har inte visats upp. Att tro på vindkraftverken är att köpa grisen i säcken.

Det är knappast möjligt att världen kan klara sig utan kärnkraftverk. Hur ska Kina och Indien kunna klara energibehoven utan kärnkraft?

Dessbättre är nya typer av kärnkraftsverk på gång, De ska bli effektivare och säkrare och kunna använda kärnkraftsbränslen som tagits ut från nuvarande kärnkraftsverk och som inte kan utnyttja hela energiinnehållet, avfallshanteringsproblemet minskas.

Om socialdemokraterna verkligen tänker sig att ersätta kärnkraft med vindkraft måste partiet nu visa tydligt var, när och hur vindkraften ska se ut och placeras.

Från www.swedishnuclear.se

“Framtidens kärnkraft. Nu startar forskningen”

“ I dagarna startar planeringen av en stor svensk-fransk forskningssatsning kring framtidens kärnteknik. Nu söks *15 doktorander och 10 nydisputerade forskare* till projektet, en unik satsning i storleksordningen 110 miljoner kronor.

– Du behöver inte vara kärntekniker för att vara intressant för oss, säger Jan Blomgren, föreståndare för Svenskt Kärntekniskt Centrum. Det är viktigare att du är en duktig materialvetare, teknisk fysiker eller kemist än att du kan alla reaktordetaljer. Vi kommer att erbjuda snabbkurser i reaktorfysik. Nu söker vi brett, detta är en forskningssatsning som spänner över hela det tekniska spektrumet.

Tre svenska universitet är med i satsningen – KTH, Chalmers och Uppsala, och det är doktorander från dessa universitet som kommer att få tillbringa tre av fyra år av sin utbildningstid i Provence i södra Frankrike. Laboratorierna som kommer att användas ligger utanför Marseille.

Forskning i Frankrike

Forskningen i Frankrike kommer att kretsa kring två nya kärnreaktorer. Dels Jules Horowitz-reaktorn, som just håller på att byggas och är en forskningsreaktor som är till för att testa material och bränslen innan de används i riktiga reaktorer, dels Astrid, en reaktor som ska visa att det går att förstöra kärnavfall genom att återanvända kärnbränsle.

– Bränslet kan köras fem gånger genom reaktorn och då får vi bara en procent kvar av den långlivade radioaktiviteten. Plutoniet går från en halveringstid på 24 000 år till 30 år. Detta görs redan i laboratorier i dag, exempelvis på Chalmers, men Astrid ska visa att det går att göra i industriell skala.

Återanvänder kärnbränsle

Astrid-reaktorn är en så kallad Generation IV-reaktor, en natriumkyld snabbreaktor som kan återanvända existerande kärnbränsle och därigenom sluta bränslecykeln. Dess främsta syfte är att ta fram metoder att förstöra dagens kärnavfall, men som biprodukt kommer reaktorn även att producera el motsvarande behovet hos en stad av Göteborgs storlek. Startdatum för Astrid är 2022, då reaktorn ska vara färdigbyggd och driftklar. 2012 fattas beslut om storlek och övergripande design, och 2017 ska detaljutformningen vara klar.

– Det blir alltså mycket roligt att vara doktorand på det här projektet mellan 2012 och 2017, då den riktigt svåra forskningen görs. De som arbetar med det här måste vara kreativa – ingenting är givet från början, säger Jan Blomgren.

Många utmaningar

– Det krävs omfattande säkerhetsanalyserför att undersöka att reaktorn är stabil i alla lägen. För att rita hela anläggningen och dessutom utveckla bränslena som ska användas i den, ställs det höga krav eftersom avfallet från dagens kärnkraftverk är så radioaktivt. Det krävs alltså mycket duktiga kemister. Dessutom behöver man hitta material som klarar av de höga temperaturer och andra påfrestningar som det här kommer att innebära, säger Jan Blomgren.

Arbetet med Jules Horowitzreaktorn är också mycket framtidsinriktat. Här utvecklar forskarna testutrustning.

– Det handlar om mekanisk konstruktion; vi behöver maskinteknologer och tekniska fysiker. Mycket är rena konstruktionsuppgifter – men uppgifterna är så komplexa och nyskapande att de är av

forskningskaraktär. Det finns också rena kärnfysikuppgifter, exempelvis driftsplanering.

Hjälper cancerdiagnostik

Horowitzreaktorn kommer att köras parallellt med en mängd olika tester. Dessutom kommer den att tillverka radioaktiva ämnen som används till cancerdiagnostik på sjukhus.

– Under det senaste året har det varit brist på Teknetium-99m, på grund av att båda reaktorerna som producerar ämnet har haft driftstopp eftersom de är cirka 50 år gamla, vilket har ställt till stora problem på sjukhusen i Europa. Det krävs en ständig produktion av ämnet eftersom det sönderfaller snabbt och produktionen inte får brytas. Att klara den driftplaneringen blir en utmaning."

Ny Teknik 9 feb 2011:

"Av: Monica Kleja

Sverige satsar 100 miljoner på fem år för att bland annat utveckla en reaktor som ska bränna kärnavfall och generera plutonium. Beslutet, som har varit hemligstämplat, är en del i det internationella samarbetet kring ESS i Lund.

Den 12 augusti i fjol beslutade regeringen, med dåvarande forskningsminister Tobias Krantz i spetsen, att satsa på kärnteknikforskning och utbildning i samarbete med Frankrike. Satsningen beskrivs vara den hittills största statliga på området sedan 80-talet.

Ärendet fanns på en hemlig lista, en skugglista, internt kallad B-listan, och beslutet och de påföljande avtalen hemligstämplades.

Satsningen på kärnteknik ingår i ett större svenskt-franskt samarbete, som också inbegriper forskning kring acceleratorteknik och klimatfrågor och som omfattar över en halv miljard kronor.

Sverige anslår medlen i utbyte mot att fransmännen engagerar sig och medverkar i designen av och finansieringen av forskningsanläggningen ESS i Lund. Frankrike betalar runt 10 procent av konstruktionskostnaden på 13 miljarder.

- Avtalet med Frankrike innebär att svenska forskare nu får åka till Frankrike för att bland annat arbeta med utvecklingen av Astrid, säger Jan Blomgren, föreståndare för Svenskt kärntekniskt centrum och anställd på energikoncernen Vattenfall.

Astrid är en kommande fransk avancerad forskningsreaktor, placerad i Marcoule i Provence i södra Frankrike. Den väntas bli unik, eftersom man vill köra den på två sätt.

Man ska dels försöka att bränna återtaget kärnavfall som plutonium och americium, dels generera nytt plutonium - ungefär lika mycket som man klyver. På så sätt blir reaktorn självförsörjande.

Enligt Jan Blomgren ska svenskarna också forska på hur plutonium-239 ska kunna upparbetas i stor industriell skala för att bli bränsle i framtida "Astrid-reaktorer".

- Det är massor med utmaningar i detta, inte minst miljömässigt och tekniskt, och det går inte i dag att definiera vilken som är den svåraste, säger han.

Svenskarna får också möjlighet att arbeta vid den nya franska materialtestningsreaktorn Jules Horowitz, som byggs i Cadarache i Frankrike. Fokus blir hur snabbt dagens svenska reaktorer åldras.

Anslagen ska finansiera 15 doktorander och 10 disputerade forskare - utlysningen startar i vår.

Astrid blir en snabb reaktor

- **Astrid** betyder "Advanced sodium technological reactor for industrial demonstration".
- **Det ska bli en så kallad snabb reaktor**, som utnyttjar snabba neutroner, vars kärnklyvningsförmåga kan vara upp till sju gånger högre jämfört med dagens svenska "långsamma" reaktorer.
- **En grov modell** väntas bli klar under 2011. Reaktorn ska sedan börja byggas 2017 och tas i drift 2022.
- **Astrid ska kunna** köras som både brännarreaktorer och bridreaktor och sägs i Frankrike bli en uppföljare till bridreaktorerna Phénix och Super Phénix.
- **Astrid ska använda** Mox-bränsle, en mix av utarmat uran-238 och upparbetat plutonium-239.
- **Astrids effekt f**förväntas bli 600 MW. Liknande natriumkylda reaktorer utvecklas i Indien, Ryssland, Japan och Kina. “

DN 30 dec 2010:

”Skandal att myndigheterna struntar i människors oro.”

“Konstnären Lars Jonsson och filmaren Jan Troell om vindkraften: Lokala opinioner som strider för sitt närlandskap möts av total nonchalans från statliga myndigheter. “

“Den pågående utbyggnaden av vindkraften är ett intrång i landskapsbilden som till omfång och påverkan är jämförbar med 1900-talets utbyggnad av Norrlandsälvarna. Vindkraftverk har en avgörande visuell inverkan på landskapet och den oro och ångest som de skapar måste tas på allvar. Någon seriös forskning om hur människor påverkas existerar inte. Det är närmast att betrakta som ett brott mot mänskliga rättigheter när lokala opinioner möts av nonchalans från statligt håll. En fortsatt expansion kräver en mycket stor omsorg om lokalisering och hänsyn till naturvärden och människors hälsa och miljö, skriver Lars Jonsson och Jan Troell.”

“För att avläsa och uppleva ett landskap måste vi låta blicken landa i en punkt, den så kallade flyktpunkten som låter vår hjärna avläsa avstånd och teckna perspektiv, det vill säga orientera sig i rummet. I öppna landskap blir det ofta en avlägsen punkt som krönet av ett berg, en vik eller dunge i fjärran.

Ett vindkraftverk med snurrande rotorblad drar alltid till sig vår blick och vi kan inte etablera denna flyktpunkt, vi kan med andra ord inte avläsa landskapets visuella värden. Landskapet förlorar därmed sitt värde som landskap. Detta är en biologisk funktion hos vår hjärna. Vi kan göra experimentet att se ut över ett

landskap och aldrig låta ögat fixera eller vila i en bestämd punkt, mycket snart infinner sig en påtaglig stress som tvingar oss att avskärma oss från synbilden.

Den pågående vindkraftsutbyggnaden är ett intrång i den svenska landskapsbilden som till omfång och sin påverkan på naturvärden är att jämföra med 1900-talets utbyggnad av Norrlandsälvarna. Vindkraftverk har en avgörande visuell inverkan på landskapet och möter nästan undantagslöst lokalt motstånd. Den oro och ångest som vindkraften ger många människor och dess långsiktiga påverkan på hälsa och välbefinnande måste tas på allvar.

Miljöminister Andreas Carlgren har tyvärr valt att möta denna växande oro med maktspråk. Uttalanden som att ”lokala tillfälliga opinioner ska inte få avgöra vindkraftsutbyggnadens framtid” eller att ”kommunerna sätter käppar i hjulen” tyder på en bristande respekt både för den enskilda människan och kommunernas nuvarande vetorätt i vindkraftsfrågor.

Den svenska allemansrätten har medfört att många människor engagerar sig i våra gemensamma natur- och landskapsvärden. Den ”lokala opinionen” som Carlgren tycks se ner på är de människor som valt att bo på landet för landskapets och naturens skull. För de flesta är landskapet själva grunden för det som sammanfattas inom begreppet natur eller miljövård, landskapet som helhet är det rum där naturen möter oss, den plats där vi får kontakt med och utvecklar vår naturkänsla.

Ofta framförs argument att vi i Sverige har en stor yta och få människor varför det måste kunna gå att hitta platser för etablering som inte skapar konflikter. Laga skiftet och torparsystemet har i stora delar av södra och mellersta Sverige skapat en utspridd bebyggelse utan stora obebyggda landskapsrum medan i Tyskland och England landsbygden fortfarande domineras av stora privata landområden och en bebyggelse koncentrerad till samhällen.

I landskap som till exempel Västergötland, Halland, på Öland och Gotland finns sällan områden där vindkraften inte innebär intrång i boendemiljöer. En fortsatt expansion bör föregås av en mycket bredare och nationell diskussion om vilka områden som är lämpliga och vilka som bör sparas i sin helhet. De sista tio åren har präglats av en slags huggsexa där kommunerna kommer i kläm mellan starka ekonomiska intressen och enskilda medborgares försvar av sin hembygd.

Vindval är statens ”forskningsprogram för att ta reda på hur vindkraft påverkar människor, natur och miljö” men styrs helt av politiska direktiv att underlätta för vindkraften. Någon seriös forskning om vindkraftens inverkan på människors hälsa och miljö existerar över huvud taget inte.

Projektet ”Vindkraft i öppet landskap, skog, fjäll och hav – lokala förutsättningar för acceptans” som löper mellan 2010 och 2012 skall exempelvis ”identifiera förutsättningar och strategier som skapar acceptans hos lokalbefolkningen för vindkraftsetableringar”. I glättiga broschyrer illustrerade med fotografier av kvinnor och barn serveras påståenden som ”vindkraftsetableringars negativa effekter på miljön har hittills visat sig vara små och få jämfört med effekterna från andra verksamheter”. Vindval är knappast att betrakta som ett forskningsprogram utan snarare ett politiskt instrument för att kratta manegen för vindkraften. Detta är djupt odemokratiskt och i konflikt

med den Europeiska landskapskonventionen som Sverige undertecknat men ännu inte ratificerat.

Riksantikvarieämbetet har utrett frågan om hur den Europeiska landskapskonventionen från 2001 skall implementeras i svensk lagstiftning. I deras betänkande uttrycks att ”konventionen ställer krav på att vardagslandskapet och den enskildes upplevelser ska beaktas och uppvärderas och att en större hänsyn skall tas till det upplevda landskapet. För att uppnå intentionerna i landskapskonventionen behövs aktivt tillämpade lagar och hänsynsregler som håller undan oacceptabla förändringar av landskapet”. Allt detta står i konflikt med den nu förda politiken kring vindkraften.

Förra årets beslut att etableringar av över sju vindkraftverk enbart behöver prövas mot miljöbalken (möjligheten att pröva mot plan och bygglagen togs bort) har flyttat makten från den enskilda människan och lokalsamhället till förmån för vindkraftsindustrin. Den gedigna erfarenhet och kunskap som finns i många kommuner om att bedöma byggprojekt ur en landskapsarkitektonisk och mänsklig social vinkel gick därmed förlorad, av den orsaken avstyrkte till exempel Boverket förslaget.

Prövning av vindkraftverk mot miljöbalken är ofta ett slag i luften då 1) miljökonsekvensbeskrivningarna är beställda av vindkraftens intressenter och utförda av beredvilliga konsulter, 2) det saknas grundläggande forskning på området och 3) samtliga myndigheter har fått uttalade direktiv om att underlätta för vindkraften. För närvarande saknas ett brett skydd för landskapet som visuell miljö i miljöbalken – att fullt ut skriva in landskapskonventionens andemening i svensk lag skulle ändra på detta, men regeringen dröjer, av vilken orsak?

Om vindkraften skall byggas ut i den takt och i den omfattning som regeringen bestämt, kräver detta mycket stor omsorg om lokalisering och hänsyn till naturvärden och människors hälsa och miljö. Det är en rättslig skandal och närmast att betrakta som ett brott mot mänskliga rättigheter när lokala opinioner som enbart strider för sin rätt att behålla värdet av sitt närlandskap möts av total nonchalans från statliga myndigheter. De som värnar om landskapet som en gemensam naturresurs borde höja sin röst.

Lars Jonsson
konstnär
Jan Troell
filmare “

“**SNABB UTBYGGNAD**
• **Den installerade** effekten i vindkraft-verken har ökat kraftigt de senaste åren. Vid årsskiftet 2009/10 låg den på 1.448 MW.
• **Elproduktionen** för helåret 2009 var 2,5 TWH, en ökning med 26 procent från året innan. Vindkraftens andel av den totala nettoproduktionen av el var 2009 ca 1,9 procent. Vattenkraften svarade samma år för 48,8 procent och kärnkraften för 37,4 procent. År 2020 ska vindkraften – enligt nuvarande planer – producera 30 TWH el.
Källa: Energimyndigheten “

Från energimyndighetens hemsida 24 maj 2011:

Ramar för utbyggnaden av vindkraft

I dagsläget producerar Sverige cirka 3,0 TWh vindkraft per år, men förutsättningarna för att öka tillförseln är bra.

Riksdagen har satt upp en planeringsram att det år 2020 ska vara möjligt att bygga vindkraft för en elproduktion på 30 TWh.

Vad är en planeringsram?
En planeringsram för vindkraft är ett sätt att i samhällsplaneringen skapa förutsättningar för en årlig produktion av el från vindkraft på ett visst antal TWh. En planeringsram ger därmed signaler om hur mycket vindkraft som ska kunna hanteras i den fysiska planeringen i kommunerna. Planering sker i kommunerna genom att lämpliga områden för vindkraft identifieras och fastläggs i de kommunala översiktsplanerna.

Regionalisering av planeringsramen
Energimyndigheten ska inom ramen för sitt främjandeuppdrag löpande uppdatera riksintressen för vindbruk samt regionala planeringsramar. Dagens planeringsram på 30 TWh har ännu inte fördelats på län. Metoden för 2003 års regionalisering bedöms vara i behov av en betydande uppgradering. Med anledning av att revidering av riksintresse för vindbruk genomförs under 2011-2012 har Energimyndigheten beslutat att regionalisering av planeringsramen skjuts upp till dess denna revidering är avslutad.

Uppdaterad: 2011-04-12

Från energimyndighetens hemsida 24 maj 2011:

Översiktsplanering

En nationell planeringsram ger signaler om hur mycket vindkraft som ska kunna hanteras i den fysiska planeringen i kommunerna. Planering sker i kommunerna genom att lämpliga områden för vindkraft identifieras och fastläggs i de kommunala översiktsplanerna.

Översiktsplanen är en överenskommelse mellan stat och kommun om hur värden av också nationellt slag bör beaktas. Alla kommuner ska ha en aktuell översiktsplan för hela kommunens yta.

Varför viktigt med översiktsplanering för vindkraft?
Med en särskild översiktsplanering för vindkraft kan kommunen i förväg tala om var man anser att vindkraftsetableringar passar in och var de av olika skäl inte passar in. Översiktsplanen är vägledande för efterföljande beslut, alltså när kommunen upprättar detaljplaner och områdesbestämmelser eller när andra beslut som rör mark- och vattenanvändningen i kommunen tas. Därför är det viktigt att översiktplanering görs för vindkraft och att kommunen då redovisar hur man avser att tillgodose vindbruk som riksintresse.

Planeringsstöd kan ge ökade resurser för den fysiska planeringen
Det statliga planeringsstödet är tänkt att tillföra resurser till den fysiska planeringen. Det ger kommunerna en möjlighet att planera för utbyggnad av vindkraften och redovisa hur de tillgodoser angivna riksintresseområden för vindbruk i de kommunala översiktsplanerna. Kommuner, länsstyrelser samt regionala självstyrelseorgan och kommunala samverkansorgan kan söka stöd för planeringsinsatser för vindkraft hos Boverket, till och med 2010-12-31.

Från energimyndighetens hemsida 24 maj 2011:

Riksintressen för vindbruk

Sedan 2004 finns i Sverige mark- och vattenområden som är angivna som riksintresse för vindbruk. Idag finns 423 riksintresseområden för vindbruk fördelade på 20 län. Den totala ytan är knappt 10 000 km2 och utgör drygt två procent av Sveriges yta.

Vad är ett riksintresse för vindbruk?
Att Energimyndigheten har angivit ett område som riksintresse för vindbruk innebär att området bedömts som särskilt lämpat för elproduktion från vindkraft. Bedömningen görs med hänsyn till bland annat medelvinden i området. Riksintresse är ett planeringsverktyg som finns beskrivet i miljöbalkens 3 och 4 kapitel. Riksintresse för vindbruk ryms inom 3 kap. 8 § miljöbalken.

I Sverige har kommunerna planmonopol, vilket betyder att det är kommunerna som har bestämmanderätten över mark- och vattenanvändningen innanför kommunens gränser. Ett angivet riksintresse innebär ett statligt anspråk på markanvändningen, och kommunerna har till uppgift att tillgodose angivna riksintresseområden i sin översiktliga planering. Länsstyrelserna ska se till att de berörda kommunerna tillgodoser riksintresset. Det är först när en ändrad mark- eller vattenanvändning prövas enligt miljöbalken som riksintresset får en rättslig betydelse. Då bedöms riksintresse för vindbruk mot andra befintliga riksintressen, exempelvis naturvård, kulturminnesvård, rennäring, försvarsmaktens intressen och luftfart.

Riksintresseområden för vindbruk baseras på en matematisk modell i kombination med ett antal kriterier, vilket innebär att det även utanför dessa områden kan finnas utmärkta förutsättningar för att etablera vindkraftverk.

2008 års riksintresseområden
Efter en översyn av 2004 års riksintresseområden angav Energimyndigheten 2008 fler och större områden av riksintresse för vindbruk. Översynen motiverades främst av myndighetens nya vindkartering som gjordes år 2006-2007. En vindkartering är en matematisk modellberäkning av vindhastigheten, och används för att göra övergripande analyser, men projektering av vindkraftverk kräver att man mäter den faktiska vinden under en viss tid.

Riksintresseområden för vindbruk täcker en 2,2 procent av Sveriges yta, och inkluderar numera även områden i svensk ekonomisk zon.
Under 2011-2012 reviderar Energimyndigheten områden angivna som riksintresse för vindbruk,vars process man kan följa här på webbsidan.

Uppdaterad: 2011-04-14

Från energimyndighetens hemsida 24 maj 2011:

Vindkraft

Vindkraftens allt större betydelse i det svenska energisystemet ger en ökad efterfrågan på statistik om vindkraft. Energimyndigheten publicerar därför en statistikserie om vindkraft där den första publikationen som gavs ut är Vindkraftstatistik 2007. Publikationen ges ut sista mars och är årligt återkommande.

Tack vare elcertifikatsystemet finns i princip heltäckande statistik över vindkraft som i denna publikation presenteras i olika skärningar. Här presenteras regional fördelning, dvs. hur antal verk och installerad effekt fördelas på län och kommuner. Publikationen redovisar också en uppdelning mellan havs- och landbaserade verk samt storleken på vindkraftverken i Sverige uttryckt i installerad effekt.

Den el som produceras i dessa vindkraftverk presenteras per län där det av sekretesskäl är möjligt. Statistik över elproduktion hämtas från Svenska Kraftnäts register Cesar.

Från och med år 2010 kommer statistik över installerad effekt, antal verk samt regional fördelning att uppdateras halvårsvis och redovisas i tabellform på denna plats.

Till höger finns länkar till den senaste rapporten, till några av de mest efterfrågade tabellerna och till delar av underlaget i excel. Äldre publikationer i serien återfinns i Energimyndighetens webbshop där de kan beställas eller laddas ner gratis.

Uppdaterad: 2010-08-31

Vindkraftsstatistik, 2010
PDF - 3603 kB

Från Boverkets hemsida på Internet 24 maj 2011:

Vindkraft

Boverket har i uppdrag att stödja och underlätta en utbyggnad av vindkraften. Detta sker i en rad olika aktiviteter som handböcker, seminarier, administrering av planeringsstöd för vindkraft med mera.

För att klara klimatutmaningen och främja en hållbar och resurseffek-tiv energiförsörjning har Riksdagen nyligen antagit regeringens klimat- och energipolitik. Av propositionen ”En sammanhållen klimat- och energipolitik - energi” (prop 2008/09:163) framgår bland annat att andelen förnybar energi ska vara minst 50 procent av den totala energianvändningen år 2020. Ny planeringsram för vindkraft på 30 TWh har också fastställts, varav 20 TWh på land och 10 TWh till havs. Begreppet planeringsram ersätter det tidigare begreppet planeringsmål för att ytterligare tydliggöra att det inte handlar om ett utbyggnadsmål.

Nya riktlinjer vid militära flygplatser

Försvarsmakten har fattat beslut om nya riktlinjer för bedömning av vindkraft i närheten av militära flygplatser där lokala anpassningar har gjorts utifrån den flygverksamhet som bedrivs. Länk till riktlinjerna finns på denna sidas högerkolumn under rubriken "På externa webbplatser".

Prövning av vindkraft

I augusti 2009 fattades beslut om förenkling av prövning av vindkraftverk för att underlätta utbyggnaden av vindkraft samtidigt som kraven på en rättssäker och omsorgsfull prövning inte minskar. Förändringarna är i första hand förändringar beträffande tillståndspliktiga anläggningar där bland annat kravet på bygglov har tagits bort. Även gränsen för tillståndspliktiga anläggningar har förändrats, vilket framgår i förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. Länkar till propositionen ”Prövning av vindkraft (prop 2008/09:146) och förordningsbestämmelser finns i högermarginalen. Lagändringarna finns att hämta på denna sida under rubriken "På externa webbsidor"

God planering för vindkraften

Vindkraften är en förnybar energikälla med flera goda miljöegenskaper. Det finns också egenskaper som påverkar landskapet, ljud och skuggstörningar m m. Detta kan främst hanteras och undvikas med fysisk planering. En utbyggnad av vindkraften bör därför föregås av en god planering. Ett av de viktigaste instrumenten för att främja en god lokalisering och utformning av vindkraften är den kommunala översiktsplanen. För att stödja främst den kommunala planeringen har regeringen avsatt medel under åren 2007-2010 till planeringsinsatser för vindkraft. Boverket ansvarar för att hantera stödet och ge vägledning till kommunerna.

På Boverket

- Planeringsstöd för vindkraft
- Om ändrade regler för prövning av vindkraft

I webbokhandeln

- Stöd till planering för vindkraft
- Vindkraft till havs
- Vindkraften och landskapet
- Vindkraftshandboken

På externa webbplatser

- Försvarsmaktens hantering av vindkraftsremisser
- Energimyndighetens webbsidor om vindkraft
- Naturvårdsverkets webbsidor om vindkraft
- Riksantikvarieämbetets webbsidor om vindkraft
- Nordvind
- Vision från Nordvind
- Svensk Vindenergi
- Nätverket för vindbruk
- Lag om ändring i plan- och bygglagen (1987:10)
- Lag om ändring i miljöbalken (2009:652)
- Förordning om ändring i förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd (SFS 2009:863

Från Boverkets hemsida på Internet 24 maj 2011:

Vindkraften och landskapet

- att analysera förutsättningar och utforma anläggningar

Idéskriften ”Vindkraften och landskapet” ska både inspirera och vara ett praktiskt stöd i arbetet med landskapsanalys i planerings- och tillståndsprocesserna när det gäller vindkraft. Här ses landskapsanalys som ett verktyg för både hushållning med landskapets resurser och för en konstruktiv dialog om vindkraftens påverkan på landskapet.

Boken vänder sig till dig som är planerare eller annan tjänsteman på regional och kommunal nivå, politiker, projektör eller konsult.

”Vindkraften och landskapet” är en fördjupning av landskapskapitlet i ”Vindkraftshandboken, planering och prövning av vindkraftverk på land och i kustnära områden” (Boverket, 2009). Boken har producerats i samarbete med Riksantikvarieämbetet, Naturvårdsverket, Energimyndigheten och Lantmäteriet.

Du kan beställa denna skrift tillsammans med "Vindkraftshandboken" i ett paket.

Utgivningsår: 2009
Antal sidor: 54
ISBN-nummer: 978-91-86342-01-2
Ladda ner (6472 kb)

Pris: 212,00 kr inkl. moms (200,00 kr exkl. moms)

Vindkraften i landskapet - att analysera förutsättningar och utforma anläggningar

Innehåll

Läsanvisning ... 7
Landskapet ... 9
Utbyggnaden av vindkraften förändrar landskapet ... 10
Landskapets karaktär ... 10
Landskapets värden ... 12
Människan, landskapet och vindkraften ... 13
Analys av landskapets förutsättningar ... 15
Ett verktyg i det konkreta planeringsarbetet ... 15
Landskapsanalysens arbetsgång ... 17
Kunskapsinhämtning ... 18
Beskrivning av landskapet ... 18
Värdering av landskapets karaktärer ... 22
Visualiseringar ... 26
Vindkraftsanläggningens placering och utformning i landskapet ... 29
Placeringen i landskapet ... 29
Utformning av grupper ... 33
Landskapsanalysen i planeringsprocessen ... 43
Dialogen som grundprincip ... 43
Processen ... 44
Reflektioner ... 49
Källor ... 51

I det följande finns texten i utredningen, men inte bilderna.

Landskapet

Slut ögonen och se framför dig ett landskap du känner väl. Hur ser det ut? Vilka delar kan du urskilja? Har det alltid sett ut på samma sätt? Hur mycket har påverkats av människan? Vad betyder de olika delarna för dig? Vad är det som gör ”ditt” landskap så viktigt, så värdefullt? Vart och ett av dina svar på ovanstående frågor utgör en unik beskrivning av ett landskap. Unik eftersom beskrivningen är din och reflekterar dina intressen, din kunskap och den inställning du har till detta landskap.

Hur landskapet uppfattas handlar om relationen mellan människa och plats. Upplevelser är inte bara visuella utan handlar även om ljud, doft, känsla, minnen och associationer. I den europeiska landskapskonventionen definierar Europarådet landskap som ”ett område sådant det uppfattas av människor och vars karaktär är resultatet av påverkan av och samspelet mellan naturliga och/eller mänskliga faktorer”. Landskapskonventionen betonar att landskapets ständiga förändring också är en naturlig del av landskapets utveckling. Eftersom landskapet är en del av människors livsmiljö och har stor betydelse för människors identitet understryker konventionen vikten av att människor kan delta aktivt i utvecklingen av landskapet.

Begreppet landskap används om både små och stora områden, från den lilla delen övergiven industrimark till hela bergskedjor, och omfattar såväl det anlagda som det ursprungliga, av människan mindre påverkade. Landskapet är ett resultat av hur olika delar i vår miljö, både naturgivna som geologi, jordarter, klimat, flora och fauna samt kulturgivna/sociala som markanvändningsmönster, bebyggelse och annan mänsklig påverkan – verkar tillsammans och upplevs av oss människor. I landskapet möts många olika slags värden – kulturhistoriska, ekologiska, estetiska, sociala och ekonomiska. Landskapet tillhör alla och är ett levande arkiv, ovärderligt för att vi ska kunna förstå och förklara vår historia, liksom det är en förutsättning för våra liv och vår framtid.

Utbyggnaden av vindkraften förändrar landskapet

Den kraftiga utbyggnad av vindkraften som vi nu står inför kommer att medföra stora förändringar för våra landskap. Även om vindkraftens rent fysiska inverkan på marken är relativt begränsad, bidrar vindkraftverken med ett nytt innehåll till landskapet. Vindkraftsparker skapar till och med en helt ny typ av landskap och mindre grupper och enstaka vindkraftverk blir alltid tydliga objekt i landskapet. Vindkraftverkens höjd och vingarnas rörelse kan förändra landskapsbilden och därmed människors upplevelse av landskapet. De medför också ljud och skuggor som kan störa. Ljus från hindermarkeringar för luftfarten kan också innebära störningar. Vindkraftverkens storlek och synbarhet gör att påverkan på landskapet är långt större än bara den plats där vindkraftverken ska placeras.

Vindkraften är en förnybar energikälla som i ett större perspektiv kan skapa förutsättningar för att landskapets natur-, kultur och upplevelsevärden ska bestå och även förbättras. Ett lokalt intrång innebär vinster regionalt och globalt genom minskad klimatpåverkan, mindre försurning och bättre luftkvalitet genom utebliven energiutvinning från fossila källor. Vindkraft kan också bidra till lokal tillväxt och arbetstillfällen vid såväl anläggning som drift och underhåll. Vindkraft ger även en möjlighet till ekonomisk och social samverkan mellan markägare som vill satsa på vindkraft och minska sina energikostnader samt skapa möjlighet till fortsatt förvaltning av landskapet. Andelsägande i vindkraftverk kan även bidra till engagemang och gemenskap i bygden.

Med planering, medveten lokalisering och utformning av vindkraftanläggningar, kan vindkraftens påverkan på landskapets attraktivitet

och användbarhet begränsas. Historiska värden, affektionsvärden och miljökvaliteter som t.ex. tystnad kan bevaras och vindkraftverken kan användas för att t.ex. förstärka karaktärsdrag hos landskapet.

Landskapets karaktär

Landskapet kan sägas vara uppbyggt av olika landskapselement – vägar, fält, åkerholmar, bebyggelse. Elementen samverkar ofta och bildar ett mönster – en struktur. Denna struktur tillsammans med landskapets värden ger landskapet en karaktär som skiljer det från andra landskap. Landskapskaraktär kan därför definieras som ett igenkännbart och bestående mönster av landskapselement som skiljer ett landskap från ett annat.

Landskapskaraktären förändras över tid av både naturgivna och kulturella processer. För att beskrivningen ska vara relevant krävs att man både redovisar landskapet så som det ser ut och fungerar idag och redovisar de processer som lett fram till dagens karaktär. Det betyder att man måste arbeta med alla tre aspekterna på landskapet: naturförutsättningarna, den kulturhistoriska utvecklingen och landskapsbilden.

Naturförutsättningar

Landskapet har under årtusenden formats av en mängd olika processer. I botten ligger de naturgeografiska förhållandena: geologi, topografi, hydrologi och vegetation. Huvuddelen av den svenska berggrunden är mycket gammal. Bergarternas egenskaper i kombination med förkastningar och sprickzoner skapar grunden för de landskap vi upplever, exempelvis fjällkedjan, Norrlands bergkullterräng, Svealands sprickdalslandskap och södra Götalands slätter. I samband med den senaste istiden skapades de jordar som täcker större delen av berggrunden. Landhöjning, klimat och hydrologi har omdanat jordarna och skapar den detaljtopografi som vi ser idag – och som fortfarande förändras genom erosion m.m. Jordmån, klimat och hydrologi bildar förutsättningarna för växt- och djurliv. Den dominerande jordarten morän är oftast underlag för våra stora skogsområden. Sedimentjordarter som sand och lera var tidigare också skogsklädda, men när människan gjorde entré, var det i första hand dessa som odlades upp.

Den kulturhistoriska utvecklingen

De naturgeografiska förhållandena har delvis bestämt hur marken använts och bebyggelsen sett ut, men också om och när en region expanderat och nått olika utvecklingsstadier. De kulturhistoriska uttrycken ger landskapet historiska dimensioner. De berättar om platsens historia; om tidigare generationers nyttjande, verksamhet och tankevärld.

Bebyggelsemönster, kommunikationsstråk och ägogränser, är seglivade strukturer som kan berätta om hur samhället har varit uppbyggt och fungerat. Kulturhistoriska samband som vägnätets sträckning i förhållande till kyrka och sockencentrum, eller bruken och deras omland av skog och vattenkraft kan berätta om hur landskapet hängt ihop funktionellt. Om det finns tydliga kulturhistoriska spår från olika tidsepoker kan man säga att landskapet visar på kulturhistorisk kontinuitet – dvs. samband över tiden. Alla landskap och miljöer åldras och förändras, men i ett område med tydlig kontinuitet, t.ex. ett gammalt odlingslandskap, lagras uttryck från olika epoker utan att utplåna varandra.

Landskapsbilden

Landskapsbilden beskriver hur landskapet upplevs rumsligt och visuellt. Den bestäms av landskapets element, som tillsammans ger landskapet dess rumsliga struktur. Elementen kan vara mindre områden eller objekt, t.ex. ett berg, en dalgång, en fornlämning, en bymiljö eller ett skeppsvrak. Vissa element har större betydelse än andra för hur vi upplever landskapet. Det kan t.ex. handla om element som utmärker sig på grund av sin höjd, sin storlek, sitt historiska värde eller sitt

affektionsvärde. Särskilt höga uppstickande element fungerar ofta som referenser när man orienterar sig i landskapet. Det kan vara ett högt berg med en distinkt silhuett eller en kyrka i ett flackt landskap. Sådana element benämns ibland landmärken.

Andra element, som t.ex. vattendrag, understryker i stället en viss riktning i landskapet. Vissa riktningar är mer dominerande än andra. En rak kustlinje är ofta visuellt mycket stark och fungerar dessutom som en referenslinje som vi kan relatera många andra landskapselement till. På så vis blir kustlinjen också ett naturligt element för människor att orientera sig efter. Andra element som bidrar till att ge landskapet riktningar är åsar, skogsbryn och större vägar.

Vissa landskapselement kan också ha karaktären av gräns eller t.o.m. barriär. Dessa barriärer kan vara såväl visuella som funktionella. Landskapselement såsom berg, åsar, skogar, större bebyggelseelement etc. fungerar ofta som visuella gränser och bidrar till att definiera olika landskapsrum. Ett landskapsrum kan ha väldigt starka och tydliga avgränsningar (t.ex. ett tätt skogsbryn av gran) eller endast antydda gränser (t.ex. några spridda träd i en ägogräns). Olika landskapsrum kan dessutom förekomma parallellt på flera olika skalnivåer. Man kan tänka sig att det i en vid dalsänka (det överordnade rummet) finns trädridåer som delar in dalen i ett flertal sekundära landskapsrum. Inramad av sådana trädridåer kan man finna ytterligare rumsnivåer: till exempel häckar och annan vegetation som inramar ett antal hustomter osv.

De olika landskapselementen kan ha olika skala som i sin tur bestämmer landskapets skala. Ett småskaligt landskap har flera mindre landskapselement som till exempel åkerholmar. Ett storskaligt landskap har färre och större element som till exempel höga kullar. Landskapets skala är kopplad till landskapets komplexitet, som beskriver hur omväxlande och detaljrikt det är. Ett vidsträckt och storskaligt landskap kan sägas ha låg visuell komplexitet. Såväl öppen jordbruksmark som vidsträckt hedmark och tät skog kan upplevas som lågkomplex, där den gemensamma nämnaren är homogenitet och liten variation. Visuellt högkomplexa landskap rymmer å andra sidan stor variation, t.ex. vad gäller kupering, öppenhet/ slutenhet, rumslighet, brukningsformer. Riktigt högkomplexa landskap brukar ofta beskrivas som ”mosaikartade”.

Landskapets värden

Landskapet har olika typer av värden som brukar kunna delas in i kunskapsvärden, upplevelsevärden och bruksvärden.

Kunskapsvärden kallas också ibland för vetenskapliga värden eller dokumentvärden. Dessa värden utgörs ofta av enstaka element eller mindre områden som t.ex. arter, biotoper, fornlämningar eller värdefulla byggnader. Det går i regel att undvika skador på landskapets kunskapsvärden vid bygget av vindkraftverken eftersom de inte tar så stor plats.

Upplevelsevärden handlar om att olika landskap ger upphov till känslor av igenkännande, nyfikenhet, beundran, hemkänsla, exotism osv. Men olika människor upplever landskapet olika eftersom de har olika bakgrund, kunskap, intressen och förväntningar på sin omgivning. Trots de stora individuella skillnaderna är upplevelsevärdena centrala när man bedömer hur vindkraftverken påverkar sin omgivning. Våra möjligheter att förstå och upplevaden historiska dimensionen i landskapet kan gå förlorade när intrycken distraheras av en vindkraftsanläggning, som med sin storlek, rörelse och sitt moderna uttryck dominerar upplevelsen. Detsamma gäller i områden som saknar tydliga kulturspår, som fjälltrakter och havsvidder: även här påverkar vindkraftverken landskapets upplevelsevärde .

Bruksvärden handlar om hur de värdefulla områdena används eller kan användas: jord- och skogsbruk, vindbruk, till undervisning, turism, m.m. Detta inkluderar även användandet av landskapet för pedagogiska syften.

Människan, landskapet och vindkraften

Olika människor ställer olika anspråk på landskapet. Hur mycket man störs av vindkraftverken beror just på hur man använder landskapet. En markägare, en fastighetsägare, en permanentboende, en sommarboende eller en turist upplever och använder landskapet på olika sätt. För den som söker lugnet och orördheten kan vindkraftverk bli störande. För den som äger marken eller själva kraftverken blir vindkraften en inkomstkälla.

Vid planering av anläggningar för vindkraft bör man vara väl medveten om de olika intressen som finns i landskapet och om hur det används. Inte sällan saknar lokalbefolkningen kunskap om och erfarenheter av vindkraft. Det kan innebära att känslomässiga faktorer och oro i högre utsträckning än fakta påverkar inställningen till vindkraften. Bristfällig kommunikation har ofta legat till grund för svårigheterna att bygga ut vindkraften i många länder. Genom information och en process där lokalbefolkningen involveras kan man planera för vindkraft och samtidigt ta tillvara människors erfarenheter, kunskap och intressen.

Analys av landskapets förutsättningar

En landskapsanalys är ett verktyg för att synliggöra sammanhang mellan olika strukturer och värden i landskapet. Landskapsanalysen är också något att kommunicera kring, som kan skapa förståelse och legitimitet i planeringen för vindkraftsanläggningar. Analysen kan ge stöd i den översiktliga planeringen när det gäller att avgöra vilka områden som är lämpliga, mindre lämpliga och olämpliga för utbyggnad av vindkraft. Den kan också vara ett stöd i miljökonsekvensbeskrivningen.

Ett verktyg i det konkreta planeringsarbetet

En landskapsanalys beskriver och analyserar landskapets förutsättningar. Här kan vi redovisa och förtydliga kulturhistoriska, ekologiska och visuella sammanhang: Varför ser landskapet ut som det gör? Vilken betydelse har de olika elementen och karaktärerna? Vilka samband finns? Denna beskrivning ska göras saklig och så långt möjligt objektiv. Men landskapsanalysen kan också användas för att lyfta fram värden och för att bedöma hur värdefull en viss miljö är; är den sällsynt, typisk, viktig för en viss art eller en viss epok i historien?

Landskapsanalysen har hittills inte varit ett spritt verktyg i samhällsplaneringen. Men behovet av att inta ett landskapsperspektiv och ha en fördjupad dialog ökar alltmer. Detta sätter styrkan i landskapsanalysen i ett nytt ljus. Landskapsanalysen bör vara ett av flera planeringsunderlag i planeringen för utbyggnaden av vindkraft, på översiktlig nivå såväl som på projektnivå. Den kan även vara ett stöd i miljöbedömningen och beskrivningen av vindkraftsanläggningens konsekvenser för landskapet. Landskapsanalysen kan också användas i planeringsprocessen som ett verktyg för dialog mellan olika grupper – politiker, allmänhet och tjänstemän.

I översiktsplanen anger kommunen hur den har för avsikt, att på lång sikt använda mark- och vattenområden och hur den byggda miljön ska utvecklas och bevaras. Många kommuner gör nu tillägg till den kommunomfattande översiktsplanen. Landskapsanalysen kan då vara användbar som ett av underlagen i planeringen och vid miljöbedömningen. Även på detaljplanenivå eller bygglovsnivå kan landskapsanalysen användas när man vill utforma anläggningar för vindkraft som samspelar med landskapets innehåll, struktur och upplevelsevärden. Landskapsanalysen kan också vara till stöd då en miljökonsekvensbeskrivning för ett enskilt vindkraftprojekt ska upprättas.

Det är viktigt att involvera olika grupper i landskapsanalysen för att den ska få legitimitet och öka kvaliteten i kunskapsunderlaget. Under tiden som landskapsanalysen utarbetas kan de inblandade parterna både påverkas av och påverka innehållet i analysen. Det underlättar kommunikationen om landskapets värden och gör det lättare för alla intressenter att känna igen sig i presentationen av ”deras” landskap. Planerare och projektörer får insikt i hur människors värderingar är kopplade till landskapets olika funktioner. En bra process ger förutsättningar för analysens relevans, skapar ömsesidig förståelse, bidrar till konfliktlösning och främjar samstämmighet.

Framgångsfaktorer för en bra landskapsanalys

En förutsättning för en bra landskapsanalys är att det finns kompetens i alla led. Detta gäller hos beställaren (kommun eller entreprenör), utföraren (kommun eller konsult) och granskande myndigheter (länsstyrelse eller kommun). Det är också viktigt att det finns en öppenhet för lokalbefolkningens kunskap och erfarenheter. Processen måste också vara öppen och transparent. Detta förutsätter att analysen är möjlig att kommunicera under arbetets gång och att materialet (kartor, text, visualiseringar m.m.) är lätt att förstå. Den som beställer och utför analysen bör också tänka på att den ska kunna användas i olika skalor så att man får en koppling mellan landskapsanalysen på den översiktliga nivån och den mer lokala nivån.

Analysens skala

För att göra landskapsanalysen användbar som diskussionsunderlag och lättillgänglig för alla de olika läsare den riktar sig till, är det viktigt att lägga stor omsorg vid valet av skala i analysarbete. I ett vindkraftsammanhang är det ofta relevant att utföra en landskapsanalys på några olika skalnivåer; till exempel platsnivå, närområdesnivå och traktnivå. Skälet till detta är framför allt vindkraftens stora skala och den geografiskt omfattande påverkan som denna medför. Det är troligt att intrycket av en grupp vindkraftverk skiljer sig mycket om verken ses från 2 eller 20 kilometers avstånd. Närmast vindkraftetableringen, på platsnivå, kan aspekter som ljud och skuggor påverka totalintrycket på långt avstånd kan det t.ex. föreligga visuella konflikter med andra vindkraftsanläggningar som inte är synliga från platsnivån.

Om man delar in analysen i olika skalnivåer kan detta göras med olika utgångspunkter. Det är vanligt att göra skalindelningen utifrån hur mycket och på vilket sätt verken antas bli synliga. En fördel är om indelningen också kan ta hänsyn till landskapets karaktär. I en bifogad bild avspeglar valet av skalnivåer (i detta fall traktnivå, närområdesnivå respektive platsnivå) landskapets topografiska och rumsliga egenskaper.

Landskapsanalysens arbetsgång

Som ett första steg är det viktigt att diskutera och bestämma var i processen landskapsanalysen kommer in, vilka aspekter som ska ingå och hur ingående, ”djupa” analyser och inventeringar ska vara. En avstämning mot miljöbedömning och övergripande intresseavvägningar måste också göras för att utveckla goda synergieffekter, undvika luckor och försvårande dubbelarbete.

En landskapsanalys för vindkraft kan innehålla följande steg som kan utföras med olika detaljeringsgrad beroende på skala, t.ex. om det handlar om underlag för en översiktsplan eller om underlag för ett exploateringsprojekt.

- Kunskapsinhämtning i dialog med olika berörda, planering och organisation av analysen.
- Beskrivning av landskapet – de fysiska strukturerna, naturgeografiska och kulturhistoriska sammanhang, det sociala landskapet och landskapsbilden.
- Värdering av landskapets karaktärer med en känslighets- och tålighetsanalys.
- Visualiseringar

Att göra en landskapsanalys är ingen linjär process där man går från ett steg till nästa. Det finns hela tiden ett samspel mellan de olika stegen. Ibland kan man till exempel behöva ta hjälp av visualiseringar för att göra känslighets- och tålighetsanalysen. I andra fall kan man behöva gå tillbaka till steg ett för att bygga på underlaget inför värderingen av landskapets karaktärer.

Kunskapsinhämtning

Det första steget i arbetet med landskapsanalys handlar om att planera och strukturera analysen med hjälp av utgångspunkterna för en landskapsanalys. Det är viktigt att inventera och samla in befintligt planerings- och kunskapsunderlag. Det finns ofta en lång rad nationellt eller regionalt framtagna värdebeskrivningar att utgå ifrån. Man bör dock vara medveten om att värdebeskrivningar av detta slag ofta är knutna till specifika element eller specifika aspekter av landskapet, t.ex. biotoper eller kulturmiljövärden och säger mindre om landskapet som helhet, vilket gör att de behöver kompletteras eller utvecklas.

Beskrivning av landskapet

Varje landskap har en mer eller mindre unik sammansättning av element som är sammanlänkade i ett unikt mönster eller struktur, en struktur som dessutom kan vara komplex och småskalig i varierande grad. Allt detta kan sammanfattas som en specifik landskapskaraktär. Genom att beskriva landskapets karaktär blir det lättare att förstå och diskutera landskapet, och de värden som finns sätts in i ett sammanhang (ett område som är i fokus för en analys kan eventuellt innehålla delområden med olika karaktärer). Landskapskaraktären kan beskrivas på flera olika skalnivåer. Ett område kan ofta delas in i ett fåtal huvudkaraktärer som sedan kan delas in i olika underkaraktärer. Det är viktigt att välja en skalnivå och detaljeringsgrad som överensstämmer med den aktuella landskapsanalysens syfte.

Naturgeografiska strukturer

De naturgeografiska strukturerna som geologi, topografi, jordmån och klimat, utgör de stabila dragen som under årtusenden gett olika områden och regioner sin karaktär och skapar de grundläggande strukturerna i landskapet. Det är också dessa faktorer som är förutsättningarna för naturtyper, arter, biotoper etc. Naturtyperna är olika vanliga i olika delar av Sverige. Vissa naturtyper kan förekomma sparsamt och vissa kan vara mer sårbara. Vissa återigen tillmäts höga upplevelsevärden. En beskrivning av naturen kan tydliggöra viktiga ekologiska sammanhang som kan komma att påverkas av utbyggnaden av vindkraften. Genom att beskriva landskapets naturgeografiska strukturer skapar man också en grund för förståelse av de kulturberoende och de upplevelsemässiga aspekterna av landskapet.

Viktiga frågor vid beskrivning av landskapets naturgeografiska struktur:

- Vilka är de naturgeografiska strukturerna som t.ex. topografi, geologi, hydrologi och jordmån?

• Finns särskilt viktiga naturvärden i området?
• Finns det viktiga ekologiska samband i landskapet som är känsliga för förändring?

Sveriges nationalatlas beskriver landets naturgeografiska regioner och kan vara en bra utgångspunkt. Planeringsunderlag som kan finnas på kommunen eller hos länsstyrelsen är kartor över geomorfologi, topografi, jordmån och vattenstrukturer. Viktiga underlag om naturmiljön finns i inventeringar av nyckelbiotoper, rödlistade arter, ängs- och hagmarker samt beskrivningar av riksintresse för naturvård och naturvårdsprogram.

Kulturhistoriska strukturer
Landskapet är ofta format av människan och dess upplevelsevärden är många gånger starkt förknippat med kulturmiljöer av olika slag. Vi behöver därför beskriva landskapet som kulturmiljö, dvs. sätta in det i ett kulturhistoriskt sammanhang. Kulturmiljön vittnar om olika samhällsförhållanden och tidsskeden. De mångskiftande historiska spåren berättar om människors livsvillkor, värderingar och tankevärld, från förhistorisk tid fram till idag. De historiska spåren finns överallt runt om oss i vardagen. De är fysiskt påtagliga, som t.ex. byggnader, vägnät, parker, åkrar och ängar, men också immateriella som ortnamn eller berättelser om människor och platser. Viktiga frågor vid beskrivningen av landskapets historiska dimension:

• Vilka är de kulturhistoriska strukturerna som t.ex. bebyggelse och kommunikationsmönster?
• Vilka områden bär tydlig prägel av kontinuitet eller kraftig förändring?
• Finns det betydelsebärare som särskilt tydligt förmedlar områdets historia?
• Finns historiska landmärken som t.ex. kyrkor eller fyrar?
• Vilka affektionsvärden tillmäter bygdens invånare olika historiska företeelser?

Det finns olika planeringsunderlag som kan vara användbara under analysen. Som utgångspunkt kan man ibland använda regionala eller lokala kulturmiljöprogram eller exempelvis bevarandeprogram för odlingslandskapet. Det är dock långt ifrån alltid som dessa program är utformade på ett sådant sätt att de ger stöd för att beskriva helheten i landskapet. Inte sällan är de föråldrade och inriktade på enskilda objekt. Ofta måste man i stället använda en kombination av topografisk litteratur och reseberättelser (exempelvis Carl von Linné, Abraham Hulphers, Carl Fries, Mårten Sjöbeck, Rutger Sernander), äldre kartmaterial, fotografier och sökningar i olika typer av register för att få en tillräckligt fyllig bild av landskapets historiska dimension.

Exempel på relevanta, nationellt täckande
digitala register är:

• Riksantikvarieämbetets fornminnesinformationssystem – FMIS
• Riksantikvarieämbetets bebyggelseregister – BBR
• Riksantikvarieämbetets fotodatabas Kulturmiljöbild
• Lantmäteriets söktjänst för historiska kartor
• Institutet för språk och folkminnens ortsnamnsregister.

För vissa län finns också agrarhistoriska översikter och fördjupade riksintressebeskrivningar som kan vara till stor hjälp. Flertalet länsstyrelser har samlingar eller förteckningar över publikationer som be-rör miljö och planering, ibland uppdelade kommunvis. Det är här viktigt att påpeka att nästan alla inventeringar har fokuserat på utvalda miljöer. De har mer sällan beaktat helheten i landskapet.

Sociala strukturer
Det är viktigt att fånga de sociala aspekterna av landskapet, dvs. hur det används och upplevs. Genom att fråga människor om hur de uppfattar, använder och värderar landskapet ger man landskapsanalysen legitimitet och trovärdighet. Viktiga frågor vid beskrivningen av den sociala miljön och hur landskapet brukas är:

- Hur används marken idag – jord- eller skogsbruk, bebyggelse, täkt?
- Vem använder landskapet och för vilka syften – lokalbefolkning, turister, fritidsboende?
- Vem äger marken och hur ser ägostrukturen ut – få stora eller många små markägare?
- Hur ser bebyggelsemönster och demografiska mönster ut – utspritt eller samlat?
- Finns särskilda affektionsvärden kopplade till företeelser i landskapet?
- Har landskapet betydelse för den lokala eller regionala identiteten?

Landskapets upplevelsevärden inbegriper visuella, symboliska och identitetsskapande värden. Natur såsom berg, skogar och lundar, eller byggnadsverk såsom kyrkor, broar, skorstenar, har allt eftersom kommit att betyda något för oss. De kan t.ex. fungera som landmärken eller så väcker de minnen och ger oss en identitet. Här kan det behövas andra typer av underlag än det traditionella kart och inventeringsmaterialet som kan bidra till kunskapen om landskapet, såsom historiska skildringar,skönlitterära beskrivningar, målningar, sagor, skrönor, privata fotografier och arkiv. Människor som lever och verkar i landskapet kan intervjuas.

Särskilt känsliga landskapsrum med upplevelsevärden är t.ex.: Kontemplativa eller sakrala landskapsrum eller strukturer med religiös betydelse eller annat som erbjuder lugn, tysthet, avskildhet, storslagenhet. Dessa miljöer har ofta stor symbolisk betydelse sedan lång tid och vårt behov av dem förväntas öka.

Ålderdomliga landskapsrum eller strukturer där ålderdomligheten i sig är en förutsättning för upplevelsen och förståelsen av landskapet, t.ex. en sedan länge övergiven industrimiljö, en bymiljö eller ett ängs- och beteslandskap. Dessa miljöer har betydelse både för bygders identitet och för deras attraktivitet.

Monumentala landskapsrum eller strukturer som är tydligt gestaltade och ofta uttryck för makt, t.ex. herrgårdslandskap, bronsåldershögar eller kyrkliga miljöer. Nya dominerande inslag kan utmana ordningen och minska möjligheten att läsa och förstå maktspråket i landskapet.

Symboliska landskapsrum eller strukturer som har en särskild plats i människors medvetande genom minnen, folktro, myter, litteratur eller konst. De kan vara naturfenomen men måste inte vara det. Dessa miljöer kan utgöra kännetecken för en bygd och är ofta utflyktsmål.

Rumslig och visuell struktur
I analysen av landskapsbilden, alltså av hur landskapet upplevs rumsligt och visuellt, avgränsas de områden som har olika landskapskaraktär. Inledande steg är att finna landskapets struktur i form av element, *topografi* och *landskapsrum* samt *dominerande riktningar.* Denna information behövs för att tydliggöra landskapets *skala* och *komplexitet*, och är också väsentlig information i en eventuell gestaltning av en vindkraftspark. Genom att undersöka landskapselementens relationer till varandra, börjar vi förstå de faktorer och fenomen som samverkar och utgör grunden för hur vi upplever landskapet.

Viktigt att komma ihåg är att det landskap vi ser och analyserar idag ska förstås i perspek-tiv av de geologiska, ekologiska, kulturella och

sociala faktorer som påverkat området genom historien.

Ett landskap kan vara oändligt rikt på detaljer, men för att inte drunkna i dem behöver man sträva efter att beskriva helheten. Kategorisering och förenkling, ofta i form av olika kartor, är de mest självklara verktygen för planeraren. Även om det ibland kan finnas fördelar med att göra analysen delvis i fält för att kunna göra riktiga avgränsningar, så ger kartan överblick och kan illustrera de mönster, samband och strukturer som uppmärksammats.

Faktorer som kan vara väsentliga att analysera vid en visuell analys av landskapet:

- Vilken visuell karaktär har landskapet?
- Är landskapet storskaligt eller småskaligt?
- Vilken grad av öppenhet respektive slutenhet uppvisar landskapet?
- Hur hög respektive låg är landskapets komplexitet?
- Vilka dominerande riktningar finns i landskapet?

Dessa analyser kan sammantaget ge underlag för en bedömning av dels landskapets siktlängder och vindkraftverks potentiella synbarhet, dels landskapets rent visuella känslighet för påverkan av nya storskaliga element som vindkraftverk. Visuell konkurrens från andra, nya element som vindkraftverk kan störa t.ex. ett landmärkes orienterande funktion.

Ett skäl att identifiera landskapets riktningar är att man då har större möjlighet att få nya element att infoga sig i landskapets befintliga struktur. Exempelvis kan en grupp vindkraftverk, placerade nära en ås, förtydliga riktningen hos landskapet, om gruppen utformas som en linjär struktur som följer åsens riktning.

Värdering av landskapets karaktärer

När den visuella analysen sammanfogas med de naturgeografiska, kulturhistoriska och sociala strukturerna får man en utgångspunkt för att börja värdera landskapet och dess olika delar. Vissa områden har kanske redan värdeklassats i tidigare planprocesser. Dessa värderingar behöver nu kompletteras för övriga områden och utifrån en diskussion om landskapet som helhet.

Det är ett misstag att tro att en landskapsanalys kan vara helt neutral och resultatet oberoende av vem som deltar. För att en värdering av landskapet ska få acceptans, i meningen att olika berörda känner igen sig och kan acceptera dess bedömningsgrunder, är det viktigt att noggrant redovisa värderingsmetoder och kriterier. Landskapsanalysens legitimitet och användbarhet kan också öka om man strävar efter att kartlägga de värden som enskilda berörda uppfattar, samt om värderingsprocessen görs så att de som är berörda på något sätt är delaktiga i arbetet.

Frågor som bör besvaras i värderingen av landskapets karaktärer:

- Hur unika och representativa är de aktuella landskapskaraktärerna – nationellt, regionalt och lokalt?
- Hur unika är de upplevelsevärden landskapet har – nationellt, regionalt och lokalt?
- Hur unika är de vetenskapliga värden som finna i landskapet – nationellt, regionalt och lokalt?
- Vilka affektionsvärden är knutna till landskapet?
- Vilka värden är det som bör bevaras?
- Hur stora är bevarandevärdena?
- I vilken grad är landskapet opåverkat av moderna/ industriella anläggningar?
- Hur välbesökt är landskapet?

• Vad finns det för specifika symbolvärden och känslomässiga värden knutna till landskapet?
• Hur viktigt är landskapet för rekreation och turism – nationellt, regionalt och lokalt?

Känslighets- och tålighetsanalys

Nästa steg i landskapsanalysen kan vara att analysera riskerna för att de konstaterade värdena förstörs eller förminskas, som ett resultat av olika tillägg eller förändringar. Vi talar då om landskapets ”känslighet” respektive ”tålighet” och avser med det ett landskaps förmåga att kunna ta emot nya inslag utan att dessa påtagligt förändrar landskapets karaktär. För att man ska kunna avgöra detta måste effekterna och konsekvenserna av den förändrade landskapskaraktären diskuteras. Hur påverkar förändringen t.ex. livsmiljön, en fortsattförvaltning av landskapet och landskapets attraktivitet för friluftsliv och kulturturism?

Landskapets känslighet är i hög grad länkad till hur pass höga dess värden är. Generellt är det lätt att tänka sig att högre värden medför större känslighet. Man måste dock tänka på att känsligheten också är relaterad till vilken slags förändring det är fråga om. Inte heller är alla förändringar av ondo. Ett landskap kan också vara tåligt ur någon aspekt och känsligt ur någon annan. Därför kan det vara svårt att bara beskriva ett landskap som tåligt eller känsligt utan att samtidigt definiera vad det är i landskapet som gör det tåligt eller känsligt. Det är alltså viktigt att beskriva på vilket sätt man måste ta hänsyn till landskapets egenskaper och vad en förändring av förhållandena kan medföra. I analysen bör man därför klargöra huruvida värdena är knutna till ett specifikt element i landskapet eller till landskapets strukturer eller övergripande karaktär, samt om förekomsten av moderna och väl synliga vindkraftverk skulle komma att påverka dessa värden.

Följande aspekter kan vara viktiga att undersöka för att bedöma ett landskaps känslighet och tålighet för nya vindkraftsetableringar:
• Vilka är landskapets siktlängder – hur långt och över vilka områden kan verken förväntas vara synbara?
• Finns landmärken som kan riskera konkurrens från vindkraftverken?
• Finns det värdefulla naturtyper eller känsliga arter, t.ex. sträckande fåglar?
• Finns det redan vindkraftverk i området och, i så fall, riskerar gamla och nya verk att konkurrera med varandra visuellt?
• Hur kommer landskapets bruksvärde att påverkas av en förändring?
• Hur är befolkningstätheten och befolkningssammansättningen i landskapet? Hur många berörs av en vindkraftsutbyggnad?

Landskapets skala och komplexitet

Landskapets tålighet beror på dess skala och komplexitet. Ett landskap med stora och vidsträckta element kan upplevas som mindre omväxlande än ett landskap med småskalig struktur. Om de visuella egenskaperna varierar väldigt lite inom ett visst område kan man säga att det är visuellt lågkomplext. Såväl öppen jordbruksmark som vidsträckt hedmark och tät skog kan upplevas som lågkomplex – den gemensamma nämnaren är homogenitet och liten variation. Visuellt högkomplexa landskap rymmer å andra sidan stor variation, t ex vad gäller kupering, öppenhet/slutenhet, rumslighet, brukningsformer etc. Riktigt högkomplexa landskap brukar ofta beskrivas som ”mosaikartade”.

En och samma vindkraftsetablering kan, visuellt sett, uppfattas väldigt olika beroende på i vilken typ av landskap den är lokaliserad. Står den i ett flackt, vidsträckt och kompakt skogslandskap så är den av naturliga skäl svår att se från stora delar av omgivningen. Står den i ett öppet slättland skap så syns den däremot mycket väl från de flesta platser. Landskap som uppfattas som orörda helheter är förhållandevis

känsliga för vindkraftverk, t.ex. vidsträckta obebyggda skogsområden och fjäll. Mer komplicerat blir det med en etablering i ett landskap som är småskaligt, när det finns en komplexitet i form av dalar och höjder, skogspartier, öppna åkrar och ängar, gläntor och utsiktspunkter, så varierar upplevelsen av etableringen betydligt mer från plats till plats. Exempel på småskaliga landskap är skär och holmar i ytter- och mellanskärgård, och i många fall det som brukar benämnas mellabygd.

Som framgår av detta resonemang är det generellt svårare att förutse den påverkan en vindkraftsetablering ger i den högkomplexa typen av landskap. Detta ska dock inte tolkas som att det per automatik är mer problemfritt att placera vindkraftverk i lågkomplexa landskap, eftersom effekternaav etableringen kan vara komplexa i alla typer av landskap. I öppna slättlandskap innebär t.ex. verkens synlighet över stora avstånd att betydligt fler människor och miljöer riskerar att beröras, medan det i skogslandskapet kan finnas betydande naturvärden eller rekreationsintressen att ta hänsyn till.

Landskap och byggnadsmiljöer utan betydande moderna inslag är känsliga för vindkraftverkens visuella påverkan. Relationen i landskapet ändras och kulturmiljön kan skadas om stora verk placeras i visuell närhet till byggnader som uppförts för att dominera landskapet, t.ex. kyrkor och fyrar. Däremot finns det relativt goda möjligheter att inrymma vindkraftverk i landskap och byggnadsmiljöer av efterindustriell karaktär, så som stora hamnar, motorvägar, kraftverksdammar och industriområden.

Avslutningsvis kan det vara bra att sammanfatta resultatet av känslighetsanalysen i tre grupper:

1. Platser som är lämpliga för vindkraft.
2. Platser där lämpligheten beror på anläggningens exakta placering och utformning.
3. Platser som är olämpliga för vindkraft.

Visualiseringar

För att kunna bedöma vindkraftens påverkan på landskapet krävs i många fall visualiseringar – en bild, en film eller en digital modell av de tänkta vindkraftverken i landskapet. Visualiseringar kan användas såväl i analys- och utformningsarbetet som i presentation och förmedling av förslag till beslutsfattare och en bredare allmänhet. Visualiseringarna kan både främja och försämra dialogen mellan ”avsändare” och ”mottagare”, varför fotopunkterna bör väljas i dialog med allmänheten så att de visar hur den föreslagna anläggningen kan uppfattas från viktiga platser i omgivningen. Visualiseringar som inte representerar den berörda allmänhetens perspektiv på landskapet, eller försöker förringa påverkan, kan uppfattas provocerande.

Att med datorgrafik visualisera ett vindkraftsprojekt är ett värdefullt sätt att ge en bild av de konsekvenser som är att förvänta, men man bör vara medveten om visualiseringens begränsningar vad gäller att förmedla en verklig bild av den planerade anläggningen. Visualisering representerar endast en del av den totala upplevelsen av en verklig vindkraftsetablering. Det gäller att medvetet välja visualiseringsteknik och kameravinklar, att ta fram relevanta betraktelse- och utsiktspunkter och redogöra för vad dessa val grundar sig på. Det är också viktigt att på olika vis sätta in visualiseringarna i ett större sammanhang där man kompletterar den visuella bilden av verken med andra upplevelseaspekter.

När man använder visualiseringar bör man tänka på följande:

- Även om man tar fram flera visualiseringar så berättar de endast om påverkan så som den upplevs utifrån en mycket liten del av landskapet.
- Hur stor eller hur liten påverkan på landskapet synes bli kan bero på valet av vinkel.

• Element i förgrunden eller bakgrunden kan mildra eller förstärka påverkan.
• Visualiseringarna är oftast ljudlösa och visar inte alltid verken under rotation.
• Påverkan kan vara väldigt olika under olika väderleksförhållanden, vilket som regel inte visas.
• Ögat är mer känsligt än kameralinsen och ögats synfält är avsevärt vidare än vad som ryms i kamerans objektiv.
• Visualiseringar kan tränga undan andra frågor än de rent visuella, som t.ex. hur området används.

Digitala synbarhetsanalyser
En av de viktigaste aspekterna för att avgöra hur ett landskap påverkas av en vindkraftetablering är att undersöka hur pass synliga vindkraftverken är. Till hjälp för att avgöra detta finns digitala s.k. ZVI- eller synbarhetsanalyser (ZVI = Zone of Visual Influence). I kartform redovisas verkens synlighet med hänsyn tagen till skymmande topografi, och ibland också till skymmande vegetation eller bebyggelse.

En ZVI-analys är ett utpräglat kvantitativt redskap och måste kompletteras med en analys om det är tåliga eller känsliga vyer som påverkas. Detta redskap kan t.ex. inte ersätta det mänskliga ögats sätt att uppfatta landskapet under rörelse. Det är också ofta lämpligt att komplettera ZVIanalysen genom att beskriva vilka platser som är välbesökta, huruvida människor befinner sig här tillfälligt eller permanent, om vyerna är av intresse för turismnäring, friluftsliv, kulturmiljövård osv. Vid analys av särskilt känsliga vyer kan det vara lämpligt att beräkna hur stor del av vyn som påverkas av vindkraftsetableringen, både i horisontal- och vertikalled. Till dataprogram för projektering av vindkraft finns möjlighet att i tilläggsmoduler göra synbarhetskartor för olika tänkta lokaliseringar av olika stora vindkraftverk.

Digitala 3D-modeller
Det går också att med datorgrafik bygga upp 3Dmodeller av landskapet. I dessa kan man förflytta sig fritt och välja varifrån man vill betrakta vindkraftverken. Allmänheten kan i dataprogrammet styra från vilken vinkel och vilken plats man vill se vindkraftverken. Modellerna visar också vindkraftverken under rörelse vilket betonar deras funktion. Men förutom att sådana visualiseringar är mycket kostsamma ger även de en begränsad bild av landskapets innehåll, bruks- och upplevelsevärden.

Analysens kommunicerbarhet
För landskapets invånare kan det vara intressant att se det landskap man lever i ur ett mer abstrakt och expertbetonat ”uppifrånperspektiv”. Det är dock viktigt att komma ihåg att kartanalyser och andra former av abstraktioner ibland förminskar företeelser som för den enskilde kan ha mycket stor betydelse. Om man vill att en landskapsanalys ska stödja kommunikationen mellan exploatör, planerare och landskapets invånare, så måste analysen rymma både ”uppifrånperspektiv” och ”gräsrotsperspektiv”. Vilket gör att befolkningen verkligen kan känna igen sig i beskrivningen av landskapet. Man måste också tänka på att kartor kan vara svåra att förstå för lekmän och därför bör kompletteras med mer lättillgängliga illustrationsformer.

Vindkraftsanläggningens placering och utformning i landskapet

Om landskapet är lämpligt för vindkraftsanläggning, eller om lämpligheten beror på den exakta utformningen – hur ska då anläggningen gestaltas? Det finns många sätt att utforma en vindkraftsgrupp med ett visst antal verk utan att detta väsentligen negativt påverkar produktionen. Med analysen av landskapets förutsättningar som bas, där värden, strukturer och karaktärer har identifierats, kan placeringen och utformningen av vindkraftverk planeras med hänsyn till landskapet. Här presenteras några principer som kan vara användbara i det arbetet.

Placeringen i landskapet

Alla landskap är mer eller mindre unika och varje vindkraftsetablering fordrar därför en unik anpassningtill sin miljö. Men vindkraftsanläggningar måste inte nödvändigtvis smälta in i landskapet, utan ibland kan det vara lämpligt att låta etableringen kontrastera mot landskapet. I vissa fall är det t.o.m. en fördel om vindkraftverken blir dominerande i landskapet – kanske är landskapet i sig själv karaktärslöst och kan upplevas som mer intressant om man tillför nya landmärken. I de flesta fall bör man dock försäkra sig om att vindkraftsanläggningen inte förvränger eller förtar existerande egenskaper och kvalitéer hos landskapet. En god lokalisering och utformning av vindkraftsanläggningar möjliggör en större utbyggnad på sikt eftersom de verk som uppförs minimerar sina konflikter med omgivningens värden och funktioner.

Den övergripande analysen av landskapets förutsättningar kan med fördel tjäna som utgångspunkt för placeringen i landskapet, men en noggrann analys av de unika förhållanden som råder på den aktuella platsen bör också göras:

• Rumslig anpassning av anläggningen:
- Vilka är landskapsrummen och hur kan vindkraftverken förhålla sig till dessa?
- Beaktar verken de gränser som finns i landskapet?

• Riktningsanpassning:
- Vilka är de mest dominerande riktningarna?
- Kan anläggningen placeras så att den ökar orienterbarheten i landskapet?

• Skalmässig anpassning:
- Hur många och hur stora verk tål landskapet?
- Få stora eller många små verk?
- Talar landskapets skala för monumental eller oregelbunden gruppstruktur?

• Förankring av verken i landskapet:
- Kan förgrunden dämpa intrycket av verken eller avtecknar sig verken vackrast mot en öppen horisont?
- Hur bidrar bakgrunden till upplevelsen av verken?

Här följer några aspekter som det kan vara lämpligt att tänka på i samband med placeringen.

Landskapets rum och riktning

Ett landskap har, som tidigare nämnts, ofta en rad olika rumsligheter vilka avgränsas av såväl topografi och vegetation som bebyggelse. Verk uppfattas ofta som bättre inpassade i landskapet om de följer landskapets huvudriktningar. Precis som när det gäller riktningsanpassning så kan en vindkraftsgrupp placeras och orienteras så att den skapar såväl harmoni som kontrast med landskapets rumslighet.

Vindkraftsanläggningar bör inte sträcka sig över flera landskapsrum utan hålla sig inom ett avgränsat område. På så sätt får anläggningen en tydlig lokalisering och man låter landskapet hålla ihop gruppen.

När en etablering korsar en tydlig rumsgräns brukar det ofta upplevas som en negativ kontrast mot landskapet. Om man har problem med att få plats med en lång linjär grupp inom ett och samma landskapsrum bör man överväga formationer som har mer kompakta ytterdimensioner, t.ex. gitterformationer eller trianglar.

När det gäller havsetableringar domineras oftast landskapets rumsliga dimension av en ostörd horisont. Det kan då vara intressant att försöka minimera påverkan på horisontlinjen och gruppera vindkraftverken. Fri horisont kan även vara av stor vikt för sträckande fåglar och för sjöfarten. När vindkraftverken placeras i trånga sund eller vid kusten är det viktigt att beakta rumsliga aspekter även på land.

Topografi

Det finns inga självklara riktlinjer för vindkraftverkens placering i förhållande till *topografin*, de måste anpassas i varje enskilt fall. En sådan anpassning kan vara att välja samma navhöjd för alla eller några av verken i en grupp. Man kan också välja att låta navhöjderna följa landskapets höjdförändringar. Om skillnaderna i navhöjd blir mer än 5 meter mellan näraliggande verk bör man som regel anpassa tornhöjderna.

Verk som placeras på toppen eller på topparna av bergsmassiv uppfattas som mer dominerande i landskapet jämfört med om de placeras nedanför topparna. Om verk placeras på toppen av en mindre kulle uppfattas kullen som fundament till kraftverket. Verket får därigenom en mer dominerade plats i landskapet.

Förgrund och bakgrund

Som tidigare nämnts kan ett och samma vindkraftverk upplevas helt olika beroende på hur det är placerat i förhållande till övriga landskapselement, de element som finns mellan betraktaren och vindkraftverken, men även de som är belägna bakom verken. Man kan aktivt använda sig av objekt i förgrunden för att skymma eller dämpa intrycket av verken, men ibland kan förgrunden tvärtom bidra till att göra verken särskilt påtagliga. Ett verk kan t.ex. från vissa betraktelsepunkter hamna i fokus eller inramas så att dess visuella framtoning förstärks.

Kunskapen om förgrund och bakgrund kan utnyttjas för att visuellt ”förankra” vindkraftverken i landskapet. Vissa personer upplever det som positivt när verken på detta sätt blir en del av landskapet, andra kan uppfatta samma situation som något negativt. Om man strävar efter att få verken bättre förankrade i landskapet, kan man utgå ifrån att störningen blir mindre påtaglig om verken kan uppfattas som en naturlig del av sin omgivning och inte som ett främmande objekt som placerar sig ”ovanpå” landskapet.

Skala

Genom att ögat automatiskt gör skaljämförelser mellan olika objekt, kan föremål i ett vindkraftverks närhet bidra till att ge en uppfattning om verkets storlek. De kan också bidra till att verket upplevs som mindre eller större än dess verkliga storlek. Ett vindkraftverk kan t.ex. upplevas som relativt lågt när det ses tillsammans med skalmässigt bekanta element som ligger i förgrunden. När element som vi normalt upplever som stora, t.ex. en lada, befinner sig nära eller strax bortom ett vindkraftverk, kan detta däremot bidra till att förstärka storleksupplevelsen av verket.

På motsvarande sätt bör man tänka på skalrelationen mellan vindkraftverken och landskapsbilden som helhet. Samma etablering kan uppfattas väldigt olika beroende på om den är lokaliserad i ett storskaligt landskap eller i ett småskaligt.

Horisontlinjen i ett storskaligt och lågkomplext landskap är ofta vid och obruten, medan de fria utblickarna i ett småskaligt mosaiklandskap redan är insnävade av de rikligt förekommande landskapselementen. I det senare fallet kan därför en etablering upplevas som om den upptar en större del av landskapet än vad den skulle göra i ett mer öppet, storskaligt landskap.

Landmärke
Med en medveten lokalisering kan man använda en vindkraftsanläggning som ett landmärke eller en orienteringspunkt, och låta den markera något man vill förtydliga. Det kan exempelvis vara en entré till en stad, en älvmynning, en markant höjdsträckning, en kustlinje eller ett hamninlopp. Men verken bör placeras så att de inte konkurrerar med eller dominerar över landmärken och betydelsebärande karaktärselement. Det är också viktigt att försäkra sig om att verken inte påverkar viktiga siktlinjer.

Väderstrecks- och väderleksfaktorer
Ett vindkraftverk upplevs olika beroende på varifrån det betraktas. I bästa fall kan man, efter en analys av var flest personer normalt uppehåller sig, ta hänsyn till detta när vindkraftverken placeras. Betraktat från norr ses verket under en stor del av dagen i motljus. Ofta avtecknar sig verket då som en mörk silhuett mot ljus himmel. Betraktade från söder upplevs verken under en stor del av dagen ofta som ljusa element mot mörkare bakgrund. Mest tydligt framträder ett vindkraftverk om det är vitt och ses i starkt medljus mot en mörk bakgrund (t.ex. mörka moln, åsar, skog). Vindkraftverk kan fungera som ett landmärke, som här som en entré till en stad.

Färgsättning
Färgsättning kan vara ett sätt att få vindkraftverk att i högre grad harmoniera med det omgivande landskapet. Om ett verk till exempel placeras så att det från de mest frekventerade utsiktspunkterna ses mot en mörk ås, kan ett alltför ljust målat verk skapa onödigt stor kontrast mot bakgrunden. Numera används ofta en svagt ljusgrå kulör och i många fall ger nyanser av grått minst landskapspåverkan i Sverige. Det finns dock stora möjligheter att skapa nyanser som passar en specifik plats. En avlägsen ås med dominans av lövträd som björk i bakgrunden kan kanske ge anledning att blanda in en svag violett ton, en närliggande ås med barrträd kan kanske föranleda inblandning av blågröna nyanser. Handlar det om en havsbaserad anläggning är det havets och horisontens färgtoner som kan vara utgångspunkt. Reklam på verken ses ofta som något negativt.

Hindermarkering
För luftfarten krävs hindermarkeringar på vindkraftverken. Sedan den 1 oktober 2008 gäller att vindkraftverk som är 45-150 meter höga ska markeras med blinkande medelintensivt rött ljus under skymning, gryning och mörker. Vindkraftverk som överstiger 150 meter ska markeras med blinkande högintensivt vitt ljus. Detta innebär att vindkraftverk kan störa boende i närheten både dag- och nattetid. Det finns idag inga riktlinjer för störningar, men det är viktigt att vid presentationer, visualiseringar etc. försöka beskriva ljusfenomenen från hindermarkeringarna så riktigt som möjligt.

Utformning av grupper
En grupp bör i sin helhet rymmas inom ett och samma landskapsrum och allmänt anpassa sig till landskapets skala. Grupper av vindkraftverk ska kunna uppfattas som sammanhållna enheter, som objekt, och inte som mattor som breder ut sig i oändlighet. Antalet verk i en grupp spelar roll för den visuella upplevelsen. Men det är inte självklart att en grupp om t.ex. 10 verk, som är väl strukturerad och inpassad i

landskapet, är mer störande än en grupp om tre verk. Särskilt för större grupper är det avgörande om vindkraftsetableringen är väl inpassad i landskapet eller inte.

Då flera vindkraftverk placeras tillsammans i grupp upplever ögat mönster i hur de enskilda vindkraftverken geometriskt förhåller sig till varandra; ögat söker efter linjer, riktningar och andra symmetrier - samt också efter avvikelser från symmetrierna. Detta är viktigt att ta hänsyn till då de enskilda verken placeras i grupper:

- Vilken slags gruppstruktur kan harmoniera med landskapets struktur?
- Passar få stora verk eller flera mindre verk bäst in i landskapet?
- Är en regelbunden eller oregelbunden gruppstruktur att föredra?
- Om man väljer det förstnämnda – är en linjär, rektangulär eller triangulär gruppform att föredra?

Andra viktiga faktorer att tänka på:

- Ett litet verk på nära håll kan i princip ge ett lika stort stört synfält som ett stort verk sett på långt håll.
- Flera små verk ger oftast ett stort stört horisontellt synfält medan få stora verk ger stora störda vertikala synfält.
- Större vindkraftverk kan ofta upplevas som mindre störande än mindre. Orsaken till detta är bl.a. att antalet vindkraftverk i en grupp kan reduceras och att den lägre rotationshastigheten hos de större verken upplevs som mer lugn och harmonisk.
- Det upplevs oftast betydligt mindre störande med flera verk samlade i en grupp, jämfört med att se samma antal verk ensamma och spridda på olika ställen.
- Samtidigt innebär en grupp av vindkraftverk ofta en massiv visuell upplevelse, framför allt pågrund av den sammanlagda rörelsen från alla rotorblad.
- Om avstånden mellan verken ökas kan en tänkt grupp av vindkraftverk komma att uppfattas som en formation av enstaka verk. På vilket avstånd mellan verken detta upplevs beror bl.a. på omgivningens topografi och verkens storlek. Därför rekommenderas på land ibland tre till fem, inte mer än sju, rotordiameters avstånd mellan verken i formationen.

Gruppens riktning

När en vindkraftsanläggning består av två eller fler verk skapas någon form av riktning. Detta syns tydligast när flera verk står i en rät rad. Riktningen kan därmed påverka upplevelsen av landskapet. Sådana fenomen kan utnyttjas för att underlätta vår orientering i landskapet. Beroende på hur vindkraftsgruppen ordnas kan man uppnå såväl harmoni som kontrast i förhållande till andra linjära element som ofta finns i landskapet, exempelvis kustlinjer, vattendrag, stora vägar, skogsbryn eller vegetationsridåer i ägogränser. Ofta förekommer en hel uppsättning av linjära element i samma landskapsrum. Ibland är dessa mycket kraftfulla, ibland endast antydda. Det mest naturliga sättet att åstadkomma riktningsmässig harmoni mellan en etablering och ett landskap är att låta vindkraftsgruppen framhäva de mest framträdande och betydelsefulla dragen hos landskapet. Detta kan i flera fall uppnås genom att man orienterar vindkraftsgruppen parallellt med det visuellt mest dominerande linjära elementet. Det kan ibland vara frestande att orientera verken efter de element som är belägna allra närmast verken, men eftersom vindkraftverken har en skala som gör dem synliga på flera kilometers håll kan det vara klokt att söka de mest dominerande riktningarna på denna vidare skalnivå.

Givetvis finns det också situationer då det kan finnas anledning att kontrastera mot ett landskaps förhärskande riktningar. Kanske vill man avsiktligt framhäva vindkraftsgruppen i landskapet, kanske tillföra ett intetsägande landskap en ny dimension?

Det är inte sällsynt att landskap saknar en mer dominerande riktning

eller rymmer flera olika, mot varandra strävande, riktningar av samma betydelse. I sådana sammanhang kan det vara lämpligt att använda sig av gruppstrukturer som inte har så uttalad riktningsverkan, t.ex. kvadra-iska raster eller triangelformer. Cirkulära grupper är något som vi hittills inte sett i Sverige, men denna formation är den gruppering som skulle ge minst riktningsverkan. Man kan också välja att arbeta med mer organiskt formade ”svärmar”.

Ordning inom gruppen

I de allra flesta fall är det viktigt att en gruppformation upplevs vara "planerad", att den inte upplevs ha kommit till på ett slumpartat, ogenomtänkt eller enbart produktionsoptimerat sätt. Grupper placerade i geometriska mönster som är enkla att uppfatta (t.ex. rader, raster eller liksidiga trianglar) ger en mindre visuell störning, oftast på grund av att sådana formationer känns ordnade och inte tillför landskapet så mycket komplexitet.

De olika geometriska gruppformerna har alla en rad visuella egenskaper som ibland kan vara till fördel, ibland till nackdel. När det gäller *linjegrupperingar* (verken står i räta rader) blir störningsbilden väldigt olika beroende på om man befinner sig längs gruppens långsida eller vid dess kortända. Vyn från långsidan ger ett stort stört synfält, men kan innehålla pauser mellan de olika verken. Vyn från kortändan ger ett mindre stört synfält, men ett påtagligt radfenomen med en tät koncentration av en massa roterande vingar. Upplevelsen från en mellanposition ger mellanstort stört synfält, men obetydliga pauser och relativt stor koncentration av vingar.

En relativt vanlig variant på linjegruppering är *den böjda linjen*. Denna kan vara användbar längs en konkav eller konvex kustlinje eller längs någon av höjdkurvorna hos ett berg. Den kan alltså vara en lämplig variant om man av någon anledning vill undvika upplevelsen av långa rader.

Triangulära formationer uppfattas ganska olika beroende på om de är vända med ”bredsidan”eller ”spetsen” mot betraktaren. I båda fallen är gruppen som mest kompakt i mitten, för att successivt ”tunnas ut” mot sidorna. Ibland brukar de yttersta verken i triangelns hörn plockas bort för att denna effekt ska undvikas.

En grupp med *rasterkaraktär* (gruppen består av ett antal parallella rader) ger ett mer likartat intryck från olika betraktelsevinklar. I vissa vinklar uppstår mycket starka radfenomen.

Grupputformning utifrån viktiga betraktelsepunkter

Ibland finns det särskilt betydelsefulla betraktelsepunkter i landskapet, varifrån man önskar att en vindkraftgrupp ska upplevas så ordnad eller diskret som möjligt. Man kan då orientera gruppens rader så att de konvergerar mot en sådan betraktelsepunkt.

Detta ger effekten att anläggningen från denna punkt upplevs som extremt ordnad och samlad. Mellan raderna av verk uppträder fria mellanrum, vilket gör att anläggning också upplevs som mer genomsiktlig och inte som en visuell barriär. Den positiva effekten av denna grupperingsprincip avklingar givetvis successivt ju längre ”åt sidorna” från den konvergerande punkten man kommer.

I ett exempel som utprovades inför en etablering i Kalmarsund upphörde den positiva effekten i princip helt ca 3 km åt sidorna; då uppfattades inte längre gruppens geometriska struktur. Upp till ett avstånd på ca 1,5 km upplevdes radstrukturen fortfarande mycket entydigt, likaså att verken låg bakom varandra i raderna, dock var de fria mellanrummen här något mindre. Vid den exakta konvergenspunkten doldes bakomvarande torn av de framförvarande, men redan vid en sidoförflyttning om ca 50 meter syntes bakomliggande torn.

Det finns också möjligheter att konvergera mot två olika punkter.

Nackdelen är att de inbördes avstånden mellan verken med denna princip inte blir helt jämna.

För att trots allt skapa jämnast möjliga inbördes avstånd bör man se till att de två punkterna ligger någorlunda vinkelrätt.

Ett intressant alternativ på gruppstruktur som testats inför en etablering i Hanöbukten är ”hexagonen”. I detta fall fanns en rad viktiga punkter längs den bågformiga kuststräckan, varifrån det skulle vara av stor betydelse att gruppen såg ordnad ut. Vid varje punkt där strecken i bilden nedan möter kusten (i det här fallet hela 54 platser) kommer verken att ses som ordnade rader.

Att hålla avstånd mellan olika grupper av vindkraftverk är viktigt. Då undviker man att ögat läser samman de olika grupperna till en stor sammanhängande svärm. Vad som kan bedömas som lämpligt avstånd varierar framförallt med landskapets topografi och öppenhet, eftersom detta avgör hur långt och hur vida omkring verken är synliga.

Visuell interferens med andra grupper av vindkraftverk

Begreppet interferens betecknar ursprungligen det fenomen som uppstår när två vågrörelser med samma frekvens går samman och förstärker varandra. Här används ordet i överförd bemärkelse för det sammanlagda synintryck som två eller flera vindkraftsetableringar skapar när de ligger inom samma eller angränsande synfält. När det gäller vindkraftverk uppstår ett särskilt komplext synintryck eftersom verkens rotorrörelser tillsammans åstadkommer ett mycket sammansatt rörelsemönster. Det är viktigt att försöka placera vindkraftsgrupper så att de tillsammans bildar en harmonisk helhet. Särskilt till havs är detta viktigt eftersom olika anläggningar här inte skiljs åt av olika element, som de gör på land.

Den mest direkta formen av visuell interferens uppträder då en etablering står i förgrunden framför verken i en annan etablering (rotorernas svepytor synes gripa in i varandra), men man kan också tala om visuell interferens då två etableringar uppträder nära varandra i synfältet....

I de fall två vindkraftsetableringar interfererar med varandra innebär detta ofta något negativt såtillvida att ordningen och det visuella lugnet hos respektive etablering förtas och det uppstår en rörighet orsakad av rotorrörelserna. Men att två etableringar ligger inom samma synfält har ju också den fördelen att den horisontlinje som påverkas är mindre än om grupperna skulle ses friliggande. Vilken av dessa två konsekvenser är då att föredra? Det finns inget entydigt svar på den frågan. Delvis har det att göra med den fysiska platsens förutsättningar: Hur stor är horisontlinjen? Hur intressant är den utblick som störs om vindkraftverken placeras så att de upptar ett stort sammanlagt synfält? Vilka andra störningselement finns i övriga vinklar? I de flesta fall torde interferensen vara av en mer lindrig art om de två etableringarna ligger någorlunda parallellt med varandra än om någon av dem är vriden i förhållande till den andra. Med en gemensam riktning uppstår mindre komplexitet och det syns tydligare vilka verk som hör till vilken etablering.

Det relativa betraktelseavståndet

Det relativa avståndet mellan de två etableringarna i förhållande till betraktelseavståndet är en annan faktor. Om två etableringar betraktas från t.ex. nio respektive elva kilometers avstånd ser verken ungefär lika stora ut, vilket gör att det kan vara svårt att särskilja vilka verk som hör till vilken gruppering. Det skapar en mycket rörig situation. Om det å andra sidan gäller etableringar som ses från tre respektive elva kilometers avstånd råder det ingen tvekan om vilka verk som hör till den främre respektive bortre etableringen, då kan grupperna enkelt skiljas åt. Så länge avståndet mellan etableringarna är så pass stort att de bortre verkens svepytor ser ut att ligga under den främre etableringens svepytor går det lätt att hålla isär etableringarna.

Särskilt negativ interferens uppstår om etableringarna har olika rotationsriktning. Då uppstår visuella ”krockar” mellan rotorer som går i motsatt riktning. En fördel om etableringarna har ett snarlikt varvtal.

Landskapsanalysen i planeringsprocessen

En landskapsanalys kan fungera som ett av flera underlag för dialog i samrådsprocessen när en plan för utbyggnad av vindkraft ska tas fram. Kristianstads kommun har tagit fram en vindbruksplan som antogs av kommunfullmäktige i december 2008. Arbetet med landskapsanalysen i planen lades upp som en bred och öppen process inriktad på lärande och dialog.

Dialogen som grundprincip

Landskapet har stor betydelse för medborgarnas vardagsliv och bygdernas och kommunernas identitet. Därför är det angeläget att de förändringar av landskapet som kan behandlas i planeringen tas upp till en dialog i planeringsprocessen. Detta har betydelse för acceptansen hos en bredare allmänhet för utbyggnaden av vindkraften.

Kristianstads kommun har i sitt arbete med en vindbruksplan för kommunen använt sig av en delvis ny arbetsmetod. Fokus har legat på dialog, både utåt med allmänheten och internt i den kommunala organisationen. Landskapsanalysen, som togs fram av en konsult, utgjorde ett preliminärt underlag för dialogen med kommuninvånare, intressenter, tjänstemän och politiker. Resultatet av dialogen åskådliggörs i vindbruksplanen, där landskapsanalysen har vägts samman med andra värden och verksamheter i landskapet. Förutom förslag på omfattning, lokalisering och utformning av vindkraftverk i kommunen ger planen råd om det viktiga arbetet med förankringsprocessen vid enskilda vindkraftsetableringar.

Utgångspunkter och organisation

En viktig utgångspunkt för arbetet med att ta fram en vindbruksplan för Kristianstads kommun var att planprocessen aktivt skulle involvera kommunens innevånare, olika intressegrupper, tjänstemän och politiker. Dialogprocessen bestod av seminarier för allmänheten, frekventa möten med styrgruppen och referensgruppen samt workshops för allmänheten, vindkraftprojektörer och grannkommuner.

Arbetet med att ta fram vindbruksplanen för Kristianstads kommun grundades på följande:

- Planering är ett instrument för avvägning och konfliktlösning.
- Allmänhet, vindkraftsprojektörer, handläggande tjänstemän och politiker ska kunna förstå de grundläggande ställningstaganden som ligger bakom planen.
- Medborgarperspektivet på landskapets värden ska tas med i planeringsprocessen. Det ökar legitimiteten för och användbarheten av vindbruksplanen.

Viktiga uppgifter för konsulten var bl.a. att i olika skeden sammanfatta, konkretisera och illustrera det som framkommit genom dialogprocessen, samt att koordinera dialogen och bistå med sakkunskap. På detta sätt växte landskapsanalysen fram. Olika intressen och värden i landskapet sammanfattades och presenterats i förhållande till en utbyggnad av vindkraften. Styrgruppen hade en avgörande roll i beslutet angående vilken utbyggnadsnivå som planen skulle rymma och i avvägningen mellan vindkraften och landskapets olika värden och anspråken på dessa.

Följande organisation beslutade och vägledde arbetet med vindbruksplanen.

- *Styrgrupp*

Utgjordes av kommunstyrelsens arbetsutskott, byggnadsnämndens presidium, miljö- och hälsoskyddsnämndens presidium, stadsarkitekten, turistchefen, miljö- och hälsoskyddschefen samt chefen för mark-

och exploateringsavdelningen.
• *Referensgrupp*
Utgjordes av tjänstemän från samtliga berörda kommunala förvaltningar.

Processen

Arbetet med att komma fram till utbyggnadsstrategierna i vindbruksplanen genomfördes i en dynamisk process där de olika arbetsmomenten flöt in i varandra och böljade fram och tillbaka genom dialogen med alla involverade parter. I grova drag genomfördes momenten i följande ordning:

1. Inledande möte med styrgruppen för planarbetet om:
- De grundläggande förutsättningarna för vindbruket i kommunen.
- Syftet med att ta fram en vindbruksplan.
- Uppläggningen av arbetsprocessen.

2. Landskapsinventering och analys av landskapsbilden gjord av konsulten:
- Bedömning av den visuella tåligheten hos landskapet.
- Lättillgänglig illustration av bedömningen som presentation vid seminarium för allmänheten och på hemsidan, tillsammans med enkäten.

3. Inventering av formella begränsningar, restriktioner och intressen utifrån:
- Vindförutsättningar
- Skyddsavstånd i förhållande till bostäder och vägar samt annan infrastruktur eller platser där människor vistas stadigvarande.
- Begränsningar med hänsyn till riksintressen och till värdefulla kultur-, natur- och friluftslivsmiljöer.
- Begränsningar eller rekommendationer för utbyggnad i förhållande till riksintressen och mål beskrivna i centrala och regionala dokument samt i den kommunomfattande översiktsplanen.
- Restriktioner i förhållande till luftfart, sjöfart och försvarsmakt samt till telekommunikation.
- Möjligheter och begränsningar i förhållande till nätanslutningsmöjligheter.
- Möjligheter och begränsningar i förhållande till angränsande kommuners planer och utbyggnadsförutsättningar.

4. Inventering och analys av det sociala landskapet:
- Inventering av hur landskapet används (boende, verksamheter, friluftsliv, turism etc.).
- Inventering av olika intressegrupper.
- Ett seminarium där allmänheten introduceras i arbetsprocessen för vindbruksplanen samt har att ställa frågor och diskutera förutsättningar, krav och restriktioner samt de känslighetsbedömningar som ska ligga till grund för det fortsatta arbetet med planen.

5. Avstämning med referensgrupp och styrgrupp:
- Redovisning av vad som framkom i inventeringar, enkäter och vid seminariet.
- Förslag till utbyggnadsnivåer som det fortsatta arbetet ska utgå från.

6. Preliminära riktlinjer för vindkraftsutbyggnaden i kommunen togs fram, inkluderande värderingsgrunder. Lämplighetsbedömningar arbetades fram och olika scenarier utarbetades och illustrerades.

7. Scenarier och riktlinjer presenterades vid möten med olika intressegrupper:
- Styrgrupp och referensgrupp.

- Grannkommuner, länsstyrelse, regionförbund samt företag och personer som lämnat in ansökningar om bygglov eller har pågående tillståndsärenden gällande vindkraft i kommunen.
- Workshop för allmänheten, vindkraftsprojektörer och lokala intresseföreningar. Den politiska styrgruppen deltog främst som observatörer för att öka sin kunskap om olika problemställningar och konflikter mellan olika grupper.

8. Justeringar utifrån det som kom fram under dialogprocessen.
- Rekommendationer som byggde på en avvägning mellan olika intressen och landskapet som helhet arbetas fram.

Verktyg i dialogprocessen
För att i praktiken kunna uppnå sina mål med planeringsprocessen använde Kristianstads kommun en rad olika verktyg:

• *Hemsidan*
Ett viktigt instrument för att stärka dialogen. På hemsidan presenterades underlag för seminarier och annan löpande information under projektets olika faser. Det var av avgörande betydelse att hemsidan uppdaterades regelbundet och illustrerades med relevanta skisser, planer och foton. Vidare fanns en enkät på hemsidan som hämtade in synpunkter på landskapsanalysens värdering av landskapets känslighet i förhållande till vindkraftsetableringar.

• *Enkäter*
Enkäter kompletterade möjligheterna att inhämta synpunkter på den information och arbetsprocess som presenterades vid seminarium.

• *Samråd med myndigheter och särintressen*
Ett samråd med länsstyrelse, intresseorganisationer och myndigheter genomfördes tidig i processen och upprepades senare vid samrådshandlingens färdigställande.

• *Seminarium*
Genomfördes tidigt i processen för att presentera syftet med vindbruksplanen och visa hur den skulle arbetas fram samt bjuda in till en dialog kring arbetet. Vid detta seminarium medverkade både tjänstemän och politiker, vilket bidrog till en dialog kring angelägna frågor vad gällde t.ex. energipolitik, klimatfrågor, behovet av tystnad och ett av vindkraft opåverkat landskap.

• *Workshops*
Möten hölls med deltagare som representerade följande intressegrupper: allmänhet, projektörer, företrädare för naturvårds- och kulturvårdsintressen, markägare, politiker, kommunala tjänstemän m.fl. Efter en inledande dragning delade deltagarna spontant upp sig i mindre grupper och diskuterade sakfrågor av särskilt intresse. På detta sätt bidrog deltagarna med sin syn på den vindbruksplan som började växa fram och samtidigt skedde ett utbyte av tankar mellan olika personers skilda syn på och upplevda problem med vindkraftsutbyggnaden i kommunen.

Strategin
I fallet Kristianstad gjorde landskapsanalysen inte anspråk på att ge en objektiv bild av landskapets lämplighet eller sårbarhet enbart baserad på ett expertperspektiv. Ambitionen var att värderingen av landskapets lämplighet skulle bygga på de möjligheter och begränsningar som kommunens politiker, tjänstemän, sakkunniga, vindkraftsprojektörer, intresseföreningar och övriga allmänhet uppfattade med hjälp av bl.a. landskapsanalysen som underlag. Landskapsanalysen utgjorde på detta sätt ett mycket betydelsefullt underlag för en konstruktiv dialog

angående hur mycket, var och hur vindkraften kunde byggas ut i kommunen.

Utbyggnadsstrategin av vindkraft i Kristianstad är att avsätta vissa större utbyggnadsområden, A-områden (gröna ytor), lämpliga för större grupper. Dessa A-områden hävdas i vissa fall med hjälp av en omgivande zon, C-områden, inom vilka inga mindre vindkraftsanläggningar kan tillåtas inkräkta på A-områdens utbyggnadspotential. Områden kan också vara att vindkraftsutbyggnad omöjliggörs av luftfartens, försvarets restriktioner eller att här föreligger sådan konflikt med något eller flera motstående intressen att vindkraftsetablering står i strid med god resurshushållning. Gränsdragningen till C-områdena har dessutom i någon mån påverkats av önskan att behålla vissa större oexploaterade och tysta områden, fria från industriella och ljudskapande ingrepp. Planens B-områden (gula ytor) är områden som kan vara lämpliga för mindre vindkraftsetableringar även om landskapsbilden bitvis vara mindre visuellt tålig för påverkan och här kan också föreligga vissa konflikter med motstående intressen. Med hänsyn till bl.a. boende finns sällan utrymme för större grupper av verk i B-områden.

Detta är ett exempel på en utbyggnads strategi för Kristianstad kommun som tar hänsyn till hur både intresset för vindbruk och andra intressen värnas med ett helhetsperspektiv på landskapet.

Slutprodukten – en vindbruksplan

Arbetet resulterade i:

- Rekommendationer eller restriktioner vad gäller gruppstorlekar, maximal storlek på vindkraftverk, formationsprinciper etc.
- Krav på avstånd till bostäder, särskilt värdefulla miljöer eller andra hänsynstaganden.
- Handläggningsprinciper för ansökningar inom olika lämplighetsklassade områden, samt eventuella särskilda krav på underlag för tillståndshanteringen.
- En beskrivning av betydelsen av dialog, samt riktlinjer för förfaringssätt vid dialog och samråd med olika intressenter.

Vindbruksplan för Kristianstads kommun omfattar följande:

- Landskapsanalys med tålighetsbedömningar.
- Analys av det sociala landskapet.
- Sammanställning av de formella planeringsförutsättningarna.
- Sammanställning av de synpunkter som framkom i samband med seminarier och workshops och i dialogen med grannkommuner, myndigheter och vindkraftsintressenter.
- Redovisning av olika utbyggnadsscenarier.
- En redovisning av hur olika aspekter och intressen har viktats gentemot varandra i de slutliga ställningstagandena.
- Områdesindelningar efter lämplighet för utbyggnad, samt rekommendationer och eventuella restriktioner för utbyggnadens form, omfattning och lokalisering.

Reflektioner

Genom att kommunicera med människor under planerings- eller förändringsprocesser skapas förutsättningar för förståelse för förändringarna. Landskapsanalysen kan öka förståelsen för vad dessa förändringar kan innebära. Därmed underlättas dialogen mellan beslutande politiker, den berörda allmänheten, intressegrupper och vindkraftsprojektörer om vindbrukets påverkan, möjligheter och begränsningar. Utan en visuell och rumslig analys som möjliggör en avgränsning och ger en beskrivande bild, kan diskussionen om vindbrukets påverkan på landskapet lätt bli abstrakt. Expertkunskap och vetenskapliga underlagutan dialoginslag kan missa väsentliga funktioner eller vardagliga kvaliteter hos landskapet samt vara svåra att förstå för en lekman. Enbart produktionsoptimering som lokaliseringsprincip kan

visa sig förödande för vindbrukets möjligheter att samverka med landskapets andra värden, opinionen mot vindkraften lokalt samt möjligheter till en större utbyggnad i kommuner eller regioner.

Det är viktigt att skilja mellan omgivningens inställning till konkreta förändringar, t ex nya vindkraftverk och den allmänna värderingen av vindkraften som energislag. Det kan till exempel uppfattas som provocerande att enbart hänvisaprotester mot förändringen till vindkraftens nationella betydelse eller globala miljöfördelar. Det är alltså viktigt att inte avvisa protester utan lyssna och med stor öppenhet och med landskapsanalysen som underlag stödja en dialog kring vilka effekter vindkraftsanläggningar upplevs ha på sin närmiljö. I detta sammanhang är det viktigt att förstå skillnaden mellan att förse någon med information och att föra en dialog. Att förse någon med information kan likställas med ett sätt att föra ut beslut istället för att i samråd vägleda besluten. Landskapsanalysens visuella del kan dock ses som viktig information till stöd för en dialog där den berörda allmänhetens perspektiv kan belysas och diskuteras.

Bordläggningsdebatt med anledning av vårpropositionen

Kammarens protokoll Riksdagens protokoll 2010/11:87 Onsdagen den 13 april Kl. 09:00 - 19:47. **Återupptagna förhandlingar** Förhandlingarna återupptogs kl. 13.00.

17 § Bordläggningsdebatt med anledning av vårpropositionen

Anmäldes Proposition 2010/11:100 2011 års ekonomiska vårproposition . Finansministern överlämnade 2011 års ekonomiska vårproposition 2010/11:100.

Anf. 59 Finansminister ANDERS BORG (M):
Herr talman! Det är med en viss känsla av lättnad jag kan överlämna årets vårproposition *Ansvar för jobben*. Sverige utvecklas starkt, starkare än väntat. Krisen har inte slitit och dragit i Sverige på det sätt som vi kunde befara.

Vi har en tillväxt som under de närmaste åren ligger strax under 4 procent. Den drivs av en stark konsumtionsutveckling. Svenska hushåll behöver inte oroa sig för att kommande skattehöjningar, breda nedskärningar, frysta löner, höjd pensionsålder eller uppstramade transfereringssystem ska undergräva deras konsumtionsmöjligheter. Svenska hushåll kan se fram emot en stigande sysselsättning, god reallönetillväxt och stigande arbetsmarknadsutsikter. Då vågar man konsumera.

Vi har också en tillväxt som drivs av en stark investeringstillväxt. Vi har förstärkt företagsklimatet. Ett högt resursutnyttjande, låga räntor och god lönsamhet gör att vi nu ser mycket kraftiga investeringsnivåer. I den här miljön växer sysselsättningen. Den föll inte så mycket som vi befarade, och vi ser att återkomsten kommit tidigare än vi trodde och med större kraft. Vi upplever nu en sysselsättningsökning i privat sektor på 2, 3 eller 4 procent, vilket är starkare än vi kanske upplevt under någon av de tidigare återhämtningarna.

Arbetslösheten steg aldrig till 12 procent. Det blev 200 000 personer färre som blev arbetslösa än vad vi trodde. Det är 200 000 människor som har sluppit den otrygghet, den osäkerhet och den omställning, som ofta blir besvärlig, som arbetslöshet innebär. Nu ser vi en arbetslöshet som under året kan komma ned mot 7 procent. I offentliga finanser har vi balans i år och rejäla överskott redan nästa år. Samtidigt har vi en besvärlig bild av omvärlden. Det är en karg och bister värld som vi har utanför Sverige. Återhämtningen befinner sig på fastare mark. I Asien, Latinamerika och USA börjar produktionen komma i gång. I vårt nordeuropeiska industriområde går lokomotivet i hög takt.

På samma gång finns det mycket allvarliga risker. Praktiskt taget alla de stora länderna i världsekonomin ska genomföra mycket betydande åtstramningar. Man ska höja skatter och sänka utgifter. Det råder naturligtvis en osäkerhet om vad det betyder för utvecklingen de kommande åren. I Portugal har man regeringskris. På Irland har man kvar sin banksanering. I Grekland har man genomförandet av ett mycket svårt och besvärligt saneringsprogram.

Miljön är också bister och utmanande om vi blickar framåt. Världen, och Europa, är illa rustad för nästa lågkonjunktur. Skuldsättningen är mycket hög. I Europa ligger vi på en skuldsättning på 90 procent av bnp, i USA på 100 procent och i Japan på 200 procent. Det finns en betydande risk för att den gode Keynes kommer att ligga begravd under ett berg av skulder i nästa lågkonjunktur.

Det finns en betydande risk att nästa lågkonjunktur på nytt innebär en svår prövning för utsatta länder, att marknadens vargflockar börjar jaga de svagare länderna så snart konjunkturen vänder nedåt. Vi har lärt oss att finansiella marknader utgör ett orosmoment i världsekonomin vars kraft inte ska underskattas.

Samtidigt hårdnar konkurrensen. Det startas i runda slängar 35 000 kinesiska verkstadsföretag per år. Kina har tiodubblat sin världshandelsandel sedan 80-talet. Det utexamineras 7 miljoner högskoleutbildade i Kina varje år. Svenska företag möter en ny miljö. Det är en annan värld än för fem eller tio år sedan. Vi måste på alla områden säkra att vi har en konkurrenskraft som gör att vi klarar jobben också i framtiden.

Det är den här hårda och bistra verkligheten Sverige ska manövrera. Regeringens uppdrag är mycket klart och tydligt. Vi ska säkra jobb. Vi ska säkra välfärd. Målet för politiken är full sysselsättning: full sysselsättning därför att det gör människor starka, full sysselsättning för att det bygger ett samhälle som präglas av sammanhållning, full sysselsättning därför att det ger oss starka offentliga finanser.
Nu stiger sysselsättningen med ungefär 300 000 personer. Inom industri- och byggsektor tillkommer ungefär 50 000 jobb, inom handel, hotell och restaurang i storleksordningen 60 000 jobb, för hushållstjänster 70 000 och inom företagstjänster, finansiell sektor över 100 000 jobb. Det är alltså en stark utveckling på arbetsmarknaden.

Det här betyder att arbetslösheten nu kan pressas tillbaka. Den sjunker från 8 ½ procent ned mot 5 procent 2015. Det är ungefär 150 000 personer färre i arbetslöshet under den kommande mandatperioden. Den öppna arbetslösheten, det mått som vi tidigare har använt, sjunker till strax över 3 procent. Det är en nivå på arbetslöshet som Sverige har upplevt enstaka månader på 90-talet. Det är en nivå som Sverige upplevde i en överhettad 80-talsekonomi. Det är en nivå på arbetslöshet som Sverige bara har upplevt med balans och prisstabilitet på 50- och 60-talen. Det är en historisk förändring som det finns en möjlighet för Sverige att genomgå. Men det är en krävande väg till full sysselsättning som vi har att beträda.

Till att börja med förutsätter Finansdepartementets bedömning två separata grunder. Den första är en stark efterfrågeutveckling. Vår prognos bygger på en tillväxt i Sverige på 4 procent. Vår prognos bygger på att euroländerna växer med 2 procent och världsmarknaden för svenska produkter med ungefär 7 procent. Den här bilden kan naturligtvis ändras. Åtstramningar i omvärlden, nya finanskriser, oro i någon del som vi i dag inte förutser kan naturligtvis bromsa detta. Då påverkar det självfallet efterfrågeläget. Vi har dock förutsättningar med starka offentliga finanser och beredskap att i ett sådant läge vidta ytterligare åtgärder för att säkra en stark efterfrågan.

Den andra grunden för den här utvecklingen är att vi har genomfört mycket betydande strukturreformer. Skälet till att vi tror att Sverige kan fungera annorlunda än på 70-, 80-, 90- och 00-talen är att vi har genomfört omfattande strukturreformer. Vi presenterar i dag en departementspromemoria som värderar de insatser och politiska förändringar regeringen har föreslagit hittills. De landar på att jobbskatteavdraget sänker jämviktsarbetslösheten med sex–sju tiondelar. Den landar i att de förändringar vi har gjort i arbetsmarknadspolitik och a-kassa sänker jämviktsarbetslösheten med ungefär 1 ½ procent.

Dessutom ska vi vara medvetna om att det har skett en bred förstärkning av företagsklimatet. Vi har skapat ett utrymme genom större möjligheter för entreprenörer och mer av konkurrens. Det får också företagen att växa.

Det krävs alltså både en stark efterfrågan och omfattande strukturreformer för att Sverige ska klara en sådan här låg arbetslöshet.
Låt oss inte underskatta omställningen. En arbetslöshet på de här nivåerna, utan obalanser, har vi inte upplevt sedan 50- och 60-talen. Det betyder att det i Sverige inte finns en enda arbetsgivare som har varit med om att rekrytera medarbetare med den arbetsmarknad som vi i dag ser framför oss. Det betyder att man inte kan nöja sig med att ta dem med högst betyg från Chalmers eller KTH eller att rekrytera medarbetare från andra företag. Man måste också skapa förutsättningar för ungdomar att snabbt komma in på arbetsmarknaden även om de

inte har tio års erfarenhet och perfekt utbildningsbakgrund. Vi måste öka vår förmåga att snabbt få in utrikes födda på svensk arbetsmarknad. Vi måste bevara äldre människor kvar i arbetslivet under längre tid. Svensk arbetsmarknad står i detta avseende inför en kulturrevolution. Det gäller naturligtvis också arbetsmarknadens parter.

Vi måste ha löneökningar i god reallönetakt med rimlig köpkraft för hushållen där vi landar någonstans mellan 3 och 4 procent. Vi måste ha en produktivitet som gör att kostnadsutvecklingen tillåter en stark sysselsättningsutveckling. Det förutsätter att parterna på den svenska arbetsmarknaden även fortsatt uppträder med stort ansvarstagande.
I den här bedömningen ser vi också styrka i de offentliga finanserna. I budgetpropositionen räknade vi med ett underskott på ca 10–15 miljarder i år. Nu kan vi se att vi har ett överskott på i storleksordningen 10 miljarder. Vi räknar med att det växer upp mot 65 miljarder nästa år. För 2013 och 2014 räknar vi med ett överskott som överstiger 3 procent av bnp.

Det är klart att vi ska ha säkra offentliga finanser i den här miljön. Före nästa lågkonjunktur måste vi ha återställt de offentliga finanserna till väl över 1 procent av bnp. Vi ska ha styrka och kraft att möta nästa nedgång även om den blir brutal. Vi ska ha medel och möjligheter att säkra kommunerna även i nästa uppsägningsvåg. Vi ska kunna säkra att vi kan sänka skatter och stötta hushållen också i nästa stålbad. Vi ska kunna säkra att den ekonomiska politiken är trovärdig, expansiv och effektiv också i nästa finanskris. Detta kan vi bara göra om vi har god ordning på de offentliga finanserna. Det är nu det är tid att återställa ladorna så att vi har resurser att agera när så krävs.
Samtidigt är det naturligtvis svårt att värja sig från intrycket att det föreligger ett visst reformutrymme inför höstens budgetproposition.
Låt mig vara tydlig med våra utgångspunkter för hur det reformutrymmet ska användas. Det handlar om välfärd och trygghet. Det ska vara små skillnader mellan människor i Sverige. Vi ska ha sammanhållning. Alla människor ska ha god sjukvård, bra äldreomsorg och trygg omvårdnad. Det är en central utgångspunkt för vårt arbete framåt.

Kunskap och utbildning är ett fundament för vår politik. Det är för att vi ska säkra vår konkurrenskraft som vi ska ha de bäst utbildade eleverna. Det är för att vi ska minska ungdomsarbetslösheten som lärlingsutbildningar och praktisk utbildning ska stärkas. Det är för att vi ska klara sammanhållning, rörlighet och trygghet som vi ska ha ett väl fungerande utbildningssystem.

Den röda tråden genom den här politiken är självfallet jobben. Välfärd, trygghet och sammanhållning måste bygga på arbetslinjen. Välfärd, trygghet och sammanhållning kan bara förverkligas om vi gör allt vad vi kan för att säkra att vi går vidare på vägen mot full sysselsättning.
Nu kan vi se framsteg. Vi är på väg. Vi har en sysselsättning som växer snabbare än i något annat industriland. Den växer till och med snabbare än i USA. 300 000 personer tillkommer i sysselsättning.
Likafullt är fortsatta åtgärder för att stärka sysselsättningen regeringens viktigaste prioritering.

Vår politik vilar på tre ben.
När det gäller arbetslinjen bör jobbskatteavdraget förstärkas på sikt. Tjänstemannabeskattningen måste lindras. Vi måste fortsätta med systemvård i sjukförsäkring och a-kassa för att säkra att vi kombinerar trygghet med goda drivkrafter att komma tillbaka till arbetslivet. Vi måste förstärka anställningsviljan. Bara om det finns företag som vill anställa och expandera kommer sysselsättningen att fortsätta att öka.
Företagsklimatet förstärks på avgörande punkter. Det handlar om expertskatt, 3:12-regler och så småningom riskkapital, forskningsavdrag och översyn av bolagsbeskattningen. Steg för steg ska vi vidta åtgärder för att förstärka vårt företagsklimat.

Lika viktig är kunskapen. Vi ska återupprätta kunskapen. Vi ska återupprätta lärarens status i skolan. Lärare som är framgångsrika och som anstränger sig ska premieras. Vi ska ha offensiva satsningar på

forskning och infrastruktur. Det är en självklar del av en tillväxtpolitik som vi ska klara också i framtiden.

Det går bra för Sverige. Vi räknar med en stark tillväxt de kommande åren. Men glöm aldrig att detta sker i en bister och karg omgivning! Glöm aldrig att det är nu vi kan ställa huset i ordning för att klara nästa vinterstorm! Vi måste gemensamt ta ansvar för att göra det. Vi får inte förhäva oss, förivra oss och spela bort de resurser vi nu har. Det är i goda tider vi lägger grunden för den krispolitik som är av avgörande betydelse när nästa stålbad och nästa lågkonjunktur kommer.
Därfö är den centrala utgångspunkten för vår ekonomiska politik ordning och reda i de offentliga finanserna. Vi ska säkra att varje krona används effektivt. Vi ska säkra att vi har buffertar och säkerhetsmarginaler för att klara Sverige också i framtiden.

Utifrån den utgångspunkten kommer jobben först. Full sysselsättning är grunden för trygghet och rättvisa, för att stärka individen och för ett samhälle som mår väl och utvecklas med sammanhållning och välfärd. Men vi måste också klara välfärd, trygghet och sammanhållning. Utbildning, bra generella stödsystem och trygghet för människor är vad välfärdsstaten ska erbjuda sina medborgare. Det kan vi erbjuda, för vi har ordning och reda i de offentliga finanserna. Vi sätter jobben först, och vi återupprättar full sysselsättning. (Applåder)

Anf. 60 TOMMY WAIDELICH (S):
Herr talman! Ja, det går bra för Sverige. Ekonomin utvecklas starkt, hushållen konsumerar och företagen investerar. Tillväxten i år beräknas uppgå till starka 4 procent. Det är något som vi alla har anledning att vara glada för.

Bakom oss har vi flera tuffa år. Vi drabbades hårdare än de flesta av finanskrisen. En viktig orsak var vårt exportberoende. Nu återhämtar sig Sverige snabbare än många andra länder, inte minst på grund av just vår starka exporttillväxt.

Finanskrisen har i grunden förändrat hur vi ser på politiken. Fler och fler inser nu att marknaden är en bra tjänare men en usel herre. Det har blivit än tydligare att banker och finansiella företag behöver omfattas av hårdare övervakning och tuffare regler och tvingas att hålla mer eget kapital.

Finanskrisen har också demonstrerat betydelsen av starka finanser. Här har de ekonomiska ramverken tjänat vårt land mycket väl. Sverige hade inte klarat krisen lika bra om vi inte hade sanerat statsfinanserna efter 90-talskrisen. Det var ett saneringsarbete som vi socialdemokrater genomförde tillsammans med bland annat det då pragmatiska Centerpartiet. Det var ett saneringsarbete som också bars fram av Sveriges alla löntagare där alla var med och bidrog till att lösa krisen.

Det går bra för Sverige, men det går inte bra för alla och allt är inte bra. Vi har stora sprickor i vårt välfärdssystem. Det finns klyftor som växer, cancersjuka som utförsäkras, barnfattigdom som ökar och skolresultat som sjunker.

Det kanske mest akuta problemet för vårt lands ekonomi är att det råder massarbetslöshet samtidigt som företagen vill anställa. Närmare 400 000 svenskar, nästan 8 procent av arbetskraften, är arbetslösa. Samtidigt rapporterar Svenskt Näringsliv att sju av tio företag har haft svårt att rekrytera, och vart femte av dessa företag har därför tvingats tacka nej till order. Den bristande matchningen på arbetsmarknaden är ett hot mot den ekonomiska utvecklingen i vårt land. Den försämrade matchningen gör att obalanserna i ekonomin växer. Svårigheten för företagen att hitta rätt arbetskraft pressar upp löner och priser. Riksbanken, vars främsta uppgift är att värna prisstabilitet, tvingas därför höja räntan i förtid.

Så ser ekonomiska samband ut. När man, som den här regeringen har gjort, drar ned på utbildningarna och försämrar matchningen på arbetsmarknaden drabbar det i slutändan hushåll med större

räntekostnader. Med högre räntekostnader blir det dyrare för företagen att investera. Den ekonomiska tillväxten riskeras och tillväxten hämmas.

Här saknar jag åtgärder från regeringen i årets vårproposition. Här flaggas det för fortsatta skattesänkningar, men det finns inga konkreta åtgärder för att klara missmatchningen på arbetsmarknaden och för att investera för framtiden.

Då går det att ha ambitiösa mål för arbetslösheten, men risken är ju att den här missmatchningen hämmar tillväxten i form av höjda räntor och ser till att den positiva utveckling som vi ser framför oss inte når ända fram.

Sverige är ett bra land, men nu krävs det en politik som sätter jobben först. I den vårbudgetproposition som regeringen presenterat uttrycks förhoppningar om att Sverige ska nå en arbetslöshet på 5 procent om några år. Det tror jag absolut kan vara möjligt om vi klarar missmatchningen och investerar för framtiden. Men jag tycker att ambitionerna ska vara mycket högre än så. Målet kan inte vara 5 procents arbetslöshet. Målet måste vara full sysselsättning. Inget annat duger. (Applåder)

Vi socialdemokrater kommer att presentera vårt alternativ till vårpropositionen inom några veckor. Men vi har redan angett några viktiga åtgärder som krävs för att bygga framtiden.

Vi behöver en krispolitik, och jag menar att regeringen saknar en efterkrispolitik.

Det som vi vill göra handlar om att bryta missmatchningen, se till att alla de hundratusentals som i dag är arbetslösa kan ta de jobb som finns och de jobb som kommer. Då handlar det mycket om att satsa just på utbildning. Vi ser i dag att det är brist på tekniker, ingenjörer och svetsare. Då borde vi snabbt kunna sätta in effektiva utbildningar så att de som är arbetslösa i dag kan ta de nya jobben.

Men vi ser också framöver att vi kommer att få brist på andra områden. Vi ser till exempel att det inom två, tre eller fyra år, beroende på när folk går i pension, kommer att vara brist på arbetskraft inom vården. Det måste vi göra någonting åt redan nu. Om vi redan nu börjar förbereda för de jobb som kommer är våra ungdomar och de som är arbetslösa bättre förberedda framöver.

Här saknar jag, som sagt, åtgärder från regeringens sida.

Vi socialdemokrater kommer i vår vårmotion att mer konkret redovisa vad vi vill göra för att klara missmatchningen. Vi vill också investera för framtiden när det gäller infrastruktur och bygga om Sverige i en mer klimatsmart riktning, inte minst i miljonprogramsområden. Vi kommer att återkomma.

Jag tycker hur som helst att regeringen saknar en efterkrispolitik. Regeringen har inga förslag för att lösa det mest akuta problemet i dag, missmatchningen på arbetsmarknaden. Vi har flera hundratusen arbetslösa samtidigt som sju av tio företag säger att de har svårt att rekrytera personal. Vart femte av de företagen, enligt Svenskt Näringsliv, säger att de avstår från order på grund av denna missmatchning. Det här är någonting som vi behöver göra något åt redan nu, och regeringen står tyvärr tomhänt och saknar en efterkrispolitik. (Applåder)

Anf. 61 Finansminister ANDERS BORG (M) replik:
Herr talman! Får jag börja med att välkomna Tommy Waidelich till den ekonomisk-politiska debatten. Socialdemokraterna är ett parti som står för andra värderingar än vad vi gör, men Socialdemokraterna är också en viktig samarbetspartner för alla partier i Sveriges riksdag. Vi har haft samsyn kring ramverk, pensioner och i många EU-frågor, och jag välkomnar möjligheten att samarbeta med Socialdemokraterna och

Tommy Waidelich också i fortsättningen. Jag välkomnar honom till debatten.

När jag har sagt det är det slut på vänligheterna.

Du talar om missmatchning. Sedan får vi ändå veta att vad Socialdemokraterna står för är att varenda människa som sätter sig i bilen och åker till jobbet ska få höjd skatt. Ersättningen i trygghetssystemen ska höjas. Amspolitiken ska rullas tillbaka till 70-talet.

Vad är det? Det är riktade missiler mot matchning. Det är riktade missiler för ökad missmatchning.

Jag skulle önska att Socialdemokraterna förnyade sig, men det man hör i bakgrunden är hur de gamla traditionella betonghäckarna drar i gång cementblandarna. Här ska det byggas hinder. Här ska det byggas trösklar, spärrar och murar – trösklar, spärrar och murar som ökar missmatchningen i svensk ekonomi. Det skulle också skapa allvarlig osäkerhet kring offentliga finanser.

Det vi behöver i Sverige är mer rörlighet, mer utbildning, mer flexibilitet, mer företagsamhet, mer initiativkraft och mer utveckling. Då kommer jobben. Då sjunker arbetslösheten. Hinder, spärrar, trösklar och murar behöver vi inte. (Applåder)

Anf. 62 TOMMY WAIDELICH (S) replik:
Herr talman! De facto är det flera hundratusen som är arbetslösa. Samtidigt säger sju av tio företag att de har svårt att rekrytera. Det här är inte oppositionens fel. Betonghäckar och annat kan du gömma dig bakom. Det här är regeringen ansvarig för.

Vi har inte sagt att vi ska höja skatter. Vi kommer att återkomma till det. Anders Borg vet mycket väl att det är någonting som vi tar ställning till i höst.

Ni brukar prata om en arbetslinje, men jag tycker att regeringen har en väldigt torftig arbetslinje. Det ni håller på med är att skärpa reglerna för arbetslösa och sjuka – ibland är det rena rama häxjakten. Ni har en väldigt smal och torftig arbetslinje i den meningen. Sedan pratar ni om skatter. Att sänka skatten är lösningen på allt. Det är ingenting nytt – ni har repeterat det här i flera år.

Vad ni inte har är en politik som klarar jobben i dag, som klarar missmatchningen, en bredare arbetslinje, en mänskligare arbetslinje. Då handlar det om att se till att de som i dag är arbetslösa snabbt kan komma i jobb, att de som är sjuka har rätt att bli friska, få rehabilitering och komma tillbaka till arbetsmarknaden.

Det handlar också om att ungdomar snabbt ska komma in på arbetsmarknaden. Det är fler arbetade timmar. Arbetsmiljön måste förbättras så att de som jobbar kan vara kvar till 65 års ålder, gärna längre, utan att slitas ut i förtid. Det handlar om att kvinnor som vill ska kunna jobba heltid, att gå från deltid till heltid. Det är också fler jobbade timmar.

Jag tycker att er arbetslinje är väldigt torftig. Det handlar om att skärpa reglerna för arbetslösa och sjuka, och det handlar om att rulla ut några skattesänkningar. Er politik har prövats. Vi har en massarbetslöshet, och vi har en icke fungerande matchning. Det är du ansvarig för. Skyll inte på oppositionen! (Applåder)

Anf. 63 Finansminister ANDERS BORG (M) replik:
Herr talman! Jag hör ändå mullret från betongblandarna, cementhäckarnas redskap.

Vad är det vi pratar om här? Det är tre eviga sanningar om Socialdemokratisk politik. Alla som åker till jobbet kommer att få höjda skatter. Om det är avgifter, nedskalat jobbskatteavdrag eller höjda bensinskatter vet vi inte. Vi vet att det blir höjd skatt för alla som jobbar. Vi vet att hindren och spärrarna kommer genom att man bygger

ut transfereringssystemen. Vi vet att det är 70-talets Amspolitik man vill återinföra.

Regeringen står för en bred politik. Det är utbildning, infrastruktur, forskning, innovationsklimat, företagsamhet, arbetslinjen, en bred omställning till en hållbar klimatpolitik. Det är en bred politik som ska skapa breda vägar in på arbetsmarknaden.

Mot det står de som bygger hinder, trösklar, spärrar och murar. Det är tyvärr så att Socialdemokraterna är det parti som rymmer flest betonghäckar. (Applåder)

Anf. 64 TOMMY WAIDELICH (S) replik:
Herr talman! Vad gäller skatterna: Jag ser inget behov av vare sig kraftigt höjda eller sänkta skatter.

Anders Borg vet mer om min vårmotion än jag själv. Jag har just börjat arbetet med att ta fram vårt alternativ. Vi kommer i höst att ta ställning till skatterna. Men en sak kan jag säga: Vi kommer inte att ta över er skattepolitik. Om förnyelse innebär att vi ska vara en blek kopia av Moderaterna kommer vi aldrig att göra en sådan förnyelse.

Vi kommer att utgå från verkligheten och samhällsproblemen här i dag. Det allvarligaste problemet just nu är missmatchningen. Den riskerar att hämma tillväxten. Vi har flera hundra tusen arbetslösa, samtidigt som företag har svårt att rekrytera. Det ökar inflationen och höjer räntorna. Vi får som hushåll mindre att röra oss med, vi som har lån, och för företagen blir det dyrare att investera för framtiden.
Jag är otroligt orolig för den situation som finns, att er politik leder till minskad tillväxt. (Applåder)

Anf. 65 MIKAELA VALTERSSON (MP) replik:
Herr talman! Jag skulle också vilja välkomna Tommy Waidelich som ekonomisk talesperson till den här debatten.

Med det sagt skulle jag vilja säga: Över 230 miljarder beräknas kärnkraftsolyckan i Fukushima kosta. Det är i alla fall så mycket som vi vet hittills i dag. Varje gång som vi har haft en kärnkraftsolycka får världen ånyo skrämselhicka och en tankeställare. I Schweiz har man lagt planerna på ny kärnkraft på is. I Tyskland skjuter man en kärnkraftssatsning på framtiden. EU:s energikommissionär sade den 14 mars: Vi måste lyfta upp frågan om vi i Europa under överskådlig framtid kan säkra vårt energibehov utan kärnkraft.

I fredags lämnade vi från Miljöpartiet in ett förslag till riksdagen om att Sverige ska ta fram en plan för hur vi kan få ett energisystem som baseras på 100 procent förnybar el. Ett sådant förslaget skulle ge oss världens kanske mest robusta energisystem, helt oberoende av kärnkraftsolyckor och prischocker på olja, ett miljösmart energisystem som skulle vara en garanti för en modern och nytänkande ekonomi.
Jag skulle vilja fråga Tommy Waidelich om Socialdemokraterna är beredda att stödja ett sådant förslag.

Anf. 66 TOMMY WAIDELICH (S) replik:
Herr talman! Vi har alltid varit öppna för att diskutera energipolitiken brett, och vi har också haft uppgörelser med såväl er i Miljöpartiet som andra partier om energipolitiken. Vi är alltid öppna för diskussioner.
Vi har en situation med en regering som under förra perioden med knapp majoritet fick igenom en egen energipolitik utan att få med oss i oppositionen. Jag tycker egentligen att bollen ligger hos regeringen, att regeringen borde bjuda in till samtal om man vill ha en bredare majoritet för energiomställningen.

Jag håller med om att vi ska komma från oljeberoendet och få ett samhälle med förnybar energi. Men frågan är hur snabbt det går och i vilken takt vi kan göra det. Då krävs det gemensamma tag och investeringar för framtiden.

(TALMANNEN: Jag hoppas nu att debattörerna försöker anknyta väl till vårbudgeten.)

Anf. 67 MIKAELA VALTERSSON (MP) replik:
Herr talman! Ett robust energisystem är avgörande för en robust ekonomi, skulle jag vilja hävda.

Det är bra att Socialdemokraterna är öppna för att diskutera frågan brett. Jag tycker möjligtvis att finansministern i replikskiftet innan var lite väl ogin när han kallade Socialdemokraterna betonghäckar, för Moderaterna brukar ju vara precis lika bra betonghäckar.
Vi rödgröna tillsammans gjorde under förra mandatperioden en överenskommelse där vi var eniga om att kärnkraften ska fasas ut successivt med hänsyn till sysselsättning och välfärd, i den takt kärnkraftselen kan ersättas med el från förnybara källor och energieffektivisering.

Om jag konkretiserar lite: Står ni fast vid den uppgörelsen och den uppfattningen?

Anf. 68 TOMMY WAIDELICH (S) replik:
Herr talman! Ja, vi står fast vid den uppgörelse vi hade tillsammans med er. (Applåder)

Anf. 69 CARL B HAMILTON (FP) replik:
Herr talman! Även jag vill välkomna Tommy Waidelich till några år av ekonomisk-politisk debatt.

Det är naturligtvis förståeligt att Socialdemokraternas nya ledning inte just nu kan redovisa en politik i alla dess detaljer. Men jag tycker ändå att man för frågor med större ideologisk inriktning borde kunna begära ett svar av Tommy Waidelich. Jag har tre frågor till honom.

1. Kommer Socialdemokraterna att stå fast vid fempartiuppgörelsen om det nya pensionssystemet? Alla pensionärsorganisationer krävde häromdagen väsentliga förändringar i uppgörelsen.

2. Vill Socialdemokraterna att Sverige ska vara med övriga 23 EU-länder i Euro plus-pakten och i eurosamarbetet?

3. Socialdemokraterna har nu igen lovat att höja bensinskatten, att införa någon form av ny förmögenhetsskatt och även att göra om – eller röra om – i boendeskatterna. Men finns det, Tommy Waidelich, några skattesänkningar som ni socialdemokrater vill genomföra?
Det är tre frågor om ideologi. Jag ser fram emot dina svar.

Anf. 70 TOMMY WAIDELICH (S) replik:
Herr talman! Skatter är för mig ett sätt att finansiera välfärden. Det är inte så mycket ideologi i den delen. Men det har ju blivit det för regeringen, verkar det som – det är lösningen på allt!

Vi ser över vår skattepolitik brett. Vi kommer att vända på varje sten. Vi kommer att se till att vi har ett skattesystem som främjar tillväxt, jobb och rättvisa.

För 20 år sedan hade vi den förra skattereformen. Tanken då var att den skulle hålla i 20 år. Nu har det gått 20 år, och vi tycker att det finns

anledning att se över skattesystemet, inte minst eftersom vi nu lever i en alltmer globaliserad värld jämfört med tidigare, där vi utsätts för skattekonkurrens.

De olika besked som Carl B Hamilton talar om kommer att levereras i samband med vår skatteöversyn. Allt annat är just nu ett diskuterande och reflekterande som flera av oss gör. Vi kommer att leverera en bred skattepolitik, och redan i höst kommer vi att få ta ställning till skatter för att finansiera nästa års budget, så det kan vi återkomma till.
Vad beträffar Euro plus-pakten: Vi har sett en oro, och det finns också, såvitt jag har förstått personer i regeringen som har sett oro för att den leder till att vi slår sönder den svenska modellen för lönebildning. Så länge den faran finns är vi inte intresserade. Om man kan hitta en lösning på det är vi beredda att diskutera, men så här långt har vi inte sett någon sådan.

Det stämmer att pensionsöverenskommelsen är en fempartiöverens-kommelse. Men vi måste ju kunna diskutera och vara öppna för förändringar. I så fall ska vi diskutera tillsammans. Jag tycker att vi ska vara lyhörda och lyssna på vad pensionärsorganisationerna säger. I dag finns det en oro för att pensionerna inte kommer att räcka till den dag man går i pension. Det är inte bra för tilltron till vare sig vår välfärd eller vår jobbpolitik, arbetslinjen.

Anf. 71 CARL B HAMILTON (FP) replik:
Herr talman! Tack för det svaret! För att börja med pensionerna: De krav som alla pensionärsorganisationer ställer är ett krav på en grundlig, väsentlig förändring. Det är klart att man kan diskutera det i fempartigruppen. Men de vill ju införa en helt annan modell och avskaffa bromsen.

Min fråga är då: Skulle ni kunna tänka er att avskaffa bromsen i pensionssystemet? Det är ju det krav som de ställer.

Tommy Waidelich säger att skatter inte är så mycket ideologi. Vad du pekade på var globaliseringen. Då vill jag påpeka att just den faktorn talar för att man måste vara mycket mer försiktig med våra skattebaser i framtiden. Det handlar om sänkta skatter på inkomst av kapital och bolagsskatter samt inte minst sänkt skatt på dem som har hög utbildning i Sverige och lätt flyttar mellan olika länder.

Jag ser fram emot skatteöversynen. Med den inriktning som Tommy Waidelich anger kommer den att bli ganska annorlunda jämfört med den gamla politiken.

Anf. 72 TOMMY WAIDELICH (S) replik:
Herr talman! Ja, det återstår att se. Det viktigaste är att vi har ett skattesystem som främjar tillväxt, jobb och rättvisa. Vi kommer att återkomma till vår del här.

Det jag kan känna ibland är att det inte finns så mycket fantasi på den borgerliga kanten. Det är ständigt samma skatteförslag som kommer fram och som ska lösa alla problem. Det är också något som ekonomerna ifrågasätter, om det verkligen är lösningen på alla problem. Och har de här olika jobbskatteavdragen och annat verkligen varit något som har lett till ett ökat arbetskraftsutbud?

Men sedan kan man diskutera skatter utifrån andra utgångspunkter, till exempel när det gäller fördelningspolitik och annat, men det kan vi återkomma till.

Vad beträffar pensionsöverenskommelsen gör vi nu en översyn av den.

Exakt vad vi kommer att landa i när det gäller broms och annat får vi återkomma till. (Applåder)

Anf. 73 ANNIE JOHANSSON (C) replik:
Herr talman! Jag vill också börja med att hälsa Tommy Waidelich välkommen som ekonomisk-politisk talesperson. Jag ser fram emot många intressanta debatter och dueller framöver.

Men det jag också ser fram emot är faktiskt några svar från socialdemokratin angående den framtida ekonomiska politiken. Jag vet att det kan vara upprepade frågor i den här första debatten, men vi vill också ha några besked om den ekonomiska politiken. De svar som har getts hittills har mest ökat min förvirring kring vad Socialdemokraterna vill göra. Vad vill man med förmögenhetsskatten och med skattesänkningarna för låg- och medelinkomsttagare? Vad vill man med fastighetsskatten och med RUT och ROT? Hur ser man på valfrihet för arbetstagare inom välfärden, så att de får fler arbetsgivare att välja mellan?

Den politik som Håkan Juholt visade upp i *Agenda* i söndags andades både damm och historia och var i allt väsentligt en upprepning av de åtgärder som Socialdemokraterna fick underkända av väljarna i valet. Här har jag uppfattat en något annorlunda och mer pragmatisk linje från Tommy Waidelich. Waidelich och Juholt tycks också ha olika syn på vad det svenska skattesystemet syftar till. Waidelich talar om att det ska främja tillväxt och företagande, och Håkan Juholt framhåller välfärdens finansiering och omfördelning som de främsta ändamålen. Men det gemensamma budskapet tycks vara att Socialdemokraterna vill investera i framtiden. Det säger man. Men vad innebär det rent konkret, och vad innebär det för skattebetalarna?

I valrörelsen såg vi vad Socialdemokraternas storskaliga satsning och återställare i bidragssystemen de facto betydde, nämligen skattehöjningar för breda grupper av löntagare. Är det vad som väntar även denna gång, Tommy Waidelich? Vilka är Waidelich ingångar i detta? Är det damm och historia som gäller framöver?

Anf. 74 TOMMY WAIDELICH (S) replik:
Herr talman! Ja, då är vi där igen, i skatterna. Skattepolitiken ska inte avgöras nu. Det är en fråga som kommer i höstbudgeten. Vi kommer att ge besked. Ni har också aviserat era förändringar, men ni kommer också att ge slutgiltigt besked i höst.

Vad beträffar spekulationer om mig och Juholt kan jag bara säga en sak. Den som tror att vi inte kommer att bli överens kommer att bli besviken. För vi gör det här tillsammans, och vi gör också det här tillsammans inom hela mitt parti. Vi ser över vår skattepolitik. Vi kommer att leverera besked när besked behöver levereras, och vi kommer att leverera ett heltäckande skattesystem, en modell, inför nästa val.

Problemet för er är att ni bara har samma politik. Ni kommer fram med samma förslag gång efter annan. Och era skattesänkningar är lösningarna på alla problem.

Jag har försökt ge besked om några av våra inriktningar här i dag. Det handlar om investeringar i utbildning och om att se till att de som i dag är arbetslösa kan ta de jobb som finns och de jobb som kommer. Vi kommer att konkretisera det här i vår vårmotion.

Men jag tycker att ni på er sida saknar konkreta åtgärder till exempel när det gäller att klara missmatchningen. Vad är ditt svar på den stora

frågan om det som håller på att riskera vår tillväxt framöver, missmatchningen, att vi har flera hundratusen arbetslösa samtidigt som sju av tio företag har svårt att rekrytera? Vad är er lösning på det?

Anf. 75 ANNIE JOHANSSON (C) replik:
Herr talman! Just det kommer jag att ta upp i mitt huvudanförande, för det är av största vikt att vi nu ser till att fler jobb skapas, så att människor som befinner sig långt från arbetsmarknaden har en möjlighet att komma i arbete och känna stolthet över egen försörjning. Det finns också två andra viktiga reformer som gynnar både småföretagande och jobb. Det ena är halverad restaurangmoms som är en angelägen centerfråga, och det andra är RUT-avdraget, som vi har haft i Sverige sedan 2007.

Det är politiska jobbreformer som socialdemokratin fördömer, avvisar och stundtals både förlöjligar och svartmålar. Inom de hushållsnära tjänsterna jobbar i dag drygt 11 000 människor, och lejonparten av dem har kommit direkt från arbetslöshet. De har också gjort en svart sektor vit.

Jag måste ändå fråga Tommy Waidelich, när vi pratar jobb och jobb för fler: En halverad restaurangmoms och RUT- och ROT-avdrag – vad är det gamla arbetarpartiets åsikt om dessa jobbskapande reformer? Menar verkligen Socialdemokraterna att vi har råd att säga nej till fler jobb och därmed säga nej till dessa reformer?

Anf. 76 TOMMY WAIDELICH (S) replik:
Herr talman! Vi tror att det är bra med hushållsnära tjänster. Sedan är frågan hur vi ska stödja det. Det finns mycket som tyder på att det är väldigt dyra subventioner. Det finns också tecken som tyder på att det har lett till prisökningar. Låt oss se på det!

Men jag tror inte att det är lösningen på vårt stora problem i dag, nämligen att vi har flera hundratusen arbetslösa. Vi måste se till att stimulera företagsklimatet, så att vi kan få nya jobb. Men det finns faktiskt en massa lediga jobb som företagare försöker rekrytera till, men de hittar inte arbetskraft. Den matchningen måste också fungera. Vi ser också att det i framtiden kommer att komma många lediga jobb, inte minst inom välfärden. Där måste vi förbereda oss för framtiden, så att dagens unga och de som är arbetslösa i dag kan ta de nya jobben. Där tycker jag att ni saknar politik. Ni saknar efterkrispolitik. (Applåder)

Anf. 77 JOHNNY SKALIN (SD) replik:
Herr talman! Jag vill börja med att hälsa Socialdemokraternas ekonomisk-politiska talesman Tommy Waidelich välkommen till finansutskottet.

Det ska bli intressant att se vad den nya ledningen för Socialdemokraterna både kan och vill åstadkomma. Vi kan konstatera att vi tillsammans redan har lyckats komma överens i ett antal betydelsefulla frågor, inte minst vad gäller stoppet av de statliga utförsäljningarna. Vi har gemensamma mål, inte minst vad gäller att stärka välfärden.

Dess värre har vi dock, märkligt nog, ännu inte fått med oss Socialdemokraterna i fråga om att stärka a-kassan eller att förhindra utförsäkringar av uppenbart sjuka människor. Vi bör också ta ett gemensamt grepp i andra välfärdsfrågor. Det handlar om att återreglera järnvägen, att genomföra satsningar på småföretagen och att öka sysselsättningen.

Jag skulle därför härmed vilja bjuda in Waidelich till öppna samtal och diskussion kring dessa frågor. Genom en samlad opposition kan man

ju tvinga regeringen att backa. Kan vi räkna med Socialdemokraterna?

Anf. 78 TOMMY WAIDELICH (S) replik:
Herr talman! Alla kan räkna med Socialdemokraterna. Sveriges medborgare kan räkna med att vi kommer att utgå från samhällsproblemen här och nu. Vi kommer att fokusera på det som behöver göras i Sverige.

Hur kan vi se till att fler kan komma i jobb och att de som är arbetslösa kan ta de jobb som finns? Hur ska vi bekämpa barnfattigdom? Hur ska vi minska klyftorna? Hur ska vi se till att de som är sjuka inte utförsäkras från sjukförsäkringen? Vi har över 40 000 utförsäkrade. Det tyder på att vi snart kommer upp i 70 000 om den här utvecklingen får fortsätta. Där gör inte de senaste förändringarna från regeringen någonting, så det finns mycket som vi kommer att fokusera på.
En sak är säker. De som vill bekämpa orättvisor kan räkna med Socialdemokraterna. (Applåder)

Anf. 79 JOHNNY SKALIN (SD) replik:
Herr talman! Jag kan konstatera att vi står nära Socialdemokraterna i stora och viktiga frågor när det gäller att stärka välfärden, att göra någonting åt barnfattigdomen och att stärka sysselsättningen. Jag har däremot fortfarande inte fått något svar på frågan om vi kan räkna med Socialdemokraterna i denna fråga. Kan vi inleda någon form av samarbete, så att vi tillsammans, innan frågorna kommer upp i utskotten, kommer överens, så att vi kan driva igenom de här viktiga frågorna i den här kammaren?

Anf. 80 TOMMY WAIDELICH (S) replik:
Herr talman! Vi hade inför det här valet ett samarbete med Miljöpartiet och Vänsterpartiet. Vi kom efter valet överens om att vi skulle gå fram var och en för sig. Och vi i Socialdemokraterna kommer också att gå fram själva och formulera vår politik.

En del handlar om omprövning. En del handlar om att utveckla det som vi redan har presenterat. Vi kommer inom några veckor att presentera vårt förslag till vårmotion, det som är alternativet till den vårproposition som vi diskuterar i dag. Och den kommer att ha fokus på att vi ska se till att vi kan komma åt det stora problem som vi brottas med i dag, nämligen missmatchningen på arbetsmarknaden.

Anf. 81 ULLA ANDERSSON (V) replik:
Herr talman! Varmt välkommen, Tommy, till den ekonomiska debatten! Jag hoppas bara att du inte har kommit till betonghäckarnas paradis. Det verkade så ett tag här. Jag vill också sända ett stort tack till Thomas Östros för ett gediget politiskt arbete och ett gott samarbete. Jag är djupt imponerad av hans politiska förmåga, kompetens och analytiska anslag. Jag tror säkert att vi kommer att kunna fortsätta jobba ihop, och jag hoppas att det också ska gälla Tommy.

Det är klart att vi är många som är rätt nyfikna på vad som nu ska hända i den ekonomiska politiken. Om vi tittar på regeringens olika förslag kan vi se att välfärden inte är prioriterad. Vi ser hur barngrupperna på fritis blir allt större. En anställd har i dag ansvar för 21 barn. Vi ser också hur barngrupperna i förskolan blir allt större. 20 procent av alla barn går i grupper som är större än 21 barn.

Vi ser också hur man har skurit ned på antalet anställda i sjukvård och äldreomsorg, och man skulle lätt kunna finansiera en återanställning av alla dessa med förslaget om sänkt restaurangmoms.

Vi ser också hur antalet kommuner som erbjuder barnomsorg på obekväm arbetstid faktiskt minskar, och vi ser hur inkomstskillnaderna mellan kvinnor och män har ökat under de tidigare fem åren med ungefär 10 000 kronor per år. Det femte steget i jobbskatteavdraget har inte precis någon bättre inkomstfördelning: 62 procent beräknas gå till män och 38 procent till kvinnor. Regeringen skriver kallt att inkomstskillnaderna kommer att öka.

Tommy, vi ser nu alla dessa brister i välfärden, och både du och jag är överens om att skatter egentligen ska finansiera välfärden – det är så man ska se på skatter – och jag undrar nu: Hur reagerar du på den här utvecklingen, och vad kommer socialdemokratins svar på detta att vara? Det går ju inte att fortsätta sänka skatter och tro att man kan fortsätta öka utgifterna.

Anf. 82 TOMMY WAIDELICH (S) replik:
Herr talman! Vi ser heller inget behov av att vare sig kraftigt höja eller kraftigt sänka skatterna. Vi kan tänka oss justering av skatter men inga kraftiga förändringar. Det finns nu ett växande reformutrymme i statens budget – redan i år men framför allt nästa år. Det reformutrymmet vill vi använda för att investera för framtiden. Där är det första fokuset på jobben och inte minst på att klara missmatchningen och se till att de som är arbetslösa i dag faktiskt kan ta de jobb som finns. Det handlar också om en bredare arbetslinje. Där handlar det inte minst om kvinnornas ställning på arbetsmarknaden, som ju du, Ulla, tar upp. En del i arbetslinjen är ju att få möjlighet att jobba heltid. Det är fler arbetade timmar, fler jobb och förstärkt arbetslinje, och det stärker också kvinnornas ställning på arbetsmarknaden. Jag är lite oroad över de signaler som nu kommer från borgerliga politiker om att man behöver sänka ingångslönerna, och det kan vi ju ta upp i replikskiftet.

Anf. 83 ULLA ANDERSSON (V) replik:
Herr talman! Detta skulle jag självklart ha tagit upp. Anders Borg kräver att ingångslönerna i kommunsektorn ska sänkas, och ingångslönen är 16 070 kronor. Det visar rätt tydligt vilka politiska värderingar som är gällande i den ekonomiska politiken.
Jag vill ändå gå vidare för att få tydligare svar. Jag förstår att det kan vara svårt. Du, Tommy, hänvisar till ett reformutrymme. Visst är reformutrymmet rätt stort, men vi vet samtidigt att vi har hög arbetslöshet och behöver öka sysselsättningen. Vi behöver få fler i såväl utbildning som arbetsmarknadspolitiska insatser, men vi ser stora brister inom välfärden.

Om man menar allvar med att öka antalet anställda i välfärden, att minska barngruppernas storlek, att de äldre ska få bättre omsorg och att vi kvinnor också kan få bättre möjligheter att gå ut på arbetsmarknaden genom att vi har barnomsorg på obekväm arbetstid blir jag lite fundersam till om reformutrymmet ska räcka, alltså med de utgångspunkter som jag nu har tagit upp.

Anf. 84 TOMMY WAIDELICH (S) replik:
Herr talman! Detta är något som vi får diskutera, inte minst i höst. I vårmotionen kommer vi inte att kunna föreslå så många reformer. Vårt fokus just nu är på att klara en dåligt fungerande arbetsmarknad, där det finns många arbetslösa samtidigt som företag har svårt att rekrytera. Det kommer att vara vårt första fokus. Det är bra för tillväxten, och det är också ökade skatteintäkter som vi kan använda till att förbättra välfärden. (Applåder)

Anf. 85 ANDERS SELLSTRÖM (KD) replik:
Herr talman! Jag ska också börja med att välkomna dig, Tommy, till den ekonomiska debatten och till finansutskottet. Trevligt!

Min replik har överskriften Finn fem fel. Som gammal musiker kommer jag i kontakt med en del musikaliska begåvningar av varierande grad. Bland de band jag känner till från mina hemtrakter finns det faktiskt ett som heter Finn fem fel, men de har bara tre medlemmar, och redan där spricker det.

Jag kan inte låta bli att osökt komma in på socialdemokratisk politik. En viss repetition får du tåla en sådan här dag. När jag jämför dig, Tommy Waidelich, med din partiledare Håkan Juholt och tittar på de signaler som kommer ut ser jag en massa fel som uppstår. Jag hänger inte riktigt med. Jag tänkte att du nu kunde vara riktigt tydlig, nu när du har fått chans att tänka till några gånger.

Den uppenbaraste skillnaden är ju mustaschen. Det kan vi konstatera på en gång. Men hur är det med förmögenhetsskatten – är du fortfarande emot, eller är det Håkan Juholts linje som gäller? RUT-avdraget – är du fortfarande för det, eller är det Håkan Juholts linje som gäller? Hur är det med fastighetsskatten – är det Håkan Juholts linje som gäller, alltså att man ska föra in den på banan igen, eller kommer du att sätta klackarna i marken för att förhindra det?
Så har vi skattesänkningar kontra skattehöjningar. Är din linje att varken det ena eller det andra ska ske, eller gör du nu som Juholt signalerar och går på det femte jobbskatteavdraget?

Detta är några funderingar som jag tänkte att du skulle vara jättetydlig med i detta fall.

Anf. 86 TOMMY WAIDELICH (S) replik:
Herr talman! Jag har inte varit tydlig, och inte Håkan heller – det är kanske därför det blir så mycket spekulationer – för vi gör ju en översyn. Det är inte konstigare än så. Vi är två medlemmar i ett stort parti. Vi gör detta i hela partiet. Vi kommer att leverera besked. Var inte orolig. Det kommer att vara en gemensam politik som alla ställer upp på. Spekulerandet blir lite löjligt faktiskt.

Vi kommer att ge besked i höst om skatterna för nästa år, och vi kommer att ge besked i vår breda skatteöversyn. Jag tycker dock att det finns viktigare saker att diskutera än var vi kommer att landa i den ena eller andra frågan. Det finns faktiskt problem här och nu.
Dig – du som är kristdemokrat och alltid har värnat om de sjuka – vill jag fråga: Är du nöjd med de senaste regelförändringarna när det gäller sjukförsäkringen? Är du nöjd med att över 40 000 har utförsäkrats? Det finns risk för att det blir uppemot 70 000. Tror du att de regler som ni nu har förändrat kommer att få stopp på utförsäkringarna?

Anf. 87 ANDERS SELLSTRÖM (KD) replik:
Herr talman! Det är beklagligt. Jag konstaterar än en gång att Finn fem fel kommer att kvarstå ett tag till.

Det är beklagligt att du, Tommy Waidelich, ger dig på en politik utan att ha någon politik alls i bagaget. Det är ett märkligt sätt att agera. När du stöter på en politik som är framlagd är det lätt att säga så, men du hukar själv bakom barrikaderna för att inte stå till svars för den politik som du vill föra.

Du var inne på detta med reporäntan. Räntorna stiger. Vi har en låg tillväxt, sade du i ditt tal. Men när ert parti lämnade makten 2006 var reporäntan 2 ½ procent. I dag är den 1 ½ procent. Det kan ju inte vara det som du är orolig för.

Missmatchningen ska vi minimera allt vad vi kan. Det håller jag med om. Men det är inte så att vi har en tillväxt som är katastrofal –

tvärtom är den tämligen hög i de prognoser som har tagits fram. Internationellt är den oerhört hög. Det ska den fortsätta vara. Vi kanske kan förbättra den ytterligare.

Angående sjukförsäkringen vill jag säga att det i mångt och mycket är vi kristdemokrater som har legat bakom de förändringar som vi nu har fått igenom och som ska minska riskerna för att människor kommer i kläm. Det är jätteviktigt.

Anf. 88 TOMMY WAIDELICH (S) replik:
Herr talman! Tyvärr kommer man av allt att döma inte att lyckas, men det kan vi återkomma till.

Ja, räntorna är på väg uppåt, men risken är att ränteökningarna späds på av att arbetsmarknaden inte fungerar och av att vi har obalanser med ökade pris- och lönespiraler. Det är det som vi är oroliga för. Ni kan komma med skattesänkningar på några hundra kronor i månaden, men för en person som har 1 miljon i lån blir skattesänkningen uppäten med en gång även om man får den högsta skattesänkning som ni vill genomföra. Det finns en hel del att fundera på där när det gäller effekten av räntor och annat.

I detta sista replikskifte vill jag tacka alla som har hälsat mig välkommen. Jag ser fram emot fler debatter med er. (Applåder)

Anf. 89 MIKAELA VALTERSSON (MP):
Herr talman! Vi diskuterar i dag en regeringspolitik som verkar vara osedvanligt tom på nya idéer. Det enda nya i dagens budgetdebatt verkar vara Tommy Waidelich.

Herr talman! Politik handlar om att leva tillsammans. Sveriges finansminister har i dag talat om att det går bra för svensk ekonomi och att han känner sig nöjd. Det finns mycket som går åt rätt håll. Sysselsättningsgraden stiger och arbetslösheten sjunker, och det är någonting bra.

Om Anders Borg i stället skulle ta pendeltåget ut till någon av Stockholms förorter och besöka en arbetslös ensamstående mamma som inte har möjlighet att låta sin dotter spela fotboll för att hon måste prioritera mat framför fotbollsskor skulle han se ett annat Sverige. Anders Borg kunde i stället ta tåget till Göteborg och hälsa på Rabije Zogaj. Hon har en obotlig neurologisk sjukdom, har svårt att tala och kan inte gå utan stöd. Trots att hennes läkare säger att hon är för sjuk för att arbeta sparkas hon ut från sjukförsäkringen samtidigt som hon är för sjuk för att skrivas in på Arbetsförmedlingen. Nu är hennes sparpengar slut. Det är ett annat Sverige.

Om Anders Borg tar regeringsplanet till Bangladesh kan han besöka bönderna som bor på de låglänta markerna som nu bokstavligen försvinner i havet som resultat av vår livsstil. Det är en annan verklighet. Många har fått det bättre av skattesänkningar, sänkt fastighetsskatt och lägre räntor på bolånen. Men även den som är frisk och har ett jobb att gå till efter morgonkaffet mår inte bättre av att andra lever på existensminimum. De beslut som fattas i dag påverkar människor nu och i framtiden. Vi måste kunna lyfta blicken och se vilka val vi gör som påverkar människor.

Herr talman! Jag har under våren rest runt i landet och träffat väldigt många kloka miljöpartister för att diskutera ekonomisk politik. Ett budskap jag har fått från dem är att inte blunda för de utmaningar som världen står inför. Det budskapet tål att upprepas här i kammaren.

Min och Miljöpartiets vision för Sverige är ett hållbart, rättvist och öppet Sverige, ett Sverige där kreativitet flödar och där medmänsklighet är utgångspunkten. Det är ett land där vi har tid för både varandra och oss själva.

Sverige och världen står inför avgörande utmaningar. Skenande koldioxidutsläpp, förstörda ekosystem, miljögifter i mat och leksaker är några exempel på saker vi behöver lösa här och nu. Då duger det inte att fortsätta på samma sätt som de senaste hundra åren.

Alla vet detta, och de flesta är genuint bekymrade. Men det saknas i dag en tydlig politisk strategi för att lösa problemen. Vi kan välja. Antingen kan vi vänta på att någon annan löser våra problem, eller så kan vi välja att se möjligheterna i utmaningarna. Vi kan modernisera Sverige och skapa ett land som driver utvecklingen framåt.

Herr talman! Läget är långtifrån hopplöst. Vi har kunskap, teknik och nya lösningar. Det enda som saknas är politiskt mod och ledarskap. Embryon till en grön hållbar ekonomisk utveckling växer i dag fram i snabb takt. Det skapas hundratusentals nya jobb inom den gröna delen av den globala ekonomin. Aldrig tidigare har det forskats så mycket eller skapats så många nya patent inom förnybar energi.

När jag besöker moderna företag och kommuner möts jag inte av missmod. Det finns ett stort engagemang och en tro på att vi kan lösa miljö- och klimatproblemen. Men det de saknar är ett nationellt ledarskap, någon som säger: Vi fixar detta tillsammans.

Men allt är inte bra. Fortfarande fattas det beslut om nya subventioner för ohållbar energiproduktion med kol och olja. Nya konflikter skapas ständigt om de sista dropparna av ohållbar olja. Nu hotas den sista orörda vildmarken i Arktis när törsten efter olja tar sig allt bisarrare uttryck.

Herr talman! Finansministern talade i sitt anförande om utvecklingen i Kina. I Kinas senaste femårsplan ifrågasätter man till och med där sin egen ekonomiska utveckling. Man väljer att växla ned tillväxttakten och investera i en hållbar utveckling. Det borde vara en väckarklocka. För mig är utgångspunkten självklar. Vi måste skapa en långsiktigt hållbar ekonomi.

Herr talman! Ett samhälle med växande klyftor är inte ett grönt samhälle. Jag kan inte vara stolt när antalet barn i fattiga familjer ökar. Jag kan inte vara stolt när man medvetet sparkar ut sjuka människor ur sjukförsäkringen. Jag kan inte vara stolt när unga människor inte får en chans att visa vad de går för på arbetsmarknaden.

Människor måste få möjlighet att försörja sig själva men också en möjlighet att leva på sina löner. Det krävs en aktiv

arbetsmarknadspolitik där man matchar arbetstagare med arbetsgivare. Det krävs ett dynamiskt näringsliv där det skapas arbetstillfällen. Men det krävs också fungerande trygghetssystem när människor inte kan arbeta. I dag har vi inte det.

Vi har en sjukförsäkring som utförsäkrar sjuka människor. Vi har en arbetslöshetsförsäkring som bara gäller för en del av dem som arbetar. Det är ovärdigt ett välfärdsland som Sverige. Men det är också ineffektivt och oekonomiskt.

Det är nämligen så att människor som oroar sig för sin försörjning eller för att bli sjuka presterar sämre. Nästan hälften av dem som har

blivit utsparkade från sjukförsäkringen återvänder dit igen efter tre månader hos Arbetsförmedlingen. Det betyder att tiotusentals människor under förra året tvingades ut på arbetsmarknaden och till Arbetsförmedlingen trots att de helt uppenbart var sjuka.

Efter flera års debatt och kritik har regeringen nu föreslagit en regel som anger: Om det vore oskäligt på grund av sjukdom att en person lämnar sjukförsäkringen, så ska han eller hon stanna i sjukförsäkringen. Regeringen har alltså efter fem års regerande insett att sjukförsäkringen kanske ska finnas till för dem som är sjuka. Vem vet, om ytterligare fem år kanske man kommer på att arbetslöshetsförsäkringen ska finnas till för dem som är arbetslösa.

Nu ska det bli mer av individuella prövningar. Ursäkta oss som tycker att det är alldeles självklart att man måste bedöma individuellt om en människa är sjuk eller inte! Är det någonting som ni behövde några år på er för att komma på?

Herr talman! Vi i Miljöpartiet tror på människor. Vi tror att människor vill arbeta och utvecklas om de får chansen. Människan är inte i grunden lat och egoistisk. Det är inte genom att straffa sjuka och arbetslösa som vi skapar ett mer sammanhållet, dynamiskt eller öppet Sverige. Det ska vara ett samhälle där vi kan leva tillsammans och inte bara bredvid varandra.

Det finns ingen anledning att vänta till nästa år för att göra de förändringar som krävs av en misslyckad politik i sjukförsäkringen. Vi kräver ett moratorium med ett stopp för fortsatta utförsäkringar från och med nu. Det kommer vi att lägga fram förslag om i vår budgetmotion om ett par veckor. (Applåder)

Herr talman! Sverigedemokraterna har verkligen fel. När människor flyttar till Sverige blir det inte färre jobb för dem som redan bor här. Ekonomin fungerar inte så. Det finns inte en konstant mängd jobb som vi ska dela på. Det är tvärtom. När människor kommer hit skapas det nya jobb.

Det är genom influenser från andra länder och andra kulturer och genom att vi får nya erfarenheter och ny kunskap som utveckling sker. Sverige skulle inte vara Sverige utan påverkan från andra länder och kulturer. Där människor möts uppstår nya idéer.

I Sveriges riksdag finns det en mycket stor samsyn om det positiva med migration och mer öppna gränser. Det är bra och gör mig väldigt stolt. Miljöpartiet har också gjort en politisk uppgörelse med regeringen om ett mer öppet Sverige där vi underlättar för människor att komma hit. Vi har gjort det för att det är vår övertygelse att öppna länder, öppna kulturer och öppna samhällen fungerar bättre.

Sverige växer och utvecklas när vi vågar vara ett öppet land. För hundra år sedan var Sverige ett underutvecklat och fattigt land, men genom öppna gränser för handel, ekonomiskt utbyte och migration har Sverige blivit ett rikt land.

Utan den stora migrationen till och från Sverige hade företag som Cloetta, Felix, Findus, Modo, Göta kanal, Höganäs, Perstorp, Handelsbanken, Bonnier eller Sparbanken, för att nämna några, inte funnits.

Forskning visar också att handeln ökar kraftigt när migrationsströmmar ökar. Det är först när vi lär känna varandra och börjar lita på varandra som vi börjar handla med varandra.

Herr talman! Konsten att leva tillsammans är inte enkel. Den kräver politiskt mod. Det måste löna sig på kort sikt att tänka långsiktigt.
Vi kan inte ha ett ekonomiskt system där det är biligare att smutsa ned framtiden än att göra klimatsmarta investeringar.

Vi kan inte ha en arbetsmarknad där den största hjälten är den som sliter ut sig innan 25 års ålder.

Vi kan inte ha en global ekonomi som gör det mer lönsamt att flytta runt pengar än att investera dem i att utrota fattigdom. Det behövs ett alternativ som tänker längre än näsan räcker, ett alternativ som handlar om att leva tillsammans. (Applåder)

I detta anförande instämde Stina Bergström, Jonas Eriksson, Mehmet Kaplan och Lise Nordin (alla MP).

Anf. 90 Finansminister ANDERS BORG (M) replik:
Herr talman! I dag har regeringen presenterat över tio olika nya förslag – om jobbskatteavdrag, expertskatt, pensionärer, alkohol och tobak, 3:12 och miljöbilar för att nämna några.

I budgetpropositionen kommer vi att gå vidare med satsningar på utbildning och kunskap – självklart. Vi kommer att klara av viktiga insatser på vårdsidan. Vi kommer att göra en lång rad förstärkningar. Det här är en offensiv reformregering.

Mikaela Valtersson säger: Här händer inget nytt. Men samtidigt finns det inte ens tio gemensamma besked – åtminstone kan man känna en stor osäkerhet kring det – från det rödgröna alternativet.
Här finns skiljelinjerna. Vi är ett alternativ med en reformregering. Vi vill gärna samarbeta; vi är en samarbetsregering.

Det finns en öppenhet hos Miljöpartiet för alternativ i vård och omsorg som vi uppskattar, och det finns en enighet om restaurangmomsen.
Men låt oss konstatera att Miljöpartiet vill möta utmaningarna genom att också lägga spärrar och hinder. Den största utmaningen för Sverige är fler i arbete, full sysselsättning och att få ned arbetslösheten – fler i arbete och fler arbetade timmar.

Då blir det så med Miljöpartiets politik att man sitter fast i betongen. Då är det kraftiga skattehöjningar och mindre av jobbskatteavdrag; det är ett hinder. Då är det mer av friår; det är en spärr. Då är det mer av bidragsberoende; det är en mur. Där är Miljöpartiet ett betongparti som inte vill se att människor måste komma i arbete.

Vi måste få till en omprövning i synen på arbete. Arbete är en gåva till samhället och en möjlighet för människor att förverkliga sig själva. Så länge Miljöpartiet inte kan ompröva sin syn på arbetslinjen sitter man fast i ett rödgrönt betongalternativ.

Anf. 91 MIKAELA VALTERSSON (MP) replik:
Herr talman! Jag kan informera dig, finansminister Borg – om du de senaste månaderna inte hunnit läsa tidningarna – om att vi inte längre har ett rödgrönt samarbete.

Jag vet inte om du blandade ihop replikerna och om det sagda var tänkt för en annan person. Det är nästan så att man börjar skratta när det sägs att Miljöpartiet är ett betongparti. Det var, som sagt, kanske fel replik.

Det som är viktigt är att man har ett antal olika verktyg för att komma till rätta med den arbetslöshet vi ser och för att kunna öka sysselsättningen. Då måste man se brett på det.

Ni har *ett* verktyg som ni prövat i nu snart fem år: jobbskatteavdrag. Ärligt talat tror jag att det har haft en del effekter. Jag tror att det har en del utbudseffekter och att det ökar incitamentet för människor att söka jobb.

Men nu måste vi också satsa krutet på att skapa nya jobb. Vi måste satsa på en bredare verktygslåda som innehåller utbildningssatsningar och satsningar på att ställa om samhället till ett mer hållbart samhälle med investeringar på den nivå som krävs för att nå miljömålen – investeringar i infrastruktur, förnybar energi och bostadssektorn och som också kan ge arbetstillfällen.

Vi måste satsa på jobb i välfärden – i skola, vård och omsorg – och vi måste satsa på företagen så att de kan växa och så att man kan utveckla nya företag och våga anställa. Genom en mer komplett verktygslåda kan man, tror jag, nå långt fler och viktigare resultat än genom att bara sänka skatten för dem som redan har det rätt okej.

Anf. 92 Finansminister ANDERS BORG (M) replik:
Herr talman! Låt mig med stor tacksamhet betona att det gläder mig att Mikaela Valtersson så tydligt understryker att det inte finns något rödgrönt alternativ. Det finns inte ett gemensamt regeringsalternativ för de rödgröna. Det finns inte ens tio gemensamma förslag som man i dag står upp för.

När det gäller en bred palett: Miljöpartiet gick till val på att återinföra förmögenhetsskatten. Man gick till val på att höja arbetsgivaravgifterna för unga. Man gick till val på att ta tillbaka jobbskatteavdrag, bygga ut bidragen och komplettera med friår. Det är en bred palett för att pressa *ut* folk från arbetsmarknaden, en bred palett för *färre* i arbete, en bred palett för *färre* arbetade timmar. Det är en arbetsfientlig politik.

Miljöpartiet måste ompröva sin syn på arbete. Arbete är välståndets grund. Vi klarar ingen miljö utan fler i arbete och fler arbetade timmar.

Anf. 93 MIKAELA VALTERSSON (MP) replik:
Herr talman! Vi gick till val på att sänka arbetsgivaravgifterna för mindre företag så att man har möjlighet att anställa fler.
Vi gick till val på en kraftfull grön omställning som gör att vi kan nå en mer hållbar utveckling och minska koldioxidutsläppen samtidigt som vi skapar nya moderna hållbara jobb.

Vi gick till val på att ha en stor utbildningssatsning där vi ser till att ungdomar i stället för att fastna i passivitet i era ungdomsgarantier faktiskt får en kvalitativ utbildning och har möjlighet att få nya jobb.
Ett besked kan jag här ge som skiljer sig från vad vi rödgröna gick till val på: Från Miljöpartiets sida kommer vi inte att driva frågan om förmögenhetsskatt. Vi har hela tiden varit väldigt tveksamma till att återinföra den. Den kompromiss vi gjorde kommer vi inte att stå kvar vid.

Med det sagt skulle jag också vilja säga att vi inte har ett organiserat rödgrönt samarbete. Men i en mängd frågor och en stor del av politiken har vi rödgröna samma syn. Jag tror att vi har samma syn på det dåliga i er sjukförsäkringspolitik och på att ni inte har en strategi för att nå ett mer hållbart samhälle. (Applåder)

Anf. 94 CARL B HAMILTON (FP) replik:
Herr talman! Mikaela Valtersson var inne på samma tema som Tommy Waidelich, på det här med matchningen på arbetsmarknaden och att det skulle vara ett stort problem. Delvis är det ett problem beroende på den otroligt snabba uppgången i ekonomin. Efterfrågan på svenska

exportprodukter har radikalt, snabbt, ökat från kvartal till kvartal. Det är klart att arbetsmarknaden inte hänger med där. Den är mer trög till sin funktion än varumarknaden.

Jag tycker att både Tommy Waidelich och Mikaela Valtersson ska lägga märke till någonting som är mer grundläggande, nämligen att de företag som efterfrågar arbetskraft ofta efterfrågar kompetent arbetskraft – utbildad arbetskraft, erfaren arbetskraft. Vad det svenska skolsystemet under Socialdemokraterna i decennier har levererat är emellertid motsatsen. Outbildade ungdomar som kommit ut på arbetsmarknaden har haft svårt att uppfylla de krav som ställts från företag och näringsliv och även från offentlig sektor.

Så när ni, Tommy Waidelich och Mikaela Valtersson, klagar på den bristande matchningen måste ni också acceptera att ansvaret till stor del är ert genom att ni administrerat och utvecklat ett skolsystem, ett utbildningssystem, som inte kunnat leverera de personer som i dag skulle ha matchat efterfrågan. Detta är ett grundläggande och ett mycket stort problem som den här regeringen på bred front har attackerat. År 2011 är sannolikt det år då det, jämfört med år 1842, gjorts flest utbildningsreformer – på alla nivåer, även beträffande lärarutbildningen.

Slutligen när jag har 16 sekunder på mig ska jag ställa samma fråga som den jag ställde till Tommy Waidelich och som jag tycker att han gav ett väldigt otydligt och oroväckande svar på: Skulle Miljöpartiet ställa upp på att bevara den nuvarande pensionsreformen, inte riva upp den till exempel genom att överge bromsen?

Anf. 95 MIKAELA VALTERSSON (MP) replik:
Herr talman! Jag tror att en hel del lärare i vårt land faktiskt blir lite upprörda när de hör om Carl B Hamiltons och Folkpartiets ofta väldigt negativa syn på skolan.

Att säga att bara outbildade unga skulle ha levererats till samhället är en hemsk syn på den svenska skolan och på alla ungdomar som gått igenom skolan. Självklart har väldigt många en god kompetens. Sedan måste man komma till rätta med och satsa så att alla klarar sig. Men det är inte så att allt i den svenska skolan är dåligt. Det tycker jag är en tråkig syn.

Jag måste ställa en motfråga. Ett av de stora problemen i dag är att väldigt många saknar en gymnasieutbildning. Man kan se att arbetslösheten sjunker i många grupper men inte i nämnda grupp. Där riskerar man att fastna i hög arbetslöshet och att inte komma in på arbetsmarknaden igen. Hur hjälper ett jobbskatteavdrag den gruppen? Hur ska de personerna genom ett jobbskatteavdrag få en bättre kompetens och få godkänt slutbetyg från gymnasiet? De frågorna skulle jag vilja ha svar på.

När det gäller den konkreta frågan om pensionsreformen kan jag säga att vi i Miljöpartiet inte har något förslag om att riva upp pensionsreformen och att vi inte heller kommer att driva något sådant framöver. Vi har förslag om att skapa ett bättre trygghetssystem där ni väldigt mycket ställt till det.Det handlar då om sjukförsäkringen och a-kassan, om att skapa ett stabilt trygghetssystem där man inte faller mellan stolarna och slussas runt i systemet, där det finns en väg in för individen och där man vet att det finns en trygghet om man råkar drabbas av sjukdom eller bli av med sitt jobb. Det är så ett välfärdsland borde fungera.

Anf. 96 CARL B HAMILTON (FP) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att tacka Mikaela Valtersson för beskedet beträffande pensionsreformen. Det var ett tydligare och klarare besked än det Socialdemokraterna förmådde ge, och det var ett viktigt besked.

Det har självklart inte bara levererats outbildade ungdomar ur den svenska skolan. Det hoppas jag verkligen att jag inte sade, för det menar jag definitivt inte. Vad vi nu gör för att bland annat bättre binda samman näringsliv och skola är att vidta ett antal åtgärder, till exempel lärlingsutbildningar. Det måste dock komma i mycket större volym, och det måste finnas mycket större lyhördhet från företagens sida att faktiskt gå in i dessa system. Där är vi alltså ingalunda färdiga.

Sedan frågar Mikaela Valtersson: Vad hjälper ett jobbskatteavdrag? Ja, det har ju skapat en efterfrågan på kanske 100 000–110 000 – det är lite svårt att räkna exakt – nya arbetstillfällen. Det är klart att det ger ett drag i arbetsmarknaden som annars inte hade funnits där. Det gör att även andra än dem Mikaela Valtersson kanske vill peka ut som de som ska in på grund av jobbskatteavdraget kommer att gynnas – i en andra och tredje effekt kommer även dessa grupper att gynnas av att det är en bättre situation på arbetsmarknaden.

Anf. 97 MIKAELA VALTERSSON (MP) replik:
Herr talman! Jag tycker på allvar att Folkpartiet ska vara lite försiktiga – och du var lite oförsiktig i det första, Carl B Hamilton – vad gäller uttalandena om skolan. Man ska vara lite nyanserad. Även om ni säger att det inte har skett så mycket sedan 1842 då folkskolestadgan infördes är det ändå så att antalet reformer inte är lika med bra. Även om ni tycker att man har en fart i det är det inte säkert att allt blir bra bara för att det är många.

Lärlingssystem är bra, men det finns många andra saker man behöver fokusera på i skolan som ni inte har gjort. Om man tittar på den grupp jag tog upp – alltså de som faktiskt inte märker av draget i arbetsmarknaden, som inte har en gymnasieutbildning utan fastnar i arbetslöshet – ser man att man där måste ha en annan strategi för att de faktiskt ska få kompetens och vara anställningsbara.

Anf. 98 ANNIE JOHANSSON (C) replik:
Herr talman! Mikaela Valtersson framhöll i sitt anförande vikten av ett modernt samhälle. Hon lyfte fram det gröna, engagemang, hållbarhet och framtid, men vid ord som ”valfrihet” tar det moderna slut i Miljöpartiets Sverige.

Regeringens valfrihetsreform i välfärden har öppnat upp kommunsektorn för företagare och entreprenörer, lett till att kvinnor har fått fler arbetsgivare att välja bland och underlättat livspusslet bland många. En stor majoritet av svenskarna anser också att valfrihet i vården är viktig och har en positiv inställning till privat vård, enligt Vårdindikatorn som kom nu i mars. Mellan 2006 och 2009 ökade antalet anställda i privata vårdföretag med över 30 000, och i dag arbetar drygt 120 000 människor i 14 000 privata vårdföretag.

Ni miljöpartister motsätter er många av de reformer som på senare år har stärkt svenskarnas självbestämmande i välfärden, såsom den fria etableringsrätten. Med er politik skulle människors valfrihet inskränkas, och vi skulle få färre entreprenörer som kan stärka och utveckla välfärdstjänsterna. Vi bygger i stället vidare på valfrihetsreformerna, till exempel genom att förstärka LOV. Patienter, äldre, föräldrar och elever gillar att välja, och många anställda vill ha möjlighet till fler arbetsgivare eller till att starta eget tillsammans med kolleger. Mångfald berikar.

Mikaela Valtersson, hur kan fler företag och jobb skapas inom välfärden om ni river upp de reformer för valfrihet inom välfärden som har gjorts och som ni faktiskt gick till val på tillsammans med De rödgröna? Hur vill du förklara för den stora majoritet svenskar som tycker att valfrihet är viktigt att det med er vid makten blir slut på den varan inom välfärden?

Anf. 99 MIKAELA VALTERSSON (MP) replik:
Herr talman! Jag tror att Annie Johansson tog i lite vad gäller Miljöpartiets politik. Jag tycker att valfrihet är någonting väldigt bra. Miljöpartiet har också under väldigt lång tid varit ett av de partier som har bejakat valfriheten och mångfalden – både i skolsystemet, vad gäller stor pedagogisk mångfald, och en stor mångfald av utövare. Vi har varit starkt pådrivande till att vi har den friskolereform vi har i Sverige, men också inom vården.

Däremot har vi sagt att vi tycker att det viktiga är att det är en valfrihet för individer – att det är individen som kan välja och att det är där valfriheten ligger, så att det inte är en valfrihet för företagen att etablera sig. Det är individens valfrihet vi ser som det allra viktigaste och att det inte är tvingande utan att man fortsätter att ha ett kommunalt självstyre så att man kan göra på olika sätt i olika kommuner.

Ett sätt som vi fortfarande tycker och som faktiskt är det som ökar kvaliteten – vi väljer nämligen ofta att fokusera på kvaliteten, för jag tycker att det viktiga i både skolan och vården är att det är en god kvalitet – är att tillskjuta de pengar som behövs. Det har på senare år varit viktigt för oss att kommuner och landsting har tillräckliga resurser för att ha en bra vård, bra skola, bra omsorgsverksamhet och äldreomsorg samt kunna ha många utförare.

Däremot är vi kritiska till att de allra största sjukhusen skulle säljas ut. Jag är dock stor anhängare av att ha en stor mångfald vad gäller mindre utövare.

Anf. 100 ANNIE JOHANSSON (C) replik:
Herr talman! Då är det inte bara förmögenhetsskatten, som Mikaela Valtersson tog upp i replikskiftet med Anders Borg, utan även valfrihet inom välfärden som tydligt manifesterar Miljöpartiets åsikt till skillnad från det rödgröna samarbetet.

Vad vi kan se vad gäller valfrihetsreformer har det allteftersom dessa har genomförts kommit fler och fler rapporter och undersökningar som visar just positiva effekter. När fler vårdgivare kan etablera sig ökar konkurrensen och därmed kvaliteten och tillgängligheten både för de privata och offentliga vårdenheterna, vilket givetvis inte bara stärker småföretagsamheten inom detta område utan också patientintresset och medborgarintresset.

Erfarenheterna från de kommuner som har infört LOV pekar till exempel på att kvaliteten höjts inom hemtjänsten. Därtill får vi fler entreprenörer, inte minst kvinnor, som tack vare reformerna får chansen att förverkliga sina drömmar om att starta eget företag och öka självbestämmandet.

Jag vill återigen, bara för att markera, fråga: Är valfriheten inom välfärden, LOV, ett sådant förslag som Miljöpartiet numera ställer sig bakom men inte ställde sig bakom under valrörelsen 2010?

Anf. 101 MIKAELA VALTERSSON (MP) replik:
Herr talman! Jag tror inte att det är någon nyhet att Miljöpartiet har varit för en mångfald och en valfrihet, men precis som jag sade tycker

vi att det är individen valfriheten ska utgå ifrån. Så som det till exempel har slagit inom vården i Stockholm visar det sig att det inte alltid är individen som får en större valfrihet, utan det är individer i vissa områden och på vissa ställen.

Vi tycker att det är viktigt att man dels bygger en bra kvalitet och att det är en verklig valfrihet för individer – som är jämlik och inte bara till för vissa. Det är detta vi kommer att fortsätta driva: många utövare, att vi kan ha en stor valfrihet och att vi framför allt kan ha en väldigt hög kvalitet.

Anf. 102 JOHNNY SKALIN (SD) replik:
Herr talman! Miljöpartiet gör ganska hätska attacker på mitt parti och vår invandringspolitik. Man får det att framstå ungefär som att vi vill stoppa invandringen och att vi tycker att allt med den är dåligt. Så är det givetvis inte, utan det finns såklart alltid positiva exempel vad gäller invandringen. Det finns framför allt en anledning att titta på att många människor som kommer hit sköter sig. De kommer hit och skapar företag.

Tittar vi på nettoeffekterna är de dock negativa. Vi har en stor kostnad vad gäller invandringen. Vi har stora nettokostnader som har räknats av en rad olika nationalekonomer. Regeringens egen nationalekonom räknar med en nettokostnad på 1 ½–2 procent av bnp, och det är en kostnad på runt 60 miljarder eller mer om man ser på 2-procentsdelen. På 50- och 60-talen var invandrare sysselsatta i lika hög grad som svenskar. Vi hade en invandring som fungerade mycket bättre förr, och det är det vi menar: Vi vill ha en återgång till en ansvarsfull invandringspolitik. Tittar vi i dag ser vi att det inte riktigt ser ut så, utan vi har haft en stor omvälvning i invandringspolitiken. Det är det som har skapat problemen.

Vi har stora grupper som står utanför. Av de invandrare som kommer hit har ungefär 65 procent en förgymnasial utbildning. Det är klart att vi då får ett matchningsproblem, och då får vi också problem att sätta alla människor som kommer hit i ett arbete. Det är dessa frågor vi lyfter upp, och det är dessa frågor Mikaela Valtersson nu står här och attackerar.

För min del är det obegripligt. Jag menar nämligen att det är vi som står för den ansvarsfulla invandringspolitiken, inte Miljöpartiet.

Anf. 103 MIKAELA VALTERSSON (MP) replik:
Herr talman! Det är intressant att höra Johnny Skalin prata om den positiva invandringen. Om jag tolkar dig rätt, Johnny, säger du att det inte är några problem med alla dem som kommer hit och sköter sig. Det är ju ett jätteintressant besked. Då är vi nästan hemma, för det är ju alla. De allra, allra flesta som kommer hit sköter sig, så i så fall kanske ni har ändrat er politik.

När det gäller kostnaderna tror jag att ni måste nyansera lite hur man ser på detta. Det var det jag försökte göra och berättade i mitt anförande om vilken otrolig betydelse migrationen har haft genom tiderna, hur öppna samhällen som har bejakat migration har haft en bättre utveckling med både handel och ekonomisk utveckling och en på många andra sätt mänskligt bättre utveckling. Slutna samhällen har inte blivit lika bra samhällen och har inte utvecklats på samma positiva sätt, det gäller även ekonomiskt. Det ger skatteintäkter och ökad handel, och det är många fler med utländsk bakgrund som startar företag och driver företag. Det finns en mängd sådana exempel.

Problemet är inte matchningen på arbetsmarknaden så att invandrare inte får jobb, varför man skulle stänga gränserna för dem. Problemet är

att vi i det här landet inte förmår använda den kompetens som finns. Det är ett enormt ekonomiskt problem för Sverige att vi har en av världens högst utbildade och mest kompetenta taxikårer. Det finns en mängd läkare och civilingenjörer, apotekare och andra som jobbar med något helt annat som inte är på deras kompetensnivå. Det är vårt problem. Vi har inte förmått använda deras kompetens och därmed kunnat få en positiv effekt i ekonomin och vad gäller jobb och arbetstillfällen.

Anf. 104 JOHNNY SKALIN (SD) replik:
Herr talman! Jag håller med Mikaela Valtersson om att vi har problem med att de stora invandrargrupper som kommer hit inte får ett arbete. Det är därför vi vill begränsa invandringen till nivåer som vi klarar av att hantera. En stor del av de människor som kommer hit saknar den kompetens vi behöver på arbetsmarknaden. Man kan till exempel titta på arbetskraftsinvandringen, den som Mikaela Valtersson talar så varmt för. Drygt 20 procent är högskoleutbildade, resten är restaurang-personal, städare, köks- och restaurangbiträde och så vidare. Det är arbetskraft vi inte behöver här. Därför skapar vi ett överutbud av arbetskraft, och vi behåller utanförskapet på väldigt höga nivåer. Det är den politiken vi vill komma åt. Det är därför vi vill begränsa invandringen, förutom av de andra skäl vi har. Men i ett ekonomiskt perspektiv måste vi framför allt begränsa invandringen och begränsa utbudet på arbetsmarknaden.

Anf. 105 MIKAELA VALTERSSON (MP) replik:
Herr talman! Jag vet inte om Sverigedemokraterna och Johnny Skalin lurar någon med att säga att det är av ekonomiska skäl de är mot invandring.

Vi kan hantera den invandring som sker. Det är inte problemet att det kommer människor hit som inte har kompetens. Det är inte det stora problemet. Problemet är att det kommer hit mängder av människor som har kompetens som vi inte tar till vara. Det är det som är det stora samhällsproblemet. Vi vill inte anställa någon som heter Mohammed eller en människa som har varit här under en lång tid och ändå inte kommit in på arbetsmarknaden. Det är vårt problem. Det är attityder och diskriminering hos oss i Sverige som är vårt problem. (Applåder)

Anf. 106 ANDERS SELLSTRÖM (KD) replik:
Herr talman! Jag har en liten fundering, Mikaela Valtersson. Ni har anordnat en del seminarier eller stått bakom dem, och det finns inom miljöpartier rörelser runt om i Europa som går ut på att det här med tillväxt inte är riktigt så där hundra bra, man skulle kunna sluta med tillväxten. Det antyds att den till och med skulle kunna vara skadlig. Delar du den uppfattningen? Skulle ni kunna lägga fram en budget som har nolltillväxt tre fyra år framåt? Det skulle vara intressant att höra hur den budgeten från er sida skulle se ut.

För min del är det självklart att grunden för att stärka välfärden är tillväxt. Har vi en dålig ordning i finanserna, har vi inte tillväxt är det de som står längst från arbetsmarknaden och de som är mest beroende av en stark offentlig sektor som råkar illa ut.

Det skulle vara intressant att höra här hur ni ser på det. I den ekonomiska politiken i övrigt – jag tittade på er hemsida – verkar det vara så att ni fortfarande står bakom den rödgröna ekonomiska politiken. Jag ser inte att ni har ändrat er i någon form. Det skulle vara intressant att höra till exempel om detta att ni skulle vilja höja bensin-skatten med 49 öre. Står ni fortfarande bakom det? I dag är priset uppe i 14:44. Det skulle innebära att bensinpriset snabbt skulle segla över 15 kronor.

Risken är stor att det gör det ändå i sommar, men ni skulle alltså lägga på ytterligare. Det skulle vara intressant att höra om det också.
Så har jag ytterligare en fundering, en glädjande sak som jag tycker är jätterolig, gällande migrationsöverenskommelsen mellan Miljöpartiet och Alliansen. Det känns jättebra att vi har kommit dit. Jag skulle gärna vilja se fler överenskommelser. Men ibland ser jag en tendens från Miljöpartiet som man kan vara lite orolig för, och du får väl säga att jag har fel. När ni i vissa förhandlingssituationer märker att Sverigedemokraterna står på er linje sjunker förhandlingsviljan från er sida med Alliansen betänkligt. Jag oroar mig för detta.

Anf. 107 MIKAELA VALTERSSON (MP) replik:
Herr talman! Det var många undringar i samma replik, men jag ska försöka svara på frågorna.

Vad gäller tillväxt är det historiskt helt otvetydigt så att en högre tillväxt har haft ett samband med större koldioxidutsläpp. Det är ohållbart, det säger jag helt tydligt. Så kan vi inte ha det, utan vi måste bygga in ett innehåll i den ekonomiska utvecklingen som är hållbart. Det finns en mängd saker som det är bra om det är tillväxt i. Det är bra om det är tillväxt i vindkraftsbranschen, det är bra om det är tillväxt i energieffektiviseringsteknik och det är bra om det är tillväxt i utbildningsbranschen. Men det måste vara ett hållbart innehåll, och det måste leda åt rätt håll och inte belasta jorden mer än vad den tål.
Jag tror att många är överens, även ekonomer, om att just mätning av bara bnp:s tillväxt från år till år är ett rätt ensidigt mått på välfärd och på hur vi mår, hur lyckliga vi är, hur bra man klarar sig i livet. Den diskussionen tror jag måste breddas. De mått vi använder måste breddas för att mäta vad som är en bra utveckling.

Vad gäller koldioxidskatten kommer Miljöpartiet absolut att stå fast vid att koldioxidskatt är ett av de mest effektiva styrmedlen för att komma till rätta med klimatpåverkan. Det var en sak som vi starkt bidrog med i De rödgröna, och det kommer vi absolut inte att släppa. Det är ett viktigt medel ihop med investeringar och en mängd andra saker och med att ge incitament till det som är hållbart.

Slutligen frågade du om samarbete. Ärligt talat har vi inte olika attityd beroende på vilka som är med på vår politik. Vi har en allmänt rätt skeptisk inställning, restriktiv inställning, till för mycket samarbete med regeringen. Det håller med eller utan Sverigedemokraterna.

Anf. 108 ANDERS SELLSTRÖM (KD) replik:
Herr talman! Det är bra med lite besked i de här frågorna. Sedan kanske vi får se hur det artar sig i er alternativa budgetmotion så småningom angående tillväxt. Sänks den av olika anledningar vet vi att det blir mindre över till välfärden, och det känns inte bra.

Beträffande samarbete har vi ett parlamentariskt läge som är sådant att vi måste hitta vissa samarbetslösningar. Jag är inte främmande för att hitta fler sådana, men jag är rädd när man låser dörren då man ser att man kan få majoritet i kammaren i vissa lägen. Jag tycker att ni i Miljöpartiet borde vara det parti som står längst från den typen av ageranden. Jag hör vad du säger i de frågorna.

Mycket av skolfrågorna, som vi pratar om i dag, ligger på kommunal nivå. Kommunerna går just nu med enorma överskott. Där har vi de starkaste möjligheterna att göra någonting för skolan, och det görs en hel del. Jag vet via min delaktighet i Sveriges Kommuner och Landsting att många skolor går riktigt bra, men det finns mycket mer att göra där.

Anf. 109 MIKAELA VALTERSSON (MP) replik:
Herr talman! Jag måste ta tillfället och säga något mer om samarbetet, för ni har en så märklig syn på det från Alliansens sida.

Om vi har ett förslag som är uppe i ett utskott och vi står fast vid vår politik menar ni att vi låser dörren. Om Sverigedemokraterna råkar tycka lika tycker ni att vi ska ta bort vårt förslag eller ändra det utan någon som helst anledning. Nej, det tror jag inte är sättet att samarbeta på.
Jag är öppen för att hitta konstruktiva lösningar och samarbete. Jag tycker att det är väldigt bra med vårt migrationssamarbete. Det går säkert att hitta vissa fler delar i enstaka frågor där vi tror att det finns gröna vinster. Men det funkar inte riktigt så att vi bara hjälper regeringen att skapa majoriteter genom att ge avkall på vår egen politik. I de allra flesta fallen är det ni som är överens med Sverigedemokraterna. (Applåder)

Anf. 110 CARL B HAMILTON (FP):
Herr talman! Det som otvivelaktigt är mest glädjande i vårbudgeten för 2011 är statistiken som visar att arbetslösheten minskar och sysselsättningen ökar. Den utvecklingen är nyckeln till ett mer harmoniskt Sverige. En bättre arbetsmarknad möjliggör högre inkomster, bättre miljö, högre pensioner och minskad barnfattigdom, för att nämna några saker.

Den positiva utvecklingen på arbetsmarknaden slår igenom som förbättringar i alla fördelningspolitiska mått, som minskade inkomstskillnader, minskade klyftor i levnadsstandard och färre personer i ekonomisk utsatthet. Ökande sysselsättning och färre arbetslösa är ingen slump, utan det är resultatet av en ökad efterfrågan i produktion i ett växande antal svenska företag.

En framgångsrik återhämtning i vårt lands privata företagande har förbättrat och tryggat basen för kommunernas och för statens möjlighet att leverera vård, skola, omsorg, försvar, poliser, kommunikationer, universitet, och så vidare. Utan en dynamisk, effektiv och skattebetalande företagssektor – med allt fler välbetalda och produktiva anställda – faller dessa ambitioner platt till marken.
Arbetslösheten blev aldrig de 12 fruktade procenten i prognoserna för några år sedan, utan i dag är den drygt 7 procent och kan komma att gå ned till ca 5 procent 2015. Det är bättre men inte nog bra.

Sysselsättningen vände upp redan 2009 och väntas öka med drygt 320 000 personer under de kommande fyra åren. Det finns därmed en väldig kraft i ökad rättvisa och i möjligheterna för enskilda människor att leva bättre och tryggare framöver. Varför tryggare? Jo, därför att alla våra trygghetssystem, inklusive alla pensioner, är helt beroende av en hög sysselsättning och låg arbetslöshet för att kunna finansieras och fungera. Samtidigt är naturligtvis den privata företagsamheten helt beroende av en väl fungerande offentlig sektor. Den privata och den offentliga sektorns framgång betingas av varandras utveckling, och tillsammans kan de skapa framgång för Sverige.

Herr talman! Det finns stora risker som lurar utanför våra gränser. Omvärlden är hotfull, kompromisslös och krävande. Andra länders skuldberg och underskott pressar ned efterfrågan på svenska företags produkter utomlands. Bankkriserna är sannolikt inte slut i Europa. Kanske står vi inför en importerad bostadsprisbubbla i Sverige.
I dagens Financial Times kritiserar Internationella valutafonden Förenta staterna för bristande trovärdighet när det gäller att minska landets stora och växande budgetunderskott och betecknar underskottet som ett hot mot världsekonomin och andra länder.

Just på grund av vårt lands relativa ekonomiska framgång och stabilitet kan dessutom så kallade heta pengar, hot money, komma att rusa in i och snart därefter åter ut ur vårt land. Det har hänt några andra välskötta länder under senare år. Om det skulle inträffa skulle värdet på kronan snabbt och mycket kraftigt drivas upp och ställa våra företag inför plötsliga jätteproblem med exportförsäljningen. Sedan kanske kapitalet efter några veckor, månader eller kvartal rusar ut ur landet lika fort, kronan faller tillbaka och en ny instabilitet uppstår. Det här är ett mardrömsscenario med okänd sannolikhet som jag menar motiverar en stor försiktighet och en ökad uppmärksamhet i den ekonomiska politiken.

Herr talman! Det finns en kritik av regeringens politik som går ut på att det nu finns pengar men ingen regeringspolitik. Det är en bisarr argumentationslinje. Det som jag skulle vilja beteckna som att regeringen och Alliansen har handlingsfrihet och frihetsgrader, till exempel att kunna välja och prioritera bland olika åtgärder, betecknar i stället dessa kritiker som idétorka. Men jag kan försäkra kritikerna att det finns ett stabilt överskott av krav på politik genom ökade utgifter och sänkta skatter. De kommer inte bara från allianspartiernas statsråd och riksdagsledamöter utan naturligtvis också från många grupper utanför riksdagen.

Jag vill i dag för Folkpartiets del lyfta fram en fortsatt bättre arbetsmarknad som den viktigaste frihetsreformen. Ungdomsarbetslösheten måste pressas tillbaka. Sysselsättningen och integrationen för våra utlandsfödda måste förbättras. Det måste löna sig att utbilda sig i Sverige minst lika mycket som i andra länder, det vill säga borttagen värnskatt.

En fortsatt allt bättre fungerande arbetsmarknad möjliggör bättre offentliga finanser och trygghetssystem, stabila privata inkomstökningar och ett mer harmoniskt Sverige.

I detta anförande instämde Gunnar Andrén, Hans Backman och Ulf Nilsson (alla FP), finansminister Anders Borg (M), Annie Johansson (C) och Anders Sellström (KD).

Anf. 111 TOMMY WAIDELICH (S) replik:
Herr talman! Först en kommentar till Carl B Hamiltons tidigare inlägg här om missmatchningen. Han säger att det är för att det har gått så snabbt med tillväxten som man inte har hunnit med, å andra sidan beror det på gamla försyndelser från den gamla regeringen. Jag tycker inte att det riktigt hänger ihop.

Det viktiga är, tycker jag, att regeringen tar ansvar och ser till att de åtgärder som krävs sätts in mot missmatchningen. Ett problem är att regeringen drog ned på yrkesutbildningen inom arbetsmarknadspolitiken under den förra perioden, och det är det vi lider av i dag.

Jag har en konkret fråga till Hamilton. Ni hävdar att er politik med försämrade villkor för arbetslösa och jobbskatteavdrag skapar fler jobb. Kan du som professor i ekonomi beskriva hur den mekaniken fungerar? Lars Calmfors, och för övrigt hela ekonomkåren, hävdar ju att mekaniken är att lönerna måste försämras för att det här ska ge någon betydande effekt. Är det så?

Anf. 112 CARL B HAMILTON (FP) replik:
Herr talman! Mekanismen är enkel. Fackföreningarna behöver inte kräva lika stora löneökningar eftersom det blir goda löneökningar också genom sänkt inkomstskatt.

Men låt mig ta fasta på den första frågan, om missmatchningen. Man måste ju förstå att om vi har en så rekordsnabb omsvängning i efterfrågan på varor tar det ett tag för arbetsmarknaden, företagen, att anställa och för arbetskraften att komma dit. Detta kommer att reda upp sig. Det kommer att ta några kvartal, men det kommer naturligtvis att förbättras.

Sedan är det också så, som jag tidigare sade i min replik till Mikaela Valtersson, att det finns ett arv av en icke väl fungerande skola som det finns personer som har gått igenom, men skolan har inte levererat tillräcklig kompetens. Det gäller naturligtvis inte alla men alltför många. Vi har till exempel ett stort bortfall från gymnasieutbildningen där skolan inte har levererat tillräckligt många med tillräckligt bra yrkesutbildning. Det försöker vi reparera nu, men det är klart att det tar lång tid dess värre. Det är naturligtvis också ett slöseri att människor först ska gå i skolan och sedan utbildas en gång till. Det hade varit bättre om man hade gjort den grundliga och goda utbildningen redan från början.

Vi ska naturligtvis utbilda, som Tommy Waidelich var inne på, men vi har ju också ambitionen att människor ska in på arbetsmarknaden så snart som möjligt. Därför har vi olika typer av stöd till arbetsgivare när de ska anställa. Vi har ett särskilt anställningsstöd, nystartsjobb, instegsjobb, lönebidrag, utvecklingsanställning, trygghetsanställning, skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare. Det är en uppräkning av dessa former av stöd. Poängen med dem är att så snart som möjligt få in människor på arbetsmarknaden, i dessa fall med subventioner som stöd för detta. Det är alltså en kombination av bättre utbildning och de här subventionerna för att man ska komma in på arbetsmarknaden.

Anf. 113 TOMMY WAIDELICH (S) replik:
Herr talman! Jag tackar för svaret. Mekaniken är alltså att det ska påverka lönerna. Då förklarar det också varför vissa regeringsföreträdare har tyckt att ingångslönerna ska sänkas, inte minst i den kommunala sektorn. Men det kan vi återkomma till senare.
För övrigt vad gäller utbildningen, som Carl B Hamiltons eget parti i högsta grad är ansvarigt för, går det inte att skylla på tidigare regeringar i all evighet. Ni har ju faktiskt under fyra fem år haft ansvaret för utbildningspolitiken. Vi ser också i den så kallade Pisaundersökningen att vi har sjunkande resultat i skolan. Det är inte en bra investering för framtiden, och där har ni ansvaret.

Anf. 114 CARL B HAMILTON (FP) replik:
Herr talman! Folkpartiet är väldigt stolt över att ta ansvar för de reformer som vi som en del av regeringen nu genomför för att förbättra skolan och även universitetsutbildningen. Men detta är ju som en atlantångare, och det tar ett tag att vända den. Även om man inför den bättre skolan nu är det ett antal årgångar av ungdomar som trots allt har gått igenom eller nu går igenom den tidigare skolan. Det är riktigt att vi inte kan skylla på Socialdemokraterna i all evighet, men vi kan skylla på dem, dess värre, ganska länge. Och det är väldigt tråkigt att vi inte kunnat ändra utbildningsresultaten i skolan snabbare än vad vi har kunnat göra. Det beror på att ett år är ett år, och när det blir nya regler tar det ett tag innan alla ungdomskullar har gått igenom det nya gymnasiet och den nya högskolan.

Anf. 115 ULLA ANDERSSON (V) replik:
Herr talman! Man kan konstatera att kraftigt ökade inkomstskillnader också försämrar skolresultatet.

Carl B Hamilton talar om att det ska vara sänkta skatter i stället för höjda löner – eller att man egentligen vill se lägre löner. Det kan man

se som en form av kapitalöverföring. Människor sliter och arbetar och i stället för att få lön från företaget stannar en större del av pengarna i företaget. Det blir en kapitalöverföring från löntagarna till kapitalägarna.

Man kan också se att ständiga skattesänkningar försvårar en finansiering av välfärden.

Carl B Hamilton sade att det privata näringslivet är beroende av en väl fungerande offentlig sektor, och visst är det så. Den offentliga sektorn borde ha huvudansvaret för att se till att det finns välutbildad arbetskraft, men regeringen drar ned på utbildningsinsatserna och arbetsmarknadspolitiken. Den offentliga sektorn borde också ha ansvar för en väl fungerande infrastruktur kring företagen, men även där minskar regeringen anslagen.

Näringslivets Transportråd skriver att det för svenskt näringslivs konkurrenskraft behövs en effektiv infrastruktur och att investeringar i infrastruktur och underhåll sker systematiskt, flerårigt och långsiktigt. Man menar att hela 2010-talet bör göras till infrastrukturens årtionde för att stärka svenskt näringslivs framtida konkurrenskraft. Klokt! Vad gör regeringen? Jo, man säger att man ökar anslaget med 800 miljoner men lägger fram en budget utan finansiering. Inte heller i tilläggsbudgeten är pengarna med.

I slutet av 2010 stod trafiken stilla i 158 dagar. I 158 dygn satt människor på tåg och i bilar som inte kom någon vart. Det är ett oerhört resursslöseri, både med människors tid och för ekonomin i stort.

Carl B Hamilton och regeringen tar inget helhetsgrepp på problematiken, även om man försöker låtsas som det med sin 800-miljonerssatsning. Men det är höjda banavgifter, låga anslag, lågt banunderhåll och avkastningskrav – och så skjuter man på ordföranden.

Anf. 116 CARL B HAMILTON (FP) replik:
Herr talman! Möjligen sköt man bort ordföranden, men sköt på honom gjorde man inte.

Ulla Andersson! Det finns ett grundläggande problem i alla de debatter som du och jag har. Det är att du tror att välfärden finansieras genom högre skatter. Men någonstans finns det en bas för skatterna, och vad är det för skattebas? Jo, skattebasen för finansiering av transportsektorn, eller kommunerna som du vanligtvis brukar uppehålla dig vid, är de företag som finns i Sverige och de som är anställda i företagen.

Ju större produktivitet och vinst, ju fler som är sysselsatta, ju fler som har jobb och ju färre som är arbetslösa, desto större är skattebasen och desto enklare och mindre konfliktfyllt är det att finansiera kommunernas, landstingens och statens utgifter, inklusive infrastrukturen.

Men för dig, Ulla Andersson, finns bara att man rekvirerar skatter. Det kommer liksom från himlen. Där uppe finns ett skatteuttag. Låt oss då rycka ned några skattemiljarder. Men de finns inte där uppe i himlen att rycka ned. Det vi har är en skattebas som människor, kapital och arbete formar. Därför måste vi främja detta. Vi måste främja företagens verksamhet och förmåga att fungera såväl i den internationella konkurrensen som i konkurrensen inom Sverige.

Finns det något vackrare ord i den svenska vokabulären än skattebasen, Ulla Andersson? För dig är de vackraste orden möjligen ”höjda

skatter”. Men för mig är det ”bredare och mer produktiva skattebaser”. Det är de bästa orden i ekonomisk politik. (Applåder)

Anf. 117 ULLA ANDERSSON (V) replik:
Herr talman! Carl B Hamilton och jag är överens om en sak; det är helt fantastiskt. Visst är skattebas ett vackert ord!

Men Carl B Hamilton som är professor vet också mycket väl att när man jämför den anglosaxiska modellen med låga löner och låga skatter med den nordiska välfärdsmodellen med en stark fackföreningsrörelse, en bra utbildnings- och arbetsmarknadspolitik och en väl utbyggd offentlig sektor som finansieras med högre skatter så har den nordiska modellen ett bättre resultat på alla områden i samhället. Vi har mer jämställdhet och jämlikhet, högre sysselsättning, lägre arbetslöshet och högre kreativitet. Det visar forskningen.

Carl B Hamilton svarade över huvud taget inte på frågan varför ni inte finansierar er infrastruktursatsning och varför ni inte tar ett helhetsgrepp på infrastrukturen. Det behövs 25–30 miljarder, sade Ulf Adelsohn innan ni kickade honom, och ni lägger 800 miljoner kronor i en engångssatsning.

Svenskt näringsliv kommer att få stora problem i framtiden om ni inte löser detta, och det verkar ni inte vilja göra.

Anf. 118 CARL B HAMILTON (FP) replik:
Herr talman! Ulla Andersson argumenterar mot den anglosaxiska och för den nordiska samhällsmodellen. Men jag är ingen anhängare av den anglosaxiska samhällsmodellen. Det är en fullständig nyhet för mig när jag nu får detta påstående slängt i ansiktet. Jag har bott i Storbritannien i tre år, och jag tyckte inte att det var någon överlägsen modell. Vi kan gärna diskutera den i detalj, men jag försvarar inte den. Det är inte mitt ideal.

Beträffande infrastrukturen får vi verkligen hoppas att erfarenheterna från de senaste två vintrarna inte upprepas. Regeringen vidtar åtgärder och anslår mer pengar. Jag vill dock understryka att jag inte tror att det komplicerade system som kommunikation med järnväg är enbart är en fråga om pengar. Jag tror att man måste se på vad det är för människor som har styrt och vad det är för system som inte griper in i varandra och fungerar tillsammans. Det handlar inte bara om pengar, utan andra saker måste kanske bytas ut.

Anf. 119 ANNIE JOHANSSON (C):
Herr talman! I spåren av förödelsen och kriget i före detta Jugoslavien flydde människor sina hemländer. Många av dem fann ett nytt hem i min hemkommun Värnamo under tidigt 90-tal. Förutom att vi fick fler invånare, fler som jobbade och fler entreprenörer fick jag flera nya kompisar med andra erfarenheter och annan kultur. Det berikade både mig som nyfiken tioåring, Värnamo och omkringliggande kommuner, och vi visade att jobb är nyckeln till integration. När andra områden tampas med höga arbetslöshetssiffror förenar Gnosjöregionen under normala konjunkturer företagsamhet, låg arbetslöshet, låga ohälsotal med en god integration.

Att fler ska få chansen till jobb, att fler ska få känna att man behövs och bidrar och att fler ska känna stolthet över att kunna försörja sig själv måste vara politikens absolut största utmaning och uppgift.
Det går bra för Sverige, och tillväxttakten är en av de högsta i OECD. Sysselsättningsgraden är tillbaka på samma nivå som hösten 2008. Vi är på god väg mot överskott i statens finanser, och statsskulden är nere i 35 procent av bnp. Det är en position som många av våra europeiska

grannar avundas oss.

Sveriges ambitioner kan och måste dock vara större än så. Även om vårt utgångsläge är gott står vi inför för en rad utmaningar framöver. Det handlar om ökande global konkurrens om arbetskraft, kapital och investeringar, om klimatutmaningen och omställningen till en grön och hållbar ekonomi och livsstil och om framväxten av ett inkluderande arbetsliv och samhälle där alla får och kan vara med och bidra.

Det är den senare utmaningen som jag tänker fokusera på i dag: att en gång för alla bryta utanförskapet. Trots att arbetslösheten och sjukskrivningarna minskar kraftigt står många människor fortfarande utanför arbetsmarknaden. Inte minst gäller det invandrare, personer med funktionsnedsättning och unga.

Låt mig börja med de nya svenskarna, och låt mig vara uppriktig. Integrationspolitiken har under decennier misslyckats. Skillnaden i sysselsättning mellan inrikes och utrikes födda i Sverige är bland de högsta i hela Europa. Detta är givetvis helt oacceptabelt.

Det är dags att Sverige tar sig i kragen och blir ett välkomnande nybyggarland där man tillåts vara en arbetsmyra. Vi måste se varje människa som en unik individ med en inneboende kraft och vilja att bestämma över sitt liv och bidra till samhället. Vi måste ta till vara entreprenörskap och engagemang i alla dess former. Alla måste få frågan: Vad vill du bidra med?

Det är möjligt att hitta lösningar, och för oss politiker är uppgiften att skapa förutsättningar för att dessa lösningar ska komma till stånd.

Människors längtan efter frihet, efter att få stå på egna ben, efter att känna sig behövd och efter att få bidra löser resten. Det är jag helt övertygad om.

De justeringar som nu exempelvis föreslås i sjukförsäkringen innebär bland annat att fler får tillgång till rehabilitering tidigare, vilket gör det lättare att komma tillbaka till eget arbete. Det är så vi tar oss från utanförskap till innanförskap.

Fru talman! Den svenska arbetsmarknaden behöver reformeras och bli mer flexibel. Det är helt avgörande för att de grupper som nu står utanför – invandrare, personer med funktionsnedsättning och unga – ska få chansen att få ett jobb. Långtidsutredningen, som nyligen presenterades, visar att ingångslönerna är ett större problem än vad man tidigare har trott, inte minst inom vissa tjänstebranscher. De höga ingångslönerna försvårar för svaga grupper att få fotfäste på arbetsmarknaden.

En annan mycket viktig beståndsdel för att bryta utanförskapet är därför också att titta över löneläget. Det gör arbetsmarknadens parter. En annan beståndsdel är att reformera arbetsrätten. Vidare måste vi stärka Sverige som kunskapsnation från förskolan till spjutspetsforskningen och förbättra kopplingen mellan skola och arbetsmarknad med praktikplatser och lärlingsjobb. Ju lägre utbildning, desto större risk för arbetslöshet och utanförskap. Vi, fru talman, måste våga vända på alla stenar så att fler får chansen till ett jobb.

I dag diskuterar vi den ekonomiska vårpropositionen som utmålar en positiv bild av den svenska ekonomin. Med Europas starkaste offentliga finanser i bagaget är det en huvuduppgift att slå vakt om starka statsfinanser för att vårda det reformutrymme vi kan se framför oss inför höstens budget.

Men det är också läge att fortsätta reformera och förnya den svenska ekonomin för att kunna bryta utanförskapet och även för att kunna möta andra utmaningar. Jag nämnde inledningsvis klimatet och den globala konkurrensen. Där är både ett femte jobbskatteavdrag och en halvering av restaurangmomsen viktiga liksom mer övergripande reformer för jobb, företagande och välfärd.

Jag, och säkert också Sveriges miljontals resenärer med mig, välkomnar den extra satsning på 800 miljoner kronor till drift och underhåll av järnvägen under 2011. Den har Centerpartiet länge arbetat för. Vägar och räls utgörs samhällsekonomins ryggrad och blodomlopp och knyter samman stad och land. (Applåder)

I detta anförande instämde Fredrick Federley och Karin Nilsson (båda C), finansminister Anders Borg (M) samt Anders Sellström (KD).

Anf. 120 MIKAELA VALTERSSON (MP) replik:
Fru talman! Ett robust, stabilt och säkert energisystem är helt avgörande för produktionen och den ekonomiska utvecklingen i ett land.

Tajmning verkar inte vara Centerpartiets starkaste gren. Precis när man trodde att människor hade lagt sveket om kärnkraften bakom sig händer det som kärnkraftslobbyn har sagt inte kan hända – och det till på köpet i ett land som kanske har satsat mest av alla på kärnkraftssäkerhet. Katastrofen i Fukushima är inte bara en katastrof för människor och miljö; det är också en katastrof för den japanska ekonomin. Radioaktiv strålning har spridits till luft, mark och vatten. Dricksvattnet i Tokyo, över 20 mil från Fukushima, har blivit förorenat. Grödor, mjölk och kreatur 30 kilometer från reaktorerna har strålningsvärden som överstiger gränsvärdena 20 eller 30 gånger. I havet utanför Fukushima har man uppmätt strålningsnivåer som ligger hundratusentals gånger över det normala. De japanska myndigheterna har uppgraderat katastrofen till en sjua på den sjugradiga skalan.
Frågan är när Centern ska uppgradera sin syn på uppgörelsen om att bygga nya kärnkraftsreaktorer. Jag har en enkel fråga till Annie Johansson: Har din syn på kärnkraften påverkats av det som har hänt i Fukushima?

Anf. 121 ANNIE JOHANSSON (C) replik:
Fru talman! Jag tackar Mikaela Valtersson för frågan. Den är oerhört viktig och oerhört känslosam, inte minst i och med den tragik som har drabbat så många människor i Japan. Det ställer kärnkraften på sin spets. Detta visar också att Centerpartiets engagemang under de senaste 30 eller 40 åren i frågan har varit viktigt. Det är viktigt att minska beroendet av kärnkraft.

Det är av den anledningen som Centerpartiet såg som så viktigt att nu sätta gasen i botten och få fram nya gröna förnybara alternativ. Under 30 års kamp för att minska beroendet av kärnkraft har vi inte heller sett framväxten av gröna nya energikällor. Det har snarare varit så att kärnkraften har byggts ut, och vi har ökat vårt beroende av den.

Därför såg vi det som viktigt att med de andra borgerliga partierna sluta en överenskommelse som går ut på att vi ska stärka en tredjedel av det svenska energiförsörjningssystemet, nämligen det gröna och det förnybara. Det vi nu kan se är att exempelvis bioenergin har gått om både kärnkraften och oljan som det viktigaste energislaget i Sverige. Vi kan också se att den energiöverenskommelse vi har gjort tydligt säger att vi måste minska beroendet av kärnkraft och vattenkraft i framtiden. Vi säger också att inte en enda skattekrona ska gå till nya kärnkraftsreaktorer. Det vi säger är att det är helt okej att byta ut nuvarande reaktorer. Men det ska inte ske med statliga subventioner

utan vara på marknadens villkor. Hittills har det inte byggts en enda kärnkraftsreaktor i världen utan statliga subventioner.

För oss är det viktigt att ha en grön och trygg energiförsörjning. Därför står vi upp för Alliansens energiöverenskommelse. Den innebär just att vi kan se både sol och vind byggas ut nu. Bioenergin byggs ut. Det är vi stolta över.

Anf. 122 MIKAELA VALTERSSON (MP) replik:
Fru talman! När det gäller tankarna kring det gröna och förnybara tror jag att vi är rätt överens om vad som behöver göras. Jag uppfattar svaret som att Annie Johansson inte har påverkats speciellt mycket i sin syn på kärnkraft av katastrofen.

Tokyo Electric Power kan få ett skadeståndskrav på 832 miljarder kronor om krisen varar i två år enligt Bank of America Merrill Lynch. Enligt japanskt lag har man ett så kallat obegränsat ekonomiskt ansvar vid en olycka. Bolaget tvingas ställa upp med upp till 10 miljarder svenska kronor. Men till skillnad från i Sverige kan det tvingas ta ansvar även över garantibeloppet. I Sverige är det skattebetalarna som får ta större delen av den ekonomiska smällen vid en olycka. Det gäller inte bara företagen, som tjänar pengar på kärnkraft.

Därför vill jag fråga Annie Johansson: Är du beredd att ompröva kostnadsansvaret för kärnkraftsägarna med anledning av olyckan?

Anf. 123 ANNIE JOHANSSON (C) replik:
Fru talman! Inledningsvis vill jag framhålla det viktiga i att se alla de människor som har drabbats nu och ta till sig deras katastrof och deras oro. Jag berördes oerhört mycket. Det som jag framför allt kände när jag såg detta var att Centerpartiets kamp under dessa decennier för att minska beroendet av kärnkraft var rätt och riktig. Det är viktigt att bygga ut den gröna sektorn för att långsiktigt kunna minska beroendet av kärnkraft. Vi måste börja någonstans för att på lång sikt minska beroendet.

Det är också viktigt att öka säkerheten vid de svenska kärnkraftverken. Där har man i den energiöverenskommelse som Alliansen har slutit tydligt bestämt att säkerheten ska skärpas. Det var viktigt från Centerpartiets sida. Det gäller också försäkringsansvaret. Det ska vara energibolagen som bär ansvaret; det tycker Centerpartiet är oerhört viktigt.

Anf. 124 ULLA ANDERSSON (V) replik:
Fru talman! Det är rätt tydligt att man är överens på den borgerliga kanten om att man vill se sänkta ingångslöner i välfärden. Det är ett krav som man driver. 16 070 kronor har en nyanställd inom förskolan eller äldreomsorgen för en heltidstjänst. Det är dessutom få som har en heltidstjänst inom äldreomsorgen – ungefär 30 procent.

Annie Johansson och Anders Borg är därmed överens. Man kan fråga vilken nivå de tycker är rimlig. 16 000 kronor tycker jag är en låg månadsinkomst för en heltidsarbetande hårt slitande människa – ofta kvinna. Vilken nivå tycker ni är rimlig? Jag tycker att ert krav är en kränkning av alla dessa hårt arbetande kvinnor.

Men inte nog med att ni tycker att de har för höga löner – till skillnad mot resten av befolkningen, som tycker att de har för låga löner. Många av de kvinnor som jobbar inom serviceyrkena har inte heller ens tillgång till förskola när de är på arbetet. Vi är tillbaka vid 60- och 70-talets krav då vi var ute och skrek: Dagis åt alla! Nu måste vi skrika: Nattis åt alla!

Bland dem som jobbar i olika serviceyrken på kvällar, helger och nätter i butiker, kaféer, restauranger och omsorgen jobbar 70 procent av småbarnsföräldrarna regelbundet på sådana tider.

I dag tvingas kvinnor tacka nej till jobb, att arbeta deltid eller att inte få jobb för att barnomsorgen inte har öppet när folk jobbar. Av Kommunals medlemmar säger tre av tio att de inte kan jobba heltid eftersom förskolan inte har öppet när de behöver jobba. Annie Johansson har suttit på Stureplan, har jag förstått, och kräver i stället för utbyggd barnomsorg på obekväm arbetstid en höjning av RUT för barnpassning. Det är lika världsfrånvänt som många andra saker som brukar komma från Stureplan.

Anf. 125 ANNIE JOHANSSON (C) replik:
Fru talman! Det är inte bara politiken som felar när Ulla Andersson talar utan det är också geografin. Jag kan informera Ulla Andersson om att jag representerar Jönköpings län och kommer från en by som heter Maramö strax utanför Värnamo.

Om det är något som jag blir oerhört irriterad på och oerhört passionerad av handlar det om att se och diskutera politik för att skapa förutsättningar för de människor som står allra längst från arbetsmarknaden. Det är människor som precis har kommit till Sverige. Det är personer med funktionsnedsättning. Det är unga människor som i dag står och knackar på dörren om och om igen och som aldrig släpps in. För dessa människor har vi en förbaskad skyldighet som politiker att våga vända på alla stenar så att de får en chans att komma in på arbetsmarknaden. När jag som politiker läser den forskning som finns pekar alla unisont på de höga trösklarna inte minst vad gäller svenska ingångslöner. Det handlar inte om löneläget totalt sett. Det är skamligt att löneutvecklingen inte är bättre för kvinnor inom den kommunala sektorn, men detta handlar om ingångslönerna. Där skiljer sig Sverige från många andra länder i världen. Höga ingångslöner gör att dessa grupper inte får en chans att komma in. Det är lika billigt, eller lika dyrt, att anställa en person som har 10–15 års erfarenhet som en som är grön. Det är för dessa svaga grupper i samhället, som inte har etablerat sig på arbetsmarknaden, som jag kommer att kämpa för varje minut i mitt politiska uppdrag så att de ska få chansen att få ett jobb, en lön och känna stoltheten av att försörja sig själva.

Anf. 126 ULLA ANDERSSON (V) replik:
Fru talman! Tack, Annie Johansson, för svaret!
Fackföreningar kämpar ofta för att höja de lägsta lönerna eftersom det är ett sätt att höja övriga gruppers inkomster. Genom att sänka lägstalönerna får man också en effekt bland övriga inkomstgrupper. Genom att sänka lägstalönerna blir det en spiral nedåt. Hur och på vilket sätt går det att komma ur den? Vad är en rimlig nivå på lönen? Annie Johansson tycker att 16 070 kronor är för högt. Ert regelsystem för a-kassan säger att man tvingas ta ett jobb för 9 000 kronor i månaden, annars slängs man ut från a-kassan. I budgetpropositionen kan vi läsa att 4 900 kronor anses vara ett hinder för att ta ett jobb.

Politiken är tydlig om vad ni anser om löneutvecklingen i Sverige. Lägre löner ska vara den framtida melodin. Du svarade över huvud taget inte på frågan om barnomsorg på obekväm arbetstid. Det är ett stort antal kommuner som under krisen har dragit ned på barnomsorgen på obekväm arbetstid och helt slutat med den. Ni har inte ett enda förslag för alla de kvinnor som är i behov av barnomsorg på obekväm arbetstid. Det berörde du över huvud taget inte.

Anf. 127 ANNIE JOHANSSON (C) replik:
Fru talman! Jag ber om ursäkt för att jag inte svarade på frågan om

barnomsorg. Jag fokuserade på de svaga gruppernas möjlighet att ta sig in på arbetsmarknaden.

Barnomsorg och möjlighet till nattdagis är en kommunal angelägenhet. Jag som centerpartist ser det som självklart att det också ska finnas en valmöjlighet och valfrihet för föräldrar, inte minst ensamstående föräldrar, till detta.

Låt oss återgå till ingångslönerna. Det är inte politiker som ska diktera nivån på detta utan det är arbetsmarknadens parter. Där är jag en varm anhängare av den svenska modellen. Jag tycker att löner, och många fler saker, ska avgöras av arbetsmarknadens parter. Här sviker facket hela tiden de svaga grupperna på arbetsmarknaden. När de trissar upp ingångslönerna skapas än högre trösklar för dessa grupper att ta sig in. Jag tycker inte att det är rättvist. Jag vill skapa en solidarisk arbetsmarknad där alla har lika rätt till jobb. Då måste vi titta på dem som står långt från arbetsmarknaden. Det är unga, personer med funktionsnedsättning och invandrare. Dem måste vi ge en chans. (Applåder)

Anf. 128 JOHNNY SKALIN (SD):
Fru talman! Jag vill öppna mitt anförande med en kort historisk tillbakablick.

Veckorna innan förra valet reste finansministern från ort till ort runt de starkaste sverigedemokratiska fästena för att predika sin oro för hushållens och statens ekonomi om vårt parti skulle bli invalt i riksdagen. Den som tyckte om Sverige uppmanades att inte rösta på Sverigedemokraterna. Det varnades för att SD i riksdagen skulle orsaka både räntekaos och investerarflykt. Denna oro upprepade finansministern i budgetdebatten efter valet. Med anledning av den oro som finansministern spred på grund av mig och mitt parti ser jag det som min plikt att som förtroendevald i rikets högsta beslutande organ och med Sveriges bästa för ögonen utvärdera finansministerns oro. Jag ställer mig därför frågorna: Har det sverigedemokratiska inträdet i riksdagen skapat den oro på finansmarknaden som finansministern bedyrade skulle ske? Har hushållens ekonomi påtagligt försämrats på grund av vår närvaro?Svaret är att Sverige i dag står i en klass för sig. Exempelvis har Stibor och tremånadersräntan följsamt följt Riks-bankens reporäntebana. Den svenska kronan har apprecierats kraftigt, och exporten ligger i topp trots en konjunkturkänslig exportvaruportfölj.

Vi kan med andra ord konstatera att finansministerns prognoser över vad vårt sverigedemokratiska riksdagsinträde skulle innebära för ekonomin slog fullständigt fel. Men det här är inte det enda exemplet där finansministern och alliansspartierna har visat prov på bristande omdöme eller bristande förmåga att prognostisera utvecklingen.
Den 27 juni 2003 skrev finansminister Anders Borg följande på SvD Brännpunkt: ”Jag är övertygad om att när alla plus och minus summerats så är det en fördel att delta fullt ut i det europeiska samarbetet.” Vidare skrev han: ”Hade det politiska inflytandet över penningpolitiken varit större hade trovärdigheten för prisstabiliteten varit lägre.” Slutligen skrev han: ”Euron har bidragit till att de flesta euroländer i dag har god ordning på sina statsfinanser.”

Alla vi som har följt den ekonomiska utvecklingen i Europa vet att euron inte har bidragit till att skapa ordning i statsfinanserna för medlemsländerna. Tvärtom har de stora länderna såväl som de akut krisande länderna drivit sina ekonomier med stora underskott. Om det svenska folket hade valt att sätta sin tilltro till Borgs prognoser och utfästelser vid denna tidpunkt, och därmed röstat in Sverige i den monetära unionen, hade läget sett annorlunda ut för Sverige. Då är det inte alls lika säkert att den positiva ekonomiska utvecklingen vi nu

upplever och som Anders Borg tar åt sig hela äran för hade varit lika stark. Då hade de reformambitioner som regeringen då lyfte fram inte minst behövt justeras eftersom finanspolitiken hade varit det enda stabiliseringspolitiska medlet.

Ett annat exempel på regeringens felprognoser finner vi innan finanskrisen uppstod. Då lovade regeringen en rekordlåg statsskuld, en aldrig sinande högkonjunktur och ett undantryckt utanförskap. Som ett tredje exempel har vi Almedalsveckan 2010 då näringsminister Maud Olofsson i DN lanserade sänkt restaurangmoms och 19 000 nya jobb. Kvar av dessa 19 000 nya jobb är nu enligt regeringens egna bedömare ungefär 10 500 jobb till en kostnad av ungefär 1,6 miljoner per sysselsatt.

Det är uppenbart hur idéfattig man har blivit inom Alliansen vad gäller att lösa arbetslöshetsproblemet. Vi ska därför vänta nästan ett halv decennium till innan vi kan sätta färre än hälften av 700 000 inskrivna i Arbetsförmedlingen i jobb och därmed, äntligen efter åtta års styre, komma förbi den arbetslöshetssituation vi hade när regeringen tog över makten – bara för att sedan åter möta nästa lågkonjunktur, om inte tidigare.

En konjunkturcykel varar normalt runt fem år, vilket i detta fall betyder att högkonjunkturen efter år 2013 lever på övertid. Det hade därför varit önskvärt att regeringen intagit en annan hållning vad gäller överivern att fylla på arbetskraftsutbudet så att vi i stället hade kunnat ta till vara den möjlighet de sista utgående fyrtiotalisterna från arbetsmarknaden nu skulle kunna ge alla dessa öppet arbetslösa, de undersysselsatta och de som är sysselsatta i åtgärder.

Med den politik som bedrivs är det fullständigt uppenbart att regeringens mål varken är full sysselsättning eller adekvata villkor för arbetstagarna. Det är också därför finansministern verbalt lägger sig i arbetsmarknadens parters löneförhandlingar. Det är därför man överlåtit till företagen att ensamma avgöra vilka som ska fylla kompetensluckor som inte står att finna i Sverige, med resultatet att fyra femtedelar av de externa arbetssökande som kommer till Sverige kommer utan specialistkompetens. Och det är därför man visar sig ointresserad av att fullt ut försvara den svenska modellen inom Europeiska unionen.

För att förstärka effekten låter regeringen dessutom de arbetslösa leva på en arbetslöshetsersättning som river upp familjer och hem. Man förpassar arbetslösa till fas 3 och till dagdrömmeri där ersättningen till den arbetslöse delas upp mellan den arbetslöse själv och i vissa fall hans så kallade arbetsgivare. Och man låter dela upp arbetskraften i två delar med olika förmånsrätter, den infödda och den utlandsfödda. Det är en ovärdig politik regeringen bedriver, och den bekräftas ännu tydligare i de aviserade ändringsförslagen inom sjukförsäkringen. Det besked vi får från regeringen i dag är att den omänskliga hanteringen av sjuka inte ska få förpassas till historien. I stället ska den befästas med otillräckliga förbättringsåtgärder. Vi får i dag inga besked om övergripande satsningar för att stärka välfärden, till exempel genom fler vuxna i skolan, betydande kvalitetssäkringar inom äldreomsorgen, satsningar på att öka kvinnofriden, satsningar på ensamstående och barnfamiljer. Vi får inte något besked om att taket i ersättningen för de sjuka ska höjas, och inte heller väljer regeringen att tillsätta fler händer i vården. Pensionärerna får beskedet att de även fortsättningsvis ska betala regeringens så kallade arbetslinje.

Sverigedemokraterna delar inte dessa prioriteringar. Vi litar inte på regeringens bedömningar den här gången heller. Vi motsätter oss inte

principiellt ett ytterligare jobbskatteavdrag, men vi ska samtidigt kunna göra de nödvändiga välfärdssatsningarna. Därför måste vi börja kombinera dem med en mer ansvarsfull politik, framför allt inom det invandringspolitiska området.

Om regeringen framhärdar i sin oansvariga och slösaktiga politik på detta och andra områden, och vi därmed blir tvungna att välja mellan nödvändiga välfärdssatsningar och ytterligare jobbskatteavdrag, kommer vi att välja välfärden. Jag sträcker därför ut min hand till den övriga oppositionen. Med öppna samtal kan vi tillsammans skapa majoritet i denna kammare för att lösa situationen både för de sjuka och för de arbetslösa. Med öppna samtal kan vi lösa situationen vad gäller undermåliga satsningar på järnvägarna, vi kan stoppa lönedumpningspolitiken och vi kan genomdriva nödvändiga satsningar på välfärden.

Fru talman! Låt mig konstatera att regeringen saknar majoritet för den politik de vill bedriva i denna kammare. (Applåder)

I detta anförande instämde Erik Almqvist, Kent Ekeroth, Carina Herrstedt, David Lång, William Petzäll, Per Ramhorn, Sven-Olof Sällström och Björn Söder (alla SD).

Anf. 129 Finansminister ANDERS BORG (M) replik:
Fru talman! Vårt välstånd och vår välfärd bygger på öppenhet. Utan den öppenhet vi visat för andra människor, för handel, för samverkan över gränserna hade Sverige fortfarande stått och stampat på ett jordgolv. Öppenhet bygger välstånd. Öppenhet bygger välfärd.
Jag måste säga att jag är förvånad över den linje Johnny Skalin här intar. Vi får i replikskiftet med Mikaela Valtersson veta att det är bra med invandring, att det är bra med invandrare som kommer hit och arbetar, startar företag och bidrar till det svenska samhället. Samtidigt är det alldeles tydligt att det som är kärnan i att vi ska komma till rätta med ett mycket betydande integrationsproblem avvisas av Sverigedemokraterna.

Vi har betydande problem med integrationen. Vi har en arbetslöshet på 16 procent bland utrikes födda, vi har en sysselsättningsnivå på 55 procent och vi har en fyra gånger så hög andel som är beroende av ekonomiskt bistånd. Därför behöver vi naturligtvis förstärka arbetslinjen, men Sverigedemokraterna avvisar alla de särskilda steg vi vill ta vare sig det handlar om ytterligare satsningar på sfi, instegsjobb, förstärkning av arbetslinjen eller nystartszoner. Därtill vill man återbygga de olika bidragssystem som ofta låst fast människor i utanförskap. Det går inte riktigt ihop.

Om Johnny Skalin menar att det är bra med invandring och att människor kommer hit och arbetar och försörjer sig, varför vill Johnny Skalin då inte förstärka arbetslinjen i det svenska samhället så att vi får fler människor i arbete? Det hjälper ju inte att Johnny Skalin vill stänga gränserna om han samtidigt vill låsa fast Sverige i en situation där de många människor som är här inte får möjlighet att bidra på det sätt de kan.

Anf. 130 JOHNNY SKALIN (SD) replik:
Fru talman! Vi har sett det som regeringen presenterar i vårpropositionen förut. Ekonomin ska växa och arbetslösheten och utanförskapet pressas tillbaka. Man misslyckades förra gången, och man har misslyckats alla andra gånger man försökt. Vi har inte sett en vettigt fungerande arbetsmarknad sedan 70- eller 80-talet. Däremot såg vi en arbetsmarknad som fungerade på 50- och 60-talet.

Jag erkänner att vi tidigare hade en invandringspolitik som bedrevs på ett mycket mer ansvarsfullt sätt. Jag kan inte stå här och bara tala negativt om invandring, utan jag måste också erkänna de fördelar som finns med densamma.

Problemet är att vi tagit emot alldeles för många på för kort tid, och vi tar fortfarande emot för många på för kort tid. Det är därför regeringen måste fortsätta med sina integrationsåtgärder med instegsjobb och nystartszoner, där vissa utsatta så kallade utanförskapsområden ska få sänkta socialavgifter, och så vidare. Det vänder vi oss emot. Med den politiken kan vi under inga omständigheter lösa problemet men sysselsättningen, utan vi befäster utanförskapet. Det tog jag också upp i mitt huvudanförande.

Sammantaget har vi inga ambitioner att stänga gränserna. Vi vill bara anpassa invandringen till en nivå som vi klarar av att hantera.

Anf. 131 Finansminister ANDERS BORG (M) replik:
Fru talman! Såvitt jag förstår är det Sverigedemokraternas ambition att minska invandringen med 90 procent. Då har man i relativt stor omfattning stängt dörren för att människor ska komma hit. Jag tror inte att det är en politik som är bra för Sverige. Jag tror att öppenhet bygger välstånd. Jag tror att öppenhet bygger välfärd.

Det är också en ologisk politik. Vi har stora grupper utrikes födda som befinner sig i Sverige. Många har den bakgrunden. Vad händer om vi försämrar svenska för invandrare? Jo, det blir svårare för invandrare att komma in på svensk arbetsmarknad. Vad händer om vi tar tillbaka instegsjobben? Jo, vägarna till arbete blir längre. Fler invandrare fastnar i långvariga integrationsproblem. Vad händer om vi bygger ut bidragssystemen på det sätt som Johnny Skalin aviserar? Jo, fler människor fastnar i bidragsberoende, inklusive fler invandrare. Och man säger nej till nystartszoner, som gör att vi kan möta människor från andra länder med mer av tillväxt och utveckling. Om man tillämpar Johnny Skalins recept blir integrationsproblemen större.

Anf. 132 JOHNNY SKALIN (SD) replik:
Fru talman! Vår ambition är att minska invandringen med 90 procent, men det gäller asyl- och anhöriginvandringen, inte hela invandringen som sådan. Det finns flera områden där vi inte kan begränsa invandringen. Vi har till exempel den fria rörligheten i Europa och de svenskar som kommer tillbaka till landet.

Jag håller inte med Anders Borg om att det är en ologisk politik. Ska Anders Borg lyckas med sin ambition att pressa tillbaka arbetslösheten till 5 procent måste man sätta även invandrarna i jobb. Man måste också hålla kvar äldre i jobb, och man måste lyckas mota ungdomsarbetslösheten. Det har misslyckats gång på gång, trots alla de regeringar som försökt sedan 90-talet och den kris vi då hade. Den massinvandringspolitiken har bedrivits sedan dess. Det är därför vi ställer dessa nya krav.

Anf. 133 MIKAELA VALTERSSON (MP) replik:
Fru talman! Ett av globaliseringens starkaste kännetecken och en konsekvens av ökad rörlighet är den internationella handeln. Det gångna halvseklet har det skett en dramatisk ökning i handels- och investeringsflödena över nationsgränserna samtidigt som det har skett en stark ökning av den internationella migrationen. Ganska ny forskning visar tydligt att handeln ökar med mer migration. Ju fler som invandrar från ett land, desto mer ökar handeln med just det landet. Det är ett mycket starkt samband. Forskningen visar att en 10-procentig ökning av migrationen från ett visst land genererar en 6-procentig

ökning av exporten till landet i fråga och en 9-procentig ökning av importen.

Det är inte så konstigt. Det handlar om mänskliga kontakter. Människor som lämnar sitt ursprungsland för att bygga en tillvaro någon annanstans är informationsbärare och bär med sig unika kunskaper om sina ursprungsländer. De har nätverk och vet förutsättningarna i sina länder, vilket till exempel är bra om man ska driva företag. Men de för också med sig en efterfrågan på nya produkter och tjänster. Den ökade handeln får naturligtvis konsekvenser för ekonomin, inte minst i ett exportberoende land som Sverige.

Man kan undra hur utvecklingen skulle bli om vi i stället stängde gränserna nästan helt. Om vi stänger människor ute minskar också intresset för handel med Sverige. Så enkelt är sambandet. Jag skulle vilja fråga Johnny Skalin om Sverigedemokraterna vill minska Sveriges handel med andra länder.

Anf. 134 JOHNNY SKALIN (SD) replik:
Fru talman! Vi är för frihandel. Vi är för det samarbete vi har med Europeiska unionen. Det har vi aldrig sagt någonting emot. Det vi däremot inte är för är den överstatlighet som Europeiska unionen prackar på oss, och där har också Miljöpartiet sina poänger ibland. Det är klart att handeln ökar om det kommer mer människor. Vissa människor kommer hit med idéer. Men vi har fortfarande inte någon positiv nettoeffekt av det hela. Det är det som jag påtalar hela tiden. Som jag sade i ett tidigare replikskifte med Mikaela Valtersson har vi en nettokostnad på åtminstone 1 ½–2 procent av bnp för den invandrarmottagning vi har.

Det är klart att vi inte ska stänga gränserna nästan helt.Det är asyl- och anhöriginvandringen vi ska begränsa. Det är det vår politik går ut på. Jag går in på arbetskraftsinvandringen, för det är den politiken Mikaela Valtersson står och förespråkar just nu, som jag tolkar det. Man har träffat ett avtal med regeringen om att vi ska öppna våra gränser för att fler människor ska kunna komma hit. Men av de människor som kommer hit har det visat sig att bara drygt 20 procent har en högskoleutbildning och någon form av specialkompetens som efterfrågas på den svenska arbetsmarknaden. Hur ska vi kunna dra nytta av den massiva invandring som ni står för? Det är Sverige som sticker ut rejält om vi tittar på västländerna. Den stora massan av de människor som kommer hit saknar den adekvata kunskapsnivå och utbildning som krävs på den svenska arbetsmarknaden.

Anf. 135 MIKAELA VALTERSSON (MP) replik:
Fru talman! Sverige sticker ut, men inte genom att vi tar emot flest – de flesta flyr inom sitt närområde – utan genom att det finns en bred politisk samsyn om att det är bra med ökad rörlighet. Jag är väldigt stolt över att vi sticker ut på det sättet i Sverige.

Ni säger att det ni vill ta bort är asyl- och flyktinginvandringen. Detta gäller de människor som behöver allra mest skydd. Men det är inte rätt att det jag pratar om är kopplat bara till arbetskraftsinvandring, utan om man kommit hit för att man sökt skydd finns ändå tydliga effekter på ekonomiskt utbyte och handel. Det var inte kopplat bara till arbetskraftsinvandringen.

Men om jag inte missminner mig är det inte alls bara där ni vill begränsa. Ni vill inte heller att man ska få komma som arbetskraftsinvandrare och sedan få stanna permanent eller få ta med sig sin familj, utan vill mer ha ett gästarbetarsystem.

Jag är väldigt stolt över att vi har arbetskraftsinvandring inte bara för högutbildade. Hela arbetsmarknaden och marknaden får styra. Arbetsgivarna bedömer om de har behov. Det är inte bara vissa yrkesgrupper som vi välkomnar till Sverige.

Anf. 136 JOHNNY SKALIN (SD) replik:
Fru talman! Det svenska systemet för arbetskraftsinvandring sticker ut, men vi sticker också ut genom att vi tar emot flest asylsökande per capita i hela västvärlden med undantag för två mikroländer nere i Europa. Sverige är den tredje största mottagaren av asylsökande, trots vår befolkning på ungefär 9,4 miljoner människor. Det är klart att den här politiken sätter sina spår. Den sätter djupa spår i välfärden.
Kan vi komma till rätta med den här politiken kan vi skapa utrymme för välfärdssatsningar. Vi kan på detta sätt också skapa fortsatt utrymme för skattesänkningar. Det är det som är kärnan i vår politik.

Anf. 137 ANNIE JOHANSSON (C) replik:
Fru talman! I mitt anförande talade jag om vikten av att Sverige blir ett välkomnande nybyggarland där alla tillåts vara arbetsmyror och där alla ges möjlighet att förverkliga sina drömmar. Jag talade också om att alla ska få chansen till jobb, att alla ska känna att de behövs och bidrar och att man ska kunna försörja sig själv. I nybyggarlandet Sverige ska det vara lätt att utbilda sig, att starta företag och att komma in i samhället. Det ska gå att lyckas direkt. Alla ska kunna bli sin egen lyckas smed.

Jag vet att min och Centerpartiets vision inte delas av Sverigedemokraterna och Johnny Skalin. Men jag vill ändå ta upp en hel del talande statistik som visar att invandrare bidrar till det svenska samhället och till vår gemensamma välfärd. Det om något är välfärd, med anledning av det tidigare replikskiftet.

Vi vet också att vi framöver kommer att behöva fler som arbetar för att kunna försörja en allt större och åldrande befolkning. Invandrarnas bidrag är betydande och kommer att behövas än mer i framtiden.
År 2007 var 26,2 procent av alla läkare i Sverige födda utomlands, liksom 24 ½ procent av alla tandläkare. Motsvarande siffror för vårdbiträden och personliga assistenter var 21 procent. Det är alltså en stor andel av våra välfärdsarbetare som har sitt ursprung utanför Sveriges gränser och som tillför sin kompetens och sina erfarenheter när de kommer hit för att arbeta och försörja sig själva och sina familjer. Vidare skulle många av våra hotell och kontor förbli ostädade utan invandrares insatser. De utgör nämligen hela 41 procent av denna yrkeskår.

I många branscher i Sverige i dag är vi helt beroende av en öppen och verklighetsnära syn på värdet av invandring. Utan invandrare bromsar Sverige upp, och våra tillväxtutsikter försämras.
Vilken är Sverigedemokraternas lösning, Johnny Skalin? Vilka ska fylla hålen i den svenska välfärden nu och i framtiden om er politik blir verklighet?

Anf. 138 JOHNNY SKALIN (SD) replik:
Fru talman! Företagande är någonting som också Sverigedemokraterna vurmar för, men vi gör det mer långtgående än allianspartierna. Allianspartierna tog ifrån småföretagarna rabatten på de första anställda. Småföretagen stod för i princip hela sysselsättningstillväxten under den förra mandatperioden. Som straff för det lade regeringen extra skatt på småföretagen och införde i stället en generell sänkning av de sociala avgifterna. Det gynnar givetvis de stora företagen mer än småföretagen. Låt oss prata också om detta!

Annie Johansson pratar om att hon vill se fler som arbetar. Hon tror att

den situation vi har i dag med en åldrande befolkning måste lösas genom invandring. Läser man Statistiska centralbyråns prognoser ser man att vi kommer att ha ett beräknat utanförskap på runt en miljon människor ända fram till år 2030. Då ska man också ha i åtanke att SCB i dessa prognoser räknar med en invandring på runt 70 000 människor. Nu står regeringen här i dag och öppnar för ytterligare invandring. Man tittar ensidigt på de fördelar som finns med de enskilda exempel man har hittat, men man tittar inte på helheten. Det är där vi har bristen hos regeringspartiernas företrädare.

Anf. 139 ANNIE JOHANSSON (C) replik:
Fru talman! En av fyra läkare och en av fyra tandläkare kommer från andra länder. Johnny Skalin svarade inte på min fråga om hur vi ska fylla hålen i den svenska välfärden nu och i framtiden om Sverigedemokraternas politik blir verklighet.

Invandrarna bär inte bara upp stora delar av den svenska välfärden. De är även generellt sett mer företagsamma och entreprenöriella än svenskfödda. Glädjande nog är dessutom trenden tydligt positiv. Enligt nyligen publicerad forskning har andelen företagare bland utomeuropeiska invandrare, både kvinnor och män, i många fall fördubblats de senaste 20 åren. De har fler anställda och högre omsättning än svenska företagare. Det är fantastiska siffror! Jag är övertygad om att det kan bli ännu bättre om mottagningssystemet fokuserar mer på de möjligheter som eget företagande innebär. Samtidigt visar annan forskning precis det som Mikaela Valtersson tog upp: att invandrares företagande leder till ökad handel med ursprungsländerna. Det är ännu en positiv effekt av tillväxt och sysselsättning i Sverige.

Hur ser Johnny Skalin på invandrares företagande? Bidrar det till Sveriges utveckling eller är det en hämsko?

Anf. 140 JOHNNY SKALIN (SD) replik:
Fru talman! Jag noterar att Annie Johansson inte ville prata om näringspolitik och företagsfrågan.

När det gäller invandringen, för det verkar vara den som Annie Johansson vill fokusera på, och hur vi ska fylla hålen i välfärden är det den fråga även vi ställer oss. Hur fyller vi välfärdshålen när vi har en situation där nettoinvandringen kostar Sverige mellan 1 ½ och 2 procent av bnp? Det är just det som är kärnan i vår kritik mot den förda regeringspolitiken.

Jag tittade på utbildningsstatistik från 2009 för nyanlända invandrare. Av dem har 65 procent en förgymnasial utbildning. Hur ska vi sätta alla dessa 65 procent i jobb i ett Sverige där endast 10 procent av de utannonserade arbetena saknar krav på utbildning.

Anf. 141 ULLA ANDERSSON (V) replik:
Fru talman! Teorin bakom jobbskatteavdraget är, kunde vi bland annat höra av Carl B Hamilton, att sätta press nedåt på lönerna, det vill säga löntagarna får en mindre andel av vinsterna. Det blir en överföring från dem som jobbar till dem som äger företagen.

Jobbskattavdraget sorterar också in människor i närande och tärande, där tärande är till exempel pensionärer som betalar mer i skatt än löntagare. Men ännu mer tärande är tydligen de sjuka som ska betala en högre skatt ändå.

Jobbskatteavdraget ökar också inkomstskillnaderna och gynnar framför allt högavlönade män som till exempel Johnny Skalin. Det senaste jobbskatteavdraget har en fördelning på 62 procent till män och 38 procent till kvinnor. De som tjänar över 40 000 kronor i

månaden får 500 kronor i skattesänkning, och de som tjänar mindre får 100 kronor. Det blir alltså kraftigt ökade inkomstskillnader, vilket också står i propositionen.

Därför skulle jag vilja höra Johnny Skalins och Sverigedemokraternas motivering. Hur ser ni på teorin och värderingarna bakom jobbskatteavdraget, och varför står ni bakom dem?

Anf. 142 JOHNNY SKALIN (SD) replik:
Fru talman! Man kan konstatera att Vänsterpartiet sitter fast i sina välfärdsmodeller och fördelningspolitiska visioner. Man vill satsa mer på välfärden, men man vill göra det genom att beskatta de människor som man vill tilldela extra resurser. Man kritiserar allt som man själv inte står för såtillvida att det till och med är dåligt att den som arbetar över huvud taget ska få något ut av det hela.

Vi står bakom de fyra jobbskatteavdragen. Vi har ställt oss tvekande till det femte just för att vi vill förstärka välfärden. Med vår politik frigör vi resurser som nu är fastlåsta i en misslyckad integrationspolitik för att stärka flera av just de områden som Ulla Andersson vill stärka utan att behöva stärka skatteintäkterna. Det är här vi borde ha utgångspunkten i vår diskussion. Med det som utgångspunkt skulle vi kunna inleda ett samarbete för att förstärka välfärden utan att behöva utarma arbetarna.

Anf. 143 ULLA ANDERSSON (V) replik:
Fru talman! Jag tror inte att Johnny Skalin riktigt förstod vad jag sade. Jag skulle vilja höra varför man står bakom teorin och värderingarna bakom jobbskatteavdraget.

Det visar sig ju att det går ut på att man ska sänka lönerna för löntagare. Det visar sig att det går ut på att man ska överföra pengar från löntagarna till företagsägarna. Det visar sig också att man delar in människor i närande och tärande, det vill säga att man gör skillnad mellan människor som har turen att få ett arbete och människor som har oturen att bryta benet eller få cancer. De ska straffas ekonomiskt. Det är det ni står bakom när ni står bakom jobbskatteavdraget. Det är en politik som gynnar högavlönade män, vilket är mycket tydligt. Jag kan i och för sig förstå det – ni är ett borgerligt parti, och det har ni mycket tydligt visat – men jag skulle ändå vilja höra hur ni förklarar med era egna ord varför ni står bakom jobbskatteavdraget. Det gjorde inte Johnny Skalin över huvud taget. Borgerliga värderingar är tydligen det som gäller även i det här fallet, och då står man även bakom hela denna teori.

Anf. 144 JOHNNY SKALIN (SD) replik:
Fru talman! Vi vill stärka välfärden, precis som Vänsterpartiet. Men det måste också löna sig att arbeta.

Regeringen som får ta ansvar för sin egen politik. Det är de som sätter upp förklaringen att om vi straffar de sjuka och de arbetslösa så skapas nya jobb. Det är ingenting som vi säger eller står bakom.

Det vi står bakom är att om man begränsar invandringen så skapas och frigörs resurser så att vi både kan stärka välfärden och göra det lönsamt att arbeta.

Anf. 145 ANDERS SELLSTRÖM (KD) replik:
Fru talman! Jag ska borra lite till i det jag borrade i lite grann i höstas, nämligen den framtida finansieringen av välfärden, och få lite förklaringar kring det. Det kan Johnny Skalin grunna på.

I de beräkningar som SCB gör för att vi över huvud taget ska kunna ha en välfärd i vårt land och för att se till att vi har så pass många som kan jobba och försörja den del som inte jobbar måste vi ha en nettoinvandring på minst 25 000 personer per år.

Det är alltså SCB:s beräkning, och det handlar om nettoinvandringen. Nu ska vi komma ihåg att den största gruppen invandrare till Sverige faktiskt är svenskar, så det måste man också ha med i dessa beräkningar.

Jag har en fundering till. Johnny Skalin säger att asyl- och anhöriginvandringen ska begränsas. Det är vad Sverigedemokraternas politik går ut på. Jag tolkar det som att alla som kommer till Sverige för att jobba och har ett jobb är välkomna. Vi har en stark exportindustri, och vi behöver i många fall få in hjälp från utländsk expertis för att sälja våra varor. Därför ser vi över det här med en expertskatt, och enligt min tolkning skulle det alltså vara okej för er.
Men om vi hjälper en av dessa utländska experters medmänniskor eller landsmän i Sverige, då är det fel. Är det så vi ska tolka Johnny Skalins och Sverigedemokraternas politik?

Anf. 146 JOHNNY SKALIN (SD) replik:
Fru talman! Vid budgetdebatten i höstas tog Anders Sellström tog upp det här med SKL och att SKL antog att vi behöver en stor nettoinvandring för att lösa välfärdsproblemet. Nu låter det som att Sellström också tolkar SCB så. Det är klart att SCB gör sina prognoser utefter regeringens politik. Fortsätter man med den politik som regeringen står för där man inte får in de här människorna som är i utanförskap, då är det klart att man skulle kunna göra den teoretiska bedömningen, men det är en bedömning som inte jag delar. För min del anser jag varken att svenska folket är obildbart eller att en stor invandring kan lösa den här problematiken.

Om vi sänker ambitionen med 90 procent vad gäller asyl- och anhöriginvandring skapar vi också utökade chanser för de människor som kommer att verkligen få arbete. Det är detta jag försöker påtala. Det är därför jag hela tiden säger att vår politik går ut på att sänka asyl- och anhöriginvandringen med 90 procent. Det är någonting jag måste stå här och upprepa hela tiden, eftersom ni inte tar in det.

Anf. 147 ANDERS SELLSTRÖM (KD) replik:
Fru talman! Jag hör vad Johnny Skalin säger, men han svarar faktiskt inte riktigt på frågan: Om vi tar hit utländsk expertis, vilket vi gör redan i dag, och vi måste ta hit än mer i framtiden för att vi ska kunna sälja och exportera varor till andra länder, då säger Johnny Skalin att det är okej. Det är fortfarande min tolkning. Men om vi tar hit en av hans eller hennes landsmän som har problem och jobbigt då är det fel. Vi ska alltså nyttja utländska arbetare för att hjälpa vår egen industri. Men om vi hjälper någon som har problem från deras hemland då är det fel. Det är fortfarande min tolkning.
Gör jag rätt tolkning, eller gör jag fel tolkning?

Anf. 148 JOHNNY SKALIN (SD) replik:
Fru talman! Vi ställer oss bakom ett gästarbetarsystem. Det är mycket riktigt. Om det visar sig att vi inte på något sätt kan tillgodose de behov som finns på den svenska arbetsmarknaden kan vi ta hit expertis under tillfälliga former fram till dess att vi har löst den inhemska problematiken i vårt land.

Detta handlar för er del inte om att hjälpa människor. För vår del gör det det därför att med en begränsad invandringspolitik kan vi rikta mer resurser till de människor som faktiskt har dessa behov. Med mer

resurser till UNHCR:s flyktingorgan kan vi hjälpa de människor som faktiskt har behov, om det är det som är utgångspunkten. Men det är inte det som är utgångspunkten för regeringen. Utgångspunkten för regeringen är att skapa ett överutbud av arbetskraft så att man därigenom kan pressa ned lönerna och så att man därigenom kan hålla den tunga storindustrin under armarna.

Anf. 149 ULLA ANDERSSON (V):
Fru talman! Ingen är förvånad. Svaret på varje tänkbart samhällsproblem är detsamma: sänkta skatter för de rika, press nedåt på lönerna för alla andra och sålda arbetsplatser överallt i den gemensamt ägda ryggraden i samhällsekonomin.

Men det som vi behöver är inte fler riskkapitalister i skolor och sjukhus. Det som vi behöver är riktiga investeringar, inte utförsäljningar. Det ska vara långsiktiga investeringar som ser till att tågen går i tid och att de som ska söka jobb har en ordentlig utbildning. Sju av tio företag ropar efter rätt utbildad arbetskraft när vi har massarbetslöshet. Då väljer regeringen ändå att dra ned på utbildningar och arbetsmarknadspolitik och att satsa på att fasa in människor i fas 3. Regeringen räknar kallt med en stigande långtidsarbetslöshet. Men det vi behöver är en politik för full sysselsättning och ökad jämlikhet som rustar Sverige för framtiden.

Regeringen vill gärna få oss att tro att det går att sänka skatter och ändå investera i välfärd, infrastruktur och bostadsbyggande. Men det visar sig nu svart på vitt i regeringens egna siffror att man drar ned på anslagen till välfärden i kommuner och landsting, på utbildningssidan, bostadsförsörjningen och infrastrukturen. Miljö- och klimatpolitiken består av neddragning på neddragning. Det är givet eftersom det inte går att minska skatteintäkterna och påstå att man kan förbättra välfärden och satsa på utbildning, miljö och infrastruktur samtidigt. Det mest flagranta är nog ändå när regeringen påstår att ersättningen från arbetslöshetsförsäkringen på 4 900 kronor i månaden kan hindra människor från att vilja ta jobb. Är det där gränsen går för era krav på sänkta löner, Borg? Att påstå att det för vissa människor är mer lönsamt att leva på 4 900 kronor i månaden än att jobba visar på en människosyn som får åtminstone mig att må illa.

Den förda politiken får i förlängningen stora samhällskonsekvenser. Resurser förs från den gemensamma offentliga välfärden till privat konsumtion. Det är en omfördelning från dem som har ett litet ekonomiskt utrymme till dem som redan har mer, oftast mycket mer. Jobbskatteavdraget gynnar högavlönade män men betalas av sjuka, arbetslösa och pensionärer.

Framför allt drabbas vi kvinnor genom stora besparingar i sjukförsäkringen. 26 miljarder kronor har sjuka tvingats avstå. Det är ungefär lika mycket som de 10 procent rikaste, där sju av tio är män, har fått i skattesänkningar. Barnfattigdomen liksom inkomstskillnaderna mellan kvinnor och män ökar, och vi har fått 115 000 fler kvinnor som lever i fattigdom. Det femte jobbskatteavdraget ska enligt regeringens egna beräkningar ge 62 procent till männen och 38 procent till kvinnorna. Det ska öka inkomstskillnaderna och framför allt gynna högre tjänstemän. Tjänar man över 40 000 kronor får man 500 spänn, tjänar man därunder får man en hundralapp. Det är inte rimligt. Det är helt huvudlöst.

Men förutom att finansieringen av skattesänkningarna slår hårt mot de enskilda, som i fallet med alla sjukskrivna som slängs ut från sjukförsäkringen, slår den mot vår gemensamma välfärd. Det är väl känt att vi svenskar prioriterar bättre kvalitet i välfärden före sänkt

skatt. Men en hög kvalitet i välfärden kostar också pengar, och därmed behöver man skatteintäkter.

20 procent av alla förskolebarn går i dag i barngrupper som har fler än 21 barn. De senaste två åren har antalet anställda inom äldreomsorgen minskat med 4 000 och inom sjukvården med 6 000. På fritids har en anställd ansvar för 21 barn. Detta får konsekvenser. Äldre som är i behov av omsorg och hjälp får avstå. Personalen stressas och tvingas lämna personer i behov av hjälp och stöd åt sitt öde trots att man inget hellre vill än att hjälpa och bistå på allra bästa sätt. Kvinnor går ned i arbetstid eller slutar jobba för att vårda anhöriga för att de inte ser någon annan utväg. 50-talsvindar blåser, och vi ser återigen hur vi kvinnor får gå ned i arbetstid eller sluta jobba för att vårda anhöriga. Men regeringen tycker att det är viktigare att restaurangägare ska få högre vinster och sänker i stället restaurangmomsen. Det är en momssänkning som koster mycket mer än att återanställa de 10 000 som mist jobbet i sjukvården och äldreomsorgen.

I dag tvingas många kvinnor arbeta deltid eller tacka nej till jobb eller kan inte få jobb för att barnomsorgen inte är öppen när folk jobbar. Så många som var tredje svensk arbetar regelbundet på obekväma arbetstider. Av dem har ungefär 300 000 barn under sex år. Det är en ökning med 25 procent sedan 2005. I omsorgen, i butiker, på kaféer och restauranger jobbar 70 procent av småbarnsföräldrarna regelbundet på sådana tider. Inte ens hälften av landets kommuner erbjuder barnomsorg utanför kontorstid. Antalet har dessutom minskat under den borgerliga regeringens tid.

Är det inte orimligt att alla som ser till att hålla servicesamhället i gång inte själva har tillgång till den gemensamt finansierade barnomsorgen när de jobbar?

Den som någon gång har arbetat på en förskola eller på ett äldreboende vet att lönen är knapp och inte räcker till månadens slut. Det håller inte. Det behövs en rejäl satsning på att få upp lönerna och förbättra arbetsvillkoren. Det om något skulle innebära ett stort steg framåt för jämställdheten inom arbetslivet men också i samhället i stort. Men vad gör Anders Borg? Jo, han kräver lägre ingångslöner i välfärdssektorn och vägrar lagstifta om rätt till heltid. Han menar på fullt allvar att lönerna för undersköterskor, barnsköterskor, förskollärare och sjuksköterskor är för höga.

Nyligen uppmanade han därför kommunpolitikerna att bli bättre på att i de kommande avtalsförhandlingarna sätta press på lönerna nedåt. Löner på 16 070 kronor är för höga i det borgerliga Sverige. Det är ett helt fantastiskt uttalande från den person som är ytterst ansvarig för den borgerliga ekonomiska politiken.

I stället för skattesänkningar behöver vi en utbyggd välfärdssektor med bättre kvalitet i form av fler anställda, en barnomsorg som har öppet på kvällar, nätter och helger, mindre grupper och bättre arbetsvillkor och inte minst högre löner.

Fru talman! Riskkapitalbolagen har minskat sina investeringar med 60 procent de senaste två åren. Satsningarna i unga tillväxtbolag har rasat. Det är en mycket allvarlig situation för Sveriges framtida utvecklingsmöjligheter. När nya företag inte får tillgång till kapital slår det mot den framtida sysselsättningen, mot landets konkurrenskraft och mot den ekonomiska tillväxten.

Men frågan är varför viljan att satsa pengar i unga svenska företag har försvunnit. Svaret är att det finns andra investeringar som ger långt högre vinst, har en stabil tillväxt och är helt riskfria. Det handlar om

svensk vård, skola och omsorg. I takt med att riskkapitalbolag nu vräker in pengar i tidigare offentliga verksamheter stryper de tillgången till riskkapital till små svenska tillväxtbolag. Varför ska man göra investeringar där riskerna är stora när man kan köpa ett vårdföretag med garanterad vinst från dag ett tack vare våra skattepengar? Detta är så klart tragiskt, inte bara för att svenskt näringsliv dräneras på det så viktiga riskkapitalet utan också för att välfärden är en sektor där riskkapitalbolagen inte hör hemma över huvud taget. Från att ha varit viktiga aktörer för att utveckla svenskt näringsliv håller riskkapitalbolagen nu på att hamna i ett svårartat bidragsberoende. Utan våra skattepengar skulle deras vårdbolag, skolbolag och omsorgsbolag inte överleva en sekund. Deras vinster som tidigare genererades av smarta idéer genereras nu av skattepengar som man smusslar undan och stoppar i egen ficka.

Riskkapitalbolagen inom välfärden behöver inte ens bry sig om konjunkturen. Finanskrisen var en lite mysig höstvind eftersom man ändå var garanterad vinsten. Människor fortsätter nämligen att bryta benen och bli gamla oavsett vad som händer på börsen.

Och skattepengarna fortsätter att trilla in. Den så omhuldade teorin om att hungriga lejon jagar bäst verkar inte längre gälla riskkapitalbolagen. Riskkapitalbolagen har blivit slöa och feta efter att ha matats med svensk skattefinansierad välfärd.

Risken är borta och ersatt av en garanti från oss skattebetalare att alltid ställa upp med pengar. Vi har sett exempel på investeringar som har gett uppemot 450 procents avkastning. Enligt Statistiska centralbyrån är det högre avkastning på eget insatt kapital i välfärdssektorn än genomsnittet inom svenskt näringsliv.

Om vi jämför med en bransch som anklagas för att vara vinstgalen, det vill säga elbranschen, visar det sig att elbranschen har en avkastning på 15 procent medan äldreomsorgen och omsorgen har 33 procent. Ja, ni hörde rätt, dubbelt så hög avkastning.

Det kanske osmakligaste av allt i den här soppan är ändå att medan våra skattepengar möjliggör riskkapitalbolagens expansion ser de själva till att slippa betala skatt.

Många har beskrivit privatiseringen av välfärden som framtiden. Det är tyvärr precis tvärtom. Svenska företag behöver riskkapital. Svensk vård, skola och omsorg behöver långsiktighet och solidariska lösningar, inte riskkapitalbolag.

Fru talman! Det måste vara enkelt att vara moderat. Varje problem har samma lösning. Sänkta skatter för män med portfölj och slips som inte har en aning om hur det är att ha ett typiskt arbete i Sverige i dag. Sänkta löner för alla andra, så att överskotten ska växa på hög i Danderyd och på Stureplan. Sålda arbetsplatser i välfärden, som steg för steg förvandlar ryggraden i samhällsekonomin till en tummelplats för företag som vill leva gott på skattemedel. (Applåder)

I detta anförande instämde Siv Holma, Wiwi-Anne Johansson, Jacob Johnson, Lars Ohly och Mia Sydow Mölleby (alla V).

Anf. 150 Finansminister ANDERS BORG (M) replik:
Fru talman! Regeringens politik vilar på att full sysselsättning bidrar till en rättvis fördelning av välfärden. Den största orättvisan i det samhälle vi ser är alltid arbetslösheten. Här har vi en tydlig skiljelinje mot Vänsterpartiet. När Vänsterpartiet hade inflytande i Sverige ökade orättvisorna. Utanförskapet bet sig fast och människor fastnade i

långvarig frånvaro från arbetsmarknaden.

Det här är inte rättvis politik. Vänsterpartiet står för en i grunden orättvis politik. Rättvisa är att det lönar sig att anstränga sig och prestera. Vänsterpartiet säger nej till jobbskatteavdraget. Rättvisa är att vi via utbildning ger alla en god start i livet. Vänsterpartiet säger nej till de lärlingskontrakt, de betyg och de kunskapskrav som är absolut nödvändiga för att bygga ett rättvist samhälle.

Vänsterpartiet förstår inte att rättvisa handlar om att vård, skola och omsorg ska ges efter behov även när det gäller det man kan få inom friskolor och andra alternativ. Man säger nej till de 70 000 arbetstillfällen som nu håller på att växa fram inom hushållstjänsterna. Vänsterpartiet förstår inte att rättvisa handlar om att värna om dem som har minst och att kärnan i den politiken är att skapa sysselsättning och bidra till full sysselsättning för alla.Då betyder höjda skatter arbetslöshet

Vänsterpartiets politik handlar i praktiken om orättvisor. Det var så det blev när Vänsterpartiet hade inflytande. Vänsterpartiets praktik är också deras teori. Man avvisar alla de rimliga definitioner av rättvisa som jag här har redovisat. Vänsterpartiets politik handlar om orättvisa. Regeringens politik har som kärnvärdering att full sysselsättning bygger rättvisa.

Anf. 151 ULLA ANDERSSON (V) replik:
Fru talman! Anders Borg har skrutit rätt häftigt här i dag, men jag ska göra Anders Borg rätt besviken och också väldigt många andra. Fakta är att om vi skulle ha samma sysselsättningsgrad vid slutet av 2015 som vid slutet av 80-talet, som Anders Borg har jämfört med, skulle vi ha över 300 000 fler sysselsatta och vi skulle ha 100 000 färre arbetslösa. Den jobbpolitik vi hittills har sett har bestått av skattesänkningar med en förhoppning om att det på lång sikt ska ge jobb.

Om man skulle ta de siffror på allvar som Anders Borg själv har presenterat skulle man ha kunnat konstatera att varje jobb, om det nu kommer, kostar ungefär 1 miljon. Om vi tittar på den politik som Anders Borg har fört, med sänkta socialavgifter, med en förhoppning om att någon ska anställa någon till om man sänker arbetsgivaravgifterna, har varje jobb kostat 2 ½ miljoner.

För de pengarna skulle vi kunna investera ganska kraftigt i en förbättrad järnväg och i ökat banunderhåll. Jag tror att vi är många som tycker att tågen ska komma i tid hädanefter. Vi skulle kunna investera i mindre barngrupper i förskolan, i en bättre sjukvård och äldreomsorg. Vi ser nu att antalet anställda i kommunsektorn har minskat, och de kommer inte heller att återhämtas under de kommande åren, vilket jag faktiskt hade hoppats på. Anders Borg drar i stället ned på statsbidragen.

Anders Borg pratar om att han vill värna dem som har minst, och så kräver han sänkta löner för kvinnor i välfärdssektorn. Jag tycker att det rimmar väldigt illa, Anders Borg. Det där med rättvisa tror jag att du får fundera över ett tag till.

Anf. 152 Finansminister ANDERS BORG (M) replik:
Fru talman! Jag funderar mycket på rättvisa. Och när jag funderar på rättvisa tänker jag på att när vi hade en vänsterpolitik i Sverige ökade inkomstskillnaderna. När vi hade vänsterpolitik i Sverige ökade förmögenhetskoncentrationen.

Varför är det en sådan nattsvart skillnad mellan Vänsterns praktik och dess teori? Jo, därför att man tappar jobben. Man glömmer att full

sysselsättning är grunden för en rättvis fördelning av välfärden. Det är bara med full sysselsättning vi kan garantera en rättvis fördelning av välfärden.

Då blir det så här. Då talar Vänsterpartiet om rättvisa och om arbete. Sedan vill man trycka ut de 70 000 jobb som nu kommer i privata välfärdstjänster. Då vill man trycka bort det som skapar grunden för välfärd, nämligen att vi belönar människor efter prestation, att vi bygger rättvisa på att vi utjämnar med hjälp av god utbildning. Det är ju det som är skiljelinjen. Vi har en rättvisa byggd på arbete och ansträngning. Vänsterpartiet bygger orättvisa med arbetslöshet.

Anf. 153 ULLA ANDERSSON (V) replik:
Fru talman! Anders Borg belönar människor efter prestation och straffar människor som blir sjuka. Det skulle man också kunna säga. Jag tycker att det är en ganska förkastlig syn att vi ska dela in människor i närande och tärande. Oavsett varifrån inkomsten kommer tycker jag att man ska beskattas lika.

Anders Borg tycker i stället att män med högre inkomster ska belönas rikligen. Det är tydligen rättvist i Anders Borgs värld, för det är väl det som är prestation. Annars skulle ju inte fördelningen se ut som den gör. 62 procent är män, 38 procent är kvinnor. 500 kronor till dem som tjänar över 40 000 och en hundralapp till dem som tjänar lite mindre. Är du sjuk ska du straffas. Du ska inte ens få ersättning från sjukförsäkringen.

Till full sysselsättning, Anders Borg, är det långt, tyvärr. Jag tror att vi alla skulle vilja se en sådan utveckling. Men er politik är ineffektiv. Ni skapar inga jobb. Med de pengar du har lagt på jobbskatteavdrag, sänkta socialavgifter eller någon förhoppning om RUT-tjänster skulle vi ha fått bättre kvalitet i välfärden för väldigt många och efter behov, inte efter plånbokens tjocklek. Det är en utveckling som inte har någonting med rättvisa att göra.

Anf. 154 CARL B HAMILTON (FP) replik:
Fru talman! Jag har en fråga till Ulla Andersson: Anser Ulla Andersson och Vänsterpartiet att staten ska vara beredd att gå in helt eller delvis med permanent statligt ägande i Saab?

Anf. 155 ULLA ANDERSSON (V) replik:
Fru talman! Det var kort och koncist. Jag kan säga att jag anser att regeringen borde ha en näringspolitik och en industripolitik. Det hade hjälpt ganska mycket under de här åren. Det skulle även hjälpa framöver.

Vänsterpartiet har nog aldrig ansett att vi ska gå in med ett helt statligt ägande i Saab. Däremot har vi ansett att staten kan ta ett ansvar för att möjliggöra att Saab överlever. Det tycker vi även i det här läget. Regeringen skulle till exempel kunna ta initiativ till att omförhandla räntan hos EIB. Det skulle vara ett bra sätt.

Framför allt skulle jag vilja se en industri- och näringspolitik. Jag har läst vårpropositionen och jag ser inte ett enda inslag, ingenting på hela området, vilket gör mig rätt bedrövad, för jag vill se en politik för full sysselsättning. Jag vill se fler jobb. Men det är tomt, innehållslöst. Jag skulle tro att väldigt många inom industrisektorn är rätt förvånade och också besvikna.

Om jag går tillbaka till det tidigare replikskifte Carl B Hamilton och jag hade kunde man åtminstone tycka att infrastrukturen, som näringslivet är väldigt beroende av, även Saab så klart, skulle ha

kunnat få ett gott tillskott. Näringslivet efterfrågar ju en uthållighet i satsningarna på till exempel järnvägen. Det är många företag som nu har tvingats ta över transporterna på väg i stället för på järnväg. Där sviker regeringen också.

Anders Borg kanske i sitt inlägg åtminstone kan svara på varför de 800 miljoner som är den lilla engångssatsning ni gör, som ändå är ett steg i rätt riktning, inte ens är finansierade i den här propositionen och inte heller i tilläggsbudgeten.

Anf. 156 CARL B HAMILTON (FP) replik:
Fru talman! Jag tycker att det var ett väldigt bra besked som Ulla Andersson gav här att Vänsterpartiet inte tänker stödja några tankar som kan komma att framföras på att staten ska gå in som ägare i Saab. Det var ett bra besked.

Det som händer i Trollhättan visar att det är rätt bra om företag går med vinst. Då är min fråga till Ulla Andersson: Vad är en rättvis vinstnivå? Vad är en rättvis avkastning på eget kapital? Ulla Andersson uppehöll sig mycket i sitt anförande vid avkastning på kapital hos olika investerare och företag.Vad är en rättvis avkastning på eget kapital?

Anf. 157 ULLA ANDERSSON (V) replik:
Fru talman! Jag tycker inte att man ska ha avkastning på eget insatt kapital inom välfärden. Jag tycker inte att vinstintressen över huvud taget hör hemma där. Det leder i helt fel riktning.

Det ni nu försöker skapa är en marknad där man tjänar pengar på att människor blir sjukare och på att äldre får det sämre. Det är ju en sådan prisutveckling att blir den äldre sämre får man högre betalning. Det leder i fel riktning. Om man har en politik som går ut på att det är plånboken som styr och inte behoven ökar kostnaderna för skattebetalarna. Jag tycker att en avkastning på 33 procent inom äldreomsorgen är helt fel. Det är ruttet rent ut sagt.

Jag tycker att skattepengar ska gå till vård, skola och omsorg. Blir det pengar över ska de gå tillbaka till en förbättrad kvalitet eller till skattebetalarna. Jag tycker inte att vinstintressen har inom välfärden att göra, utan allting ska gå till vården av de sjuka, till omsorgen om de äldre och till barnens utveckling.

Anf. 158 ANNIE JOHANSSON (C) replik:
Fru talman! Vänsterpartiet skrev alldeles nyligen i en debattartikel att de vill vara landsbygdens bästa vänner. För Centerpartiets del välkomnar jag ett ökat engagemang i landsbygdsfrågor från alla parter och intressenter. Det behövs för att kunna skapa det sammanhållna Sverige som vi vill se.

Men när jag läser Vänsterpartiets program slås jag av att det är samma gamla visa som vanligt. Det är mer statligt stöd och mer satsningar från det offentliga. Och vad värre är, det finns knappt ett enda ord om dem som vi vet skapar tillväxt och jobb, nämligen småföretagarna, och betydelsen av ett stärkt civilsamhälle.

För oss i Centerpartiet är det en självklarhet att landets många småföretagare är navet för en tillväxt som omfattar hela Sverige. Det är i de små företagen som de många nya jobben kommer att skapas. Det är därmed dessa som utgör grunden för vår gemensamma välfärd. Centerpartiets politik går ut på att fler ska våga ta steget att bli företagare för att sedan kunna expandera och skapa nya jobb. För att skapa attraktiva boendemiljöer och grundläggande service över hela landet krävs det just jobb. Jobb är motorn för landsbygdsutveckling.

Utan jobb stannar landsbygden, och det blir än svårare att mota den urbaniseringstrend som vi nu ser.

Vi i Centerpartiet tror också på människors inneboende kraft, på deras entreprenörskap och arbetsvilja, det som Vänsterpartiet lite nedlåtande kallar för marknadskrafterna. Men det är så jobb och tillväxt skapas. Det visar exempel från min hemby Maramö utanför Värnamo i söder till Kiruna i norr.

Hur vill Vänsterpartiet skapa en levande landsbygd och ett sammanhållet Sverige som håller långsiktigt, Ulla Andersson? Vilka tillväxtreformer står Vänsterpartiet för som kommer att göra att småföretag och jobb skapas och stannar på landsbygden?

Anf. 159 ULLA ANDERSSON (V) replik:
Fru talman! Jag är väldigt glad över att Annie Johansson tar tillfället i akt att diskutera landsbygdens utveckling. Till skillnad från Annie Johansson anser jag att samhället har ett övergripande ansvar för hela landet. Man behöver samhällsservice oavsett var man bor. Det är väl känt att om samhället, i många fall staten, drar sig tillbaka i form av neddragningar när det gäller apotek, försäkringskassekontor eller skattekontor drar sig också annan service tillbaka. Därför menar vi att staten har ett övergripande ansvar.

Vi menar också att staten har ett övergripande ansvar för att se till att det finns en infrastruktur som fungerar över hela landet. Det kan vi tyvärr också se att Centerpartiet inte gör. Man tycker åtminstone inte att det ska finnas en järnväg som fungerar över hela landet, utan man satsar framför allt på nybyggnation av vägar, medan vi satsar på ökat underhåll av vägar och en utbyggnad av järnvägstrafiken. Dessutom lägger vi pengar på en utbyggnad av kollektivtrafiken.

Annie Johansson har nog läst lite dåligt när det gäller det där med småföretag. Småföretag är mer vanligt på landsbygden än i storstäder och andra städer. Det finns en kraftig sådan tendens.

Vi har en rad förslag för att gynna småföretag på landsbygden. Vi anser att biobränslen kommer att vara en väldigt bra utvecklingsfaktor för företag på landsbygden. Vi lägger fram förslag om turism. Vi lägger fram förslag om mat. Vi tror väldigt mycket på lokalt producerad mat inför framtiden. Och vi har en hel rad andra förslag. Vi har ett 16-punktsprogram och en övergripande strategi. Vi tycker dessutom att samhället skulle kunna bidra lite mer genom att avsätta forskningspengar för att tillsammans med företag, regioner och kommuner ute på landsbygden bedriva forskning om hur den bästa landsbygdsutvecklingen ska kunna ske. Vi tror på en sådan politik.

Till sist menar vi att vi behöver ett nordiskt samarbete om landsbygdsutveckling. Vi har likartade problem och likartade möjligheter, och vi kan lära av varandra. Därför tror vi också på ett ökat samarbete i Norden.

Anf. 160 ANNIE JOHANSSON (C) replik:
Fru talman! Det var glädjande saker som Ulla Andersson tog upp. De ligger helt i linje med det som regeringen och Centerpartiet har genomfört. Vi har satsat på att öka den grundläggande servicen runt om. Vi har satsat på ökat stöd till kommersiell service och statlig service. Vi har satsat på infrastruktur. En sådan post handlar om enskilda vägar som är väldigt viktiga för landsbygden. Under den förra mandatperioden ökade den från 600 miljoner till nästan 1 miljard. Det är en ganska fin satsning på landsbygdens alla vägar.

Jag ska ta ett konkret exempel på hur Vänsterpartiet och Ulla

Andersson vill slå undan benen för många småföretagare på landsbygden. Det handlar om ILO 94. Att ratificera den innebär att småföretagare på landsbygden inte har en chans att vara med i den offentliga upphandlingen. Det är jätteviktigt för dessa företag att få vara med och konkurrera i kommunens offentliga upphandling. Vad säger Ulla Andersson om kilometerskatt, bensinskatt, inkomstskatter, sänkta arbetsgivaravgifter och handelsgödselskatt? Hur ska ökade vänsterkostnader för landsbygdsbor leda till mer marginaler och en levande landsbygd?

Anf. 161 ULLA ANDERSSON (V) replik:
Fru talman! Jag vet inte om Annie Johansson har missat den senaste tidens rubriker om att Försäkringskassan drar ned antalet kontor runt om i hela landet. Jag tycker inte att det är att upprätthålla servicen på landsbygden.

Annie Johansson hoppade över en väldigt viktig del för småföretag på landsbygden, och det är tillgången på kapital. Vänsterpartiet har kanske hårdast av alla i den här kammaren försökt att lägga fram förslag om att stärka kapitalförsörjningen på landsbygden. Det handlar om förslag på hur man kan stärka lokala banker och sparbanker och skapa möjligheter för kapital till mindre företag. Tyvärr har vi inte fått något stöd från Centerpartiet i den frågan.

Vi har också lagt fram förslag på att man kan stärka tjänstemän i kommuner och landsting för att förbättra den offentliga upphandlingen och för att skapa förutsättningar för mindre företag på landsbygden att kunna delta.
Vi tycker också att anställda på landsbygden ska ha en bra arbetsmiljö. Därför tycker vi att ILO-konventionen är viktig.

I de förslag där vi tidigare har höjt bensinskatten har vi också kompenserat de boende på landsbygden med sänkt fordonsskatt och höjda reseavdrag.

Anf. 162 ANDERS SELLSTRÖM (KD) replik:
Fru talman! Jag tycker att vi hör att Vänsterpartiet och Ulla Andersson har en ganska enögd syn på detta med skatteintäkter. Vad som skapar tillväxt och de här skatteintäkterna verkar Vänsterpartiet helt lämna därhän. Med en sådan politik på sikt finns det till slut bara nedskärningar att fördela, och det ska vi akta oss för rejält. Ulla Andersson har varit inne på att skatteavdrag eller skattesänkningar i sig inte skulle generera några mer resurser till välfärden över huvud taget. Det är en lite märklig syn.

Låt mig ta ett exempel. Jag har tittat lite tillbaka i tiden. Under perioden 2006–2010 ökade skatteintäkterna med 60 miljarder trots den enorma finansiella kris vi har gått igenom. Vi har samtidigt sänkt skatterna med drygt 100 miljarder. Trots detta har skatteintäkterna ökat. Är det trolleri eller vad kan det vara fråga om, Ulla Andersson? Dessutom har vi kommuner och landsting som nu redovisar olika resultat för 2010. Jag ska berätta om några. Umeå har gått drygt 300 miljoner plus, Kalmar 77 miljoner plus, Malmö drygt 300 miljoner plus och Lidköping 166 miljoner plus. Gemensamt för de här kommunerna är att de alla är rött styrda. Vi har heller aldrig haft så höga nivåer på statsbidragen till kommuner och landsting som vi har på sikt.

Varför använder inte de rött styrda kommunerna pengarna till just välfärdssatsningar? Du håller väl med om att det kommunala självstyret är viktigt? Det är grunden till någonting, och ger vi pengar till kommuner och ser till att de har bra ekonomi ska de också använda dem till välfärdssatsningar. Men varför, Ulla Andersson, gör man inte

det i de rött styrda kommunerna, om du nu säger att det är brist på pengar till välfärden? Den logiken verkar inte finnas i ditt resonemang när man tittar på verkligheten.

Anf. 163 ULLA ANDERSSON (V) replik:
Fru talman! Kanske Anders Sellström skulle vara lite självkritisk i den här frågan. När finanskrisen kom var det många kommuner och landsting som var väldigt oroliga. Man var tvungen att dra ned därför att skatteintäkterna skulle sjunka kraftigt. Regeringen valde att inte kompensera kommunerna för den inkomstminskningen, och man började också med kraftiga nedskärningar.

22 000 arbetstillfällen har försvunnit i kommunsektorn de senaste två åren. Regeringen planerar inte för att det tappet ska återhämtas i framtiden, utan man väljer att dra ned på statsbidragen.

Regeringen har valt att sänka skatter för 100 miljarder. Det är 100 miljarder som man skulle ha kunnat göra något annorlunda för. Man skulle ha kunnat använda en hel del av de pengarna till att förbättra banunderhållet så att vi hade sluppit sitta på tåg och vägar i 358 dygn under förra året. Trafiken stod helt stilla i 358 dygn förra året.

Vi skulle ha kunnat lägga en hel del på att minska barngrupperna i förskolan. 20 procent av alla barn går nu i barngrupper med över 21 barn. På fritis har en anställd ansvar för 21 barn. Är det kvalitet, Anders Sellström? Tycker du att det är rimligt? Under era år har barngrupperna i förskolan ökat, barngrupperna i skolbarnsomsorgen ökat, personalen inom äldreomsorgen minskat och personalen inom sjukvården minskat.

Men vinsterna i välfärdssektorn har kraftigt ökat. 7 miljarder har gått till vinst i stället för bättre kvalitet i vård, skola och omsorg. Det finns valmöjligheter. Antingen kan man tro att sänkta skatter är framtidens paradis. Eller också kan man tro att en jämn fördelning av inkomster så att vi ökar jämlikheten i samhället och alla får ta del av den växande kakan kan vara ett bra sätt att öka tillväxten och skapa jobb. De med lägst inkomster har också störst behov av att konsumera. Men ni har framför allt gynnat högavlönade män med era skattesänkningar, vilket inte skapar ökad konsumtion utan troligtvis ökad spekulation och sparande.

Anf. 164 ANDERS SELLSTRÖM (KD) replik:
Fru talman! Det bekräftar min bild av ett väldigt enögt resonemang kring skatteintäkter. Man tror att det finns en viss storlek på kakan, och oavsett hur man skär den är det bara den storleken som gäller hela tiden.

Välfärdssektorn går med vinst, säger du, Ulla Andersson. Ja, i Umeå drygt 300 miljoner, Kalmar plus 77 miljoner, Malmö drygt 300 miljoner och Lidköping 166 miljoner. Varför använder inte socialdemokratiskt och vänsterpartistiskt styrda kommuner de resurser som finns i välfärdsarbetet? Det är min fundering. För det kommunala självstyret står vi väl kvar vid? Vi kan inte börja ändra det.

Regeringen har i kristider sett till att förse kommuner och landsting med pengar, men man har inte riktigt använt dem, av olika skäl. Du står där och får inte fram varför ni i de rött styrda kommunerna inte har använt dem. Vad är det som gör att ni inte använder de pengarna? Trots ett tapp på över 5 procent av bnp har vi ökat skatteintäkterna till den offentliga sektorn, trots skattesänkningar. Vi har bakat kakan större.

Anf. 165 ULLA ANDERSSON (V) replik:
Fru talman! Jag trodde att Anders Sellström kände till att det finns en lagstiftning som säger att kommuner ska ha en god ekonomisk hushållning och därmed att de också ska gå med överskott. Det var därför jag inte bemötte det. Men nu sade jag det, för nu kanske även Anders Sellström känner till det.

Anders Sellström säger att jag har ett enögt resonemang. Det säger en företrädare för regeringspartierna som har samma svar på alla problem: Sänk skatterna, pressa lönerna nedåt och privatisera. Snacka om enögdhet! Snacka om att öka ojämlikheten och att ineffektivt använda skattebetalarnas pengar!

Vi kan lägga de här pengarna – i stället för att ha en förhoppning om att rika människor ska konsumera mer och på så vis skapa jobb – på att öka kvaliteten så att barnen får det bättre. Tänk om ett barn till kunde få en bättre uppväxt och utvecklas på allra bästa sätt genom att man anställer en till i förskolan! Då skulle Sveriges tillväxt på lång sikt bli så mycket större. Det tycker jag vore rätt sätt att använda våra skattepengar. Jag tycker att vi har ett stort ansvar för hur vi använder skattebetalarnas pengar när vi skapar jobb också. Därför vill jag vara effektiv i mina satsningar. (Applåder)

Anf. 166 ANDERS SELLSTRÖM (KD):
Fru talman! Det känns angenämt att i dag vara med och debattera denna vårproposition med ett innehåll som ingen trott skulle vara möjligt att sätta på pränt för bara två år sedan. En för omvärlden makalös återhämtning har skett i den svenska ekonomin efter den globala finanskrisen.

Därmed är förutsättningarna för att minska arbetslösheten och nå full sysselsättning mycket goda. Som gammal kommunpolitiker vet jag att varje ytterligare arbetad timme i den svenska ekonomin är avgörande för ytterligare välfärdsförstärkningar inom äldreomsorgens område, inom sjukvårdens område och inom utbildningsområdet.

Grunden för att detta ska kunna ske är att en politik förs som stimulerar till att fler kommer i arbete. Den ekonomiska politiken måste både underlätta så att arbetskraftsutbudet ökar och stimulera till att fler företag kommer till och att befintliga företag växer.

En ekonomisk politik som både värnar de offentliga finanserna och genomför strukturella förändringar i syfte att stärka tillväxten har framtiden för sig. Då kan vi allteftersom genomföra välfärdsreformer i vårt land som också steg för steg skapar ett mänskligare Sverige. Man kan enkelt uttryckt säga att vi fördelar vinsterna av det landet Sverige arbetar ihop och i och med denna vårpropositions innehåll ser ut att kunna arbeta ihop framöver. Det gynnar alla.

Vi behöver med all kraft se till att inte hamna i ett läge där enbart nedskärningar fördelas. I många länder i vår omvärld är det just det som nu händer i land efter land som levt över sina tillgångar. Vi måste vara tydliga med vad som händer när de offentliga finanserna inte värnas.

De människor som alltid drabbas värst när länders ekonomier skruvas åt är de som står längst bort från arbetsmarknaden och är mest beroende av en offentlig ekonomi i balans. Låt oss se till att vi aldrig som land hamnar i ett sådant tillstånd.

Alliansens vallöften ser nu ut att kunna levereras betydligt tidigare än vad som såg ut att vara fallet under hösten: ytterligare skattesänk-

ningar för låg- och medelinkomsttagarna, ytterligare en skattesänkning för pensionärerna och förenklingar av 3:12-reglerna. Ytterligare förbättringar för ett konkurrenskraftigt företagsklimat pågår. En i grunden riktig omställning av sjukförsäkringen kommer nu att justeras i syfte att ingen ska komma i kläm eller hamna mellan stolarna. Restaurangmomsen halveras och kommer därmed att skapa fler arbetstillfällen.

Sjukvårdens tillgänglighet har ökat, och ett flertal kvalitetshöjande åtgärder genomförs inom äldreomsorgens område. Vi ser en underhållsoffensiv för järnvägarna i vårt land, och vi möter upp resursmässigt de allt fler ensamkommande flyktingbarnen.
Kan då jag som kristdemokrat känna mig nöjd?

Svaret är ja om man ser på de förutsättningar som legat till grund för denna vårproposition. Den otroligt starka ekonomiska återhämtningen i ekonomin och rätt satsade resurstillskott under finanskrisen har begränsat och hållit tillbaka arbetslöshet och utanförskap. Trots det globala finansiella läget har förstärkningar på välfärdsområdena kunnat ske. Ur den aspekten är jag nöjd.

Svaret på frågan är nej när jag ser att skatten på pensionerna fortsatt inte minskat i samma utsträckning som skatten för dem med arbetsinkomst. Svaret är nej när det fortsatt på många håll i vårt land anses vara bättre att politiker ska bestämma i stället för föräldrarna hur de allra minsta barnen ska tas om hand.

Svaret är nej när valfriheten fortfarande är starkt begränsad för många människor runt om i vårt land som är i behov av hemtjänst och inte själva kan välja vem som ska utföra densamma.

Svaret är nej när regelverk och skattekilar fortfarande finns som försvårar bedrivande och startande av företag. Vi kristdemokrater kommer heller aldrig att vara nöjda förrän vi ser en skola där ingen hålls tillbaka och ingen lämnas efter.

Oavsett område finns fortfarande många politiska låsningar och hinder att forcera i syfte att öka valfriheten i vårt land och samtidigt successivt stärka kvaliteten inom våra gemensamma välfärdsområden. Grunden för detta är självklart stabila statsfinanser och tillväxtskapande åtgärder i hela ekonomin. I den delen känner jag mig riktigt nöjd. (Applåder)

I detta anförande instämde Staffan Anger och finansminister Anders Borg (båda M), Annie Johansson (C) samt Anders Andersson och Annelie Enochson (båda KD).

Anf. 167 ULLA ANDERSSON (V) replik:
Fru talman! Det gäller att passa på när man är uppe, så jag tar tillfället i akt och pratar om en fråga som ligger mig väldigt varmt om hjärtat. Jag tänkte börja med att citera ur Socialstyrelsens senaste rapport:”Resurstillgången i kommunernas vård och omsorg om äldre har begränsats så att äldres säkerhet och trygghet inte alltid kan tillgodoses. Det finns starka skäl att ifrågasätta om alla äldre personer får den vård och omsorg de behöver för att uppnå en skälig levnadsnivå.”

Det är Kristdemokraternas Sverige som Socialstyrelsen beskriver i sin senaste rapport. Där konstateras också att det har skett en kraftig neddragning av antalet äldre som bor i särskilt boende utan att antalet äldre som har fått hemtjänst har ökat.

Socialstyrelsen har också nyligen ålagt 25 kommuner att vidta åtgärder för att höja personaltätheten inom demensvården efter det kända

Piteålarmet. 22 av 25 kommuner har inte gjort det, vilket betyder att väldigt många äldre dementa, svårt utsatta personer fortfarande far väldigt illa.

De senaste två åren har antalet anställda inom äldreomsorgen minskat med 4 000 och inom sjukvården med 6 000, samtidigt som allt fler av de skatter som går till äldreomsorg och sjukvård tas ut i vinster, med 33 procents avkastning inom omsorgen och 25 procent inom sjukvården.

Jag hörde alldeles nyligen att Kristdemokraterna prioriterar sänkt restaurangmoms, ett förslag som egentligen ingen tror skapar en enda jobb, och dessutom är förslaget troligtvis kraftigt underbudgeterat. Högre restaurangvinster är tydligen viktigare än äldres omsorg.
Var det detta ni ville när ni tog över, ni kristdemokrater från den lilla människans parti?

Anf. 168 ANDERS SELLSTRÖM (KD) replik:
Fru talman! Det är än en gång detta märkliga: Hur skapar man tillväxt? Hur ser vi till att ha något att fördela över huvud taget? Där måste vi underlätta för företagarna. Vi måste skapa arbetstillfällen. Vi måste se till att det hela tiden är snurr på hjulen. Varje arbetad timme ger möjligheter att förstärka välfärdssektorn. Det är poängen.

Det kommunala självstyret pratade vi om tidigare. Där sätter nu Socialstyrelsen till alla klutar för att komma i fatt de problem som finns. I ett program före valrörelsen speglades att man i Piteå låste in åldringarna, och de fick hård kritik för det. Då är det märkligt att den kommunen går med plus och inte använder sina pengar för att göra det du vill, nämligen anställa fler eller vad man nu kan göra för att åstadkomma förbättringar.

Från regeringshåll har vi drivit fram detta med värdighetsgarantier, att kommunerna ska få stöttning om de genomför värdighetsgarantier som ska synliggöra och sätta fokus på frågor som: Hur mycket personal behöver vi för att klara den ena eller den andra kvalitetshöjande åtgärden inom äldreomsorgen?

Sedan har vi det kommunala självstyret. Det är den kommun som du kommer från som ska bestämma hur resurserna används. Men regeringen stöttar, ger hjälp och mycket högre statsbidrag än tidigare och ser till att antalet arbetade timmar i vårt land ökar. Det skapar mer skatteintäkter i kommuner och landsting, och då kan man förbättra välfärden och välfärdssektorn.

Anf. 169 ULLA ANDERSSON (V) replik:
Fru talman! Regeringen drar ned på statsbidragen och räknar inte ens upp dem under de kommande åren, utan det är en negativ utveckling. Jag vet inte om Anders Sellström känner till att han sitter på ett väldigt viktigt instrument, nämligen lagstiftning. Man kan från lagstiftarens sida säga: Ni inom demensvården får inte ha så låg personalbemanning

Vi tycker att de äldre dementa människorna är viktigare än så, och därför väljer vi att lagstifta. Ni har valt att inte göra det. Vänsterpartiet tog initiativ och fick stöd för en kraftig höjning av personaltätheten inom demensvården. Det är jag mycket glad för. Men Kristdemokraterna röstade emot, vilket är rätt bedrövligt med tanke på att ni kallar er den lilla människans parti.

Anders Sellström tycker tydligen inte att det är något problem att det tas ut 7 miljarder i vinst. För 7 miljarder skulle man kunna anställa 15 000 undersköterskor och vårdbiträden till de äldre dementa, till exempel.

Är det inte bättre att vi har vinstdrivande företag inom en marknad där vinst är en bra drivkraft i stället för inom äldreomsorgen? Jag tycker inte att det är bra att man får mer betalt om de äldre blir sämre. Det kanske Anders Sellström tycker är okej. Men jag tycker inte att vinsten ska bli högre därför att de äldre blir sämre.

Anf. 170 ANDERS SELLSTRÖM (KD) replik:
Fru talman! Avslutningsvis beträffande hur man ser på hur man stärker kvaliteten inom äldreomsorgen: Vi är för kommunalt självstyre. Vi är för att man lokalt ska kunna styra och ha kontakt med politiker och kunna välja bort dem som man inte vill ha där, som inte sköter sig. Det är därför vi vill införa värdighetsgarantier, som ska synliggöra antalet anställda, hur många som jobbar och vilken kvalitet man ska ha. Nu gick ni en annan väg. Ni vill styra upp med lagar. Visst kan man gå den vägen. Men vi tror på det kommunala självstyret och tror att detta vore en bättre väg att gå. Men nu är vi framme vid de bitarna. Beträffande anställda inom offentligheten och inom välfärden: Om folk går över och jobbar inom privat sektor fast med välfärdstjänster, då minskar antalet anställda i kommunerna men ökar på den andra sidan. Det tar du inte med i dina beräkningar när du skär ned på dina siffror. Tyvärr stämmer inte de bitarna.

I till exempel Umeå – trots att det är en röd kommun som styrs av dig och socialdemokrater – fick vi igenom valfrihet inom hemtjänsten. Tio olika företag levererar hemtjänst, och den som har behov av det får bestämma vem som kommer hem. Du kan i Umeå få hemtjänst på arabiska om du vill. Tala om kvalitetshöjning!

Anf. 171 Finansminister ANDERS BORG (M):
Fru talman! I en svår ekonomisk kris står Sverige starkt. I en svår ekonomisk kris kan vi se Sverige komma tillbaka med 4 procents tillväxt, en arbetslöshet som minskar från 8 procent till 7, från 7 till 6 och från 6 till 5.

Det är en politik som bygger på att vi har tagit ansvar för Sverige i svåra tider. Vi ska vara medvetna om att även om det är vår i Sverige råder det bister vinter i resten av Europa och världen. Det är en kärv verklighet som vi kommer att möta de kommande åren.

Våra möjligheter att i Europa, Japan och USA bedriva en aktiv stabiliseringspolitik begränsas av mycket hög skuldsättning, en skuldsättning som det är mycket länge sedan vi har upplevt.
Vi har en ny omvärld med finansiella marknader som likt rovdjur kretsar kring de svagaste länderna och som i samband med nästa lågkonjunktur kommer att finnas där på plats.

Det är en kärv omvärld. Det handlar om en helt annan konkurrenssituation än den vi har upplevt. Det spelar ingen roll om vi talar om vår verkstadsindustri eller vår pappersindustri. I grund och botten står vi inför ett nytt och tuffare klimat för svenska företag och svenska produkter.

Samtidigt är vi i Sverige på väg mot full sysselsättning. Vi kommer inte dit med den politik som vi har i dag. Vår viktigaste prioritering är att fortsätta att förstärka åtgärderna för att fler företag ska vilja anställa, för att fler ska vara på arbetsmarknaden och för att fler ska kunna jobba.

Det kräver en stark tillväxt de kommande åren. Det förutsätter att vi har en arbetslinje som underlättar för dem som är utanför att komma tillbaka. Det förutsätter aktiva åtgärder och en bred politik för att stärka företagsamheten.

Grunden för vår politik är starka offentliga finanser. Låt oss aldrig underskatta värdet av att vi i nästa kris har beredskap och har möjligheter – utan att tappa i trovärdighet, utan att skapa osäkerhet, utan att man i kommunerna väljer att spara i stället för att värna sysselsättningen, utan att hushållen börjar bli bekymrade och i stället sätter pengar på banken och utan att företagen blir rädda för att investera! Om man i den miljön ska kunna driva en aktiv politik måste det ske utifrån en styrkeposition. Det är därför starka offentliga finanser är så oerhört centralt för den ekonomiska politiken.
Mot en samlad alliansregering med en tydlig arbetslinje och en politik för välfärd och rättvisa har vi en opposition. Det är viktigt att vi kan diskutera också oppositionens politik.

Det mest grundläggande problemet med oppositionen är att det är alldeles tydligt att man inte vill värna arbetslinjen. Man talar om att det ska investeras i utbildning och forskning. Men samtidigt är den genomgående prioriteringen att a-kassa, sjukförsäkring, förtidspension, föräldraförsäkring och praktiskt tagit varje annan transferering ska ökas.

Om det blir 10, 20 eller 30 miljarder har vi inte svaret på. Men vi vet att den röda tråden är att man motsätter sig skattesänkningar för vanliga människor, vill göra det dyrare för alla som åker till jobbet och har beredskap för att bygga ut transfereringssystemen.
Då ökar matchningsproblemen. Då stiger jämviktsarbetslösheten. Då minskar sysselsättningen.

Lika bekymmersamt är det att oppositionen inte vill dela den kunskapspolitik som Jan Björklund nu genomför. Vi vill höja lärarnas status och belöna lärare som anstränger sig och gör ytterligare insatser. Vi vill ha mer av prov och betyg därför att utvärdering och kunskap ska vara kärnan i en politik som lägger grund för trygghet. Vi vill ha mer av lärlingssystem och mer av vägar in på arbetsmarknaden. Oppositionen talar om kunskap men avvisar alla de viktiga reformer som vi har framför oss när det gäller att bygga kunskap. Därmed blir inte heller talet om att man stöder starka offentliga finanser trovärdigt. Rycker man undan mattan för offentliga finanser genom att börja avveckla arbetslinjen och om man inte förstår att kunskap lägger grunden för både rättvisa och konkurrenskraft kommer vi att få mindre skatteintäkter. Då kommer vi att få ökade utgifter, och då har vi mindre resurser för att bygga sysselsättning och välfärd i framtiden.

Det är därför kontrasten mellan regeringen och oppositionen handlar om rättvisa. Regeringens politik skapar rättvisa genom att den underlättar för människor att komma i arbete. Oppositionens politik riskerar att leda till stigande välfärdsklyftor därför att människor stängs ute och riskerar att leda till att vi får större skillnader därför att människor inte kan förankra sig själva på arbetsmarknaden genom kunskap och genom arbete.

Det här är den grundläggande skiljelinjen i svensk politik. Regeringen tror på full sysselsättning och på en fortsatt arbetslinje där det ska löna sig att arbeta och där vi har fler företag som vill anställa genom att vi sänker kostnader och breddar vägarna tillbaka. Det handlar om en aktiv arbetsmarknadspolitik som skapar möjligheter för människor att snabbt komma tillbaka i arbete och som därmed lägger grunden inte bara för välfärd utan också för rättvisa och starka offentliga finanser. Det är därför regeringens politik leder till full sysselsättning och rättvisa. Och det är där skiljelinjen i svensk politik går, fru talman.

I detta anförande instämde Lotta Finstorp och Ann-Charlotte Hammar Johnsson (båda M) samt Annie Johansson (C).

Anf. 172 TOMMY WAIDELICH (S) replik:
Fru talman! Ja, det finns en skiljelinje när det gäller jobbpolitiken. Skiljelinjen just nu gäller att vi vill använda det växande reformutrymmet för att göra någonting åt det stora problem som finns på arbetsmarknaden med missmatchning. Vi har flera hundratusen arbetslösa. Vi har företag som har svårt att rekrytera folk. Den här missmatchningen riskerar att hämma tillväxten, och det är den vi nu måste åtgärda.

Då säger vi – och det tycker vi är ansvarsfullt – att vi i det här läget när vi har ett växande reformutrymme vill använda det för att investera för framtiden. Det handlar om utbildning, infrastruktur, att bygga om Sverige och att klara den gröna omställningen.

Vi börjar där. Regeringen börjar i skattesänkningar. Regeringen har tecknat in hela reformutrymmet för de kommande åren i olika typer av skattesänkningar. Vi tror inte att det är vägen framåt. Det tycker jag är den viktigaste skiljelinjen i dag.

Men sedan vill jag också så här i slutet av debatten lyfta fram några saker som jag tycker förenar oss och som vi måste bygga vidare på. Det handlar om starka ekonomiska finanser och ansvar för Sveriges ekonomi. Där tycker jag att ni har gjort en bra resa, framför allt ni moderater som har anslutit er till de finansiella ramverk som jobbades fram under den förrförra krisen.

Det som också är viktigt och som förenar oss är att vi vill ha långsiktiga villkor för företagare och löntagare. Det handlar om EU, företagsklimat, pensioner, globalisering och att vi är öppna mot omvärlden. Där vill jag hålla med om finansministerns markering i ett tidigare inlägg. Vi måste vara öppna mot omvärlden. För oss är det under inga omständligheter, av det skälet, aktuellt med ett samarbete med Sverigedemokraterna. Det är ett parti som står för ökade orättvisor mellan människor på grund av etnisk bakgrund, som vill dela in oss i vi och de och som har som kungstanke att stänga ute folk.

Anf. 173 Finansminister ANDERS BORG (M) replik:
Fru talman! Jag välkomnar varje gång vi kan komma fram till ett bra samarbete med Socialdemokraterna. Det kan röra operationer i Afghanistan, samarbete kring FN-uppdrag i Libyen, energifrågor, pensionsfrågor eller ramverk kring den ekonomiska politiken. Jag välkomnar det. Sverige är ett litet land. Ju mer av samförstånd vi har, desto bättre är det.

Socialdemokraterna har en lång tradition av att vara ett ansvarsfullt samarbetsparti. Jag välkomnar naturligtvis om vi kan hitta nya områden att diskutera med oppositionen.

Icke desto mindre är skiljelinjerna tydliga, och de består inte av Socialdemokraternas satsning på utbildning och infrastruktur. Där talar vi om en handfull miljarder. Den stora punkten i Socialdemokraternas budgetmotion – och det är en evig sanning därför att LO kräver att det ska vara så – kommer att vara satsningar på a-kassa, sjukförsäkring och andra bidragssystem. Vi får se om det är 10, 20 eller 30 miljarder. Det finns en annan evig sanning som vi inte heller kommer runt, och det är att kärnan i Socialdemokraternas politik är att man alltid är emot att det ska löna sig för dem som sätter sig i bilen och åker till arbetet. Det allra tydligaste med detta i skiljelinjerna ligger ändå iutbildningen

Vi vill gå vidare med reformpolitik. Det handlar om mer av stöd till lärare som premieras för stora ansträngningar, mer av lärlingssystem som öppnar för människor att komma in i arbetslivet och mer av

kunskapsprov, uppföljning och betyg som gör att vi säkrar att kunskapen står i centrum i skolan.

Skiljelinjen går inte vid infrastruktur och utbildning. Det kan den göra eftersom Socialdemokraterna avvisar våra reformer. Men den stora skiljelinjen i svensk politik går vid arbetslinjen. Där säger Socialdemokraterna den eviga sanningen: Det får aldrig vara de arbetandes tur att få del av en växande kaka.

Anf. 174 TOMMY WAIDELICH (S) replik:
Fru talman! Det finns två olika arbetslinjer. Det finns regeringens, som jag ser det, torftiga arbetslinje. Den fokuserar på krav på arbetslösa och på sjuka. Vår arbetslinje är mänskligare och bredare. I den satsar vi på att se till att folk snabbt kommer i jobb genom utbildning. I den ser vi till att de som är sjuka kan få rehabilitering och bli friska och kan komma tillbaka på arbetsmarknaden. I den ser vi till att kvinnor får möjlighet att gå upp från deltid till heltid – det är fler arbetade timmar. I den ser vi till att ungdomar snabbt kan komma från utbildning in i jobb i stället för att år efter år gå olika kurser. I den ser vi också till att vi kan förbättra arbetsmiljön så att vi kan jobba längre, så att vi inte slits ut i förtid. Då kan vi jobba till 65-årsåldern eller ännu längre om vi vill.

Detta är vår arbetslinje. Den handlar om mer än krav på arbetslösa och sjuka. Den är mycket bredare och mänskligare än er. (Applåder)

Anf. 175 MIKAELA VALTERSSON (MP) replik:
Fru talman! Så här säger Veronica Fägnell, en av alla utförsäkrade som beskriver sin verklighet med den borgerliga regeringens sjukförsäkring:
Hade vi vetat att våra liv skulle bli så här hade vi aldrig skaffat barn. Mitt framtidshopp är borta. Jag är en vanligtvis glad och positiv människa, men hoppet mitt har dött. Vi går allt längre och längre ner i en ekonomisk kris, och snart har vi inte kvar annat än vår kärlek till varandra. Men vem kan leva på enbart kärlek?

Ett annat uppmärksammat fall på senare tid gäller krögaren Erik Videgård som trots svårartad cancer inte verkar få ersättning från sjukförsäkringen. Otaliga andra fall som handlar om den havererade sjukförsäkringen har rapporterats i medierna sedan utförsäkringarna började.

Nu ska Anders Borg införa en ny regel som säger: Om det vore oskäligt på grund av sjukdom att en person lämnar sjukförsäkringen ska han eller hon få stanna i sjukförsäkringen.

Smaka på de orden! Som om det inte vore oskäligt nog att tvinga ut sjuka på arbetsmarknaden.

Sedan har uttalanden från socialförsäkringsministern visat att det också är regeringens bedömning att det bara kommer att handla om ett fåtal personer fler än i dag som faktiskt är sjuka som kommer att få stanna i sjukförsäkringen.

Jag tror att det är många med mig som med rätta undrar vad dessa otydliga formuleringar egentligen innebär. Min fråga till finansministern är enkel: Betyder era förändringar i sjukförsäkringen, som ni nu har aviserat, att ingen som är sjuk ska behöva lämna sjukförsäkringen?

Anf. 176 Finansminister ANDERS BORG (M) replik:
Fru talman! Jag skulle gärna se ett djupare och bredare samarbete med

Miljöpartiet. Samtidigt framstår kanske Mikaela Valtersson som den av oppositionsföreträdarna som allra mest envetet bekämpar arbete. I varje debatt Mikaela Valtersson och jag har haft har det alltid handlat om att det är fel att människor arbetar, och bidragssystemen måste alltid byggas ut. Det är den rödaste tråden i tyvärr alltför svaga gröna nyanser.

Vi gör förändringar av sjukförsäkringen, men låt oss inte glömma vad det är som har hänt under senare år. Antalet långtidssjukskrivningar över ett år har gått från 80 000 till 20 000. Antalet som lämnar arbetsmarknaden för förtidspensionering har gått från 70 000–80 000 ned till 10 000 per år. De regionala skillnaderna i sjukförsäkringen har minskat.

Samtidigt måste vi självklart ha en ödmjukhet för den begränsning som politiken innebär. Varje del av denna reform har inte blivit rätt. Nu tar vi ett antal steg för att förstärka rehabilitering och bereda vägar tillbaka genom ytterligare åtgärder. Vi vidgar möjligheterna att få behålla sitt bostadstillägg och få ersättning även om man inte har haft en försäkrad inkomst, och vi vidgar ventilen i systemet – allt i ambitionen att ha en bättre balans mellan drivkrafter och trygghet. Det speciella med Mikaela Valtersson är att hon aldrig ser den balansen. Hon ser aldrig att ett trygghetssystem måste ha både drivkrafter för människor att komma tillbaka, kontroll som gör att systemet används på ett riktigt sätt, stöd för människor att komma tillbaka och också drivkrafter för dem att komma tillbaka. Jag kan bara beklaga att Mikaela Valtersson så binder sig till den bidragspolitik som präglar det rödgröna alternativet.

Anf. 177 MIKAELA VALTERSSON (MP) replik:
Fru talman! Detta är en väldigt märklig syn på arbetslinjen. Jagtyckeratt människor ska arbeta, och vi ska göra allt vi kan för att skapa nya jobb och fler arbetstillfällen. Men om er arbetslinje innebär att sjuka ska jobba står jag inte för den. Det är en väldigt märklig syn att man skulle vara mot arbetslinjen om man är mot att sjuka tvingas till arbete. Detta säger en hel del om er inriktning.

Den här nya sjukförsäkringen infördes för flera år sedan. Sedan dess har ni backat gång på gång. Man har gjort förändringar i regelverket. Man har gett människor hopp som sedan har tagits tillbaka. Först handlade det om cancerpatienter som skulle få undantag, och riksdagen skulle besluta om hophafsade undantagsregler. Sedan visade det sig vara otydligt, och utförsäkringarna fortsatte. Nu ska ni fortsätta lappa och laga på en i grunden felaktig konstruktion.

Det har gått väldigt mycket prestige i den här frågan, Anders Borg. Jag undrar om det inte är dags att släppa den nu. Sluta sätta små plåster på väldigt stora sår. Erkänn att det har gått helt fel med er mest misslyckade fråga, och ta bort tidsgränsen för när man utförsäkrar sjuka människor!

Anf. 178 Finansminister ANDERS BORG (M) replik:
Fru talman! Nu säger Mikaela Valtersson att det i grunden inte fanns några problem med den gamla sjukförsäkringen och förtidspensionen. Låt oss titta på vad socialförsäkringsutredning efter socialförsäkringsutredning har visat. Kom ihåg Anna Hedborgs utredning.

I varje kris växte utanförskapet. Människor hamnade utanför arbetsmarknaden. Det fanns regionala skillnader som föreföll snarlika de arbetsmarknadsproblem vi hade. Samma diagnoser gav allt längre sjukskrivningar över tiden, och de var längre än i de flesta andra länder.

Vi har börjat en komplicerad reformprocess som naturligtvis syftar till att bevara en balans mellan trygghet och drivkrafter, mellan trygghet och kontroll, mellan möjlighet för sjuka människor att få stöd och omsorg och att samtidigt återupprätta vägen tillbaka till arbetsliv.
Jag kan bara beklaga att Mikaela Valtersson inte kan se att det här är en nyanserad och komplicerad fråga där det inte finns perfekta reformer utan där vi stegvis behöver anpassa systemet.

Anf. 179 ULLA ANDERSSON (V) replik:
Fru talman! Nu ska tydligen politiker bestämma vem som är sjuk genom de administrativa tidsgränserna. Det tycker tydligen Borg är en rimlig ordning. Vi andra tycker att den är helt förkastlig.
Jag tänkte läsa ett utdrag ur ett brev som bolaget Attendo, ett välkänt vårdföretag som ägs av ett riskkapitalbolag i skatteparadiset Jersey – man betalar inte en krona i skatt i Sverige – har skickat till sina anställda:

”Stort tack för att ni har lyckats höja upp tre boende till en högre nivå. Det ger oss ökade intäkter på ca 47 000 kr/månad. Väntar med spänning på de tre andra som också ska få en bedömning.” Vad det handlar om är att Attendo tjänar pengar på att de äldre blir sämre. Man får betalt efter tyngd, och därför har Attendo uppmuntrat de anställda på äldreboendena när de äldre har klassats i en högre vårdtyngdsklass. De anställda har till exempel fått biobiljetter eller sådana här uppmuntrande brev.

Så här blir det när man har ett systemfel. Det här är inget enskilt undantag. När vinsten blir överordnad människors väl och ve, överordnad vård och omsorg, och när vinsten blir drivkraften inom välfärden slår det fel.

Tänk er själva att ha era föräldrar på ett boende där man tjänar pengar på att era föräldrar blir sämre. Skulle du tryggt kunna gå till jobbet eller sitta hemma och titta på tv, eller skulle du våndas och ha stor ångest över hur dina föräldrar har det? Jag tror att svaret är rätt givet. Systemet med privata vinster och riskkapital i välfärden dränerar välfärden på resurser och är en oerhörd fördyring. Det blir svällande byråkrati och kontroll, och arbetsvillkoren pressas väldigt hårt. 10 miljarder i skatt dras undan varje år. 7 miljarder går till vinster, och vi vet också att man gör enorma vinster när man sedan efter en kort ägandetid säljer verksamheten.

Anf. 180 Finansminister ANDERS BORG (M) replik:
Fru talman! Diskussionen med Ulla Andersson handlar inte om att vi ska säkra att alla bolagsformer i Sverige betalar skatt. Det är en självklarhet. Vi har gjort insatser för att begränsa möjligheten att undandra skatt via ränteavdrag. Då tog vi de interna transaktionerna. Det finns säkert skäl att titta på externa transaktioner, för man ska betala sina skatter när man driver företag i Sverige.

Skiljelinjen mellan oss och Vänsterpartiet gäller synen på alternativ i välfärden. Vi ser det som en fördel att det här är en växande sektor. Det är bra för vårdbiträden att det finns företag som anställer i äldreomsorgen. Det är bra för sjuksköterskor att det växer fram fler och fler privata alternativ i primärvården. Det är bra för lärare och andra att det finns en växande skolsektor där alternativ kan provas. Vi vet att detta långsiktigt sänker kostnaderna med någonstans mellan 5 och 10 procent och att det bidrar till mer av kvalitet och bättre kunskap. Det är bra att lärare, elever, sjuksköterskor, patienter, vårdbiträden och omsorgstagare har större möjligheter att ha inverkan på verksamheten. Det här är en växande företagssektor. Det är detta vi är oense om.

Ulla Andersson tycker att de här jobben inte är bra. Hon vill stoppa dem. Hon vill bara att det ska finnas kommunala alternativ och att vi ska skapa regler som slår ut all den växande företagsamhet som i dag finns i äldreomsorg, primärvård och skola. Jag vill bejaka den. Sedan vill jag naturligtvis stänga möjligheterna till skatteundandragande. Det ska naturligtvis sedan föranleda justeringar på skattesidan när det kan göras.

Anf. 181 ULLA ANDERSSON (V) replik:
Fru talman! Man kan lätt konstatera att vad företagen gör vinster på är att pressa arbetsvillkoren för de anställda. När man privatiserade i Gävle kan man säga att de som tidigare jobbade heltid natt numera jobbar 130 procent. Det blir billigare då. Man har färre anställda. Det blir billigare då, men vad får det för konsekvenser?

Om vi tittar på de privata bolagen inom skolsektorn kan vi se att de har 50 procent lägre lärartäthet och väldigt få utbildade lärare. Så tjänar man pengar. Det får konsekvenser när man har vinster i välfärden. 7 miljarder i vinster, 10 miljarder i skatteundandragande, och inom den privata sektorn tjänar vårdcheferna 100 procent mer än i offentlig sektor. Detta är skattepengar! Det är vi som betalar dem, och vi väntar oss att pengarna ska gå till vården av de sjuka, omsorgen om de äldre och barnens utbildning, inte till att några aktieägare ska göra stora klipp. Vi vill att skattepengarna ska gå till det de var avsedda för. Vi vill inte se vinstintresse som drivkraft. Det kommer att leda till en fördyring, för vem vill förhindra sjukdom om man tjänar pengar på sjukdom? Vem vill förhindra olyckor om man tjänar pengar på att de sker?

Anf. 182 Finansminister ANDERS BORG (M) replik:
Fru talman! Varje månad tjänar läkare, sjuksköterskor och vårdbiträden pengar på att förhindra sjukdom. Det gör de på varje vårdcentral och varje sjukhus, privat som offentligt. Självklart ska vi ha bra betalt för vårdbiträden, sjuksköterskor och läkare oavsett om de jobbar i offentlig eller privat regi. Vi vet att de behöver den ersättningen för att känna stolthet över sitt yrke.

Här har vi skiljelinjen mellan oss. Ulla Andersson gör sig till tolk för någon märklig offentlig-finansiell marxistisk mervärdesteori som säger att man kan göra vinst bara genom att pressa de anställdas villkor. Det kan ju inte vara förklaringen till att 70 000 människor under de närmaste åren kommer att söka sig till vårdbiträdes-, sjuksköterske- och lärartjänster inom den offentligfinansierade privata sektorn. Dit söker sig människor därför att det är bra arbetsvillkor, bättre chefer och arbetsgivare som förmår hantera personalen på ett bättre sätt. Det ska vi vara stolta över – vi kan ge mer välfärd för pengarna, mer inflytande för patienterna, mer kunskap för eleverna och större trygghet för de äldre.

Överläggningen var härmed avslutad.

Propositionen bordlades.

Tillägg.

DN 26 maj 2011:

”Stärkt svensk rättsstat en förebild för världen”

“FN:s tidigare rättschef: Regeringen Reinfeldt bör ta initiativ för att stärka den svenska rättsstaten. Utrymme för förbättringar finns framför allt inom rättsväsendet. Händelserna i Nordafrika och Mellanöstern har ställt i blixtbelysning att konflikterna i världen i grunden har samma orsak: demokratin och rättsstaten saknas. Ett särskilt projekt – WJP eller World Justice Project – har därför skapats för att systematiskt undersöka världens länder ur ett rättsstatligt perspektiv. För Sveriges del är resultatet posi-ivt. Men det finns utrymme för förbättringar inom bland annat rättsväsendet. Regeringen bör noga analysera utfallet och starta en diskussion om hur den svenska rättsstaten ska kunna stärkas. Vi bör vara en god före-bild och kan bidra till att rättsstaten och demokratin stärks världen över, skriver Hans Corell.”

“Den senaste tidens händelser i Nordafrika och Mellanöstern ställer i blixtbelysning ett konstant hot mot internationell fred och säkerhet. Konflikterna i världen har i grunden samma orsak: demokratin och rättsstaten saknas.

Vad som måste göras kan inte uttryckas bättre än i det dagsaktuella förordet till FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna från år 1948:

”Eftersom det är väsentligt för att människorna inte som en sista utväg skall tvingas att tillgripa uppror mot tyranni och förtryck att de mänskliga rättigheterna skyddas genom rättsstatens principer”

FN borde systematiskt analysera hur medlemsstaterna uppfyller rättsstatens krav. När jag för några år sedan föreslog detta vann tanken dock inget gehör.

På initiativ av William H Neukom, före detta ordförande i det amerikanska advokatsamfundet, har nu skapats ett projekt, the World Justice Project (WJP), inom vilket planen omsatts i praktiken.

WJP har inlett en systematisk undersökning av världens länder ur ett rättsstatligt perspektiv. Den presenteras i form av ett index som finns på nätet. Avsikten är inte att peka ut enskilda stater och skämma ut dem, utan att bistå dem i arbetet med att stärka rättsstaten.

I en första omgång har 35 stater undersökts, bland dem Sverige. År 2012 skall 100 av FN:s 192 medlemsstater ha undersökts.

Vad som menas med rättsstaten eller det engelska uttrycket Rule of Law kan alltid diskuteras. WJP använder sig av följande definition:

1. Regeringen, dess företrädare och tjänstemän är ansvariga under lagarna.
2. Lagstiftningen är klar, kungjord, stabil och rättvis och skyddar grundläggande fri- och rättigheter, inklusive säkerheten till person och egendom.
3. Den process genom vilken lagarna stiftas, administreras och upprätthålls är tillgänglig, rättvis och effektiv.
4. Rättvisan skall vara tillgänglig genom kompetenta, oberoende och etiska rättstjänare, advokater eller andra företrädare, och domare i tillräckligt antal, som har tillräckliga resurser, och som återspeglar sammansättningen i det samhälle de tjänar.

Vid undersökningen granskas staterna på följande områden: regeringsmaktens avgränsning;frånvaro av korruption; klar, kungjord och stabil lagstiftning; ordning och säkerhet; grundläggande fri- och rättigheter; offentlighet i förvaltningen; respekt för givna föreskrifter; möjligheter att lösa tvister; effektiv straffrättsskipning.

En jämförelse visar att resultatet för Sveriges del är positivt. Men det finns utrymme för förbättringar också för vår del på områdena ordning och säkerhet, grundläggande fri- och rättigheter, möjligheterna att lösa tvister och effektiv straffrättskipning.

Vid en WJP-konferens i Kuala Lumpur i januari i år diskuterade vi hur man bäst omsätter indexet i praktiken. Det var då som tanken på denna artikel föddes. Den fick ytterligare näring genom statsministerns och biståndsministerns med flera artikel på DN Debatt (27/1) om Sveriges goda exempel vid World Economic Forum. Mina intryck från ett stort internationellt rättsligt forum i Sankt Petersburg den 20 maj bidrog också. I sitt också självkritiska tal till de 700 deltagarna från många länder fokuserade president Dimitrij Medvedev på rättsstaten. Bland de svenska medverkande fanns justitieminister Beatrice Ask.

Indexet visar att många stater har lång väg att gå på detta område. Just därför är det viktigt att Sverige föregår med gott exempel genom att visa att man tar undersökningen på allvar och anstränger sig för att åstadkomma förbättringar.

Man skulle till och med kunna se saken i ett biståndsperspektiv. Sverige har ett gott anseende här med vårt fokus på demokrati och mänskliga rättigheter. Det vi själva gör på detta område gynnar också vårt biståndsarbete genom det goda exemplets makt.

Med hänvisning till det sagda vill jag uppmana regeringen att ta ett kraftfullt initiativ med utgångspunkt i indexet.

Rättsstaten kräver inte bara skickliga och omdömesgilla poliser, ett effektivt åklagarväsende, oberoende och opartiska domare och en fri advokatkår. Den är beroende av insatser av personer långt utanför juristernas krets. Inte minst viktigt är det att ansvariga politiker på central, regional och lokal nivå har insikt om rättsstatens betydelse.

Här skall också nämnas de många som i olika sammanhang utövar myndighet i förhållande till enskilda medborgare. Hit hör tjänstemän inom skatteväsendet, socialtjänsten och många andra verksamheter som staten, landstingen och kommunerna svarar för. Försvarsmaktens ställning i en rättsstat bör också uppmärksammas.

Regeringen och berörda myndigheter bör alltså noga analysera WJP:s index såvitt avser Sverige och ta denna analys till utgångspunkt för en allmän diskussion om stärkande av rättsstaten inte bara på de områden som undersökningen avser.

Som ett första steg bör regeringen uppdra åt departementens rättschefer att tillsammans systematiskt gå igenom indexet och de frågor som aktualiseras av detta för att identifiera områden där förbättringar kan genomföras och föreslå lämpliga åtgärder och tillvägagångssätt.

Men också andra har en viktig roll att spela här. Frivilligorganisationerna är självklara i sammanhanget, främst Sveriges advokatsamfund med sin särställning enligt lag, Polisförbundet och Sveriges domareförbund. Amnesty, Human Rights Watch och Transparency International är givna aktörer.

Rättsstatsfrågan bör emellertid diskuteras i ett vidare perspektiv, särskilt inom universiteten och organisationerna på skolans område. Det måste finnas en insikt om rättsstatens betydelse nationellt och internationellt också på gräsrotsnivån. Journalister och andra företrädare för medierna har här ett särskilt ansvar.

Mot den bakgrunden vill jag uppmana frivilligorganisationerna att fördjupa sig i ämnet, informera sina medlemmar och överväga vilka insatser de kan göra. WJP har framställt utbildningsmaterial för ändamålet.

Denna artikel riktar sig också till företrädare för näringslivet med särskild hänvisning till det av FN:s dåvarande generalsekreterare Kofi Annan initierade Global Compact. Dess syfte är att främja ett socialt och miljömedvetet ansvarstagande hos företagen på områdena mänskliga rättigheter, arbetsrätt, miljö och kampen mot korruptionen. Sambandet med Corporate Social Responsibility är givet.

Sammanfattningsvis bör WJP:s rättsstatsindex studeras i så vida kretsar som möjligt. Regeringen bör ta ett övergripande initiativ. Andra bör delge regeringen tankar och förslag med sikte på att stärka rättsstaten på olika sätt.

”Land skall med lag byggas”, heter det. Men den nationella lagstiftningen måste numera också respektera folkrätten, särskilt reglerna om skydd för de mänskliga fri- och rättigheterna. Sverige och likasinnade länder bör därför vara goda förebilder och ta rättsstatsindexet på allvar så att de också på det sättet bidrar till att stärka rättsstaten världen över.

Hans Corell ambassadör, fd rättschef i Justitiedepartementet, UD och Förenta Nationerna “

DN 26 maj 2011:

“Statsbankrutt hotar”

“Greklands pengar är snart slut – bedömare varnar för stora risker för bankerna. Den ekonomiska krisen i Grekland riskerar att sprida sig till fler länder. Greklands pengar är snart slut och landet verkar inte klara av de dramatiska samhällsförändringar som krävs.”

“Den europeiska valutaunionen står inför sin hittills största utmaning någonsin. Greklands oförmåga att hantera sin statsbudget och genomföra politiskt mycket impopulära reformer framstår som alltmer uppenbar.

– Det politiska åtagandet bland euroländernas politiker är stort, men förtroendet för eurosamarbetet har definitivt naggats i kanten bland exempelvis tyska och franska väljare. De är väldigt trötta på att behöva stödja sina sydliga grannländer, säger Cecilia Hermansson, chefsekonom på Swedbank.

Frågan är om Grekland ska beviljas nya lån eller tvingas in i en konkurs genom en kraftig nedskrivning av den galopperande statsskulden. Flera ekonomiska bedömare har börjat varna för en situation liknande den som uppstod efter den amerikanska affärsbanken Lehman Brothers krasch 2008.

– Det är viktigt att de europeiska bankerna genomför stresstester och ser över vad som händer med balansräkningarna om Grekland skulle ställa in betalningarna. Troligtvis behövs nytt kapital i form av nyemissioner till många banker, säger Cecilia Hermansson.

Eurogruppens ordförande Jean- Claude Juncker har utlovat mer ekonomisk hjälp till Grekland under förutsättning att landet lever upp till kraven på strukturreformer och privatiseringar av bland annat statliga bolag.

Den socialistledda Pasok-regeringens planer på nedskärningar och höjda skatter har dock mötts av kraftigt politiskt motstånd.

FRAMFÖR ALLT HAR högeroppositionen satt sig på tvären när det gäller de föreslagna skattehöjningarna men ställer upp på privatiseringar av stora delar av den offentliga sektorn.

Fackföreningsrörelsen däremot vill inte se att privatiseringarna blir så omfattande och går så snabbt, och har hotat med både demonstrationer och en ny generalstrejk.

– Det här är ett allvarligt läge. Grekernas reformtakt har stannat av och därmed äventyras utbetalningarna från Internationella valutafonden, IMF. De flesta vill dock undvika smittoeffekter till andra länder och föreslår därför fortsatt hjälp, säger Cecilia Hermansson.

Riskpremierna på statsobligationsräntor är nu så stora att även Spanien och Island kan komma att behöva stödpaket från EU.

BUDSKAPET FRÅN EU:S ekonomikommissionär Olli Rehn är att löptiderna för Greklands lån skulle kunna förlängas, men först när Grekland kommit i gång med sitt planerade privatiseringsprogram.

MONICA HEDLUND
monica.hedlund@dn.se 08-738 19 27 “

“Nytt stort lån till Grekland väntas

I samband med att Grekland beviljades ett lån på 110 miljarder euro av Europeiska centralbanken, ECB, och Internationella valutafonden, IMF, i maj förra året åtog sig landet att genomföra en rad stora samhällsförändringar. Spekulationer finns om att ännu ett lånepaket på 60 miljarder euro kan vara på gång.

En hypotetisk konkurs för ett land innebär att det inte längre kan betala löner och ersättningar till anställda och leverantörer inom hela den offentliga sektorn och göra rätt för sig i relation till utländska banker och långivare.”

DN 26 maj 2011:

“Krisländer hämmar tillväxten”

“Skuldkrisen i Grekland, Irland och Portugal är en av de riskfaktorer som kan hota tillväxten i världsekonomin, menar OECD i en ny prognos. Där varnas också för att bostadspriserna kan vända nedåt, bland annat i Sverige. Men trots dessa hot räknar man med återhämtning, fastän i ojämn takt.”

“I sin nya översikt av världsekonomin visar OECD en försiktig optimism. Prognosen innebär att BNPökningen i hela OECD-området blir 2,3 procent i år och 2,8 procent under nästa år.

En liknande bedömning gjorde OECD också för ett halvår sedan. Men skillnaden är att Japan sedan dess har drabbats av en naturkatastrof som trycker ner ekonomin och orsakar recession under 2011. Samtidigt går det bättre än väntat både i USA och i euroområdet, med undantag främst för krisländerna Grekland, Irland och Portugal. Särskilt vad gäller 2011 har utsikterna ändrats ganska mycket.

I många länder är återhämtningen starkare, men riskerna har också blivit mer påtagliga. Det gäller till exempel effekterna av ett högt oljepris och en stigande infl ation som nu väntas driva fram snabbare räntehöjningar.

OECD PÅPEKAR ÄVEN att de globala obalanserna, främst mellan underskott i USA och överskott i Kina, inte har försvunnit som hot. Samtidigt förvärras statsskuldproblemen i de länder som ännu inte har tagit itu med situationen.

Sverige tillhör de länder som går starkt under 2011, med en väntad BNP-ökning på 4,5 procent.

ENLIGT OECD blir tillväxten 3,1 procent nästa år, med ytterligare förstärkning av kronan och eventuell nedgång i bostadspriserna som riskfaktorer. Arbetslösheten sjunker stadigt och kommer ner till 7,0 procent under 2012, strax under OECD-genomsnittet.

JOHAN SCHÜCK johan.schuck@dn.se 08-738 14 04”

DN 26 maj 2011:

”USA och Europa ska fortsätta leda världen”

“LONDON/DEAUVILLE. **President Barack Obama vill att USA och Europa ska fortsätta att leda världen, även om Kina, Indien och andra tillväxtländer blir mer självsäkra.”**

”Det är nu vårt ledarskap behövs, manade Obama i ett historiskt tal inför brittiska parlamentet.

Det är ovanligt att utländska ledare får tala i parlamentet, men president Obama fick möjlighet att hålla sitt tal där under sin Europaresa. Han hävdade att uppgiften för de historiska demokratierna är att ta ledningen för världens utveckling, som för att motbevisa bedömningarna att USA numera bara är intresserat av Asien och andra utvecklingsländer.

– Även om flera länder nu tar ansvar för det globala ledarskapet har vår allians varit oumbärlig under ett århundrade för att skapa en mer fredlig, rikare och mer rättvis värld. Efter ett decennium som började med krig och slutade med recession står våra länder nu inför ett avgörande ögonblick, sade Obama.

HAN PEKADE PÅ upproren i Egypten, Tunisien och andra länder i arabvärlden.

– Längtan efter frihet och mänsklig värdighet är inte engelsk, amerikansk eller enbart något för västvärlden, det är en universiell önskan.

Barack Obama och brittiske premiärministern David Cameron lovade tidigare under dagen att öka pressen på Khaddafi regimen i Libyen. Cameron uttalade också sitt stöd för den libyska oppositionen och dess ökade insatser.

– Det skulle ha varit lätt att säga att Libyens nationella suveränitet är viktigare än slakten av civila i landet. Men vi har ett bredare ansvar, och även om vi inte kan stoppa varje orättvisa fi nns det omständigheter som kräver att det internationella samfundet agerar, sade Obama i sitt tal.

Några konkreta löften om att USA ska delta i de militära attackerna i Libyen gavs dock inte under besöket i Storbritannien. Och det är absolut inte aktuellt med marktrupper, var Obama och Cameron eniga om.

FÖR AFGHANISTAN VIDHÖLL de att tidtabellen ska hållas för när de afghanska trupperna ska ta över ansvaret för säkerheten. Under den övergångstiden erbjöd de förhandlingar med de talibaner som är beredda att lägga ned sina vapen.

– Afghanistan ska aldrig mer bli ett fristad för terrorister, sade David Cameron.

En viss oenighet kunde märkas när det gäller hur parterna ser på den ekonomiska politiken efter finanskrisen. Den brittiska regeringen genomför snabba och kraftiga nedskärningar i den offentliga sektorn. Den amerikanska skyndar långsamt.

HENRIK BRORS henrik.brors@dn.se
DAN LUCAS dan.lucas@dn.se DN:s korrespondenter”

“Sällsynt lång resa för Obama

▪ **B arack Obama** är på en sällsynt lång resa genom Europa. I måndags landade han i Irland för samtal med president Mary McAleese och premiärminister Enda Kenny. Han besökte också Moneygall, där hans familj har rötter. Tisdagen och onsdagen tillbringade Obama i London där han bland annat träffade drottningen och premiärminister David Cameron. På torsdagen anländer Obama till Frankrike för G 8-möte i två dagar.

▪ **Efter G 8 fl yger** Obama på fredagen till Polen där han träffar president Bronislaw Komorowski och premiärminister Donald Tusk. **TT”**

DN 25 maj 2011:

“USA och Storbritannien närmare än någonsin”

“Bandet mellan Storbritannien och USA är starkare än någonsin. Det var den huvudsakliga poängen när Barack Obama och David Cameron höll gemensam presskonferens i London på onsdagen.”

“Storbritannien och USA har en ”särskild” relation och bandet mellan de två länderna är ”starkare än någonsin”. Det gjorde både USA:s president Barack Obama och Storbritanniens premiärminister David Cameron klart, när de höll en gemensam presskonferens i London.

Båda var också överens om att Libyens diktator Muammar Khaddafi måste avgå omedelbart.

– Jag tror att han så småningom kommer att avgå, men vi har inte satt något datum, säger Barack Obama på en fråga om hur kriget i Libyen går.

Obama är på statsbesök i England och satt under dagen i samtal med Cameron om bland annat upproren i Arabvärlden och kriget i Afghanistan.

Det vore ett "misstag" av palestinierna att försöka utropa en självständig stat i stället för att fortsätta fredsförhandlingarna med Israel, säger Barack Obama.

– FN kommer inte att kunna leverera en palestinsk stat. Det går bara om israeler och palestinier går med på fred.

– Det är ett misstag att välja vägen genom FN i stället för samtal med Israel.

David Cameron instämde, men ville inte svara på frågan hur

Storbritannien skulle ställa sig om palestinierna i höst ber FN erkänna en palestinsk stat, som de sagt att de överväger att göra.

– I slutändan kan det bara bli en palestinsk stat om israeler och palestinier kommer överens om det, sade Cameron.

Under presskonferensen sträckte David Cameron ut en hand till Pakistan, vars relation till väst vacklat den senaste tiden.

– Vi måste fortsätta det nära samarbetet med Pakistan.

– Pakistan har lidit mer av terrorism än något annat land i världen. Deras fiender är våra fiender, sade Cameron.

Han uppmanade också talibanerna i Afghanistan att bryta banden till al-Qaida och i stället delta i en politisk process.

Emma Löfgren emma.lofgren@dn.se

TT”

DN 26 maj 2011:

“Khaddafi-regimen öppnar för eldupphör”

Libyens premiärminister Baghdadi Ali Mahmudi avser att inom kort föreslå ett omedelbart, av FN övervakat, eldupphör, enligt den brittiska tidningen The Independent.

“President Muammar Khaddafis regim är redo för villkorslösa samtal med rebellerna, att utfärda amnesti till parterna i konflikten och att utarbeta förslag till en ny konstitution, uppger premiärministern i ett brev som tidningen tagit del av.

Våldet måste ersättas med försoning, heter det i brevet.

Khaddafi har tidigare omedelbart brutit mot överenskommelser om eldupphör. Men The Independent citerar en regeringskälla som uppger att västmakter nu kan vara redo att gå med på att slopa kravet på att tvinga Khaddafi i exil.

Nato har intensifierat flygräderna mot den libyska huvudstaden Triopoli under veckan. Men USA:s president Barack Obama och Storbritanniens premiärminister David Cameron varnade i onsdags för att en seger inte verkar sannolik på kort sikt.

Den blodiga konflikten i Libyen har pågått sedan mitten av februari. Omkring en månad senare intervenerade en internationell styrka med ett FN-mandat i ryggen för att skydda civila. I slutet av mars tog Nato befälet över insatsen.

Nato har utfört över 2.300 bombangrepp i Libyen sedan mitten av april. Men försvarsalliansen är inte i närheten av att knäcka Khaddafiregimen militärt, enlig en analys som Aftenposten har gjort, rapporterar den norska nyhetsbyrån NTB.

Enligt analysen, som bygger på dagliga uppdateringar från Natos högkvarter, har bara 98 av Libyens uppskattningsvis 2.000 stridsvagnar slagits ut. Samtidigt har bara 134 av flera tusen militärfordon bombats. Omkring 40 små och stora kommandocentraler har satts ur spel, vilket bara är en bråkdel, enligt tidningen.

Svein Melby, forskare vid Institutt for forsvarsstudier, efterlyser en kritiskt debatt om kriget och ifrågasätter det norska försvarets framställning av att krigföringen varit lyckad. **TT-AFP “**

DN 26 maj 2011:

“Fler arbetslösa får jobb”

“Arbetslösheten fortsätter nedåt och det är männen som står för den utvecklingen. Den positiva trenden kommer dock inte alla till del. Bland invandrarungdomar går var tredje utan jobb, enligt SCB.”

“Nära 20 000 invandrare mellan 19 och 24 år saknar just nu arbete. På bara några år har gruppen växt explosionsartat. Och utvecklingen går stick i stäv mot utvecklingen för ungdomsarbetslösheten i stort.

Det senaste året har arbetslösheten bland yngre minskat med 35000 personer så att 158 000 ungdomar nu räknas som arbetslösa i statistiken. Det innebär en arbetslöshet på 25,4 procent, vilket är en minskning med 5,5 procentenheter. Av de ungdomar som räknas som arbetslösa är drygt hälften heltidsstuderande som söker jobb parallellt med studierna.

OCKSÅ KVINNORNAS arbetslöshet har slutat minska och nedgången har planat ut.

Men samtidigt som kvinnornas arbetslöshet slutat minska visar undersökningen att fl er kvinnor också fått jobb. Det förklaras av att det blivit fl er kvinnor i arbetskraften och då kan båda sakerna hända samtidigt.

Jämfört med april för ett år sedan är 57 000 fl er män sysselsatta medan kvinnornas sysselsättning har ökat med 62 000 personer. Ser man till arbetslösheten har den minskat med 76 000 personer sedan april förra året, och den minskningen är i stort sett lika fördelad mellan kvinnor och män. I april var 396 000 personer arbetslösa om man räknar in dem som deltar i program med aktivitetsstöd. Det motsvarar 7,9 procent av arbetskraften.

Kurvorna vände på hösten 2009 och sedan dess har de stadigt gått mot ökad sysselsättning.

BOSSE ANDERSSON bo.andersson@dn.se 08-738 12 26
THORBJÖRN SPÄNGS thorbjorn.spangs@dn.se 08-738 10 16”

DN 26 maj 2011:

“Bostadsbrist bör byggas bort”

“248 000 unga vuxna behöver bostad. Hyresgästföreningen slår larm om att 163 000 nya bostäder krävs för att täcka behovet.”

“Andelen unga som bor i egen bostad har minskat. 1997 bodde drygt sex av tio unga i egen bostad. I dag fem av tio. En av fem unga bor i dag kvar hemma hos sina föräldrar.

Det visar en ny rapport från Hyresgästföreningen, som vill se stimulanser för bostadsbyggandet och åtgärder som kan förbättra konkurrensen i byggbranschen.

Även Statens bostadskreditnämnd, BKN, efterlyser bättre kontroll över byggkostnaderna och skärpt konkurrens bland byggmaterialförsäljare.

– Det senaste decenniet har produktionskostnaderna ökat betydligt snabbare än mellan 1980 och 2000, framför allt har materialkostnaderna stigit snabbare, säger Bengt Hansson på BKN, som uppskattar att resultatet är ett bortfall på 15 000–20 000 nya bostäder.

MINST LIKA MÅNGA anser Bostadskreditnämnden har fallit bort på grund av finanskrisen.

Krisen minskade bostadsproduktionens lönsamhet, men i dag är lönsamheten åter god, fastslår BKN, som säger sig se vissa tecken på att investeringarna skulle vara på väg att ta ny fart.

BKN SKRIVER I SIN marknadsrapport för maj att det långsiktigt krävs 35 000–40 000 nya lägenheter per år för att bygga bort bostadsbristen. Före finanskrisen låg produktionstakten på cirka 34 000 om året. BKN konstaterar att en varaktig ökning av bostadsbyggandet kräver lägre produktionskostnaderän i dag.

TOVE NANDORF
tove.nandorf@dn.se 08-738 21 10 “

DN 23 maj 2011:

“Djuren har ju också känslor. Djuren är ju också mänskor …”

“**VI ÄR SYSKON** med aporna, och resten av djuren är tjocka släkten. Det skulle ta hundrafemtio år av motstånd och missförstånd innan den insikten slog igenom på allvar och ledde till rätta slutsatser.

Till exempel att det inte alls är de starkaste och mest hänsynslösa som vinner. Eller att det vi brukat kalla ”mänskligt” inte alls är något slags unik påbyggnad som gör oss höjda över allt annat. Tvärtom är vi djupt nedsänkta i biologin, och alla de drag vi ser som goda och humana finns påbörjade eller färdigutvecklade hos andra högre däggdjur.

Fast noga taget, påpekar den världsberömde primatforskaren Frans de Waal i boken ”Empatins tidsålder”, omfattar det ”vi” som hyllat så högfärdiga idéer om människans utvaldhet främst den judisk-kristna kulturkretsen. Bara ökenkulturer som saknat levande kontakt med apor har lyckats inbilla sig att de står över naturen. I Afrika och bortre Asien har folk alltid haft en ödmjukare och mer realistisk syn på människans plats.

Frans de Waal har länge försökt upplysa den tjattrande västerländska flocken om dess misstag. I sin nya bok visar han tålmodigt och med en uppsjö av exempel ur sin forskning att inlevelse, rättvisepatos och socialt samarbete är strategier som omhuldats av naturen långt innan homo sapiens började berömma sig av dem.

Det är underhållande läsning från början till slut, det man häpnar mest över är egentligen att vetenskapen haft så svårt att bevisa vad djurägare i alla tider vetat: att djur är personligheter som kan visa intresse, medkänsla och tacksamhet både inom och över artgränser.

OFTA OCH GÄRNA kritiserar de Waal den nationalekonomiska synen på människan som evigt självisk till sin ”natur”. Till och med de konkurrensstinna schimpanserna har, liksom vi, ett väl utvecklat sinne för jämlikhet och rättvisa – ”vi är födda revolutionärer” som en av bokens många pigga oneliners lyder.

Men det han egentligen hävdar är att människan är på en gång aggressivare och mer empatisk än sina apsyskon. För ju starkare självmedvetande, desto mer utstuderat kan man förstå och därmed både hjälpa och stjälpa andra.

Konkurrens och frihet mot empati och jämlikhet – det låter som klassiska höger- och vänsterpositioner, och de Waal drar inte sällan paralleller med politiken. Det hör till bokens svagare avsnitt, och så långt som till att infria undertitelns löfte om att visa vägen till ett ”humanare samhälle” kommer han aldrig.

Dessbättre kanske. ”Biologin är vårt största hopp”, utbrister han visserligen på något ställe, men man ska nog vara försiktig med att göra politik till något slags tillämpad vetenskap, även om man råkar gilla budskapet – eller kanske särskilt då. De historiska spåren förskräcker.

MEN HAN HAR en underbar blick för både apor och människor, gillar de vänliga bonoboerna och står beslutsamt på empatins sida, som han ser som en underskattad drivkraft i natur och samhälle.
Det är vackert nog.

LARS LINDER lars.linder@dn.se “

“Frans de Waal. “Empatins tidsålder. Hur naturen lär oss skapa ett humanare samhälle” Översättning Bo Gustavsson. Karneval förlag. “

Tankar om politik

Några citat från en bok av Bengt Göransson.
Boken kan vara till nytta för alla som ska forma den nya socialdemokratiska politiken.

Boken:
Bengt Göransson: *Tankar om politik*. (Ersatz, 2010. ISBN 978-91-86437-15-2) www.ersatz.se

Innehåll:
Förord 7
Medborgare eller kund 19
Kulturen som mädchen fur alles? 45
Skolan - en kulturinstitution 75
Politikens gränser 95
Frihet eller valfrihet 107
Teori och insikt 123

Citerade böcker 144

Medborgare eller kund

“DET politiska språket förändras, ofta utan att man lägger märke till det. Begrepp försvinner, andra nyskapas och inte sällan innebär de nya begreppen dramatiska förändringar i politikens innehåll. Numera säger de som har politiska uppdrag praktiskt taget aldrig att de företräder medborgarna. De representerar i stället skattebetalarna, och så säger företrädare för alla politiska partier. De säger det för att i tider då allt större vikt lagts vid samhällsekonomin visa att de tar ekonomiskt ansvar, att de inte slarvar bort de skattepengar som anförtrotts dem. Problemet är bara att det ändrade språkbruket markerar en helt ny syn på den politiska uppgiften.

Fundera ett ögonblick över begreppet medborgare som betyder något helt annat och mycket mer än det numera oftare använda begreppet skattebetalare. Medborgaren har ett ansvar för sin del av samhället medan skattebetalaren i första hand ses som och ser sig som köpare av nyttigheter som tillhandahålles av samhällsapparaten. Skattebetalarens fokus är den egna personen, medborgarens perspektiv måste omfatta alla.

Den som i sitt politiska uppdrag representerar medborgaren säger till den som inte kan gå: Det är mitt uppdrag att som din företrädare försöka medverka till att du får en fungerande rullstol. Representerar han skattebetalaren säger han i stället: Hur mycket kan man egentligen begära att en vanlig skattebetalare ska betala för att du ska få en rullstol? Så öppnar man för en ny och helt annan, osocial människosyn. Extra märklig blir denna syn på uppdraget när samma person med kraft hävdar individens och individualismens företräde framför kollektivets. Den som talar för skattebetalarintresset kommer ju per definition att företräda det största av alla kollektiv, skattebetalarkollektivet, gentemot de enskilda medborgare som kan ha behov av stöd från samhällsgemenskapen.

Samtidigt som det politiska uppdraget har kommit att reduceras till ett ansvar för att skattepengar inte slarvas bort har samhället omdefinierats till att ses som ett slags butik vars uppgift är att betjäna medborgarna i deras roll som kunder. Tanken har varit att kunden är viktigast för affärsmannen och om samhället ser sina medborgare som kunder vinner man i effektivitet och koncentrerar sig på det som av kunden uppfattas som viktigast.

Svagheten i denna i förstone sympatiska uppfattning är att den inte är sann. Kunden är nämligen inte alls viktigast för affärsmannen, det är butiken som är det.

Ingen affärsman är så galen att han låter sin butik gå i konkurs därför att det skulle gynna kunderna. Affärsmannen erbjuder sina kunder varor som han hoppas att de ska vilja köpa, men gör det bara under förutsättning att han kan ta ut ett pris som täcker hans kostnader för inköp, lagerhållning och marknadsföring med mera. Det är inte kundens dokumenterade behov som avgör handlarens erbjudande utan i regel den senares förhoppning att kunna väcka en önskan hos den tänkte köparen att skaffa sig varan. Redan detta får förödande konsekvenser när tesen omsätts i offentlig verksamhet.

Ett exempel är det system för sjukvård som introducerats i stora delar av Sverige, kallat Vårdval. Ett ansvarigt landstingsråd förklarar att det syftar till ökad effektivitet och till skärpt konkurrens mellan de skilda vårdcentralerna. De får en grundersättning för varje invånare som registrerar sig som patient vid centralen. Men de får inte hela vårdpengen utan får en del i form av ersättning för de besök som vederbörande gör på vårdcentralen. Så ser man till att hushålla med de offentliga medlen, säger landstingsrådet. Och just detta öppnar för en ekonomisk härdsmälta. Vårdcentralens huvudman har som företagare/affärsman allt intresse av att inte bara få registrerade kunder utan

också att få många besök. Här skiljer sig alltså systemet från exempelvis försäkringsverksamhet, där ju själva poängen för brandförsäkringsbolaget är att det försäkrade huset inte ska brinna. Vårdcentralen, däremot, har behov av fler sjuka. Och det katastrofala blir att de som registrerats som patienter kommer att bli mer nöjda ju fler återbesök de kallas till, något som de tar som en bekräftelse på god och effektiv omvårdnad.

När jag går in i en livsmedelbutik för att köpa en tomat gör jag det som kund. Med omsorg väljer jag ut en tomat som är mogen, vacker, fläckfri, läckert röd, välsmakande. När jag sedan står i kassakön struntar jag i om kunden bakom mig har råkat få en rutten tomat i sin varukorg. Marknadsekonomin fungerar därför att jag inte bryr mig om någon annans tomater än mina egna. Skulle jag klockan tio på förmiddagen när jag just valt ut min tomat börja fundera över om tomaterna kommer att räcka till också de sista kunderna klockan åtta på kvällen, bryter det marknadsekonomiska systemet i varudistributionsledet samman. Förutsättningen för dess effektivitet är nämligen att köpare och säljare vid varje tillfälle sluter exklusiva avtal, utan hänsynstagande till andra behov än sina egna. Samhället går å andra sidan under om inte medborgarna funderar över hur stor del av den gemensamma kakan de kan ta för sig. Och medan handlaren med glädje måste se att tomaterna är slutsålda när kvällen nalkas och kan reservera sig med plakatet » Så länge lagret räcker « kan knappast Skolstyrelsen triumferande hänga upp en » fullbelagt«-skylt på skolporten och låta dem som står utanför bli utan skolgång.

Köpare och säljare måste dessutom ha hemligheter för varandra. Kunden gör ingen bra affär om han lägger upp sin plånbok på disken och visar sina pengar, lika lite som säljaren kan visa sin kalkyl för att tala om hur mycket han kammar hem på affären. Vad händer om de som vi valt att företräda oss i riksdag, landsting och kommuner blir försäljare och i den egenskapen skaffar sig hemligheter för oss? Fundera en stund över hur det ser ut i många kommuner idag när de politiska förtroendevalda söker dölja vad de sysslar med för dem som valt dem. I Stockholm hade vi en landstingspolitiker som sålde hela tunnelbanan utan att ens informera styrelsen - affären var för viktig och för ömtålig för att han skulle kunna blanda in flera, tyckte han.

På kollektivtrafikens område har grumliga föreställningar om vad affärsmässighet är lett till att huvudmännen, landstingen, upphandlar exempelvis busstrafik efter tidtabell, inte efter dokumenterat resande. För trafikföretagen innebär detta att de aldrig behöver ta några risker - tomma bussar ersätts med samma belopp som fullsatta, och det ligger i bussägarens intresse att också turer utan passagerare körs. Kravet på dem att hålla tidtabellen väger tyngre än att värva passagerare. Redan när systemet infördes jublade tidningen Börsveckan över Linjebuss framgångar. Dess aktiekurs steg i ett huj, därför att bussföretaget inte behövde ta några risker, skrev tidningen - intäkterna var garanterade, därtill med index, under hela avtalsperioden!

Marknadsekonomin är oöverträffad somsamordningsinstrument för varuutbyte på en marknad där köpare och säljare möts i direktkontakt. När landstinget eller dess trafikorgan upphandlar kollektivtrafik uppstår inget sådant möte. Upphandlaren tar reda på vem som åtar sig att köra billigast efter angiven tidtabell, och i värsta fall går trafikuppdraget till den som åtar sig att köra tomma bussar billigt. Den senare har heller ingen anledning att anstränga sig för att ta upp avgifter från dem som reser, ersättningen betalas ut av skattepengar som andra inkasserat för utförarens räkning.

En stor del av den kommunala och landstingskommunala upphandlingsorganisationen har inte som det brukar påstås öppnat för en i verklig mening fri och på affärsmässigt sunda principer bedriven privat verksamhet i samhället utan tvärtom för ett gigantiskt offentlig-

försörjt semiprivat profiterande, ett slags AMS-verksamhet för affärsmän som inte klarar att driva affär på egen hand.

Friskolesystemet som bygger på skolpengar har under senare år visat sig vara en sådan verksamhet. Smarta företagare har på kort tid kunnat plocka ut skattemedel som borde ha använts för att ge utbildning åt unga och i stället placerat dem i främmande skatteparadis. När stora friskoleföretag sålts är det inget annat än morgondagens skattemedel som vederbörande säljare plockat hem, aldrig upparbetade reella värden.

Ytterligare en effekt av de upphandlingar av samhällstjänster som genomförs på skilda områden är att det reella urvalet aldrig görs av den som ska utnyttja tjänsten. Så är det politiska nämnder som fattar beslut om vilka trafikföretag som får svara för den konkreta trafikuppgiften. Resenärerna får ifråga om lokaltrafik aldrig på gatan avgöra vilken buss de tycker är snyggast och som de vill åka med, och bussföretagen tävlar aldrig i gaturummet om resenärernas gunst. Det är upphandlaren som avgör. På liknande sätt är det en politisk äldrenämnd som bestämmer vilket vårdföretag som ska få vårda de gamla, inte sällan dementa som bor på ett sjukhus eller i ett äldreboende. Det inträffar regelmässigt att ett företag vars personal fått god kontakt med de boende förlorar en upphandling.

Detta är naturligtvis en form av lurendrejeri, låt vara att det för många politiker tillgodoser deras behov av självtillfredsställelse.

Slutsatsen av detta resonemang blir att affärer och samhälle ska hållas isär. Låt politiken vara politik och affären affär. Då kan medborgaren lättare se vilket ansvar han eller hon har för sin del av samhället och kan också enklare rensa ut meningslös, ibland till och med skadlig affärsverksamhet ur rabatten.

Det marknadsekonomiska systemet har till följd av att det setts som - och sannolikt är - effektivt tillåtits prägla hela samhället. Det har vunnit en legitimitet som befriat det från också de lägst ställda anspråk på moral och etik som offentlig verksamhet måste leva upp till för att inte gå under. Som tidigare har påpekats kännetecknas alla affärsuppgörelser av att de görs upp mellan två parter, och exklusivt mellan dessa två parter. Goda - och justa - affärer kräver paradoxalt nog att de som gör uppgörelsen inte tar hänsyn till andra intressen än dem som gäller de inblandade själva. Och eftersom affärsuppgörelsen träffas mellan dessa två, utan inblandning av andra, blir också frågan om lag och rätt mindre viktig: om du och jag är överens, om jag för att genomföra affären avstår från en del av det jag borde ha fått, är det i sin ordning. Principer blir förhandlingsbara.

De som ansvarar för medborgarnas pengar ser sig oftare som finansförvaltare än som ansvariga för bestämda och avgränsade verksamheter som måste skötas och betalas av medborgarna tillsammans. Ett socialdemokratiskt kommunalråd förklarar utan att sväva på målet att han ser som sin uppgift att »förvalta skattebetalarnas pengar så att de räcker till så mycket som möjligt«. Att medborgarna betalar skatt för att bekosta bestämda kommunala nyttigheter har han förträngt, med skicklig finansförvaltning vill han formera skattepengarna för att också kunna göra sådant som inte fanns upptaget på ärendelistan.

När de som i allmänna val fått uppdraget att företräda medborgarna tror att deras uppgift är att representera skattebetalarna, lockas de att på liknande sätt förhandla fram vad de anser vara affärsmässigt rimligt och bortser från vad som står i överensstämmelse med medborgarnas rättskänsla, och de drar sig inte sällan för att handla i direkt strid med lagen. Det är mot denna bakgrund man kan förstå att enledande kommunalman öppet väljer att bryta mot lagen eftersom laglydnad skulle försena en åtgärd som han anser angelägen. Och han glömmer att samhället bara kan bestå om de som är medborgare tar gemensamt ansvar, om den enskilde också tar ansvar för större markyta än den

som täcks av de egna skosulorna. Och på samma sätt som finansmäklare när de genomför tvivelaktiga affärer ursäktar sig med att deras aktieägare vunnit på affären förtränger politiska ledare att de förskingrar allmän egendom när de säljer ut exempelvis skolor till reapriser - i bästa fall får köparen betala inventarierna, men aldrig det som en köpare av ett företag på en privat marknad skulle ha fått betala för, nämligen upparbetad kompetens hos personal och institution.

Dessutom har all affärsverksamhet en drivkraft som är starkare än alla andra, starkare än vinstkravet, och som, märkligt nog, nästan ingen talar om, nämligen expansionslusten. Alla affärsmän vill se sina företag växa och när samhället görs om till butik går det knappast att hejda expansionen. Sjukhuset som drivs affärsmässigt kommer inte att ge upp förrän alla blivit patienter. Och denna lust att växa drabbar också kommuner vars ledning av politiskt principiella skäl vill minska på traditionella kommunala verksamheter. De kan expandera med hjälp av annat, till exempel kan man undersöka om det inte går att satsa på kommunal vinodling (exemplet hämtat från en kommun i Stockholmsområdet).

Eftersom all affärsverksamhet syftar till expansion leder den nya tidens medborgaren-som-kund-begrepp till ett omfattande läckage i offentliga ekonomier. Ambitionen blir inte att hålla medborgarnas/kundernas kostnader nere utan att skapa expansionsutrymme för vinster.

Man kan på praktiskt taget alla samhällsområden bara genom en enkel analys av områdets art belägga risker och svagheter i den nyliberala föreställningen att samhällsapparaten bör drivas som vore den en affärsverksamhet med medborgarna som kunder.

Skolan råkar riktigt illa ut i butikssamhället. Eleven som lärt sig att kunden alltid har rätt säger till läraren (en lärare har berättat detta): Det är din skyldighet att se till att jag blir godkänd, se till att jag blir det! Eleven har kundens krav på leverans, något eget ansvar har han inte, behöver inte läsa läxor, kanske inte ens gå till lektionerna, och han inser inte att allt lärande kräver möda.

I butiksskolan blir också säljarens vilja att kunna erbjuda full valfrihet farlig. I den skola där valfrihetsmålet kan tillgodoses fullt ut får varje elev en egen privatlärare och då finns inte någon skola kvar.

Kultursektorn kan vara värd ett närmare studium eftersom kulturen och kulturutövarna otvivelaktigt verkar på en marknad, kommersiellt. Bildkonstnären vill sälja sina tavlor, teatern vill locka besökare att betala för att se dess föreställningar, museet strävar efter höga besökartal. Just de senare, museerna, löper en överhängande risk att misslyckas med det som är deras primära uppgift om de okritiskt förutsattes ha som främsta uppgift att nå en publik, helst en betalande sådan. Nationalmuseums uppgift är att dokumentera konstlivet, historiskt både i snäv mening och i en vidare, den att relatera nuet till det förgångna. Den uppgiften kräver en vetenskaplig inriktning som inte utan vidare låter sig förenas med den publika, att locka många att betala för att se dess utställningar. Än tydligare blir denna spänning när det gäller kulturverksamheter utan uppenbar dragningskraft på stora publikskaror. Riksarkivet kan inte rimligen samla bara sådant som kan exploateras kommersiellt, lika lite som Riksantikvarieämbetet kan bevara bara de fornminnen som har en stark dramatisk lockelse för omvärlden. Museernas primära uppgift är med andra ord inte att locka betalningsvillig publik utan att tillgodose ett betydligt större samhällsvärde.

Den socialdemokratiska regeringen införde på sin tid fri entré till statliga museer, en reform som den borgerliga regeringen avskaffade. Att antalet besökare därefter dramatiskt sjunkit är naturligt, men jag tror att debatten hade mått väl av att befrias från en alltför enkel

partipolitisk polarisering. Ta Sjöhistoriska museet ochVasamuseet som exempel. Båda ingår i samma myndighet. Vasamuseet behåller sin attraktionskraft trots inträdesavgiften, medan Sjöhistoriska förlorat besökare. De båda museerna har i realiteten skilda uppdrag och olika uppgifter. Sjöhistoriska är ett forskningsinriktat museum med uppgift att skaffa och förmedla kunskap. Ett sådant museum har en pedagogisk uppgift som för att kunna utföras kräver att många av dess besökare går dit flera gånger. Fri entré är då ett verkningsfullt instrument för att attrahera besökare, och återbesökarna kommer att bilda en för samhället som helhet viktig basgrupp av kunniga och medvetna personer som i sin omvärld kan sprida kunskapen vidare, det vill säga,de blir en informell folkbildande grupp.

Vasamuseet är ett museum som byggts upp kring en bärgningsbragd vars dramatik i sig är en av museets stora tillgångar. Museet visar ett fartyg som var ett gigantiskt fiasko, det lyckades bara hålla sig flytande några hundra meter. Det ger åt besökaren en tidsbild men gör det närmast som en teaterföreställning. Att ett sådant museum tar inträdesavgifter ser jag som naturligt, och det kan knappast vara en nackdel att många vill betala för att besöka det.

På liknande sätt kan synen på teaterns roll behöva nyanseras. I butikssamhället har inte minst vänsterfolket ironiserat över att arbetarklassen göder privatteatrarna medan en borgerlig över- och medelklass drar fördel av skattesubventioner när de besöker Operan och Dramaten. De senare har emellertid ett uppdrag att sörja för teaterkonstens fortbestånd, något som inte kan ske utan ett större risktagande på det konstnärliga området. Den fria teatergruppen har inget annat uppdrag och ska inte ha något annat uppdrag än det den själv formulerar. Bara så kan den bidra till teaterns utveckling och förnyelse. Dramaten har ett uppdrag som är större och mera sammansatt än det som dess konstnärliga personal eller dess publik ålägger den.

Än värre är det att synen på medborgaren som kund inte är konsekvent. Det politiska och det politisk-administrativa systemet, som disponerar skattebetalarnas pengar, låter nämligen inte alls den enskilde skattebetalaren välja fritt. Politikern inträder i själva verket i den senares ställe som beställare av de tjänster som ska erbjudas. Vissa valfrihetsivrare tror på fullt allvar att de ökar valfriheten genom att först ta ut skatt och sedan dela ut checkar som gäller för sådana nyttigheter, till exempel teaterföreställningar som den politiska ledningen godkänt för betalning med skattemedel. Att en betydande del av dessa skattemedel då förbrukas i den politiska förvaltningsapparaten går inte att bestrida. Snarare än att som avsett göramedborgarna till kunder gör det politikerna till medborgarnas ekonomiska förmyndare, som utan att tveka förklarar för dem att de behov de känner och kanske är villiga att betala för inte kan tillgodoses därför att det saknas pengar. Samtidigt förbrukar de samma medborgares pengar på sådant som medborgarna skulle kunna tänka sig att avstå från.

En konkretisering av resonemanget. Är det alldeles säkert att flertalet stockholmare prioriterar en ny fotbollsarena för att varje allsvensk Stockholmsklubb ska ha sin egen när de som finns nästan aldrig är fyllda? Att detta skapar ett gigantiskt trovärdighetsproblem borde inte förvåna.

Kunden har därtill bara en enda skyldighet - att betala. Det har till och med framhållits som ett värde av kundsamhällets förespråkare att den missnöjde medborgaren kan »rösta med fötterna « , det vill säga överge den butik han eller hon ogillar. Just detta kan få irreparabla konsekvenser. Ty vem kommer att äga den butik som riskerar att överges? Den missnöjde kunden har inget ansvar för dess framtid. Den blir med andra ord ägarlös, och sådana företag anses med rätta vara de farligaste av alla företagsformer. De politiker som under en fyraårsperiod

utsetts att vara företaget Samhällets direktörer riskerar inget eget kapital. Vi kan se vart ett sådant system leder. Att med öppna ögon verka för en samhällsutveckling där medborgarna i stället för att förmås ta ansvar för samhället får chansen att överge det leder på sikt till samhällets upplösning.

Nog borde de flesta vara beredda att instämma i mina synpunkter så här långt. Att trots det så många - också bland dem som bekänner sig till den politiska vänstern - inte ser det orimliga i att betrakta medborgaren som kund beror just på att det inte är medborgarbegreppet som är centralast för dem som idag har politiska uppdrag. Skattebetalaren har i relation till samhället ett antal drag som påminner om kundens till handlaren, och i vissa stycken handlar det faktiskt om ett kundförhållande. Den som hyr plats på ett torg ser naturligtvis ingen annan relation till den kommunala gatuförvaltningen än han gör till den private hyresvärden i en butiksgalleria. Det finns emellertid ett demokratiskt problem i sammanhanget. Det offentliga torgets funktion är mer omfattande än den att tillhandahålla försäljningsplatser. Torget är för medborgaren en plats där han eller hon kan framföra tankar till andra, det vill säga ett forum för yttrandefrihet. När man inte beaktar detta, får man så småningom betala ett högt pris: inte minst i Stockholm har de platser som tidigare utgjorde offentliga rum numera ofta inglasats och förvandlats till privata gallerior där det inte bara är förbjudet att kissa utan också att hålla politiska möten. (Ordningsreglerna för åtminstone en sådan galleria i Stockholmsområdet är lika avslöjande som komiska härvidlag.)

Synen på medborgaren som kund leder också till en kommersialisering av synen på samhällets uppdrag. Avgiften för polistillstånd för offentliga möten sattes för några år sedan med hänvisning till det marknadsvärde som respektive torg ansågs representera. En del kommunala bostadsbolag tar idag betalt av Räddningstjänsten för att lämna ut kartor där placeringen av brandposter finns angiven.

När så den politiskt valde medborgarföreträdaren känner sig företräda säljaren i förhållande till medborgaren som kund, inträder ytterligare en komplikation. Det blir nämligen aldrig den enskilde skattebetalarens intressen han eller hon söker bevaka, utan alltid det stora skattebetalarkollektivets, det vill säga de som i det aktuella fallet inte är kunder utan ägare till det organ som säljer den aktuella tjänsten. Politikern identifierar sig därför utan närmare eftertanke med samhällets administrativa organ, blir förvaltningens chef i stället för att företräda ett medborgarintresse gentemot förvaltningen.

I medborgarnas samhälle är den ideale politikern det som i det forna Rom kallades folktribun, i butikssamhället är den rollen omöjlig. Att politikern inte alltid kan fylla folktribunens roll måste medges, inte sällan tvingas han eller hon att företräda makten men bör även då göra det med distans till den politiska förvaltningen. Något förenklat, men inte banaliserat, när stadsdelsnämnderna infördes i Stockholm såg många av deras ledamöter sin uppgift vara den att betjäna medborgarna på medborgarkontoret och där ta emot klagomål på också sådant som bristande sandning vintertid. De kom därigenom att identifieras med den kommunala förvaltningen. »Folktribunperspektivet« är att ledamoten själv går runt i stadsdelen och kontrollerar sändningen! Just detta sätt att agera sägs vara en förklaring till den franske populisten Le Pens framgångar - han och hans aktivister rörde sig på torgen på lördagarna och pratade med folk.

En förklaring till rollsammanblandningen politiker/förvaltare som uppstått kan vara att vi har fått allt fler hel- eller deltidsanställda politiker och att dessa dessvärre är alltför flitiga. Den som har halvtidsarvode för ett uppdrag och utför sin tjänst på medborgarkontoret, går inte hem klockan ett när den arvoderade tiden går ut utan stannar till

klockan tre för att visa sig göra nytta för arvodet. Därvid förs han allt längre in i det som är politisk förvaltning i . stället för att syssla med politik. I stället borde han eller hon röra sig i samhället utanför den kommunala administrationen för att se att den kommunala verksamheten fungerar.

Att medborgaren å sin sida har skyldigheter som går långt utanför dem som skattebetalaren eller kunden har, det vill säga att betala, måste betonas. Varje medborgare har ett ansvar för sin del av samhällets helhet. Att det finns skolor för alla barn, att samhället inte bara omfattar det som nyliberalerna kallar nattväktarstaten, som främst syftar till att skydda den enskilde medborgarens privata ägodelar och intressen, att den som drabbas av sjukdom inte lämnas åt sitt eget öde - allt sådant ingår i ett allmänt medborgaransvar.

Vad detta medborgaransvar innefattar kan belysas med hänvisning till den franska revolutionens klassiska valspråk: frihet, jämlikhet, broderskap. Alla tre begreppen har en moralisk dimension som de skenbara synonymerna valfrihet, jämställdhet, rättvisa saknar. Valfriheten privatiserar, kräver inte den hänsyn till andras behov av rörelseutrymme i det gemensamma rummet utan vilken ingen frihet i verklig mening är möjlig. Jämställdheten kan tillämpas samtidigt som den som gynnats av en givmild natur med begåvning eller av en rik familj med pengar får privilegier i förhållande till den som drabbats av svåra funktionshinder eller fötts . i fattigdom. Rättvisan är ofta mekanisk, som när barn får exakt lika mycket saft i sina glas, rättfärdigheten kräver att den som behöver mer också ska få mer. Det är belysande att Olof Palme i sina stora tal aldrig hävdade vikten av en rättvis politik utan just en rättfärdig politik. Att det socialdemokratiska partiet för tjugotalet år sedan ersatte begreppet solidaritet med rättvisa berodde antagligen på att man ville undvika ett främmande ord utan att inse att det inte är synonymt med rättvisa. Solidariteten är nämligen ömsesidig, alla behöver den, inte bara du som har det dåligt ställt. Intressant att notera är att när en partisekreterare nyligen i TV-programmet Agenda ställdes inför begreppet solidaritet svarade han att det var ett bra ord men att rättvisa var bättre.

Jag är medveten om att det medborgarideal som jag beskriver inte är alldeles okomplicerat. När vi idag i en strävan att visa öppenhet inför omvärlden i allt större omfattning godkänner dubbla medborgarskap kan det inte uteslutas att den enskilde som är medborgare i flera länder kan mötas av svårigheter när det gäller att ta det personliga ansvar som medborgarskapet ålägger honom eller henne.

Men om vi inte ser till att skaffa oss en mera genomtänkt och bättre definierad syn på samhälle och politik riskerar vi att begränsa vårt inflytande och ansvar som medborgare. Politik är inte en form för beslutsfattande i frågor som redan står på dagordningen. Politik handlar om samhällsbygge, inte om brandkårsinsatser i krissituationer. Om vi nöjer oss med de senare kommer vi inte ens att klara av dem. Tänk efter! Nog är det märkligt att ledande politiker - inget parti undantaget - numera hellre kommenterar det som sker än medverkar i skeendet. Fredrik Reinfeldt har övertagit Göran Perssons vana att likt en förstående storpappa lugnt och med allvar förklara för sina undersåtar hur det verkligen ligger till och tillägger att han inte tänker svika dem i farans stund. Väljaren/skattebetalaren kan i lugn och ro titta på han också.

Och då finns inte längre någon plats för den ansvarstagande medborgaren.”

Kulturen som mädchen für alles?

“BRISTEN på historisk insikt hos många som yttrar sig i kulturdebatten är nästan rörande. Förnya de kulturpolitiska målen! De vi har nu är trettiofem år gamla. Jag påminns om en riksdagsdebatt där miljöpartisten Birger Schlaug hånade kristdemokraternas Alf Svensson genom att påpeka att de gamla partiernas idéer var förbrukade. Ni har hundra år gamla idéer, sa han, vi står för det nya. Svensson genmälde stillsamt att Schlaug hade fel. Våra idéer är inte alls hundra år - de är tvåtusen är gamla.

I ärlighetens namn måste jag erkänna att jag en gång med samma iver förkunnade den nya tidens intåg. Redan i tonåren visste jag att vi levde i en brytningstid, och inte hade vi varit så glada över 1974 års kulturpolitik om den inte hade varit ny, brutit med det gamla. Och vi visste att vi levde i en tid då människor äntligen ville lämna det gamla bakom sig. Så kom jag att läsa några rader av Willy Kyrklund i hans bok *8 variationer* där han förklarar varför all förändring är så svår, och varför den som vill förändra måste lära sig att förena en brinnande otålighet med ett oändligt tålamod. Så här skriver Kyrklund:

“Det är minnet som konstituerar vårt jag. Utan mina minnen är jag vem som helst, någon annan, en cellanhopning i biosfären. Till våra minnen hör våra värderingar, som utöver sitt sakinnehåll och sin möjligen förekommande förnuftsmässiga motivering har en känsloladdning, vilket gör dem särskilt viktiga. På grund härav är konservatismen - även den politiska - den mest naturliga mänskliga inställningen. Man måste värja sig mot vad som kan hota den egna identiteten, sådan som man har definierat den, man måste avvisa information som kan göra till dåligt vad man har hållit för gott, man måste försvara sitt jag till varje pris; detta är nödvändigt. Den konservativa inställningen har en svaghet i så måtto, att man inte kan hindra träden från att växa, även om man vill.”

Man kan dra många slutsatser av denna text. En är den att beslutet i riksdagen inte vid något tillfälle betyder att de aldrig så goda värderingar som ligger till grund för det omedelbart övertas av väljarna, beslutet ger i bästa fall en legitimitet åt dem som söker påverka andra människors uppfattningar. En andra är att man just därför gör klokt i att låta den politiska processen som föregår ett riksdagsbeslut ta tid. Trögheten har ett värde. Dagens politiska värld präglas av brådska, de som har makten inser att deras tid är utmätt och tror sig skapa bestående förändringar genom att fatta beslut som de inte ens själva hunnit analysera konsekvenserna av. Det är inte bara det våldet skapar som är vanskligt och kort.

Dessa båda slutsatser är en god grund för den som vill skaffa sig en överblick över kulturpolitikens utveckling. Denna är ingen ny uppfinning, och lite schematiskt kan man beskriva den så här. I vår del av världen bedrev man kulturpolitik redan under antiken liksom man gjorde det i andra delar av världen. När romarriket expanderar mot norr fungerar kulturen som en tämjande kraft gentemot de erövrade folken, men också och inte minst som ett medel att hindra erö vrårna själva från att infekteras av främmande influenser. Både tämjandet och bevarandet kan därför sägas vara delar av en, låt vara inte som sådan definierad, kulturpolitik. Den katolska kyrkan använder i ännu högre grad kulturen som ett instrument för att bygga upp ett herravälde i den då kända världen. Den finländske filosofen Georg Henrik von Wright har i en artikel påpekat att dagens globalisering som av många uppfattas som så ny i själva verket är densamma som den katolska kyrkans universalism under medeltiden.

I Sverige kan man säga att den första medvetna kulturpolitiska handlingen är Gustav Vasas reformation, konkretiserad inte minst i form av översättningen av Bibeln till svenska. Så följer under 1600-talet stormaktstidens erövringar av främmande länder och den import eller rättare stöld av ett fysiskt kulturarv i form av skulpturer och andra konstföremål som då genomförs. Samtidigt övertar emellertid de svenska erövrarna en kultursyn från de erövrade områdena.

Det är ingen tillfällighet att 1600-talet är den period då de stora monumenten byggs - Drottningholms och Läckö slott för att ta ett par exempel. Det kulturpolitiska syftet var att manifestera makten, att göra den synlig och att framställa den som slutlig. Den enda vägens politik är inte något som nyliberalerna har uppfunnit.

Det som sker under Gustav III: s tid brukar beskrivas som en förfranskning av det svenska. Det som kulturpolitiskt är viktigast att notera, och som alltjämt starkt präglar dagens kulturpolitik, är att vi då för första gången ser ett medvetet försök att skapa en struktur för kulturpolitiken. Stiftandet av de kungliga akademierna har kommit att forma vårt sätt att hantera kultur- och vetenskapspolitiska strukturer alltsedan dess. Och det är möjligt att den kulturpolitiska proposition som lämnats hösten 2009 i själva verket är ett, antagligen omedvetet, försök att upplösa detta traditionella strukturbygge. Akademierna var visserligen kungliga och inte alls demokratiska, men de var formade utifrån kunskapsområden och intressen, medan dagens strukturer i första hand utformas utifrån ett kollektivt skattebetalarintresse av att tillse att inga pengar slarvas bort. Och denna kontroll av pengaflödet blir bara möjlig om makten flyttas från kunskapsområden och intressen till politiska beslutsorgan. Alltfler beslut som handlar om gemensamma angelägenheter tas idag i sådana organ, eftersom samhällsekonomin gjorts till ett allt annat överordnat värde.

Kulturpolitik kallas till och med av de mest aningslösa för sektorspolitik. Ett exempel på en sektorspolitik är trafikpolitiken. Den utformas utifrån trafikens och trafikanternas behov. Kulturpolitiken kan inte reduceras till att bara tillgodose vad som bedöms vara kulturens dokumenterade behov eller kulturkonsumentens önskemål. Den måste formas för att kunna tillhandahålla en öppen och generös infrastruktur för ett kulturliv där inte minst det oväntade och till och med oönskade får utrymme. Kulturen är inte ett särintresse utan en bas för samhälle och medborgare, och begreppet kulturliv omfattar inte bara konstnärer/kulturskapare och kulturutövare, professionella eller amatörer, utan också deras många publiker. Publiken är nämligen inte en utan flera.

Märk väl att den kontroll som de politiska organen har möjlighet att utöva är den ekonomiska, medan den hittillsvarande strukturen med dess bakgrund i de kungliga akademierna har haft en annan möjlighet att påverka, nämligen genom att kunna stimulera en utveckling av tankar och idéer utan att dessa inordnas i ett ekonomiskt perspektiv.

Från mitten av 1800-talet uppstår en ickestatlig kulturpolitik genom uppkomsten av de stora folkrörelserna - frikyrka, nykterhetsrörelse och arbetarrörelse för att nämna dem i historisk ordning. Några rader hämtade från Godtemplarordens, nuvarande IOGT-NTO:s, ledande teoretiker Jalmar Furuskog sammanfattar vilken roll dessa spelade.

“Alla ha det gemensamt att de äro uttryck för en stigande tendens hos det enkla folket att ta saker och ting i egna händer, att organisera, att agitera och framskapa något till mänsklighetens och samhällets bästa. [...]

Folkrörelsernas största gåva till människorna är känslan av eget ansvar, egen förmåga att förändra världen, känslan av att idealen i stor utsträckning kan förverkligas och att människans goda vilja kan organiseras till skapande makt.”

Ordvalet är ålderdomligt men tanken håller. Varje människa har makt, inget är så farligt som att leva i föreställningen att vi bara är lekbollar för krafter utanför oss. De viktigaste bidragen till kulturpolitiken från folkrörelserna är troligen dels folkbildningsarbetet med studiecirkeln som ett centralt inslag, dels spridandet av kultur i alla former till alla delar av landet. Folkrörelserna skapade inte en folklig kultur eller ens en folklig delaktighet i kultur. Men de gjorde den folkliga kulturen synlig och väckte breda lager till insikt om att det fanns värden utanför den egna gruppen. Detta kulturarbete var inte alltid enkelt och inte oomstritt. Huvudlinjen bars upp av en erövrandets kultursyn, att det fanns värden som var värda att erövra, och denna syn ledde till respekt för det som lite nedsättande brukar kallas elirkultur. Det fanns också en annan kultursyn i folkrörelserna, den som man kan kalla befrielsens. Det gällde att skaka av sig överklassens förtryckande ok.

Intressant att notera är att den senare synen främst bars upp av dem som kom uppifrån, ofta var de akademiker och sökte sig till det vanliga folket som dess befriare. Det var ingen tillfällighet att de ivrigaste företrädarna för en liknande syn - att det viktigaste var att arbetarklassen kastade av sig oket som överklassen pålagt den - under 1968 års vänstervåg också hade sin bakgrund i de högre samhällsskikt de ville befria sig från.

Det är inte oviktigt att notera att förutsättningen för att folkrörelserna skulle kunna ha den framgång de haft var och sannolikt är lokalerna, husen. Frikyrkokapell, ordenshus och andra nykterhetslokaler har tillsammans med folketshusen spelat en avgörande roll för att kulturen skulle kunna nå ut i hela landet. Samtidigt som dessa lokaler gav plats åt gudstjänster i kapellen och åt nöjesverksamhet i andra typer av lokaler spelade publika kulturverksamheter en central roll. Vilken betydelse för lokalt musikliv har inte frikyrkan haft med sina körer och sina orkestrar? Alltjämt svarar folketshusen, nykterhetsrörelsens lokaler och numera också bygdegårdarna för att det i vårt land finns ett biografnät som överlevt den kris som TV medförde och som tack vare att frivilliga krafter sett till att de kunnat fortsätta att visa film nu går i spetsen för utvecklandet av digitala biografer, där man på också små orter kan vara med om operapremiärer på Metropolitan.

Dagens kulturpolitik med dess demokratiska ambitioner går tillbaka till 1930-talet, då arbetarrörelsen och bonderörelsen hade fått ett avgörande inflytande över samhällsutvecklingen. Det är ingen tillfällighet att Riksteatern bildades 1933 som en statlig institution. Den slogs sedermera, 1966, samman med den av Folkets Hus och Parker ägda Svenska Teatern till Svenska Riksteatern, som därvid omformades till en ideell förening, något som kan visa sig vara till fördel idag; Svenska Riksteatern kan hävda en självständighet som Rikskonserter aldrig har haft, och därför kan den senare enkelt läggas ned genom ett majoritetsbeslut i riksdagen.

År 1937 antogs den så kallade enprocentsregeln som föreskrev att en procent av kostnaden för alla statliga byggen skulle anslås för konstnärlig utsmyckning och gestaltning. Denna enkla regel har haft en oerhörd betydelse för att möjliggöra möten med konstnärliga uttryck och därmed ökat förståelsen hos många, samtidigt som den medverkat till att det offentliga rummet fått en gestaltning som medborgarna kunnat känna stolthet över. Enprocentsregeln har i all sin enkelhet bidragit till att ge åt samhällsbygget en teori, känslan av gemenskap. 1600-talets slottsbyggen och deras konstnärliga gestaltning handlade ju om att markera lydnadsförhållanden.

Jag möter idag dem som tror att enprocentsregeln haft till uppgift att försörja konstnärer som inte klarar att sälja sina verk på varumarknaden. Jag blir då alltid lite glad och det av följande skäl. Alla som tror sig sitta inne med sanningen är inte så kunniga som de tror, och det ger

paradoxalt nog en viss tröst i de dundrande kampanjernas dagar. De okunniga vinner alltid sina främsta segrar i voteringarna eller i opinionsundersökningarna, de som läst på och förstått påverkar alltid verkligheten på längre sikt. Just detta insåg de tidiga folkrörelsernas folk och därför ägnade de så mycket tid och kraft åt bildningsarbetet.

På 1950-talet sker en markant internationalisering av svenskt kulturliv. Efter det andra världskrigets avskärmning öppnas arenor för andra länders och andra kulturers inflytanden. Jazzen erövrar inte bara de unga generationerna. Filmen vinner erkännande som kulturbärare, och så småningom upplever vi tack vare teknikutvecklingen en revolution av kulturen som ingen hade kunnat föreställa sig. För de breda folklagren hade denna utveckling inletts med radion på 1920-talet. Radions roll för att både utveckla ett riksspråk och samtidigt öka respekten för dialekter kan inte överskattas.

Intressant att notera är, och där påminner jag om Willy Kyrklunds tes, att på samma gång som tillgänglighet och tillgång till kultur och olika kulturformer ökar blir också mångas rädsla och önskan om försvar mot det nya tydligare. Filmcensurens roll diskuteras men censurförespråkarna har i beslutsorganen långt in på 1990-talet företräde, och när jag var kulturminister visste jag på förhand att jag skulle förlora censurdebatten på den socialdemokratiska partikongressen 1984. Censurivern har dock skiftat föremål för sina ingripanden. 1910-talets censur kan sägas ha klasslagens prägel. Filmen var farlig och kunde hetsa arbetarna att göra revolution. En motreaktion mot en friare syn på sexualiteten från sent 1920-tal ledde till att censursaxen främst användes i filmer där fysisk kärlek synliggjordes. Under de senaste decennierna har det varit våldsskildringar som censuren sökt stoppa, men också där har den kommit till korta. Nu är det inte längre företeelser som stoppas utan gruppen barn som ska skyddas.

Frikyrkan upprätthöll länge förbudet för de sina att gå på bio men när TV slog igenom kunde den inte längre göra det. Man kunde inte med trovärdighet stå fast vid föreställningen att det vore syndigt att se film hemma i familjen. Intressant att notera är att detta övergivande av syndbegreppet i relation till filmen skedde utan några större konvulsioner.

Från 1950- och 60-talet följer så en lång tid av utredningar och försöksverksamheter som resulterar i riksdagsbeslutet 1974 om den nya kulturpolitiken. Om 1930-talet hade präglats av en distributiv ambition, exempelvis att se till att god teater kunde spelas överallt i landet, fick 1970-talets politik i hög grad ett perspektiv underifrån. Delaktighet innebar inte tillgång till kulturella soppkök för underförsörjda utan lika mycket en rätt för dem därnere, lite oegentligt uttryckt men vanligt som definition, att bli synliga uppifrån. Och det var inte, vilket ofta påstås, ett slags dålig amatörism som skulle påtvingas folket. Många av de konstnärligt mest förnyande teaterföreställningarna var de som skapades i möten mellan professionella och amatörer. Flera av arbetarspelen kan tjäna som exempel. Biblioteksutbyggnaden är ett annat, och det var inte genom eftergifter åt förment folkliga läsintressen som biblioteken erövrade sin position som kommunernas kulturcentrum. De gjorde det därför att de lyckades hävda både sin uppgift och sitt oberoende, även om det förekom närmast komiska försök att göra biblioteket till ett »kommunalt informationsaggregat«. Så stod det faktiskt i en biblioteksutredning på tidigt 80-tal.

I stort har 1974 års kulturpolitik stått sig, låt vara med vissa ändringar 1996. Många har dock missförstått dess syfte och funktion. Man har sett den som en åtgärdskatalog i vilken man skulle kunna pricka av vilka beslut som också genomförts. Syftet med politiken har inte varit detta utan att tillhandahålla en struktur i vilket ett fritt och frivilligt kulturliv skulle kunna utvecklas. Och i det stycket har politiken faktiskt fungerat mycket bättre än man hade kunnat tro.

De senaste tjugo åren har jag kunnat märka ett förändrat förhållningssätt till kultur och kulturpolitik. Kulturliv ersätts allt oftare av kultur- eller upplevelseindustri som viktigaste ledord. För några år sedan var jag på en kulturkonferens i ett av våra grannländer. Temat var kultur och turism, och ivriga kulturentusiaster mötte välvilliga politiker och kommunala tjänstemän i samtal om kulturens möjligheter att skapa tillväxt och att få aldrig så trista platser att locka tillresande skaror. Vartefter dagen fortskred blev jag dock alltmera fundersam och mindes en artikel som Frikyrkliga studieförbundets dåvarande studierektor Herman Holmgren skrev för mer än trettio år sedan. Han varnade för en situation där vi kunde hamna i ett »kulturbrus, som dövar och trubbar av i stället för att väcka och stimulera «. En ny teknik skulle kunna ge så många olika intryck att all överskådlighet försvann, menade han, och människor kunde ägna sig åt kultur utan att beröras. » Fotbollsfesten för femtiotusen«, fortsatte han, »är och upplevs som ett konstverk. Men ... den vill ingenting, är ingenting - annat än en stor upplevelse.«

Den som först fick mig att minnas Holmgren var en föreläsare som förklarade att tillvarons mening numera är koncept. Ungdomar som köar i dagar för att köpa biljett till filmpremiären gillar konceptet, i vilket köandet är en väsentlig del, och de satsar mer pengar på stormkök, fjälltält och varma kläder än på filmen som de för övrigt redan sett. Bara korkade biografägare tror att de måste ta in pengar på biobiljetterna. I själva verket skulle de kunna släppa in folk gratis, eftersom det finns så stora summor att håva in på allt omkring. Så sammanfattade föreläsaren sin tes. Om han har rätt. till vad nytta spelar man då in filmen?

Ledaren för en av de mest framgångsrika jazzfestivalerna berättade därefter om hur hans festival lyckats inte bara överleva utan också utvecklas till både publikt jätteevenemang och affärsmässig framgång. Han redovisade hur mycket pengar festivalen tillfört kommunen som hyste festivalen, hur många tillresande som kommit med tåg, båt, flyg, buss och bil. Med hjälp av programläggning också nattetid kunde festivalen ge plats också för dem som inte brydde sig om hotellrum. Den avslutande listan på alla de företeelser som kunnat dra nytta av festivalen var bedövande. Att man lyckats så bra berodde på att man lärt sig söka sponsorer i samverkan med andra, byggt upp turnékedjor och skapat sig starka varumärken. Snacka om tillväxt och allt detta tack vare kultur!

Föreläsaren hade redovisat positiva utfall för allt mellan himmel och jord - utom för en sak, jazzen. Hade festivalen inte haft någon betydelse för dess utveckling? Under sin dryga timme hade han inte nämnt innehållet mer än i en bisats, när han berättade att han provocerat omvärlden genom att engagera Ringo Starr. Det påminde mig om att hela konferensen hade inletts med ett sånginslag - en mycket duktig sångerska framförde »Summertime«. Och Ringo Starr och »Summertime« tjänade snarare som trygg bekräftelse på att vår smak förr i världen inte var så tokig ändå än de associerade till det överraskande nya och hittills okända som jazzen en gång stod för.

Festivaliseringen av kulturen kan leda till att festplatsen blir viktigare än innehållet. Man kan komma att bygga spektakulära arenor för hockey- och fotbollslag på dekis. Om man investerar i en upplevelseindustri som inte behöver publik utan kan nöja sig med kunder, måste man se upp: försummar man att underhålla och utveckla det som kan kallas kulturens infrastruktur, dit sådant som bibliotek hör, riskerar man att till resultat få ett samhälle som i bästa fall, och det dessvärre ganska sällan, visar överskott som butik men förlorar som meborgargemenskap.

Festivaliseringen av kulturen äger rum i alla länder. Jag hade möjlighet att under några år nära studera kulturutveckling och kulturpolitik i Vietnam. Vid ett besök ville värdarna visa oss tillresande en folklig

festival ute i landet. Och det visade sig att festivalens syfte var att locka turister, den var anpassad till de krav som man trodde att turisterna hade och festivalen blev därigenom för dem den vände sig till i första hand trist. I Sverige blev Hulrsfredsfestivalen en stor framgång och fortsatte att vara det så länge den kunde hålla kvar det som gav den dess kraft, dess förankring i Hultsfred.

Hur kom ni på idén att starta en festival i Hultsfred av alla orter, frågade en reporter de ansvariga på 80-talet. Därför att vi bor här, blev svaret. Idag är festivalen ifrågasatt och riskerar att dö. Kan det ha att göra med att den förlorat kontakten med sitt ursprung? Eller med dem som bar ursprungsidén?

Kulturens djupare värde kan också uttryckas så som tidigare universitetslektorn Stig Strömholm formulerat saken:

"Kultur, vill jag hävda, är ofrånkomligen frivillig gemenskap mellan människor; visserligen består kulturen lika ofrånkomligt av individuella reaktioner och prestationer, men det finns ingen enmanskultur."

Det jag skriver om kulturens djupare värde innebär inte - och det är viktigt att notera det, också i detta stycke stöder jag mig på Strömholm - att jag omfattar en elitistisk kultursyn. Det handlar inte om vad som är fint eller vad som i nedsättande mening skulle kallas folkligt. Synen att kultur är något som konsumeras som en vara eller att den är instrument för andra syften, de må vara aldrig så nyttiga, finns såväl bland dem som hyllar ett elittänkande som bland dem som tror sig tillhöra det vanliga folket.

Centralt i detta sammanhang blir det också att slå vakt om konstnärens frihet. I det nyliberala samhället är denna frihet hotad.

Det förhållandet att kulturen tillerkänns ett egenvärde fritar inte konstnären från ett medborgaransvar eller en delaktighet i samhällsgemenskapen. Det tvingar oss emellertid, och det är i vår av kommers så starkt präglade värld nödvändigt, att göra upp med den förenklade beställar/urförar-filosofi som präglar de flesta politiska beslutsorgan idag. Bristen på grundläggande teoribildning blir särskilt farlig på områden som rör kultur och kulturpolitik, även om den har negativa effekter också på andra samhällsområden. Så inbillar sig ju alltid politikerna i en äldrenämnd att de företräder kundperspektivet när de i själva verket gör sig till de äldres förmyndare. På kulturområdet får beställar/utförar-tänkandet rent förödande konsekvenser eftersom det öppnar för censur och inskränkningar av yttrandefriheten. Ett legitimt publikintresse kommer vid upphandlingen av exempelvis teaterföreställningar att representeras av politiker som uteslutande ser sitt mandat omfatta hanterandet av skattebetalarnas pengar. Samtidigt har detta skattebetalarombud en egen smak, egna preferenser och låter sina privata krav som kulturkund vara vägledande för honom när han tar ställning på kollektivets vägnar.

Jag hävdar därför att alla skäl talar för att vi också framöver för en kulturpolitik som tillerkänner kulturen ett egenvärde och inte gör den till ett slags mädchen für alles, ett slags hjälpgumma. Kulturpolitiken måste respektera konstnären och inse att detta inte alltid är så enkelt. Ragnar Thoursie har uttryckt detta spänningsförhållande i ett tal han höll vid en författarkonferens på Harpsund 1955 som statsminister Tage Erlander hade inbjudit till. Erlander, som i sin gärning alltid förmådde upprätthålla ett intellektuellt förhållningssätt till sin uppgift, ville diskutera författarnas relation till politik och samhälle i en tid då välfärdspolitiken befann sig i ett expansivt skede. Erlander talade gärna om det starka samhället, ett begrepp som senare inte alltid skulle komma att tolkas positivt. Så här sa Thoursie:

"Dikten kan vara utopi - en dröm, en hägring -men ändå revolutionär.

Dikten kan vara satir och kritik. Med bitande hån vända sig mot maktfullhet. Nagelfara människors rädsla för dem som har makt - och människors rädsla att förlora den makt de själva har.

Allt detta kan dikten göra och allt detta kan dikten ge. Bara den inte anser sig vara till för att ge politikerna ett handtag. Den måste stå fri - fastän den är bunden. Den måste stå oberoende - fastän den är beroende. Den ska inte vara understödjande på kort sikt.

Men både för poeten och för politikern handlar det om hur det omöjliga ska kunna förverkligas i det möjligas värld."

Nog borde väl Thoursies ord kunna tjäna som programförklaring för också dagens kulturpolitik. Han gör det som så många slarviga uttolkare av vad det vanliga folket tänker missar. Han ser människan som en komplicerad varelse och väjer inte för de konfrontationer, ibland konflikter som varje möte kan skapa.

Thoursies resonemang om konstnärsrollen fick en aktuell tillämpning 2009, när Anna Odell, student på Konstfack i Stockholm, spelade psykiskt sjuk och fejkade ett självmordsförsök på Liljeholmsbron som filmades. Hon dömdes för bland annat » oredligt förfarande «. Kommentarerna i media efter domen överraskade genom att vara de förväntade. Ordningsmannen och de som blev kränkta tyckte att straffet, 2500 kronor i böter, var för lågt. Och man kan förstå om den personal som blev lurad inte tillhör konstnärens beundrarskara. Inte alla som utsätts för dolda kameran blir glada när TV-filmaren låter dem ställa ut sin löjlighet inför miljonpubliker. Kulturfolket, både konstnärer och kulturskribenter, menade att domen var oroande. Den sågs som ett uttryck för ett samhällsklimat där konstens frihet inte respekteras.

Själv är jag en av tydligen ganska få som både godtog konstnärens utmaning och tycker att domen var bra. Konsten måste vara fri, obunden av alla lojaliteter, och det som ger åt konstnärerna deras frigörande kraft är just deras hänsynslöshet och deras vad jag kallar positiva trolöshet. Konstnären får en förmåga att genomskåda genom att vara självcentrerad och genom att inte i förväg förse sina verk och sitt handlande med alla de reservationer som de flesta andra måste underkasta sig. Det får å andra sidan inte innebära att konstnären ska kunna få gå fri från de konsekvenser hans eller hennes handlingar leder till. De som menar att konsten alltid ska gå fri från ingripanden och åtgärder medverkar i själva verket till att marginalisera konsten. Det är bara konst, inget att bry sig om! är ingen attityd att eftersträva i ett samhälle.

Jag erinrar mig några rader av Erland Josephson som i sin bok *Svarslös* skriver om sin roll i Euripides »Backanterna«:

"Pjäsen känns så aktuell, det säger många. Den handlar om oss, om Bosnien och Säter och Trosa och Paris. Men kultur handlar inte om, den handlar. Den grekiska tragedin är inte en aktualitet som speglar aktualiteter, den skapar aktualitet. Därav dess obändiga livskraft, dess sunda farlighet."

Att konst och kultur väcker vrede och till och med leder till att konstnärer för sina gränsöverskridanden ställs inför domstol bekräftar att de är något annat än förströelse eller verklighetsflykt. Fundera ett ögonblick! Om den aktuella konstnären avfärdats med en axelryckning, hade vi då fått ett halvårs debatt om vården av psykiskt sjuka?

Med dessa tankar som bakgrund vill jag vidga perspektivet att gälla inte bara konst utan också det som brukar kallas civil olydnad. Jag medverkade i den statliga Demokratiutredningen som lämnade sitt betänkande i början av år 2000. Alla riksdagspartier var företrädda i utredningen. Vi definierade begreppet civil olydnad som »en politisk handling som öppet och utan våld medvetet bryter mot lagen «. Den

ska ske »öppet och med beredskap hos individen att ta sitt straff«. Alla utomparlamentariska handlingar kan därför inte ses som uttryck för civil olydnad. Och medan många bara godtar civil olydnad i odemokratiska stater säger vi i utredningen att man inte kan förenkla resonemanget på det sättet. Man måste nämligen skilja på legalitet och legitimitet, mellan lag och moral. Den civilt olydige kan samtidigt godta lagstyret som sådant men bekämpa en, på moraliska grunder, enskilt orättfärdig lag. I rättssalen måste man ta hänsyn till de moraliska motiv som anförs men man kan aldrig godta våld och skadegörelse.

I dagens samhälle där uppmärksamhet i media spelar en så stor roll har frågor om civil olydnad kommit att spela en allt större roll. Aktioner av skilda slag har sin egen mediala logik. Fredsaktivisternas intrång på flygbasen eller Greenpeacegruppens blockering av ett fartyg med miljöfarligt avfall kräver kraftfullt motstånd från polis eller militär för att kunna upplevas som meningsfull av aktivisterna. Och det leder i sin tur till effekter som i förlängningen försvagar deras möjligheter att spela en förändrande roll på lång sikt. Att Svenska freds- och skiljedomsföreningen genomförde aktioner riktade mot svensk vapenexport vid decennieskiftet mellan 1980- och 90-talen uppfattades som mycket framgångsrikt av både organisationen själv och dess omvärld. Den ledande personen utsågs till exempel till Årets lobbyist. Det som hände i verkligheten var att föreningen under de år denna framgångsrika kampanj bedrevs förlorade bortåt 60 procent av sina medlemmar. Att dessutom vapenexporten dramatiskt ökade efter 1991 och aldrig varit så omfattande som nu borde åtminstone få omvärlden att något nyansera bilden av förändringens kraft.

På samma sätt kan frågan om konstnärens aktion ges en nyanserad bild. Så här skrev journalisten Peter Kadhammar i en kommentar till affären med konstnären som låtsades psykiskt sjuk:

“Efter att ha sett konstverket och hört samtliga vittnesmål drar jag slutsatsen att samhället fungerar ypperligt. Hyggliga fotgängare la en jacka över Odells axlar och pratade lugnande med henne. Någon ringde 112. Polisen skickade civilbilar, uppenbarligen för att inte oroa den förvirrade och kanske självmordsbenägna kvinnan. Strax var tre patruller på bron och polismännen lirkade in henne i en bil när hon gjorde våldsamt motstånd.

De körde henne till psyket där läkare försökte prata med henne. När hon inte svarade på tilltal utan skrek och krängde med kroppen spände de fast henne och satte två lugnande sprutor i stjärten.

När Odell somnat lossade de bältena. För en gångs skull har vi inget att klaga på. Tycker jag.”

Det finns därför all anledning att nyansera diskussionen om konstnärens frihet och om den civila olydnadens plats i samhället. Vi måste se upp och hålla kritisk distans till företeelser som kan misstänkas vara anpassade till dokuåpans dramaturg! men vara öppna för det genuina civilkuraget så som det möter hos personer som inte anpassar sig ens efter det som skulle kunna gynna deras offentliga framtoning.

Några sammanfattande resonemang.

Kulturen är inte ett resultat av att det förs en kulturpolitik, vilket förvånansvärt många tycks tro. Att de som har de politiska uppdragen tror det är inte konstigt. Märkligare är att också så många konstnärer och andra kulturarbetare gör det. Även utan någon som helst kulturpolitik skulle människor skriva, skapa och framföra musik, gestalta upplevelser och tankar på scenen och så vidare. Och insikten att der är så leder mig varken till ett slags låtgåfilosofi, att kulturpolitiken inte behövs, eller till depression, att kulturpolitiken är ett slags Sisyfosuppdrag. Tvärtom, kulturpolitiken är central, men den måste formas med ett minimum av styrambitioner i det som är kulturens innehåll.

Det jag kallar strukturtänkandet är allra viktigast. Samhällets politiska organ, företrätt i de tre beskattningsnivåerna stat, landsting, kommun, bör se sin uppgift vara den att tillhandahålla offentliga strukturer. Dessa kan vara fysiska i form av lokaler för kulturverksamheter alltifrån operahus till möteslokaler för studiecirklar, institutionella i form av både en kulturpräglad grundläggande skola och en särskild konstnärlig utbildning, av bibliotek och myndigheter som bevakar till exempel kulturminnesvård i vid mening. Alla sådana strukturer kan bara finansieras kollektivt, om inte kommer de inte att ge plats eller incitament för utveckling och förnyelse. De behöver däremot inte samordnas mellan beskattningsnivåerna. Statsbidrag anses alltid finare än kommunbidrag. Varför? Det som kommunen kan klara behöver inte staten lägga sig i. Det som idag hotar är att man bygger upp en enorm politisk förhandlingsapparat där stora delar av kulturanslagen kommer att förbrukas innan en enda teaterföreställning producerats.

Kulturpolitiken behöver för att bli framgångsrik innehålla ett visst mått av anarki. En struktur för ett fritt och frivilligt kulturliv som består över längre tid än en valperiod är vad som behövs - organiserad anarki skulle man kunna kalla det.”

Politikens gränser

“ALLT är politik! Det var ett slagord som ofta uttalades efter 1968. Det fanns i långa stycken fog för det. Inte var feminismen politisk bara i de stycken den handlade om att se till att kvinnor fick en rättmätig andel i politiska beslutsförsamlingar. Visst handlade arbetarnas krav på inflytande i och över sina arbeten om politik. Och slagordet spelade en roll för förändring och utveckling. Men det fick också en konsekvens som inte var enbart av nytta. Det ledde till en politisering av många verksamheter som inte handlade om politiskt beslutsfattande, i synnerhet inte om partipolitiskt präglat beslutsfattande. Och just de starka politiska strukturerna, fullmäktigeförsamlingar av olika slag liksom riksdagen, tog för sig, ockuperade verksamheter som hade mått bättre av att inte sugas in i partiförhandlingar och fullmäktigeprotokoll. Idag betalar vi ett högt pris för detta.

Det anses självklart att en regionalisering av det statliga kulturstödet ska innebära att tjugoen politiska beslutsförsamlingar ska svara för en fördelning som tidigare gjorts av regering och riksdag, vilket i realiteten betytt att en mångfald av beslutsgrupper som bildats med kunskap eller intresse som grund numera blir underställda och förlorar den självständighet de haft som aktörer i det som kallas civilsamhället. Beslutsprocessen förlorar en tvärdimension och blir endimensionellt politisk och inordnad i ett tänkande som bestäms av partipolitiska hänsyn. Detta måste man inse och inte okritiskt godta. Ledamoten av landstingsstyrelsen är inte definitionsmässigt en bättre demokrat än riksdagsledamoten. Det finns många kommunfullmäktigeledamöter som drivs av härsklystnad inom sitt revir, likaväl som det finns riksdagsledamöter som arbetar icke-auktoritärt och öppet.

Det finns flera skäl till att civilsamhället ofta kommer till korta i mötet med politiken. Låt mig först precisera begreppet civilsamhälle. Jag

har tidigare sökt undvika begreppet och i stället sagt folkrörelsesamhälle, men har ändrat mig på den punkten. Civilsamhället är mycket mer än folkrörelser, och det är skillnad på föreningar och föreningar. Det finns föreningar som vi blir medlemmar i för att *bevaka* våra intressen och det finns de som vi ansluter oss till för att *odla* och *utveckla* dem. Extremen på bevakningssidan är Skattebetalarnas Förening. Ingen har någonsin sökt sig dit för att kunna utvecklas som skattebetalare. Den har en renodlad bevakningsuppgift. Ytterligheten på odla/utveckla sidan är frikyrkoförsamlingen. Ingen blir medlem i den för att pastorn i fortsättningen ska bevaka min tro på Gud åt mig så att jag själv slipper tänka på honom så ofta. Det är en strävan att utveckla och fördjupa den egna tron som motiverar medlemskapet. Sedan har också församlingen bevakningsuppgifter, till exempel att hävda behovet av religionsundervisning i skolan. Men huvudvikten måste alltid ligga på odla/utveckla för att en rörelse ska sättas igång, och det är inte massan i sig som konstituerar begreppet folkrörelse utan just rörelsen. En köbildning är aldrig en folkrörelse, Åhlénsklubben inte heller. Bevakningsorganisationens huvuduppgift är att uppfylla ett slags grindvaktsfunktion, och grindvakter ska definitionsmässigt aldrig gå utanför staketet.

I begreppet civilsamhälle innefattar jag därför alla slags organisationer, i folkrörelsesamhället bara sådana som bygger på ett idéprogram och i någon, även icke-konfessionell mening, har ett missionsuppdrag. Detta senare gör att utpräglade intresseorganisationer somhyresgästföreningar och handikapporganisationer inte utan vidare kan kalla sig folkrörelser, det är först när de i någon form har andra ändamål än att bara tillvarata de egna medlemmarnas intressen som de kan kvalificera sig för begreppet.

Det är mot denna bakgrund man ska se den ständiga kritik som fackföreningsrörelsen utsätts för av sina vedersakare. Dessa ogillar fackföreningar som har tankar om samhällsbygget och inte reducerar sin roll till löneförhandlingar för dem som är deras medlemmar. Kritikerna ser sådana ambitioner som uttryck för korporativa tendenser, det vill säga att överföra makt från demokratiska sammansatta organ till yrkesgemenskaper. Risken finns givetvis men vad händer om fackföreningen befrias från den vidare uppgiften, om den inte av egen kraft och övertygelse tar ett ansvar för sin del av samhällets helhet, till exempel rörande samhällsekonomin? Då kan i varje fall de fackföreningar som organiserar anställda i legitimationsyrken komma att agera som utpressare gentemot övriga medborgare.

I detta sammanhang är det intressant att notera att många som kritiserar fackföreningsrörelsen för dess förment korporativa strävanden samtidigt utan betänkligheter gärna hävdar samma idéer när det gäller näringslivets branschorganisationers inflytande, låt vara att dessa då i regel motiveras med vederbörandes specifika kompetens.

Civilsamhället behöver fördenskull bli föremål för ett fördjupat studium i form av kvalificerad och förutsättningslös forskning. Det politiska samhället, varmed avses fusionen av politiskt valda och tjänstemän med politiskadministrativa funktioner, söker idag på många sätt inkludera civilsamhället inom ramen för den politiska styrningen - den senaste kulturpolitiska propositionen är ett dramatiskt belysande exempel på just detta. Den sammansmältning av politik och administration som jag talar om och som har uppenbara ambitioner att ockupera civilsamhället och ofta med skattebetalarintresset som motiv söker underkasta det en politisk styrning, kan med fördel studeras i uttalanden och dokument från den organisation som numera kallas Sveriges Kommuner och Landsting, i stället för att bära det mera korrekta namnet kommunförbund. Det senare begreppet klargör att det är ett samarbetsorgan för politiska strukturer, det förra låter antyda att de utgör medborgarna i landets kommuner i förening. Är då inte detta en tvist om påvens skägg? En bitter gamlings klagan? Inte alls.

En av de mest påtagliga effekterna av denna begreppsmässiga luddighet har blivit att de flesta som har uppgifter av politisk eller politisk-administrativ art i god tro hävdar att det skulle kunna finnas rikskommunala intressen som inte riksdagen har ansvar för. Bland det mest bisarra jag var med om under min regeringstid var när någon rapporterade att staten kunnat spara stora summor genom en överenskommelse med dåvarande Kommunförbundet om att kommunerna i stället skulle svara för kostnaderna. Vem tror ni får betala kommunens insats? Samma medborgare som tidigare betalat statens!

Riksintressen ska disponeras av riksdagen, lokalintressen av kommunen. Riksdagen är på alla sätt bättre som riksdag än en indirekt vald politikerförsamling eller tjänstemannagrupp med kommunförbundet som legitimerande organ.

Begreppet civilsamhälle bör vidare reserveras för det organiserade civilsamhället. Frivilliga eller volontärer ingår inte självklart i detta. Under de senaste årens ekonomiska kriser har man ofta framhållit vikten av frivilliginsatser från medborgarnas sida. Syftet har varit att spara pengar och alltför många har föreställt sig att frivilligarbete alltid är gratis. Det är det inte alls. En diskussion på senare tid om löner och arvoden åt ledande personer i stora hjälporganisationer har visat att de nivåer som dessa nått i form av insamlade medel och som möjliggjort avgörande konkreta insatser krävt både avlönade mantimmar och hög kompetens hos dem som svarat för organisationen.

Man ska dessutom vara försiktig med frivilligbegreppet. Visst låter det tjusigt med volontär. Det antyder på den positiva sidan uppoffring, medmänsklighet. Dess pris är dock maktlöshet. Volontären ställer sig till förfogande åt andra över vilkas beslut han eller hon inte har något som helst inflytande.

Civilsamhället, i vilket idéburna folkrörelser är en betydande del, har en styrka i att vara uppbyggt kring kunskapsområden och intressen. Och sådana skapar alltid större gemenskap och fastare sammanhållning än geografiska gränser. Den politiska demokratin måste av naturliga skäl utgå från de senare och den indelas i beskattningsnivåer, som trots att många tycks tro det inte är kvalitativt likvärdiga. Det som går att klara med gemensam finansiering i kommunen bör i regel inte betalas med statsbidrag.

När man idag vill förstatliga skolan är det således inte därför att kommunerna inte klarar skolan utan därför att skolan för att fungera behöver präglas av en nationell enhet. Den ska garantera en likvärdig utbildning åt alla. Civilsamhällets organisationer kan och bör däremot utan inblandning svara för uppgifter där deras särskilda inriktning ökar verkningsgraden. Kulturföreningar och idrottsklubbar är goda exempel på sådana. Avhänder sig då inte medborgarna och skattebetalarna styrmöjligheter? Jo, det gör de. Men blir teaterverksamheten i en kommun bättre av att det är den genomsnittlige skattebetalarens preferenser som bestämmer pjäsvalen? Man ska komma ihåg att det som för skattebetalaren borde vara viktigast är att ha insyn och kunna utkräva ansvar. Där måste kraven gentemot civilsamhällets organisationer vara ovillkorliga om de ska kunna få del av gemensamma ekonomiska medel. Men beslut om till exempel pjäsval måste man vara beredd att avstå från.

Det ökar inte demokratin art alla är med och bestämmer. En sådan kollektiv viljeyttring får ofta opinionsmätningens karaktär. Och det borde vi lärt oss under drygt sextio år av sådana mätningar att de alltid mäter åsikter utan personligt ansvar, något som den tidigt bortgångna rättsprofessorn Anna Christensen en gång påpekade. I samma stund vi svarat på frågan vad vi tycker har vi befriat oss från ansvar för just den åsikten. Och demokrati innebär ansvarstagande, och det från medborgarens/väljarens sida, inte ansvarsöverlämnande till någon annan. Som

förhandlingsordförande vid förenings årsmöten har jag ofta påmint de medlemmar som just beviljat den avgående styrelsen ansvarsfrihet att de därigenom befriat styrelsen från eget ansvar men själva påtagit sig samma ansvar som medlemmar i föreningen och beslutsförsamlingen. Jag har sett i mångas ögon att de då ryst till av obehag.

Civilsamhället, och i synnerhet den del av det som är idéburet och har folkrörelsekaraktär, mötte motstånd under den period då det starka samhället var ledord för välfärdssamhällets uppbyggnad. Ungdomsgårdar borde drivas av kommunen, inte av idérörelser. De senare kunde under 1950-talet bara få bidrag för att göra det om de förband sig att inte låta sina idéer prägla verksamheten. Inte bara politiska ungdomsorganisationer möttes med misstro utan också religiösa. Att det i realiteten medförde en omedelbar risk att verksamheten på ungdomsgårdarna fick karaktär av uppehållsrum för odlandet av likgiltighet och stillastående var betecknande. Att många ungdomsgårdar, inte minst de kommunala, drabbades av drogmissbruk var inte förvånande, och när verksamheten på en sådan gård drabbades av en akut kris fick den idrottsförening, i vars styrelse jag satt, möjlighet att överta driften av gården med bidrag från kommunen. Genom att under ett år stänga gården för andra än idrottsföreningens egna medlemmar, som så att säga »skolades in« som stampublik, och därefter öppna den för all ungdom lyckades verksamheten vinna nya kvaliteter.

Idag möter inte civilsamhället något öppet och artikulerat motstånd från den politiska makten. Tvärtom uttalas, bland annat i den proposition som lämnades till riksdagen hösten 2009, uppskattning av frivilliga insatser. Men det är alltjämt en uppskattning med reservation. Det är nämligen i regel civilsamhällets mobilisering av frivilligarbetare som avlastar offentligheten utgifter som värdesätts, inte det som på djupet förstärker och utvecklar samhällsgemenskapen, de frivilliga organisationernas idégrunder och de värden som sådana skapar. Detta är i sig ett skäl att stimulera ett ökat forskningsintresse för det civila samhället, och den punkten uppmärksammas positivt i det angivna regeringsförslaget.

Jag möter ofta människor som ser mig som en obotlig folkrörelseromantiker. Min tilltro till det civila samhället har emellertid aldrig lockat mig att tro att alla medborgare kommer att aktivt ingå i detta civila samhälle. Tvärtom - det har alltid varit många, kanske flest, som stått utanför, och det har lett till att många i en strävan att uppfylla formella demokratikrav sökt överföra en rad uppgifter från frivilligorganisationer till samhällsorgan. Problemet är bara att man då passiviserar dem som faktiskt är beredda att göra egna frivilliga insatser på. skilda samhällsområden, och den lösning som emellanåt föreslås, ett slags civil värnplikt, gör mig rädd. En sådan, uttryckt i månader eller år, skulle som främsta effekt få att den medborgare som fullgjort sin plikt skulle känna sig befriad från medverkan resten av livet.”

Frihet eller valfrihet

“Frihet är det bästa ting
Som sökas kan all världen kring
För den som frihet kan bära

JAG började skolan 1939, dagarna innan andra världskriget bröt ut. Biskop Thomas frihetssång från 1400-talet citerades ofta både i undervisningen och ute i samhället. Den skulle stärka motståndsviljan. När jag kom upp i tonåren väcktes min kritik mot sången, främst därför att den utnyttjades i historieförfalskande syfte. Sverige var frihetens stamort på jorden, och vi svenskar var redligare än andra. Vi visste att inte missbruka friheten. Och ju mer vi läste och lärde av svensk historia, desto mer genomgripande fick vi omvärdera det som under krigsåren predikats för att hålla motståndsviljan uppe. Långt senare skulle vår glädje över de undertryckta kolonialfolkens befrielse vändas i besvikelse, när friheten inte fick de verkningar vi i vår naivitet trott - utvecklandet av demokratiska samhällen, av jämlikhet och broderskap. Sällan var det godheten som präglade de befriade folkens värld. Vi hade trott att den befriade slaven skulle visa sig god, att han i glädjen över sin erövrade frihet skulle vara tacksam. Och i stället fick vi se prov på grymhet och ondska. Vi hade inte insett att de förtrycktas främsta drivkraft i många fall är hämndlystnad, och att arbetet för att utveckla demokratiska samhällen därför måste intensifieras. Mitt påpekande av detta är naturligtvis inget argument för en fortsatt kolonialism, tvärtom, men det var olyckligt att stora delar av den rika världen inte förstod vad som hände. Våldet i de befriade länderna kom att legitimera en fortsatt exploatering på många håll, också från dem som jag brukar kalla de välvilliga förmyndarna.

Numera har jag gjort ännu en omvärdering av biskopens frihetssång. Den betonar nämligen frihetens beroende av ansvarstagande. Och kanske kom vändpunkten vid ett möte med ett konstverk i Vara. Där, på torget, finns en så kallad häradssten. Det är konstnären Bertil Byson Svensson som skapat den någon gång i mitten av 1970-talet. Konstnären har på stenens fyra fält återgivit händelser och tankar från forntid, medeltid, nutid och framtid. På framtidsfältet kan man bland annat läsa » Frihet är en skyldighet«. Stenen beställdes av kommunen, och den kommunala konstkommittén har framför varje fält satt upp små skyltar där texter och symboler förklaras. Vid raden »Frihet är en skyldighet« finns en liten asterisk som hänvisar till följande förklaring: »Detta är konstnärens, inte konstkommitténs etiska tolkning av frihetsbegreppet. Konstkommittén anser att frihet är en rättighet.«

Varje gång jag passerar Vara svänger jag in och kollar att både sten och förklaring finns kvar. Jag har aldrig sett ett bättre bevis på konstens förmåga att provocera. Konstkommittén kunde inte låta bli att på anslaget formulera sin skriftliga reservation mot konstnärens förgripliga åsikt, och, vad som länder ledamöterna till heder, de hade så stor respekt för hans yttrandefrihet att de varken krävde att han skulle radera orden eller vägrade att sätta upp stenen. De betalade det de hade beställt.

Men också konstnärens tanke är värd att fundera på. Att den enskildes frihet inte medger ingrepp i andras rätt till samma frihet tänker man inte alltid på, att man har ett ansvar för hur man hanterar sin frihet behöver påpekas inte minst i dessa dagar då friheten ofta tillmäts mindre värde än valfriheten.

Biskop Thomas frihetssång är viktig och det gäller inte bara de fem första orden. Yttrandefrihet är något som alla älskar, men högst när den inte leder till obehag för den som uttalar sin kärlek till den. Vi skriver villigt på upprop som riktas mot diktaturer där inte bara rätten att uttala förgripliga åsikter är förbjuden utan där till och med den fria

tanken är något som makten söker hindra. Men vi vill sällan medge att yttrandefriheten inte är okomplicerad. Jag har hela mitt liv mött människor, och inte sällan varit en av just dem, som med goda eller dåliga argument sökt begränsa den.

Överallt i världen kan vi notera förföljelser av oliktänkande trots det reella stöd som yttrandefriheten fått genom den nya tekniken. TV, Internet och andra former av informationsteknik har lett till ärr också de fattigaste i Afrika inte längre låter sig luras. Man kan inte längre dölja för dem hur stora och djupt orättfärdiga klyftorna mellan människorna i världen är. De undertrycktas slutsatser av det de ser får dem att reagera både i ord och handling, och även om enskilda medlemmar av de förtrycktas kollektiv kan utsättas för repressalier, till och med dödas, kan ingen hindra att kollektivets möjligheter att synliggöra sig dramatiskt ökar för varje dag. Slutsatsen så långt är att yttrandefriheten stärks, fler kan komma till tals, fler får möjlighet att engageras och att engagera sig i arbetet för ett bättre samhälle.

Men det finns områden där yttrandefriheten utsätts för nya begränsningar. Mänskliga rättigheter kommer i konflikt med varandra. Den upphetsade debatten om Muhammedbilderna i Jyllandsposten fick ny aktualitet, när FN: s råd för mänskliga rättigheter förklarade att religionskritik ska betraktas som ett brott. En resolution antogs som ska skydda islam och muslimska minoriteter från »intolerans och diskriminering «. Muslimska företrädare i Sverige påpekar att FN går längre än Koranen, när de ställs inför detta beslut. Att religionsfriheten här ställs mot yttrandefriheten är uppenbart, och man kan inte utan vidare komma undan att denna konflikt inte bara kan föras åt sidan med hänvisning till fundamentalisters dårskap. En reell religionsfrihet blir bara möjlig om den enskilde utövaren inte utsätts för kränkande behandling och tilltal. Ska då yttrandefriheten tillerkännas högre värde än religionsfriheten? Frågan blir inte mindre komplicerad av att Jyllandsposten kanske inte alls publicerade teckningarna som ett bevis på yttrandefrihetens starka ställning i danskt samhällsliv utan möjligen i ett mindre ädelt kommersiellt syfte hos tidningens redaktion att stryka en antimuslimsk läsargrupps fördomar medhårs. Jyllandsposten läsare tycks i varje fall inte ha blivit utmanade utan tvärtom applåderat.

Likaså kan man fråga sig om den mordhotade konstnären Lars Vilks teckning av profeten Muhammed som »rondellhund« tjänade något annat syfte än att väcka uppmärksamhet genom tabubrott. Verkets konstnärliga kvalitet diskuteras inte, vilket noterades av Svenska Dagbladets kulturchef Stefan Eklund i en kommentar till det uppblossande mediaintresset. När Vilks på bild dessutom »poserar med en yxa i högsta hugg, som en del av hans ständigt pågående varumärkesbyggande, finns det också anledning att påpeka att konstnären har ett ansvar för vad han gör med sin frihet«, avslutade Eklund.

Under de senaste decenniernas starka nyliberala dominans av allt samhällsliv har också hoten mot yttrandefriheten blivit fler. När olika verksamheter som traditionellt bedrivits i samhällets egen regi - skolor, sjukhus, social- tjänst, äldrevård och så vidare - överlämnas till privata entreprenörer uppstår omedelbart konflikter. Det har hittills ansetts självklart att de som arbetar i offentlig verksamhet ska ha rätt att uttala sig inför omvärlden om sitt arbete i alla de delar där inte den enskilde elevens eller vårdtagarens integritet riskeras. Detta är, menar jag, en konsekvens av offentlighetsprincipen när det gäller medborgarnas rätt att ta del av offentliga handlingar. Men också denna rätt har inskränkts under senare år, ofta genom överlagda politiska och politiskadministrativa beslut. Kommuner har omformat offentlig verksamhet till aktiebolag för att slippa offentlighet och därmed också kunna begränsa de anställdas yttrandefrihet. De har inte nöjt sig med att hindra upp-

dragsgivarna/medborgarna från insyn och kontroll. På ett principiellt plan mötte jag samma referens till affärshemligheters företräde framför offentlighet, insyn och yttrandefrihet när den statliga demokratiutredningen diskuterade privatisering av offentlig verksamhet. Alla ledamöter utom en uttalade att en sådan inte borde få ske om inte de privata entreprenörerna som tog över verksamheten förband sig att tillämpa samma regler härvidlag som gällt för den offentliga verksamheten. Den moderate ledamoten invände med hänvisning till privata företags rätt att av konkurrensskäl ha rätt till skydd för sina affärshemligheter. Min replik att just detta, behovet av skydd för sådana, var ett utomordentligt starkt skäl att inte överlåta offentlig verksamhet till privat företagande. Idag kan jag notera att det inte är de anställdas yttrandefrihet som är skäl för att kalla privata skolor fria.

Och så sent som i april 2009 belystes yttrandefrihetens nya komplikationer genom en dom i länsrätten gällande tunnelbanetrafiken i Stockholm. Denna kunde ju ostraffat säljas ut av enskilda ledamöter av bolagets styrelse. Länsrätten godkänner nu en upphandling som förlorades av det företag som en gång erövrade entreprenaden och som påpekat att det nya företag som nu vann kort tid innan upphandlingsprocessen köpte över en av den tidigare entreprenörens chefstjänstemän. Skulle inte en obegränsad yttrandefrihet i detta fall ha varit en garanti för att inga misstankar om bestickning skulle kunna odlas i undervegetationen? Märk väl - jag antyder inga mutor, jag konstaterar att sådana misstankar kommer att odlas, hur felaktiga de än må vara.

Hoten mot yttrandefriheten har utan tvivel blivit fler och större under de år som präglats av företrädesvis nyliberala idéer, inte därför att nyliberalismen skulle vara principiellt fientlig mot demokratiska rättigheter utan på grund av nyliberalismens förenklade samhällssyn där ekonomi och marknad utgör de allt överordnade värdena. Föreställningen att affärsuppgörelsen är den bästa modellen för uppgörelser medborgarna emellan leder, som vi tidigare har sett, till ett slags beställar/utförar-filosofi som när den tillämpas utanför sådant som är strikt affärsverksamhet får katastrofala konsekvenser. Sålunda kunde man i ingressen till en stor debattartikel om kulturpolitik läsa att de kulturpolitiska målen borde förtydligas för att möjliggöra för kulturskaparna att veta vad som förväntades av dem. De sovjetiska makthavarna gjorde sig en gång kända för den sortens programförklaringar, och det är uppenbart att det är politikern som skattebetalarnas ombud som anser sig ha rätt att precisera dessas kravspecifikation gentemot den som har att leverera. Att priset blir en snöpt kultur och ett auktoritärt samhällsskick föll aldrig artikelförfattaren in.

Under 1980-talet hade jag som kulturminister möjlighet att under flera år delta i ett arbete inom Europarådet vars syfte var att åstadkomma ett regelsystem för det som kallas gränsöverskridande TV-program. Att ny teknik skulle möjliggöra för TV-tittare runtom i världen att se program från andra länder var uppenbart. Vilka rättigheter skulle då sändarland ha, och vilka skyldigheter skulle mottagarländerna ha när det gällde TV-programmen? Skulle man ha rätt att vägra vidaresända vissa typer av program?

Ganska snart visade det sig att vi under våra förhandlingar blev ense om att det inte skulle föreligga någon skyldighet att vidaresända program som innehöll reklam för tobak, medan det däremot inte gick att nå enighet om motsvarande begränsning när det gällde alkohol. Bara några få länder, däribland Sverige, Norge och Frankrike, stödde förslaget om stopp för alkoholreklam. I förstone tycktes Frankrikes hållning vara obegriplig. Ett land med så omfattande alkoholindustri borde välkomna möjligheterna att nå en större marknad. De som kände marknadens realiteter kunde emellertid lämna en förklaring. Tobaksindustrin är till större delen amerikansk. Att stoppa tobaksreklam var därför inget som vållade strid. Spanska viner är generellt billigare än

franska, och de franska vinodlarna hade allt intresse av att hindra spansk vinhantering att erövra delar av den franska marknaden. Detta var ett exempel på att yttrandefriheten kunde underordnas marknadskrafterna.

Ett annat och betydligt viktigare var det som skilde Europarådets arbete från ett motsvarande arbete inom dåvarande EG. Eftersom den Europeiska unionen ganska snart ersatte EG, kom den överenskommelse som vi träffat i Europarådsgruppen aldrig att tillämpas. Detta har jag haft all anledning att beklaga. Utgångspunkten för rådets arbete var nämligen frågan: Hur kan vi möjliggöra och underlätta för Europas medborgare att få tillgång till varandras TV-program? Yttrandefriheten var således det värde som skulle stärkas.

EG-arbetet hade ett helt annat syfte. Hur skulle man kunna möjliggöra för Europas TV-företag att få tillgång till varandras publiker? Det var närings- och marknadsintresset som avgjorde. Den europeiska gemenskapen som har sin grund i ett ekonomiskt samarbete förklarar varför det var så, och jag ironiserar inte över det. Men samtidigt belägger det min tes att marknaden nästan alltid ges företräde framför yttrandefriheten.

Ett ytterligare exempel på skilda utgångspunkter kan hämtas från svenska regeringsförklaringar. Före 1991 fanns alltid yttrandefriheten som centralt mål för mediepolitiken. I den regeringsförklaring som regeringen Bildt genom kulturminister Birgit Friggebo avgav hösten 1991 nämns överhuvudtaget inte begreppet yttrandefrihet. Det har ersatts av ett annat begrepp, nämligen etableringsfrihet, som garanterar medborgare att få driva affärsverksamhet utan hinder.

Så nog finns det skäl att diskutera yttrandefrihetens villkor och att söka finna grundläggande motiv till dess försvar. Farligast är om den bara får tjänstgöra som besvärjelse när vi ställs i situationer där våra beslut kräver komplikation snarare än förenkling.

I dagens samhälle har friheten som begrepp allt oftare ersatts av valfrihet. De båda begreppen förutsattes vara synonyma, vilket de inte är. Valfrihet, ett begrepp som betecknar möjligheten att välja i ett utbud som tillhandahålles av andra, har fått ersätta det vidare begreppet frihet, som är den enskildes möjlighet att fritt röra sig över vida fält, att på egen hand söka sina livsmål. Valfriheten privatiserar; jag väljer för mig, du för dig, och om du väljer fel är det din ensak. Friheten är däremot oändlig och har bara en enda men mycket viktig begränsning: man får inte hindra andra att röra sig på samma fält som jag. Friheten kommer därför att i motsats till valfriheten socialisera, den förutsätter gemenskap, respekt för andra och blir inte möjlig i ojämlika samhällen. Och just detta får som konsekvens att den frie alltid tvingas ta hänsyn till sina medmänniskors rätt till samma frihet, och i ett samhälle som ska omfatta fler än en kan man bara sällan få sin egen vilja förverkligad fullt ut. Att lära sig förlora - så kan man formulera frihetens yttersta villkor, det som gör en verklig frihet möjlig.

I ojämlika samhällen förlorar alla sin frihet. Titta på Sydamerika. Där lever de rikaste i ofattbar lyx och oändligt överflöd men de saknar frihet. De kan inte gå ut ur sina hus och gå ned på stranden för att köpa en glass. Då riskerar de att bli rånade eller till och med mördade. De måste bo i inhägnade områden, omgivna av höga murar med taggtråd ovanpå. De bevakas av privata poliser. De ökade klyftorna i vårt eget land har på senare år medverkat till att vi även här fått vårt första gated community, ett slutet reservat för de utvalda. Jag förnekar inte att de som bor där själva valt sin isolering men det går inte att bortse från att de i realiteten valt bort sin frihet. Staket har den benägenheten att de lika mycket stänger inne som de stänger ute.

Friheten är bara möjlig utan murar.”

“Citerade böcker

En uthållig demokrati, Demokratiutredningens betänkande, SOU 2000:1 (Fritzes, 2000).

Furuskog, Jalmar, *En stormig tid* (Oskar Eklunds Bokförlag, 1949)

Holmgren, Herman, artikel i 1995 *är nära* (skriftserie utgiven genom AB Informationstjänst, 1976, inom ramen för ett projekt med nykterhetsrörelse, frikyrka och Försäkringsbolaget Ansvar som huvudmän).

Jacobson, Bertil, *Ingenjörskonst, Vetenskap, Ansvar* (Kungliga Ingenjörsvetenskapsakademiens jubileumsskrift, Almqvist & Wiksell i distribution, 1969).

Josephson, Erland, *Rollen* (Bromberg, 1989), *Svarslös* (Bromberg, 1996).

Kyrklund, Willy, 8 *variationer* (Alba, 1982).

Nordberg, Carl-Eric, *Ett hörn av skapelsen: Emile Zola och hans värld* (Prisma, 1988).

Strömholm, Stig, artikel i *Tolv kommentarer: om kulturens roll och roller* (Kulturdepartementet 1997).

Thoursie, Ragnar, *Elefantsjukan* (Albert Bonniers förlag, 2003).”